

Πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή του
κανονισμού Βρυξέλλες IIβ

Συντάχθηκε από την κα Boriانا Musseva στο πλαίσιο σύμβασης μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της εταιρείας παροχής συμβουλών Milieu Consulting και κατόπιν διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Ο παρών νέος οδηγός εμπνέεται από τον προηγούμενο οδηγό του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου. «Πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα (2014)», τον οποίο αναπαράγει μερικώς.

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε το 2022.

Ούτε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ούτε οποιοδήποτε πρόσωπο ενεργεί εξ ονόματός της ευθύνεται για ενδεχόμενη χρήση των παρακάτω πληροφοριών.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2023.

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2023.

Η πολιτική περαιτέρω χρήσης εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διέπεται από την απόφαση 2011/833/ΕΕ της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2011, για την περαιτέρω χρήση εγγράφων της (ΕΕ L 330 της 14.12.2011, σ. 39). Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά, η περαιτέρω χρήση του παρόντος εγγράφου επιτρέπεται βάσει άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Αυτό σημαίνει ότι επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση εφόσον αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι τυχόν αλλαγές.

Print ISBN 978-92-76-99108-3 doi:10.2838/337312 DS-09-23-030-EL-C
PDF ISBN 978-92-76-99124-3 doi:10.2838/557188 DS-09-23-030-EL-N

Πίνακας περιεχομένων

1. Γενική εισαγωγή	12
1.1. Αντικείμενο και σκοπός του κανονισμού	12
1.2. Ιστορικό	12
1.3. Εδαφική εφαρμογή	13
1.3.1. Γενικά — Αιτιολογικές σκέψεις 95 και 96	13
1.3.2. Διασυννοριακές συνέπειες — Αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3	13
1.3.3. Σχέση με το εθνικό δίκαιο	14
1.3.4. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις	14
1.4. Χρονική ισχύς	14
1.4.1. Διάταξη έναρξης ισχύος — Άρθρο 100 παράγραφος 1	14
1.4.2. Μεταβατική διάταξη — Άρθρο 100 παράγραφος 2	15
2. Γαμικές διαφορές	18
2.1. Εισαγωγή	18
2.2. Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής σε γαμικές διαφορές — Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο α) και αιτιολογικές σκέψεις 9 και 12	18
2.3. Ποια δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία σε γαμικές διαφορές;	19
2.3.1. Κανόνες δικαιοδοσίας — Εισαγωγή Άρθρα 3-5	19
2.3.2. Ανάλυση από αρμόδιο για γαμικές διαφορές δικαστήριο	19
2.3.3. Γενική δικαιοδοσία — Άρθρο 3	21
2.3.3.1. Οι επτά βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας	21
2.3.3.2. Η έννοια της συνήθους διαμονής	21
2.3.3.3. Η έννοια της ιθαγένειας	24
2.3.3.4. Ο εναλλακτικός χαρακτήρας των βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας στο άρθρο 3	24
2.3.4. Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας — Άρθρο 6	24
2.3.5. Παρέκταση δικαιοδοσίας	25
2.3.6. Έρευνα της δικαιοδοσίας — Άρθρο 18	25
2.3.7. Παραδείγματα της εφαρμογής των κανόνων δικαιοδοσίας	25
2.4. Εκκρεμοδικία ή τι συμβαίνει εάν ασκηθούν αγωγές σε δύο κράτη μέλη; — Άρθρο 20 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 38	28

2.5. Αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές — Γενική επισκόπηση	29
2.5.1. Δεν απαιτείται ειδική διαδικασία για την αναγνώριση απόφασης — Άρθρο 30 και αιτιολογική σκέψη 54	30
2.5.2. Δεν απαιτείται ειδική διαδικασία για την εκτέλεση — Άρθρο 34 παράγραφος 1	30
2.5.3. Άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης — Άρθρο 30 παράγραφος 3, άρθρο 40 και άρθρα 59-62	31
2.5.4. Λόγοι άρνησης της αναγνώρισης απόφασης — Άρθρο 38	31
2.5.5. Περιορισμοί όσον αφορά την έρευνα δικαιοδοσίας από το δικαστήριο από το οποίο ζητείται η αναγνώριση	32
2.5.6. Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες — άρθρο 65 παράγραφος 1	32
2.5.7. Νομοθεσία — Άρθρο 90	34

3. Γονική μέριμνα 36

3.1. Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής	36
3.1.1. Ζητήματα που καλύπτονται από τον κανονισμό	36
3.1.1.1. Παιδιά που καλύπτονται από τον κανονισμό — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 6) και αιτιολογικές σκέψεις 7 και 17	36
3.1.1.2. Έννοια της «γονικής μέριμνας» — Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 1 παράγραφος 2, άρθρο 2 παράγραφοι 2, 7, 8, 9 και 10 και αιτιολογικές σκέψεις 11 και 18	37
3.1.1.3. Έννοια της αστικής υπόθεσης — Άρθρο 1 παράγραφοι 1 και 2 και αιτιολογικές σκέψεις 4 και 11	39
3.1.1.4. Μέτρα που αφορούν την περιουσία του παιδιού — Άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχεία γ) και ε) και αιτιολογική σκέψη 10	41
3.1.1.5. Προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα — Άρθρο 15 και αιτιολογικές σκέψεις 30 και 31	42
3.1.1.5.1. Ενιαία βάση διεθνούς δικαιοδοσίας	42
3.1.1.5.2. Προϋποθέσεις για τη λήψη προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων	42
3.1.1.5.3. Σχέση με μέτρα που διατάσσονται από το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία να κρίνει επί της ουσίας	44
3.1.1.5.4. Συνεργασία και επικοινωνία	45
3.1.1.6. Παρεμπόδιοντα ζητήματα — Άρθρο 16 και αιτιολογικές σκέψεις 32 και 33	46
3.1.2. Θέματα που εξαιρούνται από τον κανονισμό	48
3.1.2.1. Θέματα στα οποία δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός — Άρθρο 1 παράγραφος 4 και αιτιολογικές σκέψεις 11, 12 και 92	48
3.1.2.2. Υποχρεώσεις διατροφής — Άρθρο 1 παράγραφος 4 και αιτιολογική σκέψη 13	48
3.1.3. Ποιες αποφάσεις καλύπτονται από τον κανονισμό; — Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) και αιτιολογική σκέψη 7	49
3.1.3.1. Έννοια της απόφασης και του δικαστηρίου — Άρθρο 2 παράγραφος 1, άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 1) και αιτιολογική σκέψη 14	49
3.1.3.2. Δημόσια έγγραφα — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 2) και αιτιολογική σκέψη 15	50
3.1.3.3. Συμφωνίες — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 3) και αιτιολογική σκέψη 14	50
3.2. Ποιου κράτους μέλους τα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας;	51
3.2.1. Σύστημα κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας σε διαφορές γονικής μέριμνας	51

3.2.2.	Ανάλυση από αρμόδιο για διαφορές γονικής μέριμνας δικαστήριο	52
3.2.3.	Κανόνες γενικής δικαιοδοσίας — Άρθρο 7 και αιτιολογικές σκέψεις 20 και 21	53
3.2.3.1.	Το κράτος της συνήθους διαμονής παιδιού	53
3.2.3.2.	Νομολογία του ΔΕΕ σχετικά με την ερμηνεία της έννοιας της συνήθους διαμονής.	53
3.2.3.3.	Απόκτηση νέας συνήθους διαμονής.	59
3.2.4.	Εξαιρέσεις από τον γενικό κανόνα.	60
3.2.4.1.	Διατήρηση της αρμοδιότητας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του παιδιού σε υποθέσεις που αφορούν την επικοινωνία — Άρθρο 8	60
3.2.4.2.	Το άρθρο 8 υπόκειται στις ακόλουθες προϋποθέσεις:	61
3.2.4.2.1.	Το δικαίωμα επικοινωνίας που πρόκειται να τροποποιηθεί πρέπει να έχει παρακωρηθεί με απόφαση.	61
3.2.4.2.2.	Εφαρμόζεται μόνο σε «νόμιμες» μετοικεσίες ενός παιδιού από ένα κράτος μέλος σε άλλο.	61
3.2.4.2.3.	Ισχύει μόνο για περίοδο τριών μηνών από τη μετοικεσία του παιδιού	61
3.2.4.2.4.	Το παιδί πρέπει να έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο «νέο» κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της τριμηνιαίας περιόδου.	62
3.2.4.2.5.	Ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας πρέπει να συνεχίσει να έχει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος προέλευσης.	62
3.2.4.2.6.	Ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας δεν πρέπει να έχει δεχθεί την αλλαγή της διεθνούς δικαιοδοσίας.	62
3.2.4.2.7.	Δεν εμποδίζει τα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους να αποφασίζουν για ζητήματα άλλα πέραν του δικαιώματος επικοινωνίας.	62
3.2.4.2.8.	Διατήρηση της αρμοδιότητας των δικαστηρίων της προηγούμενης συνήθους διαμονής του παιδιού (άρθρο 8)	63
3.2.5.	Ζητήματα δικαιοδοσίας όσον αφορά υποθέσεις απαγωγής παιδιών — Άρθρο 9 και αιτιολογική σκέψη 22.	64
3.2.5.1.	Διατήρηση της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους προέλευσης.	64
3.2.5.2.	Περιορισμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες τα δικαστήρια του κράτους μέλους στα οποία απευθύνεται η αίτηση αποκτούν δικαιοδοσία.	64
3.2.5.3.	Διεθνής δικαιοδοσία σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών — αποτέλεσμα της εφαρμογής του άρθρου 9	66
3.2.6.	Επιλογή δικαστηρίου — Άρθρο 10 και αιτιολογικές σκέψεις 23 και 24	67
3.2.6.1.	Περιορισμένη δυνατότητα επιλογής δικαστηρίου	67
3.2.6.2.	Προϋποθέσεις για την επιλογή δικαστηρίου κράτους μέλους	67
3.2.6.2.1.	Το παιδί θα πρέπει να έχει στενή σχέση με το κράτος μέλος του επιλεγέντος δικαστηρίου	67
3.2.6.2.2.	Οι διάδικοι, καθώς και κάθε άλλος δικαιούχος της γονικής μέριμνας, θα πρέπει να συμφωνήσουν ή να αποδεχθούν τη δικαιοδοσία.	68
3.2.6.2.3.	Το συμφέρον του παιδιού — Άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ)	70
3.2.6.3.	Αποτέλεσμα	70
3.2.7.	Παρουσία του παιδιού — Άρθρο 11 και αιτιολογική σκέψη 25.	71

3.2.8. Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας — Άρθρο 14 και αιτιολογικές σκέψεις 29 και 34	71
3.2.9. Έρευνα της δικαιοδοσίας — Άρθρο 18 και αιτιολογική σκέψη 37	73
3.3. Παραπομπή — Άρθρα 12 και 13, αιτιολογικές σκέψεις 21, 26, 27, 28 και 37	73
3.3.1. Υπό ποιες συνθήκες είναι δυνατή η παραπομπή;	74
3.3.2. Ποιος έχει την πρωτοβουλία της παραπομπής;	78
3.3.3. Ποια διαδικασία εφαρμόζεται;	78
3.3.4. Ορισμένες πρακτικές πτυχές	80
3.3.4.1. Πώς μπορεί ένας δικαστής, ο οποίος επιθυμεί να παραπέμψει μια υπόθεση, να διαπιστώσει ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο στο άλλο κράτος μέλος;	80
3.3.4.2. Πώς θα πρέπει να επικοινωνούν οι δικαστές;	80
3.3.4.3. Ποιος είναι υπεύθυνος για τη μετάφραση των εγγράφων;	81
3.3.4.4. Παραπομπή — Άρθρο 12	81
3.3.5. Παραδείγματα	83
3.4. Εκκρεμοδικία — τι συμβαίνει εάν ασκηθούν αγωγές σε δύο κράτη μέλη; — Άρθρο 20 παράγραφοι 2 έως 5 και αιτιολογικές σκέψεις 35, 36 και 38	84
3.4.1. Άσκηση παράλληλων αγωγών σε δύο διαφορετικά κράτη μέλη για το ίδιο παιδί — Άρθρο 20 παράγραφος 2	84
3.4.2. Διαφορετικά είδη διαδικασιών σε δύο διαφορετικά κράτη μέλη για το ίδιο παιδί — Άρθρο 20 παράγραφος 2	84
3.4.3. Εκκρεμοδικία σε περίπτωση αποκλειστικής συμφωνίας επιλογής forum — Αιτιολογική σκέψη 38	86
3.4.4. Επιλαμβανόμενο δικαστήριο — Άρθρο 17 και αιτιολογική σκέψη 35	86
3.4.5. Συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων	87
3.5. Αναγνώριση και εκτέλεση — Γενική επισκόπηση	87
3.5.1. Δεν απαιτείται ειδική διαδικασία για την αναγνώριση απόφασης— Άρθρο 30 παράγραφοι 1 και 2 και αιτιολογική σκέψη 54	87
3.5.2. Δεν απαιτείται κήρυξη της εκτελεστότητας — Άρθρο 34 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 58	88
3.5.3. Έγγραφα προς προσκόμιση για την αναγνώριση και εκτέλεση	88
3.5.4. Άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης — Άρθρο 30 παράγραφος 3, άρθρο 40 και άρθρα 59-62, κεφάλαιο IV τμήμα V και κεφάλαιο VI, αιτιολογικές σκέψεις 54 και 62	89
3.5.5. Λόγοι άρνησης σε διαφορές γονικής μέριμνας — Άρθρα 39 και 41, αιτιολογικές σκέψεις 54, 55, 56, 57 και 62	90
3.5.6. Περιορισμοί όσον αφορά την έρευνα δικαιοδοσίας από το δικαστήριο από το οποίο ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση	91
3.5.7. Δικαστική αρωγή και άλλη βοήθεια — Άρθρο 74 παράγραφος 1 και άρθρο 79 στοιχείο γ)	91
3.5.8. Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες — Άρθρο 65 παράγραφος 2 και άρθρο 66	91
3.5.9. Δεν απαιτείται επικύρωση εγγράφων — Άρθρο 90	92
3.5.10. Εξαιρέσεις από τη γενική διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης προνομιακών αποφάσεων που αφορούν την επικοινωνία (επαφή) ή που συνεπάγονται την επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6 — Άρθρο 42	93

3.6. Αποφάσεις σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας (επαφής) — Αναγνώριση και εκτέλεση — Άρθρο 42 παράγραφος 1 στοιχείο α), άρθρο 45 παράγραφος 1 και κεφάλαιο IV τμήμα 2	94
3.6.1. Αναγνώριση και εκτέλεση του δικαιώματος επικοινωνίας (επαφής) βάσει του κανονισμού — Άρθρα 42 παράγραφος 1 στοιχείο α) και άρθρο 45 παράγραφος 1	94
3.6.2. Ποια είναι τα δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας; — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 10)	94
3.6.3. Το πιστοποιητικό — Άρθρο 47	95
3.6.3.1. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την έκδοση πιστοποιητικού; — Άρθρο 47 παράγραφος 3 και παράρτημα V	95
3.6.3.2. Η γλώσσα του πιστοποιητικού — Άρθρο 47 παράγραφος 2	96
3.6.3.3. Πότε θα πρέπει το δικαστήριο προέλευσης να εκδίδει το πιστοποιητικό; — Άρθρο 45 παράγραφος 2, άρθρο 47 παράγραφος 1 και άρθρο 49, αιτιολογική σκέψη 66	96
3.6.3.4. Διόρθωση του πιστοποιητικού — Άρθρο 48 παράγραφος 1	97
3.6.3.5. Ανάκληση του πιστοποιητικού — Άρθρο 48 παράγραφος 2 και άρθρο 49	97
3.6.3.6. Τι αποτελέσματα παράγει το πιστοποιητικό; — Άρθρο 43 παράγραφος 1, άρθρο 45 παράγραφος 1 και άρθρο 50	97
3.6.4. Η απόφαση αντιμετωπίζεται ως ισοδύναμη με απόφαση του κράτους μέλους εκτέλεσης — Άρθρο 47 και άρθρο 51 παράγραφος 1	98
3.6.5. Η εξουσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους εκτέλεσης να ορίζουν διακανονισμούς για την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας — Άρθρο 54 και αιτιολογική σκέψη 61	98
4. Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ	102
4.1. Εισαγωγή	102
4.1.1. Σχέσεις με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 — Άρθρο 1 παράγραφος 3, άρθρα 22, 96 και 98 και αιτιολογική σκέψη 40	102
4.1.2. Αποτροπή της απαγωγής παιδιών από γονείς και άμεση επιστροφή τους	102
4.1.3. Οι βασικές αρχές των κανόνων για την απαγωγή παιδιού	103
4.1.4. Σημασία του ρόλου του δικαστικού σώματος — Αιτιολογική σκέψη 41	105
4.2. Θέματα διεθνούς δικαιοδοσίας όσον αφορά υποθέσεις απαγωγής παιδιών	106
4.3. Κανόνες που διασφαλίζουν την άμεση επιστροφή του παιδιού	106
4.3.1. Το δικαστήριο εφαρμόζει τη σύμβαση της Χάγης του 1980, όπως συμπληρώθηκε από τα άρθρα 22 έως 29, το κεφάλαιο VI και την αιτιολογική σκέψη 40	106
4.3.2. Η κεντρική αρχή ενεργεί χωρίς καθυστέρηση — Άρθρο 23	106
4.3.3. Το δικαστήριο εκτιμά αν έχει πραγματοποιηθεί παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 11) στοιχεία α) και β)	107
4.3.3.1. Μετακίνηση ή κατακράτηση σε άλλο κράτος μέλος	107
4.3.3.2. Παραβίαση του δικαιώματος επιμέλειας	108
4.3.3.2.1. Έννοια της επιμέλειας — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημεία 9) και 11)	108

4.3.3.2.2. Μονομερής μετακίνηση ή κατακράτηση του παιδιού.	110
4.3.3.3. Πραγματική άσκηση του δικαιώματος επιμέλειας και κοινή επιμέλεια — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 11) στοιχείο β)	111
4.3.4. Το δικαστήριο παρέχει στο παιδί και στον διάδικο που ζητεί την επιστροφή τη δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους — Άρθρο 26 σε συνδυασμό με το άρθρο 21, άρθρο 27 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 39	111
4.3.5. Το δικαστήριο μπορεί να διασφαλίσει την επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και του προσώπου που ζητεί την επιστροφή — Άρθρο 27 παράγραφος 2	112
4.3.6. Το δικαστήριο διατάσσει πάντα την επιστροφή του παιδιού, εάν το παιδί μπορεί να προστατευθεί στο κράτος μέλος προέλευσης — Άρθρο 27 παράγραφοι 3, 4, 5 και αιτιολογικές σκέψεις 44, 45 και 46	113
4.3.6.1. Κατάλληλα μέτρα — Άρθρο 27 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 45	113
4.3.6.1.1. Πότε πρέπει να εξετάζεται η λήψη «κατάλληλων μέτρων»;	113
4.3.6.1.2. Τι είναι τα «κατάλληλα μέτρα»; — Αιτιολογική σκέψη 45	114
4.3.6.1.3. Απόδειξη των μέτρων και της καταλληλότητάς τους	114
4.3.6.2. Προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σε περίπτωση «σοβαρού κινδύνου» — Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 27 παράγραφος 5 και αιτιολογική σκέψη 46	115
4.3.7. Ταχεία δικαστική διαδικασία και διαδικασία εκτέλεσης — Άρθρο 24, άρθρο 27 παράγραφος 6 και άρθρο 28	116
4.3.7.1. Ταχεία δικαστική διαδικασία — Άρθρο 24 και αιτιολογική σκέψη 42	116
4.3.7.2. Περιορισμός των ένδικων μέσων και προσωρινή εκτέλεση απόφασης που διατάσσει την επιστροφή — Άρθρο 27 παράγραφος 6 και αιτιολογική σκέψη 47	117
4.3.7.3. Εκτέλεση αποφάσεων που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού — Άρθρο 28.	118
4.3.8. Εναλλακτική επίλυση διαφορών — Άρθρο 25 και αιτιολογική σκέψη 43	118
4.3.9. Η ταχεία επιστροφή του παιδιού – Σύγκριση των διατάξεων της σύμβασης της Χάγης του 1980 και του κανονισμού	119
4.4. Τι συμβαίνει εάν το δικαστήριο αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού; — Άρθρο 29 και αιτιολογικές σκέψεις 48 έως 53.	122
4.4.1. Ειδική διαδικασία μόνο σε περίπτωση απόφασης μη επιστροφής βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή του άρθρου 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και των δύο διατάξεων — Άρθρο 29 και αιτιολογική σκέψη 48	122
4.4.2. Διαβίβαση της απόφασης σχετικά με τη μη επιστροφή και όλων των σχετικών εγγράφων μεταξύ των δικαστηρίων — Άρθρο 29 παράγραφοι 3 και 5.	123
4.4.3. Ποια έγγραφα, υπό ποιους όρους και σε ποια γλώσσα; — Άρθρο 29 παράγραφοι 3 και 5.	124
4.4.4. Το δικαστήριο προέλευσης αποφαινεται επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας — Άρθρο 29 παράγραφος 6 και αιτιολογική σκέψη 52.	125
4.4.5. Η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης — Άρθρο 29 παράγραφος 6 και άρθρο 47	127
4.4.6. Διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης — ορισμένες πρακτικές πτυχές	127
4.4.6.1. Διεξοδική εξέταση όλων των περιστάσεων και συνεκτίμηση του συμφέροντος του παιδιού — Αιτιολογική σκέψη 48.	127
4.4.6.2. Δυνατότητα ακρόασης και αντικείμενο της ακροαματικής διαδικασίας.	128

4.4.6.3. Πώς θα είναι δυνατό για το δικαστήριο στο κράτος μέλος προέλευσης να εξετάσει τον γονέα και το παιδί που δεν βρίσκονται στο εν λόγω κράτος μέλος;	128
4.4.6.4. Πως μπορεί το δικαστήριο προέλευσης να λάβει υπόψη τους λόγους και τα πραγματικά περιστατικά βάσει των οποίων εκδόθηκε η απόφαση μη επιστροφής; — Άρθρο 47 παράγραφος 4.	129
4.4.6.5. Μετριασμός των ποινικών κυρώσεων στο κράτος μέλος προέλευσης.	130
4.4.6.6. Παράλληλες διαδικασίες στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα και στο κράτος μέλος προέλευσης — Άρθρο 29 παράγραφοι 3 και 6, αιτιολογική σκέψη 48.	130
4.4.7. Αναγνώριση και εκτέλεση της προνομιακής απόφασης σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6 επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού	131
4.4.7.1. Βασικές αρχές	131
4.4.7.2. Το προνομιακό πιστοποιητικό σύμφωνα με το παράρτημα VI	132
4.4.7.2.1. Έκδοση του πιστοποιητικού σύμφωνα με το παράρτημα VI	132
4.4.7.2.2. Διόρθωση του πιστοποιητικού σύμφωνα με το παράρτημα VI — Άρθρο 48 παράγραφοι 1 και 3	133
4.4.7.2.3. Ανάκληση του πιστοποιητικού σύμφωνα με το παράρτημα VI — Άρθρο 48 παράγραφος 2 και άρθρο 49	133
4.4.7.2.4. Πιστοποιητικό περί έλλειψης ή περιορισμού εκτελεστότητας σύμφωνα με το παράρτημα VII	134
4.4.7.3. Περιορισμένοι λόγοι άρνησης — Άρθρο 50.	135
4.4.8. Νέα μετακίνηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος — Άρθρο 45 παράγραφος 1	136
4.4.9. Διάγραμμα της διαδικασίας σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών μετά από απόφαση μη επιστροφής — Άρθρο 29	136

5. Εκτέλεση 140

5.1. Οι βασικές αρχές των κανόνων για την εκτέλεση	140
5.2. Ποιες πράξεις μπορούν να εκτελεστούν;	142
5.2.1. Αποφάσεις — Άρθρο 2 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 14.	142
5.2.2. Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημεία 2) και 3)	143
5.2.3. Συνοδευτικά πιστοποιητικά	145
5.2.3.1. Πιστοποιητικά που συνοδεύουν τις αποφάσεις — Άρθρα 36 και 47.	145
5.2.3.2. Πιστοποιητικά που συνοδεύουν τα δημόσια έγγραφα και τις συμφωνίες — Άρθρο 66.	146
5.3. Αρχικό στάδιο της εκτέλεσης	146
5.3.1. Αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές και δικαστήρια — Άρθρο 52 και αιτιολογική σκέψη 60.	146
5.3.2. Δεν απαιτείται ταχυδρομική διεύθυνση — Άρθρο 51 παράγραφος 2	147
5.3.3. Εξουσιοδοτημένος αντίκλητος — Άρθρο 51 παράγραφος 2	147
5.3.4. Δυνατότητα μερικής εκτέλεσης — Άρθρο 53	147
5.3.5. Διακανονισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων επικοινωνίας — Άρθρο 54 και αιτιολογική σκέψη 61	148

5.3.6. Επίδοση ή κοινοποίηση του πιστοποιητικού και της απόφασης — Άρθρο 55 και αιτιολογικές σκέψεις 62 και 64	149
5.4. Αναστολή της εκτέλεσης — Άρθρο 56 παράγραφοι 1 έως 4 και άρθρο 57	150
5.4.1. Αναστολή της εκτελεσιμότητας της απόφασης στο κράτος μέλος προέλευσης — Άρθρο 56 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 67 ..	151
5.4.2. Ένδικο μέσο κατά της απόφασης, αίτηση άρνησης της εκτέλεσης και ανάκληση του πιστοποιητικού του άρθρου 47 — Άρθρο 56 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 68	152
5.4.3. Έκθεση του παιδιού σε σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης — Άρθρο 56 παράγραφος 4 και αιτιολογική σκέψη 69 ..	153
5.4.4. Λόγοι αναστολής με βάση το εθνικό δίκαιο — Άρθρο 57 και αιτιολογική σκέψη 63	153
5.5. Άρνηση της εκτέλεσης	154
5.5.1. Λόγοι άρνησης της εκτέλεσης	154
5.5.1.1. Λόγοι άρνησης σύμφωνα με τον κανονισμό	155
5.5.1.1.1. Λόγοι άρνησης της εκτέλεσης αποφάσεων — Άρθρα 38, 39 και 50	160
5.5.1.1.2. Λόγοι άρνησης της εκτέλεσης δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών — Άρθρο 68 και αιτιολογική σκέψη 71	164
5.5.1.1.3. Άρνηση της εκτέλεσης για λόγους διαρκούς σοβαρού κινδύνου — Άρθρο 56 παράγραφος 6 και αιτιολογική σκέψη 69	166
5.5.1.2. Λόγοι άρνησης βάσει της εθνικής νομοθεσίας — Άρθρο 57 και αιτιολογικές σκέψεις 62 και 63	167
5.5.2. Διαδικασία υποβολής αίτησης άρνησης	167
5.5.2.1. Αίτηση άρνησης της εκτέλεσης — Άρθρα 58, 59 και 60	168
5.5.2.2. Προσβολή ή προσφυγή — Άρθρο 61 και άρθρο 62	169
5.5.2.3. Αναστολή της διαδικασίας — Άρθρο 63	169
5.6. Νομολογία του ΕΔΑΔ	170
5.6.1. Η μη λήψη κατάλληλων μέτρων για την επιστροφή παιδιού μπορεί να συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ	170
5.6.2. Η σημασία της ταχύτητας κατά τη λήψη και την εκτέλεση αποφάσεων	170
5.6.3. Εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, η επιστροφή παιδιών δεν συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ	171
5.6.4. Υποθέσεις του ΕΔΑΔ στις οποίες δεν διαπιστώθηκε παραβίαση του άρθρου 8	171
5.6.5. Περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώθηκε παραβίαση	172
5.6.6. Υπόθεση X κατά Λετονίας	172

6. Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του **176**

6.1. Πεδίο εφαρμογής του κεφαλαίου	176
6.2. Νομικό πλαίσιο	177
6.3. Ενιαία πρότυπα για τη διαδικασία ακρόασης του παιδιού — Άρθρο 21, άρθρο 26 και αιτιολογική σκέψη 39	179
6.3.1. Αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού να διαμορφώσει ίδια άποψη — Άρθρο 21 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 39	179

6.3.2. Παροχή πραγματικής και ουσιαστικής δυνατότητας έκφρασης απόψεων — Άρθρο 21 παράγραφος 1 και αιτιολογικές σκέψεις 39 και 53	181
6.3.3. Δέουσα συνεκτίμηση των απόψεων του παιδιού — Άρθρο 21 παράγραφος 2	182
6.4. Εθνικοί κανόνες για την ακρόαση του παιδιού	183
6.5. Εξαίρεση στην υποχρέωση ακρόασης του παιδιού — Άρθρο 39 παράγραφος 2 και αιτιολογικές σκέψεις 39 και 71	185
6.6. Κατάρτιση στην ακρόαση παιδιών	186
7. Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας	188
7.1. Κεντρικές αρχές και το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις)	188
7.1.1. Κεντρικές αρχές — Γενική εισαγωγή — Άρθρα 76 και 83 και αιτιολογικές σκέψεις 72 και 74	188
7.1.2. ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις — Άρθρο 77, άρθρο 84 και αιτιολογική σκέψη 86	190
7.2. Καθήκοντα των κεντρικών αρχών — Άρθρα 77 και 78	191
7.2.1. Γενικά καθήκοντα — Άρθρο 77	191
7.2.1.1. Παροχή πληροφοριών σχετικά με εθνικούς νόμους και εθνικές διαδικασίες και υπηρεσίες	191
7.2.1.2. Μέτρα για τη βελτίωση της εφαρμογής του κανονισμού	192
7.2.1.3. Συνεργασία	192
7.2.2. Ειδικά καθήκοντα — Άρθρα 79, 80, 81 και 82 και αιτιολογικές σκέψεις 78 και 79	192
7.2.2.1. Κατάλογος ειδικών καθηκόντων	193
7.2.2.2. Ποιος μπορεί να ζητήσει υπηρεσίες της κεντρικής αρχής, για ποιες ενέργειες και με ποιον τρόπο;	194
7.2.3. Συνεργασία για τη συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών που είναι χρήσιμες σε διαδικασίες διαφορών γονικής μέριμνας — Άρθρο 80	195
7.2.3.1. Διαβίβαση έκθεσης	196
7.2.3.2. Παροχή κάθε άλλης χρήσιμης πληροφορίας	197
7.2.3.3. Αίτηση λήψης μέτρων για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού	197
7.2.3.4. Διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ δικαστηρίων όταν το παιδί εκτίθεται σε σοβαρό κίνδυνο	198
7.2.4. Εκτέλεση αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας σε άλλο κράτος μέλος — Άρθρο 81 και αιτιολογική σκέψη 82	198
7.2.5. Διευκόλυνση της σύναψης συμφωνιών – Άρθρο 79 στοιχείο ζ)	199
7.3. Τοποθέτηση παιδιού σε άλλο κράτος μέλος — Άρθρο 82 και αιτιολογικές σκέψεις 83 και 84	200
7.3.1. Τοποθέτηση σε άλλο κράτος μέλος	201
7.3.1.1. Τοποθέτηση χωρίς την έγκριση της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα	202
7.3.1.2. Τοποθετήσεις για τις οποίες απαιτείται έγκριση της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα	203
7.3.2. Τοποθέτηση στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του παιδιού — Αιτιολογική σκέψη 84	204
7.4. Άμεση συνεργασία και επικοινωνία των δικαστηρίων — Άρθρο 86	205

8. Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών	208
8.1. Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών από την κεντρική αρχή στην οποία απευθύνεται το αίτημα — Άρθρο 87	208
8.2. Ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων — Άρθρο 88 και αιτιολογική σκέψη 87	209
8.3. Μη δημοσιοποίηση πληροφοριών — Άρθρο 89 και αιτιολογική σκέψη 88	209
9. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις	212
9.1. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών μελών — Άρθρο 94	212
9.2. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών — Άρθρο 91	212
9.3. Σχέση με ορισμένες πολυμερείς συμβάσεις — Άρθρο 95	212
9.4. Σχέση με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 — Άρθρο 96	213
9.5. Σχέση με τη σύμβαση της Χάγης του 1996 — Άρθρο 97 και αιτιολογική σκέψη 92	213
9.5.1. Το πεδίο εφαρμογής των δύο νομικών πράξεων.	213
9.5.2. Κύρωση από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ.	214
9.5.3. Ποιες υποθέσεις καλύπτονται από τον κανονισμό και ποιες καλύπτονται από τη σύμβαση της Χάγης του 1996;	214
9.5.3.1. Η υπόθεση αυτή αφορά ζήτημα που καλύπτεται από τον κανονισμό;	214
9.5.3.2. Πρέπει να προσδιοριστεί η δικαιοδοσία;	214
9.5.3.3. Αφορά η υπόθεση την αναγνώριση και/ή εκτέλεση σε ένα κράτος μέλος απόφασης που έχει εκδοθεί από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;	215
9.6. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις που συνδέονται στενά με τον κανονισμό	216
Παράρτημα Ι — Πίνακας αντιστοιχίας 1 (άρθρα — αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙβ)	218
Παράρτημα ΙΙ — Πίνακας αντιστοιχίας 2 [άρθρα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 — άρθρα του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111, όπως παρατίθενται στο παράρτημα Χ του δεύτερου].	230
Παράρτημα ΙΙΙ — Κατάλογος αποφάσεων, διατάξεων και γνωμοδοτήσεων του ΔΕΕ που αναφέρονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2201/2003 (κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα) και στη σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών	239
Παράρτημα ΙV — Κατάλογος άλλων αποφάσεων του ΔΕΕ (που αναφέρονται σε άλλη νομοθεσία εκτός του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα ή της σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών).	251
Παράρτημα V — Κατάλογος αποφάσεων του ΕΔΑΔ	253

1. Γενική εισαγωγή

1.1. Αντικείμενο και σκοπός του κανονισμού

Ο κανονισμός¹, ο οποίος είναι κοινώς γνωστός ως αναδιτύπωση του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα ή Βρυξέλλες ΙΙβ, αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της δικαστικής συνεργασίας σε οικογενειακά θέματα με διασυνοριακές συνέπειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Ο κανονισμός αποτελεί πράξη που αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, συμπεριλαμβανομένων της διεθνούς απαγωγής παιδιών και της συνεργασίας σε διαφορές γονικής μέριμνας. Δεν ενοποιεί τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου² ούτε του εθνικού ουσιαστικού οικογενειακού δικαίου.

Ο κανονισμός αποτελεί μέρος του προγράμματος δράσης της ΕΕ³ για τη δημιουργία, τη διατήρηση και την ανάπτυξη ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, μέσα στον οποίο εξασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και η πρόσβαση στη δικαιοσύνη [βλ. άρθρο 67 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ) και αιτιολογική

¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1111 του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 2019, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, και για τη διεθνή απαγωγή παιδιών ([ΕΕ L 178 της 2.7.2019](#)).

² Όσον αφορά το εφαρμοστέο δίκαιο, βλ. [κεφάλαιο 9](#).

³ Πρόγραμμα δράσης του Συμβουλίου και της Επιτροπής όσον αφορά την άριστη δυνατή εφαρμογή των διατάξεων της συνθήκης του Άμστερνταμ για τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης ([ΕΕ C 19 της 23.1.1999](#)).

σκέψη 3 του κανονισμού]. Για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται στη ΣΛΕΕ και στο πρόγραμμα δράσης, ο κανονισμός επιδιώκει να ενισχύσει τα δικαιώματα των ατόμων, ιδίως των παιδιών, στις νομικές διαδικασίες, να διευκολύνει τη συνεργασία των δικαστικών και των διοικητικών αρχών και την εκτέλεση των αποφάσεων σε θέματα οικογενειακού δικαίου με διασυνοριακές συνέπειες (βλ. αιτιολογική σκέψη 3). Επιπλέον, ο κανονισμός αποσκοπεί στην ενίσχυση της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων σε αστικές υποθέσεις, στην απλοποίηση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη και στη βελτίωση των ανταλλαγών πληροφοριών μεταξύ των αρχών των κρατών μελών (βλ. αιτιολογική σκέψη 3). Ειδικότερα, ο κανονισμός επιδιώκει να ενισχύσει την ασφάλεια δικαίου και να αυξήσει την ευελιξία, καθώς και να βελτιώσει την πρόσβαση σε δικαστικές διαδικασίες και να εξασφαλίσει της αύξηση της αποδοτικότητας των εν λόγω διαδικασιών (βλ. αιτιολογική σκέψη 2). Ωστόσο, για την ομαλή και ορθή λειτουργία ενός ενωσιακού χώρου δικαιοσύνης απαιτείται σεβασμός στα διαφορετικά νομικά συστήματα και στις παραδόσεις των κρατών μελών (βλ. αιτιολογική σκέψη 3).

1.2. Ιστορικό

Ο κανονισμός έχει ιδιαίτερα μακρά ιστορία. Ο πρώτος αντίστοιχος κανονισμός⁴, ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙ, εκδόθηκε στις 29 Μαΐου 2000 και εφαρμόστηκε κατά την περίοδο από την 1η Μαρτίου 2001 έως τις 28

⁴ Σύμβαση του 1998 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές ([ΕΕ C 221 της 16.7.1998](#), σ. 1), η οποία καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ.

Φεβρουαρίου 2005⁵. Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙ καταργήθηκε με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα⁶, ο οποίος εφαρμόζεται από την 1η Μαρτίου 2005⁷ έως τις 31 Ιουλίου 2022 (βλ. άρθρο 104 παράγραφος 1).

Ο κανονισμός βασίζεται στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα και εφαρμόζεται από την 1η Αυγούστου 2022.

Προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια μεταξύ του κανονισμού και των προηγούμενων πράξεων στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας απαιτείται συνέχεια ως προς την ερμηνεία, ιδίως όσον αφορά τη νομολογία του Δικαστηρίου της ΕΕ (ΔΕΕ), δηλαδή η προηγούμενη νομολογία στον τομέα αυτόν εξακολουθεί να ισχύει όσον αφορά τον κανονισμό, εφόσον ο κανονισμός δεν νομοθετεί διαφορετικά.

1.3. Εδαφική εφαρμογή

1.3.1. Γενικά — Αιτιολογικές σκέψεις 95 και 96

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ με μοναδική εξαίρεση τη Δανία⁸.

1.3.2. Διασυνοριακές συνέπειες — Αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3

Ο κανονισμός εφαρμόζεται καταρχήν σε υποθέσεις με διασυνοριακές συνέπειες (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 2 και 3). Οι διαδικασίες στις οποίες εμπλέκονται μόνο άτομα που έχουν τη συνθήκη διαμονή τους σε ένα κράτος μέλος δεν επιπίπτουν κανονικά στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Ωστόσο, είναι πιθανό να προκύψουν διασυνοριακές συνέπειες σε διαδικασίες αυτού του είδους [για παράδειγμα, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας και συναφών αγωγών (βλ. άρθρο 20) ή αποκλειστικής αρμοδιότητας άλλου κράτους μέλους (βλ. άρθρο 10 και άρθρο 12 παράγραφος 5)].

⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 του Συμβουλίου, της 29ης Μαΐου 2000, περί της διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας έναντι των κοινών τέκνων των συζύγων ([EE L 160 της 30.6.2000](#)).

⁶ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 ([EE L 338 της 23.12.2003](#)).

⁷ Από την 1η Ιανουαρίου 2007 στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία και από την 1η Ιουλίου 2013 στην Κροατία.

⁸ Για την εφαρμογή του κανονισμού στα υπερπόντια εδάφη ορισμένων κρατών μελών, βλέπε ενοποιημένη έκδοση της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2012/C 326/1, άρθρο 349 ([EE C 326 της 26.10.2012](#)). Ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται στις περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας στις οποίες η κυβέρνηση του εν λόγω κράτους μέλους δεν ασκεί αποτελεσματικό έλεγχο όπως προβλέπεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 του πρωτοκόλλου αριθ. 10 για την Κύπρο της Πράξης περί των όρων προσωρινότητας της Τσεχικής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Εσθονίας, της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Δημοκρατίας της Λετονίας, της Δημοκρατίας της Λιθουανίας, της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας, της Δημοκρατίας της Μάλτας, της Δημοκρατίας της Πολωνίας, της Δημοκρατίας της Σλοβενίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας και των προσαρμογών των Συνθηκών επί των οποίων βασίζεται η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Γενική εισαγωγή

Για τον καθορισμό της διεθνούς δικαιοδοσίας, δεν είναι απαραίτητο όλες οι διασυνοριακές συνέπειες να συνδέονται αποκλειστικά με τα κράτη μέλη της ΕΕ. Οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας δύνανται να έχουν εφαρμογή ακόμη και σε διαφορές που αφορούν σχέσεις μεταξύ των δικαστηρίων ενός μόνο κράτους μέλους και εκείνων τρίτης χώρας⁹.

Ωστόσο, το σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης του κανονισμού εφαρμόζεται μόνο μεταξύ των κρατών μελών όταν οι αποφάσεις που εκδίδονται σε τρίτη χώρα δεν εμπίπτουν στο γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του (βλ. άρθρο 30 παράγραφος 1, άρθρο 34 παράγραφος 1 και απόφαση στην υπόθεση *Sahyouni*¹⁰). Η απόφαση ενός κράτους μέλους που υπόκειται σε αναγνώριση και εκτέλεση σε άλλο κράτος μέλος μπορεί να εκδοθεί σε υποθέσεις με ή χωρίς διασυνοριακές συνέπειες.

1.3.3. Σχέση με το εθνικό δίκαιο

Ο κανονισμός ισχύει άμεσα στα κράτη μέλη που δεσμεύονται από αυτόν και, ως εκ τούτου, υπερισχύει του εθνικού δικαίου (βλ. άρθρο 288 δεύτερο εδάφιο της ΣΛΕΕ). Ωστόσο, για ορισμένα θέματα ο κανονισμός παραπέμπει ρητά στο εθνικό δίκαιο· για παράδειγμα, όσον αφορά τη διαδικασία ακρόασης του παιδιού, δηλαδή από ποιον θα διενεργηθεί η ακρόαση του παιδιού και με ποιον τρόπο (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 39) ή όταν κρίνεται αν οι λόγοι άρνησης της αναγνώρισης και της

εκτέλεσης μπορούν να προβληθούν από διάδικο ή αυτεπαγγέλτως (βλ. αιτιολογικές σκέψεις 54 και 62). Ωστόσο, θα πρέπει να εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο υπό την προϋπόθεση, αφενός, ότι οι εθνικοί κανόνες δεν είναι λιγότερο ευνοϊκοί από εκείνους που διέπουν παρόμοιες καταστάσεις υποκείμενες στο εσωτερικό δίκαιο χωρίς διασυνοριακές συνέπειες (αρχή της ισοδυναμίας) και, αφετέρου, ότι δεν καθιστούν στην πράξη αδύνατη ή υπερβολικά δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχονται από τον κανονισμό και το σχετικό δίκαιο της Ένωσης (αρχή της αποτελεσματικότητας).

1.3.4. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις

Για τη σχέση του κανονισμού με άλλες διμερείς και πολυμερείς συμβάσεις και με πράξεις του ενωσιακού δικαίου, βλ. [κεφάλαιο 9](#) «Σχέση με άλλες νομικές πράξεις».

1.4. Χρονική ισχύς

1.4.1. Διάταξη έναρξης ισχύος — Άρθρο 100 παράγραφος 1

Ο κανονισμός εφαρμόζεται από την 1η Αυγούστου 2022. Ο κανονισμός εφαρμόζεται στο σύνολό του:

- στις αγωγές που ασκούνται
- στα δημόσια έγγραφα, που συντάσσονται ή καταχωρίζονται επίσημα
- στις συμφωνίες που καταχωρίζονται

⁹ Απόφαση του ΔΕΕ της 17ης Οκτωβρίου 2018 στην [υπόθεση C-393/18](#) PPU, UD., ECLI:EU:C:2018:835, σκέψη 41, και στην [υπόθεση C-572/21](#) – CC, ECLI:EU:C:2022:562, σκέψη 29.

¹⁰ Διάταξη του ΔΕΕ της 12ης Μαΐου 2016 στην [υπόθεση C-281/15](#), *Sahyouni*, ECLI:EU:C:2016:343, σκέψεις 22 και 23.

κατά ή μετά την 1η Αυγούστου 2022 (βλ. άρθρο 100 παράγραφος 1).

1.4.2. Μεταβατική διάταξη — Άρθρο 100 παράγραφος 2

Ο κανονισμός Βρυξέλλες IIα εξακολουθεί να εφαρμόζεται ως προς τις αποφάσεις που εκδίδονται σε αγωγές που ασκήθηκαν πριν από την 1η Αυγούστου 2022, τα δημόσια έγγραφα που συντάχθηκαν ή καταχωρίστηκαν επίσημα και τις συμφωνίες που κατέστησαν εφαρμοστέες στο κράτος μέλος στο οποίο συνάφθηκαν πριν από την 1η Αυγούστου 2022 και που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού (βλ. άρθρο 100 παράγραφος 2).

Ως εκ τούτου, ο κανονισμός Βρυξέλλες IIα θα εξακολουθήσει να εφαρμόζεται στις αποφάσεις που εκδόθηκαν πριν και ακόμη και μετά την 1η Αυγούστου 2022¹¹, στην περίπτωση που το πρωτοβάθμιο δικαστήριο είχε επιληφθεί της υπόθεσης πριν από την εν λόγω ημερομηνία. Στην περίπτωση των δημόσιων εγγράφων, εφαρμόζεται ο προηγούμενος κανονισμός Βρυξέλλες IIα, εάν το έγγραφο συντάχθηκε ή καταχωρίστηκε επίσημα πριν από την 1η Αυγούστου 2022¹². Το καθοριστικό χρονικό σημείο για τις συμφωνίες που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού είναι η χρονική στιγμή κατά την οποία κατέστησαν εφαρμοστέες¹³ στο κράτος μέλος στο οποίο συνάφθηκαν. Εάν η χρονική στιγμή κατά την οποία κατέστησαν εφαρμοστέες ήταν πριν από την 1η Αυγούστου 2022, εφαρμόζεται ο κανονισμός Βρυξέλλες IIα, εάν η χρονική στιγμή ήταν κατά και μετά την 1η Αυγούστου 2022 εφαρμόζεται ο κανονισμός.

¹¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών, Πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες IIα, Υπηρεσία Εκδόσεων, 2016, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/28781>.

¹² Βλ. άρθρο 100 παράγραφος 2 και [παράρτημα IX](#) σημείο 12.2 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

¹³ Βλ. άρθρο 100 παράγραφος 2 και [παράρτημα IX](#) σημείο 14 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

Γαμικές διαφορές

2. Γαμικές διαφορές

2.1. Εισαγωγή

Οι διατάξεις του κανονισμού σχετικά με τις γαμικές διαφορές (βλ. άρθρα 3-6) έχουν αλλάξει ελάχιστα σε σχέση με τις αντίστοιχες διατάξεις του κανονισμού Βρυξέλλες IIα¹⁴, του κανονισμού Βρυξέλλες II¹⁵ και της σύμβασης Βρυξελλών II της 28ης Μαΐου 1998¹⁶ για το ίδιο θέμα η οποία δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ. Η βιβλιογραφία σχετικά με τη σύμβαση και τους κανονισμούς μπορεί, συνειπώς, να χρησιμεύσει ως οδηγός για τον ισχύοντα κανονισμό όσον αφορά τις γαμικές διαφορές. Για παράδειγμα, η εισηγητική έκθεση σχετικά με τη σύμβαση¹⁷, οι αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού Βρυξέλλες II για τις γαμικές διαφορές και ο πρακτικός οδηγός για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες IIα¹⁸ θα μπορούσαν να είναι χρήσιμα στο πλαίσιο αυτό.

¹⁴ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

¹⁵ [Κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 1347/2000 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 5.

¹⁶ Σύμβαση του 1998 σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές ([ΕΕ C 221 της 16.7.1998](#), σ. 1), η οποία καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και δεν τέθηκε ποτέ σε ισχύ.

¹⁷ Βλ. εισηγητική έκθεση της σύμβασης που καταρτίστηκε βάσει του άρθρου Κ.3 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές (Κείμενο που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 28 Μαΐου 1998) την οποία συνέταξε η κα ALEGRIA BORRAS καθηγήτρια του Ιδιωτικού Διεθνούς Δικαίου του Πανεπιστημίου της Βαρκελώνης ([ΕΕ C 221 της 16.7.1998](#), σ. 27).

¹⁸ Βλ. [Πρακτικό οδηγό](#) για την εφαρμογή του κανονισμού Βρυξέλλες IIα του 2016, ανωτέρω υποσημείωση 11.

2.2. Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής σε γαμικές διαφορές — Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο α) και αιτιολογικές σκέψεις 9 και 12

Ο κανονισμός περιέχει κανόνες για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση σε αστικές υποθέσεις που αφορούν το διαζύγιο, τον δικαστικό χωρισμό και την ακύρωση γάμου (στο εξής: γαμικές διαφορές), συμπεριλαμβανομένης της ακύρωσης γάμου από τρίτο πρόσωπο μετά τον θάνατο του ενός εκ των συζύγων¹⁹.

Ο κανονισμός δεν καλύπτει τους λόγους διαζυγίου ή το εφαρμοστέο δίκαιο σε περίπτωση διαζυγίου²⁰ ούτε με παρεπόμενα ζητήματα, όπως οι υποχρεώσεις διατροφής²¹, οι περιουσιακές συνέπειες του γάμου²² ή οι

¹⁹ Απόφαση του ΔΕΕ της 13ης Οκτωβρίου 2016 στην [υπόθεση C-294/15](#), Mikołajczyk , ECLI:EU:C:2016:772, σκέψη 37.

²⁰ Βλ. κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό ([ΕΕ L 343 της 29.12.2010](#), σ. 10), ο οποίος δεν εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη. Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε 17 [κράτη μέλη](#) που συμμετέχουν στην [ενισχυμένη συνεργασία](#) στον τομέα αυτόν: Βέλγιο, Βουλγαρία, Γερμανία, Εσθονία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Ουγγαρία, Μάλτα, Αυστρία, Πορτογαλία, Ρουμανία και Σλοβενία.

²¹ Βλ. κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής ([ΕΕ L 7 της 10.1.2009](#), σ. 1).

²² Βλ. κανονισμό (ΕΕ) 2016/1103 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016 ([ΕΕ L 183 της 8.7.2016](#), σ. 1), ο οποίος δεν εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη. Ο κανονισμός εφαρμόζεται στα 18 κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα αυτόν: Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Φινλανδία και Σουηδία.

περιουσιακές σχέσεις των καταχωρισμένων συντρόφων²³ και οι υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής²⁴. Επίσης, δεν εφαρμόζεται σε προκαταρκτικά ζητήματα που συνδέονται με την προσωπική κατάσταση, όπως η ύπαρξη, το κύρος ή η αναγνώριση γάμου, τα οποία εξακολουθούν να καλύπτονται από το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών (βλ. αιτιολογική σκέψη 12). Οι αποφάσεις με τις οποίες απορρίπτεται η αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης του γάμου εξαιρούνται από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής όσον αφορά τις διατάξεις για την αναγνώριση (βλ. αιτιολογική σκέψη 9).

2.3. Ποια δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία σε γαμικές διαφορές;

2.3.1. Κανόνες δικαιοδοσίας — Εισαγωγή Άρθρα 3-5

Οι κανόνες δικαιοδοσίας των άρθρων 3-5 καθορίζουν το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία αλλά όχι το δικαστήριο το οποίο

είναι αρμόδιο στο εσωτερικό αυτού του κράτους μέλους. Ο καθορισμός της κατά τόπον αρμοδιότητας εναπόκειται στο εθνικό δίκαιο κάθε κράτους μέλους. Το άρθρο 3 περιέχει τους κανόνες γενικής δικαιοδοσίας, ενώ το άρθρο 4 και το άρθρο 5 αφορούν τις μάλλον σπάνιες περιπτώσεις ανταγωγής και μετατροπής του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο.

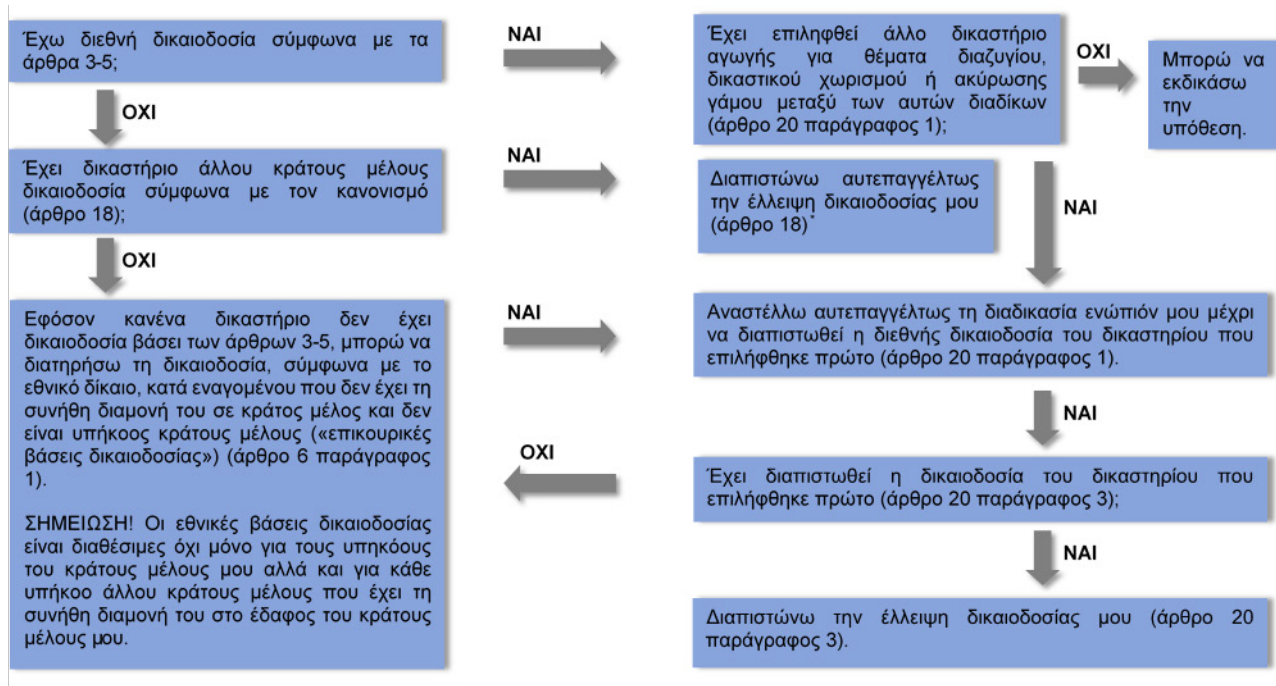
2.3.2. Ανάλυση από αρμόδιο για γαμικές διαφορές δικαστήριο

Ο δικαστής του οποίου το δικαστήριο επιλαμβάνεται αγωγής διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου προβαίνει στις ακόλουθες αναλύσεις:

²³ Βλ. κανονισμό (ΕΕ) 2016/1104 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016 ([ΕΕ L 183 της 8.7.2016](#), σ. 30), ο οποίος δεν εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη. Ο εν λόγω κανονισμός εφαρμόζεται στα 18 κράτη μέλη της ΕΕ που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα αυτόν: Βέλγιο, Βουλγαρία, Τσεχία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Κροατία, Ιταλία, Κύπρος, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία, Σλοβενία, Φινλανδία και Σουηδία.

²⁴ Βλ. κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012 ([ΕΕ L 201 της 27.7.2012](#), σ. 107), ο οποίος δεν εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη. Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη, εκτός της Ιρλανδίας και της Δανίας.

Γαμικές διαφορές

* Βλ. ενότητα 2.3.6

2.3.3. Γενική δικαιοδοσία — Άρθρο 3

2.3.3.1. Οι επτά βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας

Το άρθρο 3 παραθέτει επτά βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας σε γαμικές διαφορές. Οι σύζυγοι μπορούν να ασκήσουν αγωγή διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους:

- α) της κοινής πραγματικής συνήθους διαμονής τους [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο i)], ή
- β) της τελευταίας κοινής συνήθους διαμονής τους, εφόσον ένας εκ των συζύγων έχει ακόμα αυτή τη διαμονή [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο ii)], ή
- γ) της συνήθους διαμονής του εναγομένου [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο iii)], ή
- δ) της συνήθους διαμονής του ενός ή του άλλου των συζύγων σε περίπτωση κοινής αίτησης [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο iv)], ή
- ε) της συνήθους διαμονής του ενάγοντος, εφόσον είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έναν χρόνο αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο v)], ή
- στ) της συνήθους διαμονής του ενάγοντος, εφόσον είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έξι μήνες αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής και

αν είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο vi)], ή

ζ) της κοινής τους ιθαγένειας [βλ. άρθρο 3 στοιχείο β)].

Σύμφωνα με το ΔΕΕ στην υπόθεση Μικολαϊτςζυκ²⁵, η έννοια του ενάγοντος» όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) πέμπτη και έκτη περίπτωση δεν περιλαμβάνει άλλα πρόσωπα εκτός από τους συζύγους. Ο τρίτος μπορεί να επικαλεστεί όλες τις άλλες βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπονται στο άρθρο 3. Η υπόθεση αφορούσε αγωγή ακυρώσεως γάμου που ασκήθηκε από κόρη από προηγούμενο γάμο μετά τον θάνατο του πατέρα της. Το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, εφόσον όλοι οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας που θεσπίζονται στο άρθρο 3 αποσκοπούν στη διασφάλιση των συμφερόντων των συζύγων, ο τρίτος πρέπει να δεσμεύεται από τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας υπό το πρίσμα αυτό. Επομένως, ο τρίτος δεν μπορεί να επικαλεστεί συνδεδειγμένους παράγοντες που σχετίζονται με τη δική του συνήθη διαμονή ως ενάγων.

2.3.3.2. Η έννοια της συνήθους διαμονής

Ο κανονισμός δεν ορίζει την έννοια της «συνήθους διαμονής» συζύγου. Το ΔΕΕ επισημαίνει συνεχώς ότι πρέπει να δοθεί στην έννοια αυτή αυτοτελής και ομοιόμορφη ερμηνεία, λαμβανομένων υπόψη του πλαισίου στο οποίο

²⁵ [Υπόθεση C-294/15](#), Μικολαϊτςζυκ, ανωτέρω υποσημείωση 19.

Γαμικές διαφορές

εντάσσονται οι διατάξεις που τη μνημονεύουν και των σκοπών που επιδιώκει ο κανονισμός αυτός²⁶.

Στην υπόθεση IB,²⁷ το ΔΕΕ παρέχει ορισμένες κατευθύνσεις για την ερμηνεία του όρου «συνήθης διαμονή» συζύγου, όταν παράλληλα ερωτάται κατ' ουσίαν αν ο/η σύζυγος ο οποίος διαβίει σε δύο κράτη μέλη μπορεί να έχει τη συνήθη διαμονή του και στα δύο κράτη μέλη.

Στην εν λόγω υπόθεση, ο IB είναι Γάλλος υπήκοος παντρεμένος με τη FA, Ιρλανδικής ιθαγένειας. Η οικογένεια εγκαταστάθηκε στην Ιρλανδία το 1999, όπου βρισκόταν η οικογενειακή κατοικία. Το 2010 ο IB άρχισε να εργάζεται στη Γαλλία όπου από το 2017 εργάζεται κατά τρόπο σταθερό και μόνιμο. Κατά τη διάρκεια της διαμονής του στη Γαλλία, ο IB κατοικούσε στο διαμέρισμα του πατέρα του. Ωστόσο, ο IB συνέχισε να μεταβαίνει στην οικογενειακή κατοικία που βρίσκεται στην Ιρλανδία και να διαβιώνει εκεί με τον ίδιο τρόπο έως το τέλος του 2018, όταν υπέβαλε αίτηση διαζυγίου στη Γαλλία. Το ΔΕΕ έκρινε ότι, μολονότι δεν αποκλείεται ένας σύζυγος να έχει ταυτοχρόνως περισσότερες της μίας διαμονές, εντούτοις, σε δεδομένη χρονική στιγμή, μπορεί να έχει μόνο μία συνήθη διαμονή κατά την έννοια του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού (σκέψη 51). Η ερμηνεία αυτή δικαιολογήθηκε, μεταξύ άλλων, με αναφορά στο επίθετο «συνήθης» από την οποία προκύπτει ότι η διαμονή πρέπει να έχει ορισμένο

χαρακτήρα μονιμότητας ή κανονικότητας και ότι η μεταφορά από πρόσωπο της συνήθους διαμονής του σε κράτος μέλος θα πρέπει να απηχεί τη βούληση του προσώπου αυτού να δημιουργήσει εκεί, με την πρόθεση να του προσδώσει σταθερό χαρακτήρα, το μόνιμο ή σύνθητες κέντρο των συμφερόντων του (σκέψη 41). Επιπλέον, η επιχειρηματολογία αυτή υποστηρίχθηκε από το γεγονός ότι διασφαλίζει την ισορροπία μεταξύ της κινητικότητας των προσώπων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ασφάλειας δικαίου, καθώς και ότι λαμβάνει υπόψη τις συνέπειες οι οποίες δεν περιορίζονται στη λύση του συζυγικού δεσμού, για παράδειγμα στον τομέα της διατροφής (σκέψεις 44-48).

Κατά τον καθορισμό της έννοιας της «συνήθους διαμονής» συζύγου, το ΔΕΕ αναφέρθηκε καταρχάς στην ίδια έννοια που χρησιμοποιείται σε σχέση με τις διαφορές γονικής μέριμνας που αφορούν παιδιά μικρής ηλικίας²⁸. Στο πλαίσιο αυτό, το ΔΕΕ έχει ήδη επισημάνει ότι η συνήθης διαμονή των γονέων αποτελεί ουσιώδες κριτήριο για τον προσδιορισμό της συνήθους διαμονής του παιδιού. Ως εκ τούτου, το επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να προσδιορίσει τον τόπο στον οποίο οι γονείς βρίσκονταν κατά τρόπο σταθερό και ήταν ενσωματωμένοι σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον, καθώς και την πρόθεση των γονέων να εγκατασταθούν στον τόπο αυτόν, εφόσον εκδηλώνεται μέσω ορισμένων απτών μέτρων²⁹. Ωστόσο, το ΔΕΕ έκρινε ότι οι ιδιαίτερες περιστάσεις που χαρακτηρίζουν τον τόπο της συνήθους διαμονής ενός παιδιού δεν είναι καθ' όλα πανομοιότυπες με εκείνες βάσει των οποίων προσδιορίζεται ο τόπος της συνήθους διαμονής ενός συζύγου (σκέψη 54). Ο/Η σύζυγος μπορεί να αποφασίσει να

²⁶ Απόφαση του ΔΕΕ της 28ης Ιουνίου 2018 στην [υπόθεση C-512/17](#), HR., ECLI:EU:C:2018:513, σκέψη 40, απόφαση του ΔΕΕ της 25ης Νοεμβρίου 2022 στην [υπόθεση C-289/20](#), IB., ECLI:EU:C:2021:955, σκέψη 39, και απόφαση του ΔΕΕ της 1ης Αυγούστου 2022 στην [υπόθεση C-501/20](#), MPA., ECLI:EU:C:2022:619.

²⁷ [Υπόθεση C-289/20](#), IB., ανωτέρω υποσημείωση 26.

²⁸ Για περισσότερες εξηγήσεις σχετικά με τη συνήθη διαμονή του παιδιού, βλ. [κεφάλαιο 3](#) «Γονική μέριμνα».

²⁹ [Υπόθεση C-512/17](#), HR., ανωτέρω υποσημείωση 26, σκέψεις 45 και 46.

εγκαταλείπει τον τόπο της προηγούμενης συνήθους διαμονής του ζεύγους προκειμένου να εγκατασταθεί σε άλλο κράτος μέλος και, γενικά, το περιβάλλον ενός ενήλικου είναι κατ' ανάγκην περισσότερο διαφοροποιημένο και αποτελείται από ένα αισθητά ευρύτερο φάσμα πολυσχιδών δραστηριοτήτων και ενδιαφερόντων, μεταξύ άλλων, επαγγελματικής, κοινωνικο-πολιτισμικής, περιουσιακής καθώς και ιδιωτικής και οικογενειακής φύσης. Συναφώς, δεν μπορεί να απαιτείται τα συμφέροντα αυτά να επικεντρώνονται στο έδαφος ενός μόνον κράτους μέλους (σκέψη 56). Το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η έννοια της «συνήθους διαμονής» χαρακτηρίζεται, καταρχήν, από δύο στοιχεία, ήτοι, αφενός, από τη βούληση του ενδιαφερομένου να εγκαταστήσει το σύνθητες κέντρο των συμφερόντων του σε συγκεκριμένο τόπο και, αφετέρου, από μια αρκούντως σταθερή παρουσία στο έδαφος του οικείου κράτους μέλους. Επομένως, ο σύζυγος που επιθυμεί να επικαλεστεί τη βάση διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) πέμπτη ή έκτη περίπτωση του κανονισμού πρέπει οπωσδήποτε να έχει μεταφέρει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο της πρώην κοινής συνήθους διαμονής και, ως εκ τούτου, αφενός, να έχει εκδηλώσει τη βούληση να εγκαταστήσει το σύνθητες κέντρο των συμφερόντων του σε αυτό το άλλο κράτος μέλος και, αφετέρου, να έχει αποδείξει ότι η παρουσία του στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους μαρτυρεί επαρκή βαθμό σταθερότητας. (σκέψη 58).

Στην υπόθεση MPA³⁰, το ΔΕΕ βασίζεται στην έννοια της συνήθους διαμονής συζύγου που παρέχεται στην υπόθεση IB³¹, προκειμένου να αποφανθεί επί

υπόθεσης που σχετίζεται με αγωγή διαζυγίου συζύγων οι οποίοι ήταν συμβασιούχοι υπόλληλοι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και είχαν τοποθετηθεί σε αντιπροσωπεία της ΕΕ σε τρίτο κράτος.

Στην υπόθεση MPA³², η σύζυγος ήταν ισπανικής ιθαγένειας και ο σύζυγος πορτογαλικής ιθαγένειας. Σύναψαν γάμο στη Γουινέα-Μπισάου το 2010 όπου διέμεναν μέχρι να μετακομίσουν στο Τόγκο. Ενώ κανένας από τους συζύγους δεν εγκατέλειψε το Τόγκο, η σύζυγος άσκησε αγωγή διαζυγίου στην Ισπανία το 2019. Το ΔΕΕ έκρινε ότι οι εν λόγω σύζυγοι δεν είχαν τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους, δεδομένου ότι από το 2010 απουσιάζουν μόνιμα από το έδαφος της Ισπανίας. Επομένως, δεν μπορεί να διαπιστωθεί επαρκώς σταθερή παρουσία στο έδαφος του κράτους μέλους της προβαλλόμενης συνήθους διαμονής. Επιπλέον, από κανένα στοιχείο της υπόθεσης δεν προκύπτει ότι ο ένας ή ο άλλος εκ των συζύγων ή, τουλάχιστον, η σύζυγος αποφάσισαν, παρά τη συνεχή φυσική τους απουσία από το έδαφος της Ισπανίας επί σειρά ετών, να εγκαταστήσουν το μόνιμο ή το σύνθητες κέντρο των συμφερόντων τους στο εν λόγω κράτος μέλος. Ακόμη και το γεγονός ότι ο ένας από τους συζύγους αυτούς είχε εκφράσει τη βούλησή του να εγκατασταθεί στην Ισπανία στο μέλλον δεν αρκεί, λαμβανομένου υπόψη ότι κανένας από τους συζύγους δεν εγκατέλειψε το Τόγκο και την τοποθέτησή τους σ' αυτές τις θέσεις εργασίας στις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ένωσης τη ζήτησαν οικειοθελώς οι ίδιοι. Το ΔΕΕ διευκρίνισε περαιτέρω ότι το γεγονός ότι δεν υπάρχει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου αρκεί για να γίνει δεκτό ότι το δικαστήριο αυτό δεν έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 3 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού Βρυξέλλες

³⁰ [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26.

³¹ [Υπόθεση C-289/20](#), IB., ανωτέρω υποσημείωση 26.

³² [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26.

Γαμικές διαφορές

IIα, ανεξάρτητα από το αν οι επίμαχοι στην κύρια δίκη σύζυγοι απολαύουν, στο Τόγκο, ασυλίας ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων του εν λόγω τρίτου κράτους. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το καθεστώς των συζύγων ως συμβασιούχων υπαλλήλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι οποίοι ασκούν τα καθήκοντά τους στην αντιπροσωπεία της τελευταίας σε τρίτη χώρα και για τους οποίους υποστηρίζεται ότι απολαύουν διπλωματικού καθεστώτος στο εν λόγω τρίτο κράτος δεν μπορεί να αποτελέσει σημαντικό στοιχείο για τον προσδιορισμό του τόπου της συνήθους διαμονής, κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης.

2.3.3.3. Η έννοια της ιθαγένειας

Ο καθορισμός της ιθαγένειας των συζύγων εναπόκειται στο εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους. Αυτό απορρέει από το διεθνές δίκαιο που προβλέπει ότι κάθε κράτος είναι ελεύθερο να καθορίζει τις προϋποθέσεις κτήσης και απώλειας της ιθαγένειας³³. Στην περίπτωση της Ιρλανδίας, η έννοια της «κατοικίας» αντικαθιστά την έννοια της «ιθαγένειας» και έχει την ίδια έννοια με αυτήν που ορίζεται στο δίκαιο της Ιρλανδίας (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 3).

Εάν και οι δύο σύζυγοι έχουν την ιθαγένεια των ίδιων δύο κρατών μελών, μπορούν να αποφασίσουν να επιλέξουν μία από τις δύο στο πλαίσιο του άρθρου 3 στοιχείο β), χωρίς να χρειάζεται να ληφθεί υπόψη η «ενεργός» ιθαγένεια³⁴.

³³ Απόφαση του ΔΕΕ της 7ης Ιουλίου 1992 στην [υπόθεση C-369/90](#), Micheletti κ.λπ κατά Delegación del Gobierno en Cantabria, EU:C:1992:295, σκέψη 10.

³⁴ Απόφαση του ΔΕΕ της 17ης Ιουλίου 2009 στην [υπόθεση C-168/08](#), Hadadi, ECLI:EU:C:2009:474, σκέψη 51.

2.3.3.4. Ο εναλλακτικός χαρακτήρας των βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας στο άρθρο 3

Οι βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας σε γαμικές διαφορές είναι εναλλακτικές, πράγμα που σημαίνει ότι δεν υπάρχει ιεράρχηση ούτε, συνεπώς, σειρά προτεραιότητας μεταξύ τους, όπως έκρινε το ΔΕΕ στην υπόθεση Hadadi³⁵. Κατά συνέπεια, όταν οι σύζυγοι είναι και οι δύο υπήκοοι των ίδιων δύο κρατών μελών και έχουν τη συνήθη διαμονή τους σ' ένα από αυτά, η αγωγή διαζυγίου μπορεί να ασκηθεί ενώπιον των δικαστηρίων οποιουδήποτε από τα δύο κράτη μέλη.

2.3.4. Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας — Άρθρο 6

Εφόσον κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 3, 4 ή 5, εφαρμόζονται οι εθνικοί κανόνες δικαιοδοσίας του κράτους μέλους του επιληφθέντος δικαστηρίου (βλ. άρθρο 6 παράγραφος 1). Ωστόσο, δεν μπορεί να γίνει επίκληση αυτών των εθνικών διατάξεων κατά συζύγου που έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους ή είναι υπήκοος κράτους μέλους (βλ. άρθρο 6 παράγραφος 2). Επομένως, όταν δικαστήριο ενός κράτους μέλους έχει δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 3, 4 ή 5, ανωτέρω, δεν υπάρχει περιθώριο εφαρμογής των εθνικών κανόνων δικαιοδοσίας άλλου κράτους μέλους. Μόνον όταν τα άρθρα 3 έως 5 δεν απονέμουν δικαιοδοσία, είναι δυνατή η προσφυγή στο εθνικό δίκαιο και κατά εναγομένου που δεν έχει τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος

³⁵ [Υπόθεση C-168/08](#), Hadadi, ανωτέρω υποσημείωση 34.

ούτε είναι υπήκοος κράτους μέλους³⁶. Επομένως, όταν ο εναγόμενος έχει τη συνθήκη διαμονή του σε κράτος μέλος ή είναι υπήκοος κράτους μέλους άλλου από εκείνο του επιληφθέντος δικαστηρίου, αποκλείεται η προσφυγή στις επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας που προβλέπονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 για τη θεμελίωση της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου αυτού. Ωστόσο, όπως προκύπτει από την απόφαση στην υπόθεση MPA,³⁷ δεν αποκλείεται να έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους του οποίου είναι υπήκοος ο εναγόμενος δικαιοδοσία για να εκδικάσουν αίτηση για τη λύση του συζυγικού δεσμού σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες δικαιοδοσίας του τελευταίου κράτους μέλους³⁸.

Στην περίπτωση που το επιληφθέν δικαστήριο μπορεί να επικαλεστεί τις επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας, η πρόσβαση στις εθνικές βάσεις διεθνούς δικαιοδοσίας κατά εναγομένου που δεν έχει τη συνθήκη διαμονή του σε κράτος μέλος ούτε είναι υπήκοος κράτους μέλους είναι επίσης δυνατή για κάθε υπήκοο άλλου κράτους μέλους που έχει τη συνθήκη διαμονή του στο κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου (βλ. άρθρο 6 παράγραφος 3).

2.3.5. Παρέκταση δικαιοδοσίας

Ο κανονισμός, όπως και όλοι οι προηγούμενοι αντίστοιχοι κανονισμοί, δεν επιτρέπει στους διαδίκους να επιλέγουν τη δικαιοδοσία για αγωγές διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού και ακύρωσης γάμου. Ωστόσο, σε

³⁶ Βλ., σχετικά, παράδειγμα 5 στην [ενότητα 2.3.7](#) και απόφαση του ΔΕΕ της 29ης Νοεμβρίου 2007 στην [υπόθεση C-68/07](#), Sundelind Lopez, ECLI:EU:C:2007:740.

³⁷ [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26.

³⁸ Βλ., σχετικά, παράδειγμα 6 στην [ενότητα 2.3.7](#) και [υπόθεση C-501/20](#), MPA, ανωτέρω υποσημείωση 26.

περίπτωση κοινής αίτησης οι σύζυγοι διαθέτουν κάποιο περιθώριο ελιγμών για την επιλογή της συνθήκης διαμονής του ενός ή του άλλου των συζύγων ή για την προσφυγή στη διπλή κοινή ιθαγένειά τους (βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο iv) και άρθρο 3 στοιχείο β)).

2.3.6. Έρευνα της δικαιοδοσίας — Άρθρο 18

Δικαστήριο κράτους μέλους πρέπει να διαπιστώνει αυτεπαγγέλτως την έλλειψη δικαιοδοσίας του εφόσον επιλαμβάνεται αγωγής που αφορά γαμική διαφορά για την οποία το εν λόγω δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των κανόνων του κανονισμού και για την οποία δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει δικαιοδοσία. Ο κανονισμός δεν απαιτεί να παραπεμφθεί η υπόθεση σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους. Εναπόκειται στον ενδιαφερόμενο να προσφύγει στο δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους.

2.3.7. Παραδείγματα της εφαρμογής των κανόνων δικαιοδοσίας

Παράδειγμα 1: Οι σύζυγοι έχουν τη συνθήκη διαμονή τους στο ίδιο κράτος μέλος

Άνδρας ο οποίος είναι Έλληνας υπήκοος είναι παντρεμένος με γυναίκα που είναι υπήκοος Κύπρου. Το ζεύγος έχει τη συνθήκη διαμονή του στη Γαλλία. Μετά από κάποια χρόνια, η σύζυγος επιθυμεί να πάρει διαζύγιο. Οποιοσδήποτε από τους συζύγους μπορεί να ασκήσει αγωγή διαζυγίου μόνο ενώπιον των δικαστηρίων της Γαλλίας, σύμφωνα με το άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο i), με την αιτιολογία ότι το ζευγάρι έχει την κοινή

Γαμικές διαφορές

πραγματική συνήθη διαμονή του στην εν λόγω χώρα. Η σύζυγος δεν μπορεί να προσφύγει στα δικαστήρια της Κύπρου με την αιτιολογία ότι είναι υπήκοος αυτού του κράτους, δεδομένου ότι το άρθρο 3 στοιχείο β) προϋποθέτει την κοινή ιθαγένεια των δύο συζύγων.

Παράδειγμα 2: Οι σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά κράτη μέλη

Οι σύζυγοι, οι οποίοι προηγουμένως είχαν τη συνήθη διαμονή τους στην Ιρλανδία, χώρισαν. Ο/Η, υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους, παραμένει στην Ιρλανδία, ενώ η W μεταβαίνει στη Φινλανδία της οποίας είναι υπήκοος. Οι επιλογές για τους συζύγους είναι οι ακόλουθες: Τόσο ο Η όσο και η W μπορούν να ασκήσουν αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων της Ιρλανδίας, με την αιτιολογία ότι η Ιρλανδία ήταν η τελευταία συνήθης διαμονή και των δύο συζύγων και ο Η έχει ακόμα αυτή τη διαμονή [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο ii)]· ο Η μπορεί επίσης να προσφύγει στα δικαστήρια της Φινλανδίας εφόσον η W έχει εκεί τη συνήθη διαμονή της [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο iii)]. Η W μπορεί επίσης να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων της Ιρλανδίας, με την αιτιολογία ότι ο Η έχει εκεί τη συνήθη διαμονή του [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο iii)], και της Φινλανδίας της οποίας είναι υπήκοος και στην οποία έχει τη συνήθη διαμονή της αν είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έξι μήνες αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο vi)].

Παράδειγμα 3: Οι σύζυγοι έχουν κοινή ιθαγένεια ενός κράτους μέλους

Οι σύζυγοι Η και W είναι και οι δύο υπήκοοι Πορτογαλίας, αλλά ζουν σε τρίτο κράτος —τον Καναδά. Κάθε σύζυγος μπορεί να ασκήσει αγωγή ενώπιον των πορτογαλικών δικαστηρίων λόγω της κοινής τους ιθαγένειας [βλ. άρθρο 3 στοιχείο β)].

Αν και οι δύο εγκαταλείψουν τον Καναδά και ο Η μετακομίσει στην Ισπανία και η W στην Ιταλία, κάθε σύζυγος μπορεί να ασκήσει αγωγή ενώπιον των πορτογαλικών δικαστηρίων λόγω της κοινής τους ιθαγένειας [βλ. άρθρο 3 στοιχείο β)]· εναλλακτικά, κάθε σύζυγος θα μπορούσε να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων της αντίστοιχης νέας συνήθους διαμονής του, εφόσον καθένας είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έναν χρόνο αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο v)]. Ο άλλος σύζυγος μπορεί επίσης να προσφύγει στα δικαστήρια της συνήθους διαμονής του εναγομένου [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο iii)].

Εάν ο Η παραμείνει στον Καναδά και η W μετακομίσει στην Ιταλία, κάθε σύζυγος μπορεί να ασκήσει αγωγή ενώπιον των πορτογαλικών δικαστηρίων, όπως στο προηγούμενο σενάριο. Κάθε σύζυγος θα έχει τη δυνατότητα να ασκήσει αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων της Ιταλίας, αλλά η W θα μπορεί να ασκήσει αγωγή μόνον εφόσον είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έναν χρόνο πριν από την άσκηση της αγωγής.

Παράδειγμα 4: Οι σύζυγοι είναι υπήκοοι διαφορετικών κρατών μελών

Οι σύζυγοι W και H, οι οποίοι διαμένουν στη Σουηδία, είναι αντίστοιχα υπήκοοι της Γερμανίας και της Ουγγαρίας. Μετά τον χωρισμό τους, η W επιστρέφει στη Γερμανία, ενώ ο H μεταβαίνει σε άλλο κράτος μέλος —στις Κάτω Χώρες. Στην περίπτωση αυτή προκύπτουν οι ακόλουθες επιλογές: η W μπορεί να ασκήσει αγωγή διαζυγίου στα δικαστήρια των Κάτω Χωρών, εφόσον ο H έχει αποκτήσει εκεί τη συνήθη διαμονή του [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο iii)]· η W μπορεί να ασκήσει αγωγή διαζυγίου στη Γερμανία, το κράτος μέλος της ιθαγένειάς της, εφόσον έχει αποκτήσει εκεί τη συνήθη διαμονή της και είχε αυτή τη διαμονή επί έξι μήνες αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο vi)]. Ο H μπορεί επίσης να ασκήσει αγωγή διαζυγίου στη Γερμανία, εφόσον η W έχει αποκτήσει εκεί τη συνήθη διαμονή της [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο iii)]· ο H μπορεί να ασκήσει αγωγή διαζυγίου στις Κάτω Χώρες μόνον εφόσον είχε τη διαμονή του στις Κάτω Χώρες επί ένα έτος και έχει αποκτήσει εκεί τη συνήθη διαμονή του [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο v)].

Παράδειγμα 5: Ο ένας από τους συζύγους δεν είναι υπήκοος κράτους μέλους της ΕΕ

Πριν χωρίσουν, οι σύζυγοι K και M διέμεναν μαζί και είχαν την κοινή συνήθη διαμονή τους στη Γαλλία. Ενώ η K είναι υπήκοος κράτους μέλους —της Σουηδίας—, ο M είναι υπήκοος τρίτης χώρας —της Κούβας. Μετά τον χωρισμό του ζεύγους, η K παραμένει στη Γαλλία και ο M επιστρέφει για να ζήσει στην Κούβα. Τόσο η K όσο και ο M μπορούν να ασκήσουν αγωγή ενώπιον των δικαστηρίων της Γαλλίας, με την αιτιολογία ότι ήταν

η τελευταία συνήθης διαμονή και των δύο συζύγων και η K έχει ακόμα αυτή τη διαμονή [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο ii)].

Αν η K είχε εγκαταλείψει τη Γαλλία και είχε πάει να ζήσει στη Σουηδία, της οποίας είναι υπήκοος, θα μπορούσε να ασκήσει αγωγή κατά τον χρόνο της συνήθους διαμονής της εκεί, αν είχε αυτή τη διαμονή επί τουλάχιστον έξι μήνες αμέσως πριν από την άσκηση της αγωγής [βλ. άρθρο 3 στοιχείο α) σημείο vi)].

Στοιχεία αυτής της περίπτωσης εξετάστηκαν σε υπόθεση ενώπιον του ΔΕΕ³⁹ κατά την οποία η σύζυγος ισχυρίστηκε ότι δεν υπήρχε βάση δικαιοδοσίας δυνάμει του κανονισμού, διότι ο σύζυγός της δεν είχε ούτε τη συνήθη διαμονή του σε κράτος μέλος ούτε ήταν υπήκοος κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Υποστήριξε ότι, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο της Σουηδίας, τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους του οποίου είναι υπήκοος είναι αρμόδια δυνάμει των άρθρων 6 και 7 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια.

Το ΔΕΕ έκρινε ότι, εφόσον δικαστήριο κράτους μέλους έχει δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού, άλλο επιληφθέν δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως, δυνάμει του άρθρου 17 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια [νυν άρθρο 18 του κανονισμού], ότι δεν έχει δικαιοδοσία και, ως εκ τούτου, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια για να καταστεί δυνατός ο καθορισμός του αρμόδιου δικαστηρίου βάσει των κανόνων δικαιοδοσίας του εθνικού

³⁹ [Υπόθεση C-68/07](#), Sundelind Lopez, ανωτέρω υποσημείωση 36.

Γαμικές διαφορές

δικαίου ενός κράτους μέλους. Η ίδια ερμηνεία πρέπει να γίνει δεκτή και κατά την εφαρμογή του άρθρου 6 του κανονισμού.

Παράδειγμα 6: Οι σύζυγοι υπηκόων διαφορετικών κρατών μελών έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε τρίτη χώρα

Ο Μ είναι υπήκοος Ισπανίας και η Λ είναι υπήκοος Πορτογαλίας, αλλά έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο Τόγκο.

Κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν έχει δικαιοδοσία να αποφανθεί επί αγωγής για τη λύση του συζυγικού δεσμού βάσει των άρθρων 3 έως 5 του κανονισμού. Τα ισπανικά δικαστήρια δεν μπορούν να επικαλεστούν τις επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας, δεδομένου ότι κωλύονται από το άρθρο 6 παράγραφος 2. Ωστόσο, το δικαστήριο της Πορτογαλίας της οποίας είναι υπήκοος η εναγομένη μπορεί να είναι αρμόδιο για την εκδίκαση αυτής της αγωγής σύμφωνα με τους εθνικούς κανόνες δικαιοδοσίας του τελευταίου κράτους μέλους βάσει του άρθρου 6 παράγραφος 1.

Το σενάριο αυτό οδήγησε στην υποβολή αίτησης προδικαστικής απόφασης στην υπόθεση MPA.⁴⁰ που περιγράφεται ανωτέρω στην ενότητα 2.3.3.2. όσον αφορά τα άρθρα 6 και 7 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Τα συμπεράσματα του ΔΕΕ εξακολουθούν να έχουν σημασία για την εφαρμογή του άρθρου 6 του κανονισμού.

2.4. Εκκρεμοδικία ή τι συμβαίνει εάν ασκηθούν αγωγές σε δύο κράτη μέλη; — Άρθρο 20 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 38

Στην πράξη, οι αγωγές για θέματα διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου μεταξύ των αυτών διαδίκων μπορούν να ασκηθούν σε διαφορετικά κράτη μέλη. Η προκύπτουσα σύγκρουση επιλύεται με τον κανόνα της «εκκρεμοδικίας» του άρθρου 20 παράγραφος 1. Ο σκοπός του κανόνα της «εκκρεμοδικίας» είναι να κατοχυρωθεί η ασφάλεια δικαίου και να αποτραπούν οι παράλληλες αγωγές και η πιθανότητα ασυμβίβαστων αποφάσεων.

Ο κανόνας της εκκρεμοδικίας σε γαμικές διαφορές εφαρμόζεται ανεξάρτητα από τη βάση της αγωγής. Καλύπτει περιπτώσεις κατά τις οποίες οι βάσεις της αγωγής είναι οι ίδιες (δύο αγωγές διαζυγίου σε δύο κράτη μέλη) καθώς και τις περιπτώσεις στις οποίες διαφέρουν (αγωγή διαζυγίου και αγωγή δικαστικού χωρισμού σε δύο κράτη μέλη). Αρκεί το κύριο αντικείμενο των αγωγών να αφορά το διαζύγιο, τον δικαστικό χωρισμό ή την ακύρωση του γάμου. Αυτή η ιδιαιτερότητα της εκκρεμοδικίας σε γαμικές διαφορές επιβεβαιώνεται από τη νομολογία του ΔΕΕ.

Στην υπόθεση A.⁴¹, το ΔΕΕ κλήθηκε να αποφανθεί σχετικά με την υπόθεση κατά την οποία έχουν κινηθεί δύο διαδικασίες ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών μεταξύ των ίδιων συζύγων —μία για διαζύγιο και μία για δικαστικό χωρισμό. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, σε

⁴⁰ [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26.

⁴¹ Απόφαση του ΔΕΕ της 6ης Οκτωβρίου 2015 στην [υπόθεση C-489/14](#), A., ECLI:EU:C:2015:654, σκέψη 33.

αντίθεση με τους κανόνες περί εκκρεμοδικίας που έχουν εφαρμογή στις αστικές και εμπορικές υποθέσεις βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες Ia⁴², στις γαμικές διαφορές δεν απαιτείται ταυτότητα αιτίας και αντικείμενου των αγωγών ενώπιον δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών. Καίτοι έχει σημασία οι αγωγές να αφορούν τους ίδιους διαδίκους, αυτές μπορούν να έχουν διαφορετικό αντικείμενο, υπό την προϋπόθεση ότι αφορούν δικαστικό χωρισμό, διαζύγιο ή ακύρωση γάμου. Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται περαιτέρω από τη σύγκριση με τη διάταξη περί εκκρεμοδικίας σε διαφορές γονικής μέριμνας (βλ. άρθρο 20 παράγραφος 2) όπου πρέπει να υπάρχει ταυτότητα αντικείμενου και αιτίας των δύο αγωγών.

Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να υφίσταται εκκρεμοδικία μεταξύ διαδικασιών σε γαμικές διαφορές και διαδικασίας που αφορά τη γονική μέριμνα.

Η διάταξη περί εκκρεμοδικίας σε γαμικές διαφορές απαιτεί οι διάδικοι των δύο διαδικασιών να είναι οι ίδιοι, ανεξάρτητα από τη δικονομική τους θέση στα διαφορετικά κράτη μέλη.

Η σύμπτωση μεταξύ των παράλληλων διαδικασιών επιλύεται με βάση τη χρονική προτεραιότητα. Το δικαστήριο που επιλήφθηκε δεύτερο οφείλει να αναστείλει αυτεπαγγέλτως τη διαδικασία μέχρι να διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επελήφθη πρώτο (βλ. άρθρο 20

παράγραφος 1). Όταν θεωρείται ότι έχει διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επιλήφθηκε πρώτο σύμφωνα με τους κανόνες του κανονισμού, κάθε δικαστήριο που επιλαμβάνεται μεταγενέστερα οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του υπέρ του δικαστηρίου που επιλήφθηκε πρώτο, σύμφωνα με το άρθρο 20 παράγραφος 3.

Τα δικαστήρια μπορούν να συνεργάζονται και να επικοινωνούν ή να ζητούν πληροφορίες απευθείας μεταξύ τους σχετικά με εκκρεμείς διαδικασίες σύμφωνα με το άρθρο 86 παράγραφος 1. Οι κεντρικές αρχές μπορούν επίσης να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, όπως προβλέπεται ρητά στο άρθρο 79 στοιχείο ε). Οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τα σημεία επαφής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁴³.

Περαιτέρω διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 20 παρέχονται στην [ενότητα 3.4](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα».

2.5. Αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές — Γενική επισκόπηση

Το παρόν μέρος του κεφαλαίου 2 παρουσιάζει μόνο τις κύριες διατάξεις και αρχές που διέπουν την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές. Περαιτέρω εξηγήσεις παρέχονται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

⁴² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1215/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2012, για τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις (αναδιατύπωση) ([ΕΕ L 351 της 20.12.2012](#), σ. 1).

⁴³ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις](#).

Γαμικές διαφορές

2.5.1. Δεν απαιτείται ειδική διαδικασία για την αναγνώριση απόφασης — Άρθρο 30 και αιτιολογική σκέψη 54

Για την αναγνώριση σε ένα κράτος μέλος της ΕΕ απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο δεν απαιτείται ειδική διαδικασία. Ειδικότερα, όταν τους υποβληθεί απόφαση κήρυξης διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος και η οποία δεν είναι πλέον δυνατό να προσβληθεί, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση θα πρέπει να αναγνωρίζουν την απόφαση απευθείας από τον νόμο χωρίς να απαιτείται καμία ειδική διαδικασία και να ενημερώνουν ανάλογα τα ληξιαρχικά τους βιβλία (βλ. αιτιολογική σκέψη 54). Αυτό είναι σημαντικό διότι, από άποψη πρακτικών περιστατικών, σημαίνει ότι, εάν ένα πρόσωπο επιθυμεί να τελέσει γάμο με άλλο πρόσωπο μετά από διαζύγιο, θα απαιτείται μόνον να προσκομίσει την ίδια την απόφαση στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους όπου πρόκειται να τελεστεί ο νέος γάμος για να βεβαιωθεί η οικογενειακή κατάσταση του εν λόγω προσώπου ως διαζευγμένου και, ως εκ τούτου, ότι είναι ελεύθερο να συνάψει γάμο.

Ο διάδικος που επιθυμεί να επικαλεστεί σε κράτος μέλος απόφαση που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος προσκομίζει αντίγραφο της απόφασης, το οποίο πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας, καθώς και το πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί χρησιμοποιώντας το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα II του κανονισμού [βλ. άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχείο β) και άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο α)]. Αν δεν προσκομιστούν τα έγγραφα αυτά, το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή μπορεί να τάξει προθεσμία για την προσκόμισή τους, να αποδεχτεί ισοδύναμα έγγραφα, όπως μετάφραση της απόφασης αντί του παραρτήματος, ή, εφόσον κρίνει ότι

διαθέτει επαρκείς πληροφορίες, να απαλλάξει τον βαρυνόμενο από την υποχρέωση αυτή (βλ. άρθρο 32 παράγραφος 1).

Η μετάφραση δεν είναι υποχρεωτική. Το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή μπορεί, όπου κρίνεται αναγκαίο, να ζητήσει από τον διάδικο που επικαλείται την απόφαση να προσκομίσει μετάφραση ή μεταγραμματισμό του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου του πιστοποιητικού. Μπορεί να απαιτηθεί η μετάφραση ή ο μεταγραμματισμός της απόφασης επιπλέον της μετάφρασης ή του μεταγραμματισμού του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου του πιστοποιητικού, εάν το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή αδυνατεί να προχωρήσει χωρίς την εν λόγω μετάφραση ή μεταγραμματισμό.

2.5.2. Δεν απαιτείται ειδική διαδικασία για την εκτέλεση — Άρθρο 34 παράγραφος 1

Οι αποφάσεις που αφορούν διαζύγιο, δικαστικό χωρισμό και ακύρωση γάμου σπανίως έχουν περιεχόμενο με εκτελεστότητα, αλλά στην περίπτωση αυτή, για παράδειγμα στο τμήμα της απόφασης που αφορά τα έξοδα⁴⁴, ο κανονισμός απλουστεύει τη διασυνοριακή εκτέλεση με την κατάργηση της κήρυξης της εκτελεστότητας ή της καταχώρισης της εκτέλεσης που απαιτούνταν βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες IIa, πριν από την πραγματική εκτέλεση. Επομένως, υπό την επιφύλαξη του κανονισμού, απόφαση που

⁴⁴ Βλ., όσον αφορά το θέμα της εκτέλεσης των χρηματικών ποινών που επιβλήθηκαν στο πλαίσιο απόφασης που εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες IIa, απόφαση του ΔΕΕ της 9ης Σεπτεμβρίου 2015 στην [υπόθεση C-4/14](#), Bohez, ECLI:EU:C:2015:563.

εκδίδεται σε ένα κράτος μέλος πρέπει να εξομοιούνται, για τους σκοπούς της εκτέλεσης, προς απόφαση εκδοθείσα στο κράτος μέλος εκτέλεσης.

Τα έγγραφα που πρέπει να προσκομιστούν για την εκτέλεση είναι αντίγραφο της απόφασης που να πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας και το πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί με τη χρήση του εντύπου που επισυνάπτεται στο παράρτημα II του κανονισμού [βλ. άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχείο β) και άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο α)].

2.5.3. Άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης — Άρθρο 30 παράγραφος 3, άρθρο 40 και άρθρα 59-62

Η αναγνώριση και η εκτέλεση συνοδεύονται από κατάλληλες εγγυήσεις. Σύμφωνα με τον κανονισμό, οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει την έκδοση απόφασης που να αναγνωρίζει ότι συντρέχουν ή δεν συντρέχουν λόγοι άρνησης αναγνώρισης ή εκτέλεσης απόφασης σε γαμικές διαφορές. Η αίτηση πρέπει να υποβάλλεται στο αρμόδιο δικαστήριο ή στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο ζητούνται η αναγνώριση και η πραγματική εκτέλεση. Τα δικαστήρια και οι αρχές που ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁴⁵. Τα δικαστήρια και οι αρχές πρέπει να ενεργούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Οι διάδικοι μπορούν να προσβάλουν ή να ασκήσουν προσφυγή κατά της πρωτόδικης απόφασης. Η προσφυγή ασκείται ενώπιον των δικαστηρίων ή

⁴⁵ Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

της αρχής που ορίζει το μέλος, τα οποία μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁴⁶ (βλ. άρθρο 61). Περαιτέρω προσβολή ή προσφυγή είναι δυνατή μόνον εφόσον επιτρέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους αναγνώρισης και εκτέλεσης. Στην περίπτωση αυτή, τα εν λόγω δικαστήρια μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁴⁷.

Εξηγήσεις σχετικά με τη διαδικασία παρέχονται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

2.5.4. Λόγοι άρνησης της αναγνώρισης απόφασης — Άρθρο 38

Υπάρχουν περιορισμένοι λόγοι για τους οποίους μπορεί να μη γίνει δεκτή η αναγνώριση απόφασης σε γαμικές διαφορές. Αυτοί είναι οι εξής:

- η αναγνώριση αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισης⁴⁸.
- αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερμηνοδικήσαντα εναγόμενο κανονικά και έγκαιρα, ώστε να μπορεί να αμυνθεί, εκτός εάν ο εναγόμενος έχει δεχθεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση·

⁴⁶ Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

⁴⁷ Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

⁴⁸ Βλ. σχετικά το άρθρο 70 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1 και [ενότητα 2.5.5](#).

Γαμικές διαφορές

- αν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων στο κράτος μέλος αναγνώρισης, ή
- αν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων σε άλλο κράτος μέλος, η οποία συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώριση της στο κράτος μέλος αναγνώρισης.

2.5.5. Περιορισμοί όσον αφορά την έρευνα δικαιοδοσίας από το δικαστήριο από το οποίο ζητείται η αναγνώριση

Το δικαστήριο ή η αρχή στο/στην οποίο/-α ζητείται η αναγνώριση απόφασης σε γαμικές διαφορές δεν μπορεί:

- να ερευνήσει τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους προέλευσης που εξέδωσε την απόφαση — άρθρο 69·
- να εφαρμόσει το κριτήριο της δημόσιας τάξης στους κανόνες δικαιοδοσίας που ορίζονται στα άρθρα 3 έως 6 του κανονισμού — άρθρο 69·
- να αρνηθεί να αναγνωρίσει την απόφαση, επειδή η νομοθεσία του κράτους μέλους αναγνώρισης δεν επιτρέπει μια απόφαση σε γαμικές διαφορές στη βάση των ίδιων γεγονότων — άρθρο 70· ή
- σε κάθε περίπτωση, να αναθεωρήσει επί της ουσίας απόφαση — άρθρο 71.

2.5.6. Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες — άρθρο 65 παράγραφος 1

Τα δημόσια έγγραφα και οι συμφωνίες για τον δικαστικό χωρισμό και το διαζύγιο τα οποία παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα στο κράτος μέλος προέλευσης αναγνωρίζονται σε άλλα κράτη μέλη χωρίς να απαιτείται ειδική διαδικασία. Εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση αποφάσεων, εκτός εάν υπερσχύουν οι ειδικοί κανόνες του τμήματος 4 κεφάλαιο IV «Αναγνώριση και εκτέλεση». Το ειδικό καθεστώς, συμπεριλαμβανομένων των δικονομικών εγγυήσεων, παρουσιάζεται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

Ο κανονισμός ορίζει το «δημόσιο έγγραφο» στο άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 2) και τη «συμφωνία» στο άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 3). Οι αρχές οι οποίες ασχολούνται με τη σύνταξη δημόσιων εγγράφων και την καταχώριση των συμφωνιών και έχουν οριστεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁴⁹.

Πρόσωπο που επιθυμεί να επικαλεστεί σε κράτος μέλος δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία άλλου κράτους μέλους προσκομίζει επικυρωμένο αντίγραφο του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας και του πιστοποιητικού που έχει

⁴⁹ Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

εκδοθεί σύμφωνα με το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα VIII⁵⁰ (βλ. άρθρο 66 παράγραφος 1).

Το πιστοποιητικό εκδίδεται από το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προέλευσης κατόπιν αιτήσεως διαδίκου. Το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή που ορίζεται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορεί να αναζητηθεί στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁵¹.

Το πιστοποιητικό εκδίδεται μόνον εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- το κράτος μέλος που εξουσιοδότησε τη δημόσια αρχή ή άλλη αρχή να συντάξει ή να καταχωρίσει επίσημα το δημόσιο έγγραφο ή να καταχωρίσει τη συμφωνία είχε δικαιοδοσία δυνάμει του κεφαλαίου II του κανονισμού (παράρτημα VIII σημείο 2)·
- το δημόσιο έγγραφο ή η συμφωνία έχει δεσμευτική νομική ισχύ στο εν λόγω κράτος μέλος (παράρτημα VIII σημεία 7.5 και 8.4⁵² και αιτιολογική σκέψη 70)·

Το πιστοποιητικό εκδίδεται στη γλώσσα του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας. Μπορεί, επίσης, να εκδίδεται σε όποια άλλη επίσημη γλώσσα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ζητήσει ο διάδικος.

Το δικαστήριο μπορεί να μεταφράσει αυτόματα το πιστοποιητικό μόλις συμπληρωθεί στη γλώσσα των αποφάσεων χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρονικά έντυπα στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁵³. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν δημιουργεί υποχρέωση για το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή που εκδίδει το πιστοποιητικό να παράσχει μετάφραση ή μεταγλωττισμό του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου (βλ. άρθρο 66 παράγραφος 4).

Το πιστοποιητικό μπορεί να διορθωθεί όταν, λόγω ουσιώδους σφάλματος ή παράλειψης, υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας και του πιστοποιητικού. Η διόρθωση πραγματοποιείται κατόπιν αίτησης ή αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προέλευσης που ορίζεται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 και μπορεί να αναζητηθεί στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁵⁴ (βλ. άρθρο 67 παράγραφος 1). Τα ίδια δικαστήρια ή η ίδια αρμόδια αρχή επιτρέπεται να ανακαλούν το πιστοποιητικό αν χορηγήθηκε εσφαλμένα, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που ορίζονται στο άρθρο 66, κατόπιν αίτησης ή αυτεπαγγέλτως. Σε περίπτωση ανάκλησης, δεν εκδίδεται ειδικό πιστοποιητικό αναίρεσης. Η διαδικασία, συμπεριλαμβανομένης τυχόν άσκησης ένδικου μέσου, σχετικά με τη διόρθωση ή την ανάκληση του πιστοποιητικού διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης.

⁵⁰ Βλ. άρθρο 66 παράγραφος 1 και [παράρτημα VIII](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

⁵¹ Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

⁵² Βλ. [παράρτημα VIII](#) σημεία 7.5 και 8.4 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

⁵³ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ηλεκτρονικά έντυπα](#).

⁵⁴ Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

Γαμικές διαφορές

2.5.7. Νομοθεσία — Άρθρο 90

Καμία διατύπωση επικύρωσης δεν απαιτείται για έγγραφα που αφορούν την αναγνώριση ή εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές, συμπεριλαμβανομένων των αποφάσεων ή πιστοποιητικών.

3. Γονική μέριμνα

3.1. Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής

Ο κανονισμός αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία, την αναγνώριση και εκτέλεση, καθώς και τη διεθνή απαγωγή παιδιών.

3.1.1. Ζητήματα που καλύπτονται από τον κανονισμό

Ο κανονισμός θεσπίζει κανόνες σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία (βλ. παρόν κεφάλαιο και κεφάλαιο II του κανονισμού), την αναγνώριση και εκτέλεση (βλ. κεφάλαιο IV του κανονισμού και [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση» του παρόντος πρακτικού οδηγού) καθώς και τη συνεργασία μεταξύ κεντρικών αρχών (βλ. κεφάλαιο V του κανονισμού και [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» του παρόντος πρακτικού οδηγού) σε διαφορές γονικής μέριμνας. Περιλαμβάνει ειδικούς κανόνες για τη διεθνή απαγωγή παιδιών (βλ. κεφάλαιο III του κανονισμού και [κεφάλαιο 4](#) «Διεθνής απαγωγή παιδιών» του παρόντος πρακτικού οδηγού).

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλες τις αστικές υποθέσεις που αφορούν «την ανάθεση, την άσκηση, την ανάθεση σε τρίτο, την ολική ή μερική αφαίρεση της γονικής μέριμνας».

3.1.1.1. Παιδιά που καλύπτονται από τον κανονισμό — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο β) και αιτιολογικές σκέψεις 7 και 17

Ο κανονισμός, όπως η σύμβαση της Χάγης, της 19ης Οκτωβρίου 1996, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία σε θέματα γονικής μέριμνας και μέτρων προστασίας των παιδιών (στο εξής: σύμβαση της Χάγης του 1996)⁵⁵, εφαρμόζεται σε όλα τα παιδιά ηλικίας έως 18 ετών, ακόμη και σε περιπτώσεις όπου, πριν από την ηλικία αυτή, έχουν αποκτήσει ικανότητα βάσει του δικαίου που δίδει την προσωπική τους κατάσταση, για παράδειγμα μέσω της χειραφεσίας λόγω γάμου (βλ. αιτιολογική σκέψη 17). Ωστόσο, η σύμβαση της Χάγης του 1980 εφαρμόζεται μόνο σε παιδιά ηλικίας έως 16 ετών, επίσης όπως συμπληρώνεται και αποσαφηνίζεται από τον εν λόγω κανονισμό. Για τα άτομα ηλικίας από 18 ετών και άνω που χρήζουν νομικής προστασίας λόγω της ευάλωτης θέσης τους, η σύμβαση της Χάγης του 2000 για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων εφαρμόζεται στα συμβαλλόμενα⁵⁶ κράτη της εν λόγω σύμβασης.

⁵⁵ Σύμβαση της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, την εκτέλεση και τη συνεργασία ως προς τη γονική ευθύνη και τα μέτρα προστασίας των παιδιών ([Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών](#)).

⁵⁶ Σύμβαση της 13ης Ιανουαρίου 2000 για τη διεθνή προστασία των ενηλίκων ([Σύμβαση της Χάγης του 2000 για την προστασία των ενηλίκων](#)). Βλ. επίσης: Lagarde, P., Proceedings of the Special Commission of a diplomatic character (Διαδικασία της Ειδικής Επιτροπής διπλωματικής φύσης) (1999), διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2951>.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλα τα παιδιά που γεννήθηκαν είτε εντός είτε εκτός γάμου (βλ. αιτιολογική σκέψη 7).

3.1.1.2. Έννοια της «γονικής μέριμνας» — Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 1 παράγραφος 2, άρθρο 2 παράγραφοι 2, 7, 8, 9 και 10 και αιτιολογικές σκέψεις 11 και 18

Ο όρος «γονική μέριμνα» ορίζεται διασταλτικά στο άρθρο 1 παράγραφος 2 και καλύπτει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του δικαιούχου γονικής μέριμνας σε σχέση με το πρόσωπο ή την περιουσία του παιδιού. Τα εν λόγω δικαιώματα και υποχρεώσεις μπορεί να απορρέουν από δικαστική απόφαση (π.χ. ανάθεση του δικαιώματος επιμέλειας και του δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας σε περίπτωση διαζυγίου ή χωρισμού των γονέων), από τον νόμο (π.χ. ως αποτέλεσμα αναγνωρισμένης ιδιότητας του γονέα) ή από οποιαδήποτε συμφωνία που παράγει έννομα αποτελέσματα σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνθήκη διαμονής του (βλ. αιτιολογική σκέψη 18). Ο κατάλογος των θεμάτων που εμπίπτουν στην έννοια της «γονικής μέριμνας» σύμφωνα με τον κανονισμό δεν είναι πλήρης, αλλά απλά ενδεικτικός⁵⁷.

Περιλαμβάνει:

- το δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας
- την επιτροπεία, την κηδεμονία και ανάλογους θεσμούς

- τον διορισμό και τα καθήκοντα προσώπων ή οργανώσεων στα οποία ανατίθεται η επιμέλεια του προσώπου ή η διοίκηση της περιουσίας του παιδιού, η εκπροσώπησή του ή η φροντίδα του
- την τοποθέτηση παιδιού σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια⁵⁸, μέτρα προστασίας του παιδιού που συνδέονται με τη διοίκηση, τη συντήρησή ή τη διάθεση της περιουσίας του παιδιού⁵⁹.

Το «δικαίωμα επιμέλειας» ορίζεται αυτοτελώς στον κανονισμό και περιλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αφορούν τη φροντίδα για το πρόσωπο του παιδιού, και ειδικότερα το δικαίωμα απόφασης καθορισμού του τόπου κατοικίας του παιδιού [βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 9)]. Το τελευταίο μέρος του ορισμού σημαίνει ότι, εάν ο δικαιούχος της γονικής μέριμνας δεν μπορεί να αποφασίσει για τον τόπο κατοικίας του παιδιού χωρίς τη συγκατάθεση άλλου προσώπου (άλλου γονέα, δικαιούχου γονικής μέριμνας), το εν λόγω άλλο πρόσωπο του οποίου η συγκατάθεση είναι αναγκαία για τον καθορισμό του τόπου κατοικίας του παιδιού θα πρέπει να θεωρείται δικαιούχος του δικαιώματος επιμέλειας σύμφωνα με την αυτοτελή έννοια του κανονισμού, ανεξάρτητα από τους όρους που χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία (βλ. αιτιολογική σκέψη 18). Ως εκ τούτου, το δικαίωμα επιμέλειας μπορεί συχνά να ανήκει σε περισσότερα του ενός πρόσωπα, για παράδειγμα σε περίπτωση δικαιώματος κοινής επιμέλειας ή όταν, όπως συμβαίνει σε ορισμένες έννομες τάξεις, ο γονέας που δεν έχει την επιμέλεια διατηρεί σημαντικές αρμοδιότητες για τη λήψη αποφάσεων που αφορούν το παιδί, οι οποίες υπερβαίνουν το απλό δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας, όπως η λήψη απόφασης σχετικά με τον

⁵⁷ Απόφαση του ΔΕΕ της 27ης Νοεμβρίου στην [υπόθεση C-435/06](#), C., ECLI:EU:C:2007:714, σκέψη 30.

⁵⁸ Βλ. [ενότητα 3.1.1.3](#) του παρόντος πρακτικού οδηγού.

⁵⁹ Βλ. [ενότητα 3.1.1.4](#) του παρόντος πρακτικού οδηγού.

Γονική μέριμνα

τόπο κατοικίας του παιδιού ή το ταξίδι του στην αλλοδαπή (βλ. αιτιολογική σκέψη 18 και υπόθεση Gogova⁶⁰, σκέψεις 11 και 35). Κατά συνέπεια, το περιεχόμενο των αντίστοιχων δικαιωμάτων είναι καθοριστικό και όχι η εθνική ορολογία που χρησιμοποιείται. Το ίδιο ισχύει και για την έννοια του «δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας» το οποίο ορίζεται επίσης νομικά στον κανονισμό και καλύπτει το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας με παιδί, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος μετακίνησης παιδιού για ορισμένο χρονικό διάστημα σε τόπο άλλο από τον τόπο της συνήθους διαμονής του [βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 10)]. Ως εκ τούτου, το πρόσωπο που έχει το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας μπορεί επίσης να έχει το δικαίωμα επιμέλειας.

Το αν μια υπόθεση χαρακτηρίζεται ως υπόθεση «γονικής μέριμνας» θα πρέπει να βασίζεται στο αντικείμενο της αίτησης. Η νομολογία του ΔΕΕ παρέχει παραδείγματα για ορισμένες διαφορούμενες καταστάσεις. Τα ουσιαστικά στοιχεία τους παρέχονται στο παρακάτω πλαίσιο.

Gogova — Υπόθεση C-215/15

Στην υπόθεση Gogova⁶¹, το ΔΕΕ αποφάνθηκε σε υπόθεση στην οποία ένας από τους δύο γονείς ζήτησε από το δικαστήριο της Βουλγαρίας να θεραπεύσει την έλλειψη συναινέσεως του έτερου γονέα σχετικά με το ταξίδι του τέκνου τους εκτός του εν λόγω κράτους μέλους και την έκδοση διαβατηρίου του τέκνου. Το δικαστήριο έκρινε ότι η αγωγή αυτή έχει ως

αντικείμενο την άσκηση της «γονικής μέριμνας» του τέκνου αυτού, υπό την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, σε συνδυασμό με το άρθρο 2 σημείο 7) του κανονισμού αυτού. Έκρινε ότι οι διατάξεις αυτές δεν καλύπτουν μόνο τις αγωγές που αφορούν συνολικά τα ζητήματα της ασκήσεως της γονικής μέριμνας, αλλά και συγκεκριμένες αποφάσεις σχετικά με το τέκνο. Η ερμηνεία αυτή δεν μεταβάλλεται από το γεγονός ότι η απόφαση πρέπει να ληφθεί υπόψη από τις αρχές του κράτους μέλους του οποίου έχει την ιθαγένεια το τέκνο στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας εκδόσεως διαβατηρίου.

Bohez — Υπόθεση C-4/14

Στην υπόθεση Bohez⁶², το ΔΕΕ αποφάνθηκε για το αν η χρηματική ποινή που επιβάλλεται με απόφαση εκδοθείσα στο Βέλγιο, με την οποία διασφαλίζεται η συμμόρφωση του δικαιούχου του δικαιώματος επιμέλειας με το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας, αποτελεί ζήτημα γονικής μέριμνας. Για να απαντήσει στο ερώτημα, το ΔΕΕ ακολούθησε την προσέγγιση των προσωρινών μέτρων του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Το αντικείμενο αυτού του είδους υποθέσεων δεν καθορίζεται από τη φύση των προσωρινών μέτρων, αλλά από τη φύση των δικαιωμάτων στην προστασία των οποίων αποσκοπούν. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, η χρηματική ποινή θεωρείται ότι συνιστά παρακολουθητικό μέτρο με σκοπό την άσκηση οικονομικής πιέσεως στο άτομο που έχει την επιμέλεια του τέκνου, ώστε να συνεργαστεί στην πραγμάτωση ενός τέτοιου δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας. Ως εκ τούτου, το επίμαχο ζήτημα αφορά το

⁶⁰ Απόφαση του ΔΕΕ της 21ης Οκτωβρίου 2015 στην [υπόθεση C-215/15](#) Gogova, ECLI:EU:C:2015:71.

⁶¹ [Υπόθεση C-215/15](#), Gogova, ανωτέρω υποσημείωση 60.

⁶² [Υπόθεση C-4/14](#), Bohez, ανωτέρω υποσημείωση 44.

δικαίωμα επιμέλειας και το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας, δηλαδή τη γονική μέριμνα.

Περαιτέρω παραδείγματα παρατίθενται κατωτέρω (βλ. υποθέσεις C-435/06, C., C-523/07, A., C-404/14, Matoušková και C-565/16, Saponaro).

Δικαιούχος της γονικής μέριμνας μπορεί να είναι κάθε πρόσωπο, ίδρυμα ή οργάνωση —συνήθως οι αρχές κοινωνικής πρόνοιας ενός κράτους μέλους που ασχολούνται με την προστασία και τη συνδρομή των παιδιών [βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 8)]. Προφανώς, η γονική μέριμνα δεν ασκείται μόνο από τους γονείς του παιδιού. Στην υπόθεση Valcheva⁶³ το ΔΕΕ έκρινε ότι το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας των παππούδων ή των γιαγιάδων με τα εγγόνια τους καλύπτεται από την έννοια της «γονικής μέριμνας» και, ως εκ τούτου, εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Παρότι ο κανονισμός ορίζει αυτοτελώς τους όρους «γονική μέριμνα», «δικαίωμα επιμέλειας» και «δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας» και αναφέρει ποιος μπορεί να είναι δικαιούχος της γονικής μέριμνας, το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνθήκη διαμονή του καθορίζει, σε συγκεκριμένη περίπτωση, ποια δικαιώματα μπορεί να έχει ένα συγκεκριμένο πρόσωπο⁶⁴.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε «αστικές υποθέσεις».

⁶³ Απόφαση του ΔΕΕ της 31ης Μαΐου 2018 στην [υπόθεση C-335/17](#), Valcheva, ECLI:EU:C:2018:359, σκέψη 34.

⁶⁴ Απόφαση του ΔΕΕ της 5ης Οκτωβρίου 2010 στην [υπόθεση C-400/10](#) PPU, McB., ECLI:EU:C:2010:582, σκέψη 43.

3.1.1.3. Έννοια της αστικής υπόθεσης — Άρθρο 1 παράγραφοι 1 και 2 και αιτιολογικές σκέψεις 4 και 11

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε «αστικές υποθέσεις» που αφορούν την ανάθεση, την άσκηση, την ανάθεση σε τρίτο, την ολική ή μερική αφαίρεση της γονικής μέριμνας, ανεξάρτητα από το είδος του δικαστηρίου. Ο όρος «αστικές υποθέσεις» θα πρέπει να ερμηνεύεται αυτόνομα με την αναφορά, πρώτον, στους στόχους και το καθεστώς του κανονισμού και, δεύτερον, στις γενικές αρχές που απορρέουν από τα εθνικά νομικά συστήματα. Η έννοια των «αστικών υποθέσεων» μπορεί συνεπώς να επεκταθεί σε μέτρα τα οποία, υπό το πρίσμα του νομικού συστήματος του κράτους μέλους, μπορεί να διέπονται από το δημόσιο δίκαιο (βλ. αιτιολογική σκέψη 4). Παράδειγμα αυτής της κατάστασης παρουσιάζεται στο παρακείμενο πλαίσιο.

Το ζήτημα του αν η τοποθέτηση παιδιού σε ανάδοχη οικογένεια αποτελεί αστική υπόθεση για τους σκοπούς του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα εξετάστηκε από το ΔΕΕ στις υποθέσεις C.⁶⁵ και A⁶⁶. Σε καθεμία από τις υποθέσεις αυτές, το ΔΕΕ έπρεπε να αποφασίσει αν αυτή η τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια βάσει του δημόσιου δικαίου εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Και οι δύο αυτές υποθέσεις προέκυψαν από περιπτώσεις αφαίρεσης της επιμέλειας των παιδιών και τοποθέτησής τους σε ανάδοχες οικογένειες.

⁶⁵ [Υπόθεση C-435/06](#), C., ανωτέρω υποσημείωση 57.

⁶⁶ Απόφαση του ΔΕΕ της 2ας Απριλίου 2009 στην [υπόθεση C-523/07](#), A, ECLI:EU:C:2009:225.

Γονική μέριμνα

Στην υπόθεση C., δύο παιδιά είχαν αποτελέσει αντικείμενο διαταγής από τις αρχές παιδικής μέριμνας της Σουηδίας. Λίγο μετά την έκδοση της διαταγής, η μητέρα των παιδιών τα μετέφερε στη Φινλανδία και προσπάθησε να αντιταχθεί στην εκτέλεση της απόφασης. Άσκησε αναιρέση ενώπιον του Ανώτατου Δικαστηρίου της Φινλανδίας για διάφορους λόγους, μεταξύ των οποίων το γεγονός ότι η διαταγή δεν ενέπιπε στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, διότι δεν επρόκειτο για αστική υπόθεση, αλλά για απόφαση που εκδόθηκε βάσει του δημόσιου δικαίου. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η διαταγή ενέπιπε στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα ως αστική υπόθεση τόσο όσον αφορά το σκέλος της αφαίρεσης της επιμέλειας των παιδιών όσο και το σκέλος της τοποθέτησης των παιδιών σε ανάδοχη οικογένεια.

Στην υπόθεση A., τρία παιδιά ζούσαν με τη μητέρα και τον πατριό τους στη Σουηδία. Μετέβησαν για το καλοκαίρι στη Φινλανδία και αργότερα, το ίδιο έτος, οι φινλανδικές αρχές προστασίας του παιδιού αποφάσισαν την αφαίρεση της επιμέλειας των παιδιών και την τοποθέτησή τους σε ανάδοχη οικογένεια με την αιτιολογία ότι η μητέρα και ο πατριός τους τα είχαν εγκαταλείψει. Εν συνεχεία, η μητέρα άσκησε προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο της Φινλανδίας κατά της απόφασης με το επιχείρημα ότι, μεταξύ άλλων, δεν ενέπιπε στον ορισμό των αστικών υποθέσεων του κανονισμού. Το φινλανδικό δικαστήριο παρέπεμψε την υπόθεση στο ΔΕΕ για την ερμηνεία του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι μία και μόνη απόφαση που διατάσσει την αφαίρεση της επιμέλειας παιδιού και την ανάθεσή του σε τρίτους εκτός της αρχικής του οικίας σε ανάδοχη οικογένεια εμπίπτει στην έννοια των «αστικών υποθέσεων» η οποία χρησιμοποιείται στη διάταξη αυτή, ακόμη και όταν η απόφαση αυτή έχει

εκδοθεί στο πλαίσιο των κανόνων δημοσίου δικαίου περί προστασίας των παιδιών.

Η αιτιολογική σκέψη 11 επιβεβαιώνει ότι κάθε είδος τοποθέτησης παιδιού σε ανάδοχη οικογένεια υπό τη φροντίδα ενός ή περισσότερων ατόμων, ή σε ίδρυμα, για παράδειγμα σε ορφανοτροφείο ή στέγη ανηλίκων, σε άλλο κράτος μέλος, που πραγματοποιείται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία, θα πρέπει να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

Ωστόσο, αυτό δεν συμβαίνει αν αποκλείεται ρητά από την εθνική νομοθεσία. Για παράδειγμα, η περίπτωση τοποθέτησης με σκοπό την υιοθεσία, τοποθέτησης υπό τη φροντίδα γονέα ή, κατά περίπτωση, υπό τη φροντίδα οποιουδήποτε άλλου στενού συγγενή όπως δηλώνεται από το κράτος μέλος υποδοχής.

Ως εκ τούτου, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και οι «τοποθετήσιες εκπαιδευτικού χαρακτήρα» που αποφασίζονται από δικαστήριο ή ρυθμίζονται από αρμόδια αρχή με τη σύμφωνη γνώμη των γονέων ή του παιδιού ή κατόπιν δικού τους αιτήματος λόγω αποκλίνουσας συμπεριφοράς του παιδιού. Θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μέτρο δημοσίου δικαίου και να αποκλείεται από τον κανονισμό μόνο η τοποθέτηση —εκπαιδευτικού ή τιμωρητικού χαρακτήρα— που αποφασίζεται ή ρυθμίζεται έπειτα από πράξη του παιδιού, η οποία, εάν είχε διαπραχθεί από ενήλικα, θα μπορούσε να ισοδυναμεί με αξιόποινη πράξη βάσει του εθνικού ποινικού δικαίου, ανεξαρτήτως του αν στη συγκεκριμένη περίπτωση θα μπορούσε να οδηγήσει σε καταδίκη. Επομένως, η συνδυαζόμενη με στερεοτικά της ελευθερίας μέτρα τοποθέτηση παιδιού για θεραπευτικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού

όταν η τοποθέτηση αυτή διατάσσεται για την προστασία του παιδιού και όχι ως κύρωση⁶⁷.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε μέτρα προστασίας που αφορούν την περιουσία του παιδιού.

3.1.1.4. Μέτρα που αφορούν την περιουσία του παιδιού — Άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχεία γ) και ε) και αιτιολογική σκέψη 10

Όταν ένα παιδί διαθέτει περιουσία, ενδέχεται να είναι απαραίτητο να ληφθούν ορισμένα μέτρα, όπως ο διορισμός ενός προσώπου ή οργάνωσης που να το συνδράμει και να το εκπροσωπεί σε σχέση με την περιουσία. Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε κάθε τέτοιο μέτρο που μπορεί να είναι αναγκαίο για τη διοίκηση, τη συντήρηση ή τη διάθεση περιουσίας παιδιού εάν, για παράδειγμα, οι γονείς του παιδιού βρίσκονται σε διαμάχη όσον αφορά το ζήτημα αυτό ή το παιδί μείνει ορφανό.

Αντίθετα, άλλα ζητήματα που σχετίζονται με την περιουσία του παιδιού, αλλά δεν αφορούν την προστασία των συμφερόντων του παιδιού στην περιουσία αυτή, δεν καλύπτονται από τον κανονισμό, αλλά από τον κανονισμό Βρυξέλλες Ια. Εναπόκειται στον δικαστή να εκτιμήσει αν ένα μέτρο σχετικό με την περιουσία παιδιού αφορά τη γονική μέριμνα ή όχι. Η νομολογία του ΔΕΕ παρέχει παραδείγματα στο πλαίσιο αυτό.

⁶⁷ Απόφαση του ΔΕΕ της 26ης Απριλίου 2012 στην [υπόθεση C-92/12](#) PPU, Health Service Executive, ECLI:EU:C:2012:255, σκέψεις 63-65.

Matoušková — Υπόθεση C-404/14

Στην υπόθεση Matoušková⁶⁸, το ΔΕΕ αποφάνθηκε αν η έγκριση συμφωνίας σχετικά με τη διανομή της κληρονομίας, η οποία συνήφθη από επίτροπο για λογαριασμό ανηλίκων τέκνων, αποτελεί μέτρο σχετικό με την άσκηση της γονικής μέριμνας ή, αντιθέτως, μέτρο σχετικό με τις κληρονομίες. Το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αποτελεί μέτρο θεσπιζόμενο λαμβανομένης υπόψη της ικανότητας προς δικαιοπραξία του ανηλίκου, το οποίο αποσκοπεί στην προστασία του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού. Η απαιτούμενη έγκριση αποτελεί άμεση συνέπεια της καταστάσεως και της ικανότητας των ανηλίκων τέκνων και συνιστά μέτρο προστασίας του τέκνου που συνδέεται με τη διοίκηση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας του στο πλαίσιο της ασκήσεως της γονικής μέριμνας κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) και παράγραφος 2 στοιχείο ε) του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα.

Saponaro — Υπόθεση C-565/16

Στην υπόθεση Saponaro⁶⁹, το ΔΕΕ κλήθηκε να αποφανθεί επί υπόθεσης στην οποία η μητέρα και ο πατέρας παιδιού που είχαν τη συνήθη διαμονή τους στην Ιταλία κατέθεσαν αίτηση για τη χορήγηση άδειας αποποιήσεως κληρονομίας του παππού του παιδιού τους από τη μητρική γραμμή στην Ελλάδα. Σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση Matoušková⁷⁰, το

⁶⁸ Απόφαση του ΔΕΕ της 6ης Οκτωβρίου 2015 στην [υπόθεση C-404/14](#), Matoušková, ECLI:EU:C:2015:653.

⁶⁹ Απόφαση του ΔΕΕ της 19ης Απριλίου 2018 στην [υπόθεση C-565/16](#), Saponaro, ECLI:EU:C:2018:265.

⁷⁰ [Υπόθεση C-404/14](#), Matoušková, ανωτέρω υποσημείωση 68.

Γονική μέριμνα

ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι το ζήτημα αυτό άπτεται της καταστάσεως και της ικανότητας του ανηλίκου και, ως εκ τούτου, αποτελεί μέτρο προστασίας του τέκνου συνδεδεμένο με τη διοίκηση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας του. Για τον λόγο αυτόν, η αίτηση δεν εμπίπτει στο κληρονομικό δίκαιο.

Παρότι τα ζητήματα αυτά θεωρούνται από το ΔΕΕ ως διαφορές γονικής μέριμνας, ο κανονισμός επιτρέπει πλέον ρητά και στα δικαστήρια που επιλαμβάνονται υποθέσεων που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του (για παράδειγμα υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής) να αποφασίζουν σχετικά με τα ζητήματα αυτά, αλλά μόνον ως παρεμπίπτοντα ζητήματα (βλ. άρθρο 16 και [ενότητα 3.1.1.6](#)) και μόνο για τους σκοπούς της εν λόγω διαδικασίας.

Ο κανονισμός δεν εμποδίζει τα δικαστήρια να λαμβάνουν προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σε επείγουσες περιπτώσεις.

3.1.1.5. Προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα — Άρθρο 15 και αιτιολογικές σκέψεις 30 και 31

Το άρθρο 15 καθιστά σαφές ότι τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία να λαμβάνουν, σε επείγουσες περιπτώσεις, προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα που είναι ενδεχομένως διαθέσιμα στο δίκαιο του οικείου κράτους μέλους όσον αφορά παιδί ή περιουσία παιδιού που βρίσκεται στο έδαφός του, ακόμη και αν το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού ως προς την ουσία της γονικής μέριμνας.

3.1.1.5.1. Ενιαία βάση διεθνούς δικαιοδοσίας

Το άρθρο 15 είναι κανόνας που απονέμει διεθνή δικαιοδοσία. Αυτό διαφέρει από τον κανονισμό Βρυξέλλες IIa και τη σχετική νομολογία σύμφωνα με τα οποία το άρθρο 20 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa δεν αποτελεί διάταξη που απονέμει διεθνή δικαιοδοσία κατά την έννοια του εν λόγω κανονισμού⁷¹, δεδομένου ότι το ζήτημα αυτό εμπίπτει στο εθνικό δίκαιο.

Το άρθρο 15 του ισχύοντος κανονισμού θεσπίζει ενιαία βάση διεθνούς δικαιοδοσίας για τη λήψη προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων. Η διάταξη αυτή, στο μέτρο που αποτελεί παρέκκλιση από το προβλεπόμενο από τον κανονισμό αυτόν σύστημα δικαιοδοσίας, χρήζει (αυστηρής) στενής ερμηνείας⁷². Ωστόσο, το συγκεκριμένο είδος μέτρων που μπορούν να ληφθούν σύμφωνα με το άρθρο 15 εναπόκειται στο εθνικό δίκαιο. Σε κάθε περίπτωση, η λήψη των μέτρων υπόκειται στις προϋποθέσεις που απορρέουν από τον κανονισμό και τη νομολογία του ΔΕΕ, όπως περιγράφεται κατωτέρω.

3.1.1.5.2. Προϋποθέσεις για τη λήψη προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων

Η νομολογία του ΔΕΕ ορίζει τρεις σωρευτικές προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται ενώπιον του δικαστηρίου που δεν έχει δικαιοδοσία να κρίνει επί της ουσίας της υποθέσεως για τη λήψη προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων που είναι ενδεχομένως διαθέσιμα στο εθνικό του

⁷¹ Απόφαση του ΔΕΕ της 15ης Ιουλίου 2010 στην [υπόθεση C-256/09](#), Purrucker, ECLI:EU:C:2010:437, σκέψη 61.

⁷² Απόφαση του ΔΕΕ της 22ας Δεκεμβρίου 2009 στην [υπόθεση C-403/09](#), Detiček, ECLI:EU:C:2009:810, σκέψη 38.

⁷³ δίκαιο. Η ύπαρξη αυτών των τριών σωρευτικών προϋποθέσεων πρέπει να προκύπτει από την απόφαση.

- Το μέτρο πρέπει να έχει προσωρινό χαρακτήρα

Προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα είναι τα μέτρα που αποσκοπούν στη διατήρηση πραγματικών ή νομικών καταστάσεων με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων, τα οποία αποτελούν ή θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο διαδικασίας ενώπιον του δικαστηρίου του κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία να κρίνει επί της ουσίας. Υπό την έννοια αυτή, πρόκειται για (εθνικά) μέτρα προσωρινού χαρακτήρα, για παράδειγμα, προσωρινή διαταγή επιμέλειας ή προσωπικής επικοινωνίας, προσωρινή τοποθέτηση σε ανάδοχη οικογένεια ή προσωρινή διαταγή για τη διατήρηση των περιουσιακών στοιχείων του παιδιού.

- Το μέτρο πρέπει να είναι επείγον

Η έννοια του επείγοντος αφορά τόσο την κατάσταση στην οποία βρίσκεται το τέκνο όσο και την από πρακτικής απόψεως αδυναμία προσφυγής για υπόθεση γονικής μέριμνας ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της ουσίας⁷⁴. Το ΔΕΕ έκρινε στην υπόθεση Α. ότι ο επείγων χαρακτήρας των μέτρων πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με την κατάσταση του παιδιού, την προβλέψιμη εξέλιξη του και την αποτελεσματικότητα των ληφθέντων προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων. Από την άποψη αυτή, επείγουσα κατάσταση υφίσταται σε

περίπτωση κατά την οποία τα παιδιά, τα οποία έχουν τη συνήθη διαμονή τους εντός κράτους μέλους, διαμένουν προσωρινώς ή ευκαιριακώς εντός άλλου κράτους μέλους και ευρίσκονται σε μια κατάσταση που μπορεί να βλάψει σοβαρά την ευζωία τους, περιλαμβανομένης της υγείας τους ή της ανάπτυξής τους⁷⁵. Από την άλλη πλευρά, δεν υφίσταται επείγουσα κατάσταση όταν ανατίθεται η προσωρινή αποκλειστική επιμέλεια στον απαγωγέα γονέα στο κράτος καταφυγής με βάση το επιχείρημα της μεταβολής των συνθηκών λόγω του γεγονότος ότι το παιδί προσαρμόστηκε πλήρως στο νέο περιβάλλον και ότι η πιθανή επιστροφή θα μπορούσε να το εκθέσει σε σοβαρή δοκιμασία⁷⁶. Κατά την απόφαση του ΔΕΕ, αυτή η ερμηνεία της επείγουσας κατάστασης θα αντίκειται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, θα καθυστερήσει, ή ακόμη και θα αποτρέψει, την εκτέλεση αποφάσεων σε υποθέσεις γονικής μέριμνας που εκδίδονται από το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας και θα θέσει σε κίνδυνο τη λειτουργία ολόκληρου του κανονισμού, συμπεριλαμβανομένου του στόχου του για αποτροπή της παράνομης μετακίνησης ή μη επιστροφής παιδιών μεταξύ των κρατών μελών⁷⁷. Τα μέτρα που εμποδίζουν τη διατήρηση τακτικών προσωπικών σχέσεων και άμεσων επαφών με τους δύο γονείς δεν αποκλείονται εντελώς, αλλά πρέπει να δικαιολογούνται από την ύπαρξη άλλων συμφερόντων του τέκνου που υπερτερούν⁷⁸.

⁷³ [Υπόθεση C-523/07](#), Α., ανωτέρω υποσημείωση 66, και [υπόθεση C-403/09](#), Detiček, ανωτέρω υποσημείωση 72, σκέψη 39.

⁷⁴ [Υπόθεση C-403/09](#), Detiček, ανωτέρω υποσημείωση 72, σκέψη 42.

⁷⁵ [Υπόθεση C-523/07](#), Α., ανωτέρω υποσημείωση 66, σκέψεις 48 και 60.

⁷⁶ [Υπόθεση C-403/09](#), Detiček, ανωτέρω υποσημείωση 72, σκέψη 43.

⁷⁷ [Υπόθεση C-403/09](#), Detiček, υποσημείωση 72, σκέψεις 45-47, και απόφαση του ΔΕΕ της 11ης Ιουλίου 2008 στην [υπόθεση C-195/08](#) PPU, Rinau, ECLI:EU:C:2008:406, σκέψη 52.

⁷⁸ [Υπόθεση C-403/09](#), Detiček, ανωτέρω υποσημείωση 72, σκέψη 59.

Γονική μέριμνα

- Το μέτρο πρέπει να λαμβάνεται σχετικά με παιδί ή περιουσιακά στοιχεία παιδιού που ευρίσκονται στο κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου

Η λήψη προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων, σύμφωνα με το άρθρο 15, είναι δυνατή μόνον όταν υφίσταται εδαφικός δεσμός μεταξύ του κράτους μέλους του επιληφθέντος δικαστηρίου και του παιδιού ή της περιουσίας του παιδιού. Ο περιορισμός των μέτρων μόνο σε σχέση με το παιδί και την περιουσία του που ευρίσκονται στο κράτος μέλος του επιληφθέντος δικαστηρίου είναι σύμφωνος με το άρθρο 12 της σύμβασης της Χάγης του 1996.

Τα μέτρα αυτά δεν μπορούν να κυκλοφορούν μεταξύ των κρατών μελών δυνάμει του κανονισμού⁷⁹ και εφαρμόζονται μόνο στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο ελήφθησαν (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 1 όπου δεν αντιμετωπίζονται ως «αποφάσεις» και αιτιολογική σκέψη 30). Υπάρχει μόνο μία εξαίρεση —μέτρα που διατάσσονται στο κράτος μέλος καταφυγής σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 5 για την προστασία του παιδιού από τον σοβαρό κίνδυνο που αναφέρεται στο άρθρο 13 πρώτο εδάφιο στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980 (βλ. [κεφάλαιο 4](#) «Διεθνής απαγωγή παιδιών»).

3.1.1.5.3. Σχέση με μέτρα που διατάσσονται από το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία να κρίνει επί της ουσίας

Δεδομένου ότι τα προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα είναι προσωρινού χαρακτήρα παύουν να παράγουν αποτελέσματα όταν το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία να κρίνει επί της ουσίας της υπόθεσης δυνάμει του κανονισμού έχει διατάξει μέτρα τα οποία θεωρεί προσήκοντα (βλ. άρθρο 15 παράγραφος 3 και απόφαση του ΔΕΕ στην [υπόθεση Α](#), σκέψη 48). Τα προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από δικαστήριο το οποίο έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης μπορούν να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν δυνάμει του κανονισμού (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β) και [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση»). Ωστόσο, μέτρο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 15 μπορεί, στο κράτος μέλος του δικαστηρίου που εξέδωσε την απόφαση, να υπερισχύει μέτρου που απορρέει από προγενέστερη απόφαση δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους με διεθνή δικαιοδοσία επί της ουσίας, αλλά μόνο στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους. Η προτεραιότητα έναντι αυτής της προγενέστερης απόφασης μπορεί να παράγει αποτελέσματα μόνον εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για τη λήψη προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων⁸⁰. Σε κάθε περίπτωση, αν το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση λήψης προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων δυνάμει του άρθρου 15 επιληφθεί επιπροσθέτως αίτησης που αφορά την ουσία της υπόθεσης, θα πρέπει να λάβει απόφαση μόνο σχετικά με τα προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα και να αποφανθεί αυτεπαγγέλτως ότι δεν έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας, αν το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης (βλ. αιτιολογική σκέψη 31).

⁷⁹ Μπορούν να κυκλοφορούν σύμφωνα με διεθνείς πράξεις ή εθνικές ρυθμίσεις εφόσον συνάδουν με τον κανονισμό, βλ. [υπόθεση C-256/09](#), Purrucker, ανωτέρω υποσημείωση 71, σκέψη 92.

⁸⁰ [Υπόθεση C-256/09](#), Purrucker, ανωτέρω υποσημείωση 71, σκέψη 81.

Κατά συνέπεια, το ΔΕΕ επισημαίνει ότι, ως ζήτημα ορθής πρακτικής και προκειμένου να καταστούν σαφείς οι βάσεις δικαιοδοσίας βάσει των οποίων ένα δικαστήριο λαμβάνει ένα μέτρο, το εν λόγω δικαστήριο θα πρέπει να αναφέρει στην απόφασή του αν έχει ή όχι δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης βάσει του κανονισμού⁸¹. Αυτό αποτυπώνεται πλέον σε κανόνα —το άρθρο 35 παράγραφος 2 στοιχείο β) προβλέπει ότι το πιστοποιητικό που συνοδεύει την εκτελεστή απόφαση θα πρέπει να περιέχει πληροφορίες ότι το δικαστήριο προέλευσης είναι αρμόδιο να κρίνει την ουσία της υπόθεσης ή διέταξε το μέτρο σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 5 σε συνδυασμό με το άρθρο 15⁸². Εάν από την απόφαση δεν προκύπτει αν το δικαστήριο είχε δικαιοδοσία ως προς την ουσία, το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους στο οποίο ζητούνται η αναγνώριση και η εκτέλεση δικαιούται να θεωρήσει ότι το δικαστήριο που διέταξε το προσωρινό μέτρο δεν είχε δικαιοδοσία ως προς την ουσία⁸³.

3.1.1.5.4. Συνεργασία και επικοινωνία

Προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα μπορούν να ληφθούν από δικαστήριο ή από αρχή που έχει αρμοδιότητα σε υποθέσεις που εμπíπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (άρθρο 2 παράγραφος 1). Μια αρχή κοινωνικής πρόνοιας, προστασίας του παιδιού ή αρχή αρμόδια για θέματα νεολαίας

μπορεί, για παράδειγμα, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, να έχει αρμοδιότητα λήψης προσωρινών μέτρων. Οι κεντρικές αρχές μπορούν, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος από άλλο κράτος μέλος, να ζητήσουν από το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο ανήκουν να εξετάσουν την ανάγκη λήψης μέτρων για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού [βλ. άρθρο 80 παράγραφος 1 στοιχείο γ), [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών»].

Αν το δικαστήριο λάβει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το εθνικό του δίκαιο, εφόσον το απαιτεί η προστασία του συμφέροντος του παιδιού, το εν λόγω δικαστήριο ενημερώνει αμελλητί το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 7 ή, κατά περίπτωση, οποιοδήποτε δικαστήριο κράτους μέλους το οποίο ασκεί διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού ως προς την ουσία της υπόθεσης, είτε απευθείας σύμφωνα με το άρθρο 86 είτε μέσω των κεντρικών αρχών που ορίζονται βάσει του άρθρου 76 (βλ. άρθρο 15 παράγραφος 2). Οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τα σημεία επαφής του Ευρωπαϊκού Δικαστικού Δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις)⁸⁴ για να εκπληρώσουν την υποχρέωση αυτή.

Στην περίπτωση κατά την οποία το παιδί εκτίθεται σε σοβαρό κίνδυνο, το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή που εξετάζει ή έχει λάβει μέτρα για την προστασία του παιδιού, εάν γνωρίζει ότι η διαμονή του παιδιού έχει

⁸¹ Για παρατηρήσεις σχετικά με την ανάγκη σαφήνειας ως προς τη βάση δικαιοδοσίας επί της οποίας ένα δικαστήριο λαμβάνει προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα βλ. [υπόθεση C-256/09](#), Purrucker, ανωτέρω υποσημείωση 71, σκέψεις 70 – 76.

⁸² Το δικαστήριο μπορεί να χρησιμοποιήσει το πεδίο ελεύθερου κειμένου του [παραρτήματος III](#) σημείο 9.2 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

⁸³ [Υπόθεση C-256/09](#), Purrucker, ανωτέρω υποσημείωση 71, σκέψη 78.

⁸⁴ Ευρωπαϊκή ηλεκτρονική δικαιοσύνη, [ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις](#).

Γονική μέριμνα

μετακινηθεί σε άλλο κράτος μέλος ή ότι το παιδί βρίσκεται στο κράτος μέλος αυτό, ενημερώνει τα δικαστήρια ή τις αρμόδιες αρχές αυτού του άλλου κράτους μέλους για τον κίνδυνο που υπάρχει και για τα μέτρα που έχουν ληφθεί ή είναι υπό εξέταση. Η πληροφορία αυτή μπορεί να διαβιβαστεί απευθείας ή μέσω των κεντρικών αρχών (βλ. άρθρο 80 παράγραφος 2, [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών»). Το ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις μπορεί επίσης να παρέχει στήριξη, εφόσον απαιτείται (βλ. [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας»).

Παράδειγμα:

Οικογένεια που έχει τη συνήθη διαμονή της στη Γερμανία ταξιδεύει με αυτοκίνητο στην Κροατία για τις θερινές διακοπές της. Στην Κροατία, πέφτουν θύματα τροχαίου ατυχήματος στο οποίο τραυματίζονται όλοι. Το παιδί είναι μόνον ελαφρά τραυματισμένο, ενώ οι δύο γονείς φθάνουν στο νοσοκομείο σε κώμα. Οι αρχές της Κροατίας πρέπει επείγοντως να λάβουν προσωρινά μέτρα για την προστασία του παιδιού που δεν έχει συγγενείς εκεί. Το γεγονός ότι τα δικαστήρια της Γερμανίας έχουν δικαιοδοσία επί της ουσίας βάσει του κανονισμού δεν εμποδίζει τα δικαστήρια ή τις αρμόδιες αρχές της Κροατίας να λάβουν προσωρινά μέτρα για την προστασία του παιδιού. Ωστόσο, τα δικαστήρια ή οι αρμόδιες αρχές της Κροατίας πρέπει να ενημερώνουν το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή της Γερμανίας απευθείας ή μέσω της κεντρικής αρχής σχετικά με τα επιβληθέντα μέτρα. Αυτά τα μέτρα παύουν να ισχύουν μόλις τα δικαστήρια της Γερμανίας λάβουν τα μέτρα που θεωρούν προσήκοντα.

Ο κανονισμός επιτρέπει στα δικαστήρια να αποφασίζουν επί παρεμπιπτόντων ζητημάτων σχετικών με τη γονική μέριμνα, όταν το κύριο αντικείμενο δεν εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού.

3.1.1.6. Παρεμπιπτόντα ζητήματα — Άρθρο 16 και αιτιολογικές σκέψεις 32 και 33

Το άρθρο 16, το οποίο αφορά παρεμπιπτόντα ζητήματα, αποτελεί καινοτομία που εισήχθη ως απάντηση στις αποφάσεις του ΔΕΕ στην υπόθεση Matoušková και στην υπόθεση Saronaro.

Το ΔΕΕ αποφάνθηκε στην υπόθεση Matoušková⁸⁵ ότι η έγκριση από δικαστή επιτροπείας συμφωνίας σχετικά με τη διανομή της κληρονομιάς, η οποία συνήφθη από τον επίτροπο για λογαριασμό ανηλίκων τέκνων δεν αποτελεί μέτρο σχετικό με τις κληρονομίες αλλά μέτρο σχετικό με την άσκηση της γονικής μέριμνας και, ως εκ τούτου, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Η ανάγκη να χορηγηθεί έγκριση εκ μέρους του δικαστή επιτροπείας αποτελεί άμεση συνέπεια της καταστάσεως και της ικανότητας των ανηλίκων τέκνων και συνιστά μέτρο προστασίας του τέκνου που συνδέεται με τη διοίκηση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας του στο πλαίσιο της ασκήσεως της γονικής μέριμνας κατά την έννοια του άρθρου 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) και παράγραφος 2 στοιχείο ε) του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα (σκέψη 31). Ως εκ τούτου, μόνο δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού θα μπορούσε να λάβει απόφαση σχετικά με αυτό το είδος έγκρισης.

⁸⁵ [Υπόθεση C-404/14](#), Matoušková, ανωτέρω υποσημείωση 68.

Το άρθρο 16 παράγραφοι 1 και 2 προβλέπει μια εναλλακτική πρακτική λύση που επιτρέπει σε δικαστήριο κράτους μέλους που λαμβάνει απόφαση σχετικά με υπόθεση που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού να αποφανθεί σχετικά με το παρεμπόδιτο ζήτημα με ισχύ μόνο για τη συγκεκριμένη διαδικασία, ακόμη και αν το δικαστήριο αυτό δεν έχει δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού. Επομένως, αν η ουσία της διαδικασίας είναι, για παράδειγμα, κληρονομική διαφορά στην οποία εμπλέκεται παιδί και πρέπει να διοριστεί επίτροπος ο οποίος θα εκπροσωπήσει το παιδί στην εν λόγω διαδικασία, τα αρμόδια για την κληρονομική διαφορά δικαστήρια του κράτους μέλους θα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 1, να έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν σχετικά με τον εν λόγω διορισμό για την εκκρεμή διαδικασία, ανεξάρτητα από το αν τα δικαστήρια αυτά έχουν δικαιοδοσία για διαφορές γονικής μέριμνας δυνάμει του κανονισμού. Οι διαφορές γονικής μέριμνας μπορεί να αποτελούν παρεμπόδιτο ζήτημα σε άλλες διαδικασίες, για παράδειγμα όσον αφορά την ιδιότητα του γονέα, τις υποχρεώσεις διατροφής, την αλλαγή ονόματος ή τον γάμο ανήλικου.

Η ίδια έννοια ακολουθείται και στο άρθρο 16 παράγραφος 3 στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ουσία είναι αναμφισβήτητα νομικής φύσης. Ένα παράδειγμα είναι η αποδοχή ή η απόρριψη κληρονομίας ή η συμφωνία μεταξύ των μερών όσον αφορά τη διανομή της κληρονομίας (οι λεγόμενες «νομικές ενέργειες», βλ. αιτιολογική σκέψη 33). Αν, για να είναι έγκυρες αυτές οι νομικές ενέργειες που επιχειρούνται ή πρόκειται να επιχειρηθούν για λογαριασμό παιδιού σε διαδικασία κληρονομικής διαδοχής ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, απαιτείται άδεια ή έγκριση από δικαστήριο, ένα δικαστήριο στο εν λόγω κράτος μέλος μπορεί να αποφασίζει αν θα επιτρέψει ή θα εγκρίνει την εν λόγω νομική ενέργεια, ακόμα κι αν δεν έχει δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού. Η εν λόγω νομοθετική λύση μετριάξει

τις συνέπειες της απόφασης Saponaro⁸⁶, στην οποία κρίθηκε ότι η αίτηση για χορήγηση αδειάς υποβληθείσα από τους γονείς επί' ονόματι του ανήλικου τέκνου τους με σκοπό την αποποίηση κληρονομίας άπτεται της καταστάσεως και της ικανότητας του προσώπου και δεν εμπίπτει στο κληρονομικό δίκαιο (σκέψη 18). Τα δικαστήρια του κράτους μέλους που έχουν δικαιοδοσία σε υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής έχουν πλέον τη δυνατότητα να αποφασίζουν επίσης σχετικά με τη χορήγηση της εν λόγω άδειας με σκοπό την αποποίηση κληρονομίας σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 3⁸⁷.

Εφόσον το απαιτεί η προστασία του συμφέροντος του παιδιού, το δικαστήριο που λαμβάνει απόφαση επί παρεμπόδιτοτος ζητήματος ενημερώνει αμελλητί το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 7 ή, κατά περίπτωση, το δικαστήριο κράτους μέλους το οποίο ασκεί διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του κανονισμού ως προς την ουσία της υπόθεσης, είτε απευθείας σύμφωνα με το άρθρο 86 είτε μέσω των κεντρικών αρχών που ορίζονται βάσει του άρθρου 76. Οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τα σημεία επαφής του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις.

⁸⁶ [Υπόθεση C-565/16](#), Saponaro, ανωτέρω υποσημείωση 69.

⁸⁷ Το αρμόδιο δικαστήριο σε υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής θα καθορίσει το εφαρμοστέο δίκαιο σύμφωνα με το άρθρο 15 της [Σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 55 (βλ. αιτιολογική σκέψη 92 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1).

Γονική μέριμνα

3.1.2. Θέματα που εξαιρούνται από τον κανονισμό

3.1.2.1. Θέματα στα οποία δεν εφαρμόζεται ο κανονισμός — Άρθρο 1 παράγραφος 4 και αιτιολογικές σκέψεις 11, 12 και 92

Το άρθρο 1 παράγραφος 4 παραθέτει τα θέματα που εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, παρότι μπορεί να συνδέονται στενά με τη γονική μέριμνα (π.χ. σχέση γονέα και τέκνου, λοιπά ζητήματα που συνδέονται με την προσωπική κατάσταση, υιοθεσία, χειραφεσία, εμπιστευμα, κληρονομίες και το επώνυμο και το όνομα παιδιού). Ενώ ο κανονισμός εφαρμόζεται σε μέτρα προστασίας σε σχέση με τα παιδιά, δεν εφαρμόζεται στα μέτρα που λαμβάνονται ως αποτέλεσμα ποινικών αδικημάτων που διαπράχθηκαν από παιδιά [βλ. άρθρο 1 παράγραφος 4 στοιχείο ζ) και αιτιολογική σκέψη 11].

Ο κανονισμός δεν περιέχει κανόνες σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στη γονική μέριμνα. Ωστόσο, η αιτιολογική σκέψη 92 καθιστά σαφές ότι το εφαρμοστέο δίκαιο καθορίζεται σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου III της σύμβασης της Χάγης του 1996. Κατά την εφαρμογή της σύμβασης σε διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, η αναφορά που περιλαμβάνεται στο άρθρο 15 παράγραφος 1 της εν λόγω σύμβασης «στις διατάξεις του κεφαλαίου II» της εν λόγω σύμβασης θα πρέπει να νοείται ως αναφορά «στις διατάξεις του παρόντος κανονισμού».

Ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται στις υποχρεώσεις διατροφής.

3.1.2.2. Υποχρεώσεις διατροφής — Άρθρο 1 παράγραφος 4 και αιτιολογική σκέψη 13

Οι υποχρεώσεις διατροφής και η γονική μέριμνα είναι ζητήματα που συχνά εξετάζονται ταυτόχρονα ή στο πλαίσιο της ίδιας δικαστικής διαδικασίας μεταξύ γονέων. Ωστόσο, οι υποχρεώσεις διατροφής δεν καλύπτονται από τον κανονισμό, δεδομένου ότι διέπονται από τον κανονισμό περί υποχρεώσεων διατροφής⁸⁸. Ως εκ τούτου, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται και των δύο ειδών αγωγών θα πρέπει να θεμελιώνει τη διεθνή δικαιοδοσία αυτοτελώς για καθεμία από αυτές. Ωστόσο, το δικαστήριο το οποίο είναι αρμόδιο δυνάμει του κανονισμού έχει κατά κανόνα δικαιοδοσία και για υποθέσεις διατροφής δυνάμει του άρθρου 3 στοιχείο δ) του κανονισμού περί υποχρεώσεων διατροφής. Η εν λόγω διάταξη επιτρέπει σε δικαστήριο το οποίο έχει δικαιοδοσία για υποθέσεις γονικής μέριμνας να αποφασίζει σε ζητήματα διατροφής, όταν η αίτηση διατροφής είναι παρεπόμενη της αγωγής σχετικά με τη γονική μέριμνα. Εάν υποβληθεί αίτηση τόσο για συζυγική διατροφή όσο και για διατροφή τέκνου, μόνο η αγωγή διατροφής τέκνου θεωρείται παρεπόμενη της αγωγής που αφορά τη γονική μέριμνα⁸⁹. Παρότι τα δύο ζητήματα εξετάζονται στο πλαίσιο της ίδιας δικαστικής διαδικασίας, οι αντίστοιχες αποφάσεις αναγνωρίζονται και εκτελούνται βάσει διαφορετικών κανόνων. Το σκέλος της απόφασης που αφορά τη διατροφή αναγνωρίζεται και εκτελείται σε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με τους κανόνες του κανονισμού περί υποχρεώσεων διατροφής, ενώ το σκέλος της απόφασης που αφορά τη γονική μέριμνα αναγνωρίζεται και εκτελείται σύμφωνα με τους κανόνες του κανονισμού. Τα δύο διαφορετικά σκέλη της

⁸⁸ [Κανονισμός \(ΕΚ\) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 21.

⁸⁹ Απόφαση του ΔΕΕ της 16ης Ιουλίου 2015 στην [υπόθεση C-184/14](#), Α., ECLI:EU:C:2015:479.

απόφασης πρέπει να συνοδεύονται από δύο κατάλληλα πιστοποιητικά που έχουν εκδοθεί σύμφωνα με τον κανονισμό περί υποχρεώσεων διατροφής και τον ισχύοντα κανονισμό.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τη γονική μέριμνα.

3.1.3. Ποιες αποφάσεις καλύπτονται από τον κανονισμό; — Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β) και αιτιολογική σκέψη 7

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε όλες τις αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήριο κράτους μέλους σε διαφορές γονικής μέριμνας, ανεξαρτήτως γάμου ή μη των γονέων και ανεξαρτήτως του αν οι διάδικοι είναι ή δεν είναι αμφότεροι βιολογικοί γονείς του συγκεκριμένου παιδιού.

Ο κανονισμός δεν περιορίζεται σε δικαστικές αποφάσεις.

3.1.3.1. Έννοια της απόφασης και του δικαστηρίου — Άρθρο 2 παράγραφος 1, άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 1) και αιτιολογική σκέψη 14

Ο κανονισμός εφαρμόζεται στις δικαστικές αποφάσεις ασκέτως ονομασίας (διαταγή, διάταξη και δικαστική απόφαση). Ο ορισμός των «αποφάσεων» επεκτείνεται περαιτέρω στις συμφωνίες που εγκρίνονται από το δικαστήριο μετά από εξέταση της ουσίας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και

διαδικασία (βλ. αιτιολογική σκέψη 14). Η εξέταση της ουσίας σημαίνει ότι το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει η εθνική νομοθεσία για τη σύναψη της συμφωνίας σχετικά με τη γονική μέριμνα⁹⁰. Ο ορισμός της «απόφασης» για τους σκοπούς του κεφαλαίου IV του κανονισμού αποσαφηνίζεται περαιτέρω στο κεφάλαιο 5 «Εκτέλεση» (βλ. [ενότητα 5.2.1](#)).

Ο όρος «δικαστήριο» καλύπτει κάθε αρχή που έχει διεθνή δικαιοδοσία για τα ζητήματα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού [βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 1)]. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 14, ο όρος «δικαστήριο» θα πρέπει να νοείται με την ευρεία έννοια, ώστε να καλύπτει όχι μόνο τα δικαστήρια που ασκούν δικαστικά καθήκοντα, αλλά και διοικητικές αρχές ή άλλες αρχές, όπως είναι οι συμβολαιογράφοι, που ασκούν δικαιοδοτικά καθήκοντα σε ορισμένες γαμικές διαφορές ή διαφορές γονικής μέριμνας. Ωστόσο, ο ορισμός του «δικαστηρίου» δεν καλύπτει τις «δημόσιες αρχές» ή τις «άλλες αρχές» που πραγματοποιούν τυπική παρέμβαση με την παροχή δεσμευτικής νομικής ισχύος σε δημόσια έγγραφα ή καταχωρίζουν συμφωνίες όπως «οι συμβολαιογράφοι που καταχωρίζουν συμφωνίες, ακόμα και όταν ασκούν ελεύθερο επάγγελμα» (βλ. αιτιολογική σκέψη 14). Οι εν λόγω διοικητικές ή άλλες αρχές δεν μπορούν να εκδίδουν αποφάσεις επί διαφοράς μεταξύ των μερών σύμφωνα με την εθνική τους νομοθεσία, δεν αντιμετωπίζονται ως δικαστήρια και οι πράξεις τους δεν συνιστούν αποφάσεις. Ωστόσο, οι αρχές αυτές μπορούν να συντάσσουν ή να καταχωρίζουν δημόσια έγγραφα ή συμφωνίες.

⁹⁰ Απόφαση του ΔΕΕ της 15ης Νοεμβρίου 2022 στην [υπόθεση C-646/20](#), *Senatsverwaltung für Inneres und Sport*, ECLI:EU:C:2022:879.

Γονική μέριμνα

Η ειδική αρμοδιότητα των διοικητικών αρχών ή άλλων αρχών, όπως οι συμβολαιογράφοι, εξαρτάται από το εθνικό δίκαιο. Σε ορισμένα κράτη μέλη μπορούν να ενεργούν ως δικαστήρια, σε άλλα ως αρχές που συντάσσουν ή καταχωρίζουν δημόσια έγγραφα ή συμφωνίες. Οι διοικητικές αρχές ή άλλες αρχές, όπως οι συμβολαιογράφοι, που ορίζονται από τα κράτη μέλη για τη σύνταξη ή την καταχώριση δημόσιων εγγράφων ή συμφωνιών, μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁹¹.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε «δημόσια έγγραφα».

3.1.3.2. Δημόσια έγγραφα — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 2) και αιτιολογική σκέψη 15

Επιπλέον, ο κανονισμός εφαρμόζεται στα έγγραφα που έχουν συνταχθεί ή καταχωριστεί επισήμως ως «δημόσια έγγραφα» σε οποιοδήποτε κράτος μέλος για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Η γνησιότητα όσον αφορά την υπογραφή και το περιεχόμενο του εγγράφου πρέπει να πιστοποιείται από δημόσια αρχή ή άλλη αρχή εξουσιοδοτημένη από το αντίστοιχο κράτος μέλος. Στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, τα έγγραφα που συντάσσονται από ή ενώπιον των συμβολαιογράφων και τα έγγραφα που είναι καταχωρισμένα σε δημόσια μητρώα. Οι δημόσιες αρχές ή η άλλες αρχές που ορίζονται από τα κράτη

μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁹².

Ο ορισμός των «δημόσιων εγγράφων» χρησιμοποιείται οριζόντια σε άλλες πράξεις της ΕΕ και πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με αυτές και υπό το πρίσμα των σκοπών του κανονισμού⁹³.

Ο κανονισμός εφαρμόζεται σε συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των μερών.

3.1.3.3. Συμφωνίες — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 3) και αιτιολογική σκέψη 14

Ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό του κανονισμού είναι ότι καλύπτει επίσης συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ μερών και είναι εκτελεστές και δεν συνιστούν ούτε αποφάσεις ούτε δημόσια έγγραφα, αλλά έχουν καταχωριστεί από αρμόδια προς τούτο δημόσια αρχή. Ως εκ τούτου, ο

⁹¹ Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

⁹² Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

⁹³ Για μια γενική ένδειξη της έννοιας του «δημόσιου εγγράφου» που περιγράφει τη φύση και το αποτέλεσμα του, βλ. απόφαση του ΔΕΕ της 17ης Ιουνίου 1999 στην [υπόθεση C-260/97](#), Unibank κατά Christensen, ECLI:EU:C:1999:312· ορισμός παρέχεται επίσης στο άρθρο 2 παράγραφος 1 σημείο 3) του [κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 21, καθώς και στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/1103 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 22 (ΕΕ L 183 της 8.7.2016, σ. 1), στον [κανονισμό \(ΕΕ\) 2016/1104 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 23, και στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο θ) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 650/2012](#), ανωτέρω υποσημείωση 24.

κανονισμός εφαρμόζεται στις συμφωνίες που συνάπτονται από τα μέρη χωρίς τη συμμετοχή δημόσιας αρχής στο στάδιο της σύναψης της συμφωνίας, αλλά σε μεταγενέστερο στάδιο —κατά τη διάρκεια της καταχώρισής της. Οι δημόσιες αρχές που ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁹⁴.

Ωστόσο, ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται στις αμιγώς ιδιωτικές συμφωνίες που συνάπτονται χωρίς τη συμμετοχή δικαστηρίου ή δημόσιας αρχής.

3.2. Ποιου κράτους μέλους τα δικαστήρια έχουν διεθνή δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας;

3.2.1. Σύστημα κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας σε διαφορές γονικής μέριμνας

Τα άρθρα 7 έως 11 θεσπίζουν ένα σύστημα κανόνων διεθνούς δικαιοδοσίας για τον προσδιορισμό των λόγων για τους οποίους τα δικαστήρια κράτους μέλους είναι αρμόδια σε διαφορές γονικής μέριμνας. Οι κανόνες αυτοί καθορίζουν μόνο την κατανομή των δικαιοδοτικών αρμοδιοτήτων μεταξύ των κρατών μελών και δεν ορίζουν τα δικαστήρια που είναι αρμόδια εντός των συγκεκριμένων κρατών μελών, καθώς το ζήτημα αυτό ρυθμίζεται από το σχετικό εθνικό δίκαιο. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το θέμα

αυτό παρέχονται στα ενημερωτικά δελτία του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις σχετικά με το εθνικό δίκαιο, τα οποία είναι προσβάσιμα μέσω της διαδικτυακής πύλης της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης⁹⁵.

Όλοι οι κανόνες αρμοδιότητας του κανονισμού επιλέγονται υπό το πρίσμα του συμφέροντος του παιδιού και θα πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπο που συνάδει προς αυτό. Κάθε αναφορά στο συμφέρον του παιδιού πρέπει να ερμηνεύεται με βάση το άρθρο 24 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης («Χάρτη») και τη σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, της 20ής Νοεμβρίου 1989 («σύμβαση ΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού»)⁹⁶, όπως εφαρμόζονται από την εθνική νομοθεσία και διαδικασία⁹⁷.

⁹⁴ Διατίθενται στη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

⁹⁵ Βλ. διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Γονική μέριμνα — επιμέλεια των παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας](#).

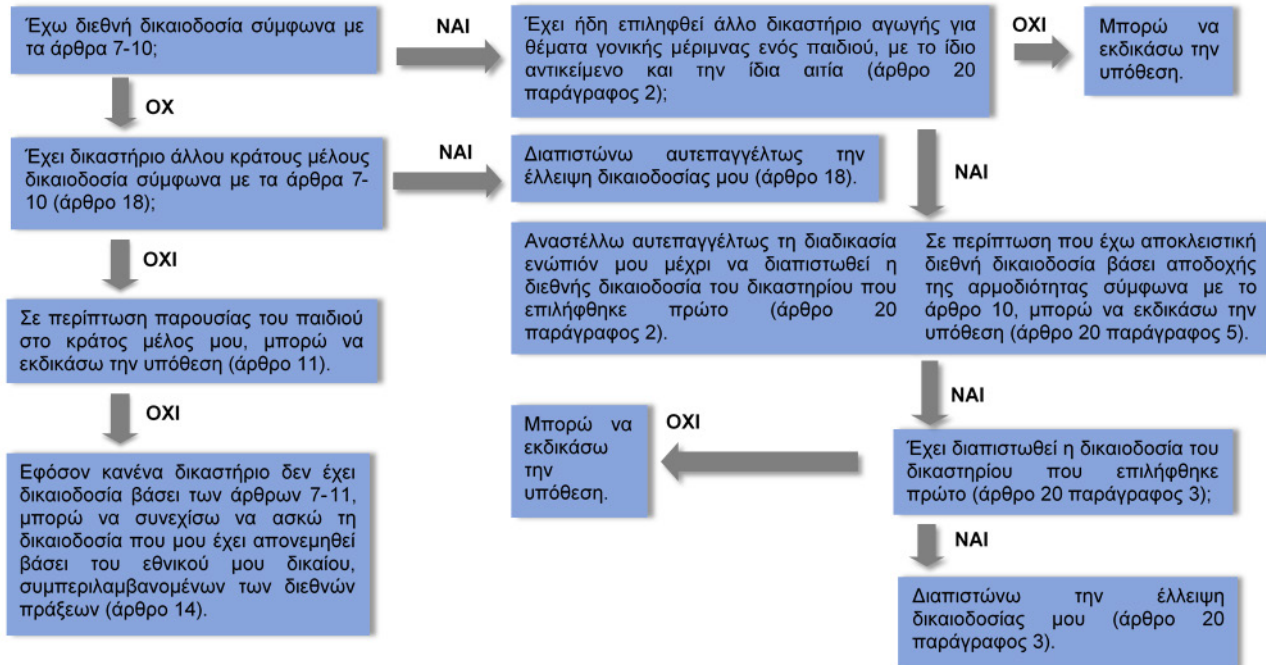
⁹⁶ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ([EE C 326 της 26.10.2012](#), σ. 391) και Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, 1989 ([UNCRC 1989](#)). Βλ. επίσης Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του (άρθρο 3 παράγραφος 1), 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.

⁹⁷ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού, Γενικό Σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του (άρθρο 3 παράγραφος 1), 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.

Γονική μέριμνα

3.2.2. Ανάλυση από αρμόδιο για διαφορές γονικής μέριμνας δικαστήριο

Όταν το δικαστήριο επιλαμβάνεται υπόθεσης σχετικής με το θέμα της γονικής μέριμνας οφείλει να διενεργεί την ακόλουθη ανάλυση:

Ως ορθή πρακτική, τα δικαστήρια θα πρέπει πάντα να καθιστούν σαφές στις αποφάσεις τους τη βάση επί της οποίας έκριναν ότι έχουν δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας σε διασυνοριακές οικογενειακές υποθέσεις⁹⁸. Η δικαιοδοσία του δικαστηρίου για διαφορές γονικής μέριμνας πρέπει να προσδιορίζεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, όταν το δικαστήριο αυτό επιλαμβάνεται ορισμένης υπόθεσης, πράγμα που σημαίνει ότι η δικαιοδοσία αυτή δεν εξακολουθεί να ισχύει μετά την περάτωση μιας εκκρεμούς διαδικασίας⁹⁹.

3.2.3. Κανόνας γενικής δικαιοδοσίας — Άρθρο 7 και αιτιολογικές σκέψεις 20 και 21

3.2.3.1. Το κράτος της συνήθους διαμονής παιδιού

Η θεμελιώδης αρχή των κανόνων δικαιοδοσίας του κανονισμού είναι ότι το πλέον κατάλληλο όργανο για ζητήματα γονικής μέριμνας είναι το δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού κατά τον χρόνο που επιλήφθηκε το δικαστήριο. Η συνήθης διαμονή του παιδιού καθορίζεται σύμφωνα με το κριτήριο της εγγύτητας και αποσκοπεί στη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού.

Η έννοια της «συνήθους διαμονής» κατά τα τελευταία έτη χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο ως συνδυετικός παράγοντας στις διεθνείς νομικές πράξεις, ιδιαίτερα εκείνες που αφορούν το οικογενειακό δίκαιο¹⁰⁰.

Παρότι ο κανονισμός δεν περιλαμβάνει ορισμό της συνήθους διαμονής, η έννοιά της θα πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα με τους στόχους και τους σκοπούς του κανονισμού. Η ερμηνεία της συνήθους διαμονής δεν καθορίζεται βάσει συγκεκριμένης εθνικής νομοθεσίας, αλλά έχει «αυτόνομη» έννοια για τους σκοπούς του κανονισμού. Το αν, σε συγκεκριμένη περίπτωση, το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε συγκεκριμένο κράτος μέλος πρέπει να κρίνεται από το δικαστήριο σε κάθε υπόθεση βάσει όλων των περιστάσεων που σχετίζονται με την κατάσταση του συγκεκριμένου παιδιού και σύμφωνα με τις αρχές που έχει αναπτύξει το ΔΕΕ στην πλέον εκτενή νομολογία του¹⁰¹. Σε κάθε περίπτωση, η συνήθης διαμονή δεν ταυτίζεται με την κατοικία ή την καταχωρισμένη διεύθυνση του παιδιού.

3.2.3.2. Νομολογία του ΔΕΕ σχετικά με την ερμηνεία της έννοιας της συνήθους διαμονής

Ορισμένες φορές μπορεί να είναι δύσκολο να προσδιοριστεί πού έχει τη συνήθη διαμονή του ένα παιδί, ιδίως όταν μετακινείται συχνά από ένα

⁹⁸ [Υπόθεση C-256/09](#), Purrucker, ανωτέρω υποσημείωση 71, σκέψη 73.

⁹⁹ Απόφαση του ΔΕΕ της 1ης Οκτωβρίου 2014 στην [υπόθεση C-436/13](#), E., ECLI:EU:C:2014:2246, σκέψη 40.

¹⁰⁰ Για παράδειγμα, σύμβαση της Χάγης, της 25ης Οκτωβρίου 1980, για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών ([σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#)): σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών), ανωτέρω υποσημείωση 55· Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, ανωτέρω υποσημείωση 21.

¹⁰¹ Απόφαση του ΔΕΕ της 15ης Φεβρουαρίου 2017 στην [υπόθεση C-499/15](#), W. και V., ECLI:EU:C:2017:118, σκέψη 54.

Γονική μέριμνα

κράτος μέλος σε άλλο ή όταν μετακινήθηκε σχετικά πρόσφατα. Το ΔΕΕ έχει παράσχει ορισμένες κατευθύνσεις όσον αφορά τους παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό της συνήθους διαμονής του παιδιού για τους σκοπούς του κανονισμού. Έχει επίσης επισημάνει ότι ενδέχεται να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες δεν μπορεί να προσδιοριστεί η συνήθης διαμονή και, στις περιπτώσεις αυτές, η αρμοδιότητα θα πρέπει να προσδιορίζεται βάσει του κριτηρίου της παρουσίας του παιδιού, σύμφωνα με το άρθρο 11 του κανονισμού (βλ. [ενότητα 3.2.7](#)).

A. — Υπόθεση C-523/07

Στην υπόθεση A,¹⁰² το ΔΕΕ έκρινε ότι η «συνήθης διαμονή» του παιδιού, κατά την έννοια του άρθρου 8 παράγραφος 1 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, πρέπει να προσδιορίζεται βάσει όλων των ιδιαίτερων πραγματικών περιστάσεων κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Στην εν λόγω υπόθεση, τα οικεία παιδιά είχαν μετακινηθεί από τους γονείς τους από τη Σουηδία στη Φινλανδία και σύντομα μετά τη μετακίνηση αποφασίστηκε η αφαίρεση της επιμέλειάς τους. Το ζήτημα που ανέκυψε ήταν αν είχε αλλάξει και ο τόπος της συνήθους διαμονής τους, μολονότι το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε ήταν σχετικά σύντομο, ολίγων εβδομάδων.

Το ΔΕΕ έκρινε ότι απλώς και μόνο η φυσική παρουσία δεν αρκεί για τον προσδιορισμό της συνήθους διαμονής. Εκτός της αυτοπρόσωπης παρουσίας του παιδιού εντός κράτους μέλους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες από τους οποίους μπορεί να συναχθεί ότι η

παρουσία αυτή έχει προσωρινό ή ευκαιριακό χαρακτήρα και ότι η διαμονή του παιδιού εκφράζει την σε κάποιο βαθμό ενσωμάτωση σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον. Για τον σκοπό αυτόν, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη, μεταξύ άλλων, η διάρκεια, η κανονικότητα, οι συνθήκες και οι λόγοι της διαμονής επί του εδάφους κράτους μέλους και της μετοικήσεως της οικογένειας στο εν λόγω κράτος, η ιθαγένεια του παιδιού, ο τόπος και οι συνθήκες φροντίδας, οι γλωσσικές γνώσεις καθώς και οι οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις του παιδιού εντός του εν λόγω κράτους.

Η πρόθεση των γονέων να εγκατασταθούν μαζί με το παιδί εντός άλλου κράτους μέλους, εκφραζόμενη με ορισμένα απτά μέτρα, όπως η αγορά ή ενοίκιαση κατοικίας εντός του κράτους μέλους υποδοχής ή η υποβολή αίτησης για κοινωνική στέγαση, μπορεί να αποτελεί ένδειξη της μεταφοράς της συνήθους διαμονής.

Στο εθνικό δικαστήριο απόκειται να διαπιστώσει τη συνήθη διαμονή του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη όλες τις ιδιαίτερες πραγματικές περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης.

B. Mercredi — Υπόθεση C-497/10

Στην υπόθεση Mercredi¹⁰³, το ΔΕΕ επιβεβαίωσε τη δήλωσή του στην υπόθεση A. λέγοντας ότι ο όρος «συνήθης διαμονή» ενός παιδιού κατά την έννοια των άρθρων 8 και 10 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα αντιστοιχεί στον τόπο στον οποίο το παιδί έχει ενσωματωθεί σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον.

¹⁰² [Υπόθεση C-523/07](#), Α., ανωτέρω υποσημείωση 66.

¹⁰³ Απόφαση του ΔΕΕ της 22ας Δεκεμβρίου 2010 στην [υπόθεση C-497/10](#) PPU, Mercredi, ECLI:EU:C:2010:829.

Η υπόθεση αυτή αφορούσε ένα κορίτσι βρέφος ηλικίας μόλις δύο μηνών, όταν η μητέρα του το μετέφερε από την Αγγλία στη Γαλλία.

Για το ΔΕΕ, η ηλικία του παιδιού έχει ιδιαίτερη σημασία. Κατά γενικό κανόνα, το περιβάλλον ενός παιδιού μικρής ηλικίας είναι κυρίως κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον που καθορίζεται από το πρόσωπο ή τα πρόσωπα με τα οποία ζει το παιδί, τα οποία επιμελούνται αυτού και το φροντίζουν.

Το εν λόγω περιβάλλον του παιδιού είναι βασικό για τον προσδιορισμό του τύπου της συνήθους διαμονής και απαρτίζεται από διάφορους παράγοντες που ποικίλλουν αναλόγως της ηλικίας του παιδιού και, ως εκ τούτου, οι παράγοντες που πρέπει να ληφθούν υπόψη στην περίπτωση παιδιού σχολικής ηλικίας διαφέρουν αυτών που λαμβάνονται υπόψη στην περίπτωση ενός μεγαλύτερου ή νεότερου παιδιού.

Όταν πρόκειται για βρέφος που διαμένει με τη μητέρα του επί διάστημα λίγων μόνον ημερών σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος της συνήθους διαμονής του, πρέπει να λαμβάνονται μεταξύ άλλων υπόψη, αφενός, η διάρκεια, η σταθερότητα, οι όροι και οι λόγοι της διαμονής στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους και της μετοικήσεως της μητέρας στο κράτος αυτό και, αφετέρου, λόγω ιδίως της ηλικίας του παιδιού, οι γεωγραφικές και οικογενειακές ρίζες της μητέρας, καθώς και οι οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις που διατηρεί η μητέρα και το παιδί στο ίδιο κράτος μέλος.

Όπως και στην υπόθεση Α., το Δικαστήριο έκρινε ότι στο εθνικό δικαστήριο αναπόκειται να προσδιορίσει τη συνήθη διαμονή του παιδιού λαμβάνοντας

υπόψη το σύνολο των ιδιαίτερων πραγματικών περιστάσεων της συγκεκριμένης υποθέσεως.

HR. — Υπόθεση C-512/17

Στην υπόθεση HR.¹⁰⁴, το ΔΕΕ έπρεπε να προσδιορίσει τη συνήθη διαμονή παιδιού ηλικίας 18 μηνών, το οποίο γεννήθηκε και ζούσε με τους δύο γονείς του στο Βέλγιο. Η μητέρα είχε πολωνική ιθαγένεια και κατοικούσε επί 10 έτη στο Βέλγιο όπου εργαζόταν βάσει σύμβασης εργασίας αορίστου χρόνου. Ισχυρίστηκε ότι εγκαταστάθηκε στην Πολωνία μαζί με το παιδί που επισκέφτηκε την Πολωνία αρκετές φορές. Ο πατέρας ήταν Βέλλος υπήκοος που ζούσε και εργαζόταν στις Βρυξέλλες. Ασκούσε τα δικαιώματα γονικής μέριμνας από κοινού με τη μητέρα και, μετά τον χωρισμό του ζεύγους, φρόντιζε το παιδί του μία φορά την εβδομάδα. Το πολωνικό δικαστήριο που επιλήφθηκε αγωγής γονικής μέριμνας από τη μητέρα χρειάστηκε πρόσθετες κατευθυντήριες γραμμές για τον προσδιορισμό της συνήθους διαμονής.

Σύμφωνα με προηγούμενες αποφάσεις του, το ΔΕΕ έκρινε ότι η συνήθης διαμονή του παιδιού πρέπει να προσδιορίζεται βάσει όλων των ιδιαίτερων πραγματικών περιστάσεων κάθε συγκεκριμένης περιπτώσεως. Εκτός της φυσικής παρουσίας του παιδιού εντός κράτους μέλους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες από τους οποίους να μπορεί να συναχθεί ότι η παρουσία αυτή ουδόλως έχει προσωρινό ή ευκαιριακό χαρακτήρα και ότι εκφράζει την σε κάποιο βαθμό ενσωμάτωση του παιδιού σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον.

¹⁰⁴ Υπόθεση C-512/17, HR., ανωτέρω υποσημείωση 26.

Γονική μέριμνα

Ωστόσο, το Δικαστήριο έδωσε πολύ πιο συγκεκριμένες κατευθύνσεις απ' ό,τι στην υπόθεση Mercredi, λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι στη συγκεκριμένη υπόθεση το οικογενειακό περιβάλλον του παιδιού περιλάμβανε και τους δύο γονείς και το παιδί ζούσε σαφώς στο Βέλγιο. Υπό τις συνθήκες αυτές, το ΔΕΕ κατάρτισε κατάλογο με καθοριστικές και μη καθοριστικές περιστάσεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό της συνήθους διαμονής ενός παιδιού αυτής της νεαρής ηλικίας.

Το ΔΕΕ εκτιμά ότι τα εξής αποτελούν, από κοινού, καθοριστικές περιστάσεις:

- το γεγονός ότι το παιδί έχει ζήσει, κατά κανόνα, μαζί με τους γονείς του από τη γέννησή του μέχρι τον χωρισμό τους, σε έναν συγκεκριμένο τόπο·
- το γεγονός ότι ο γονέας που ασκεί στην πράξη, μετά τον χωρισμό του ζεύγους, την επιμέλεια του παιδιού εξακολουθεί να διαμένει σε καθημερινή βάση μαζί του στον τόπο αυτόν και να ασκεί εκεί την επαγγελματική του δραστηριότητα, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο σχέσεως εργασίας αορίστου χρόνου· και
- το γεγονός ότι το παιδί έχει, στον συγκεκριμένο τόπο, τακτικές επαφές με τον έτερο γονέα του, ο οποίος συνεχίζει να κατοικεί σε αυτόν τον τόπο.

Οι μη καθοριστικές περιστάσεις είναι οι εξής:

- τα διαστήματα διαμονής, κατά το παρελθόν, του γονέα που ασκεί, στην πράξη, την επιμέλεια του παιδιού, μαζί με αυτό, στο έδαφος του κράτους μέλους της καταγωγής του κατά τις περιόδους αδειάς ή εορτών·

- η καταγωγή του εν λόγω γονέα, οι συνακόλουθοι πολιτιστικοί δεσμοί του παιδιού με αυτό το κράτος μέλος και οι σχέσεις του με την οικογένειά του που κατοικεί στο εν λόγω κράτος μέλος· και
- η τυχόν πρόθεση του εν λόγω γονέα να εγκατασταθεί με το παιδί, στο μέλλον, στο ίδιο αυτό κράτος μέλος.

Ουσιαστικά, το ΔΕΕ επιβεβαίωσε την προσέγγισή του όσον αφορά την εξέταση του πραγματικού κέντρου της ζωής του παιδιού που υπερισχύει της ιθαγένειας του γονέα και της πρόθεσής του να εγκατασταθεί στο μέλλον σε άλλο κράτος μέλος.

MPA. — Υπόθεση C-501/20

Η εστίαση στο κέντρο της ζωής του παιδιού ακολουθήθηκε επίσης στην υπόθεση MPA,¹⁰⁵ στην οποία το ΔΕΕ αποφάνθηκε σχετικά με τη συνήθη διαμονή των παιδιών υπηκόων Ισπανίας και Πορτογαλίας που διαμένουν σε τρίτο κράτος —το Τόγκο. Η αίτηση καθορισμού του δικαιώματος επιμέλειας υποβλήθηκε από τη μητέρα, υπήκοο Ισπανίας, ενώπιον του ισπανικού δικαστηρίου. Το ΔΕΕ έκρινε ότι στη συγκεκριμένη υπόθεση, για τον προσδιορισμό της συνήθους διαμονής των ανήλικων παιδιών, ο συνδυαστικός παράγοντας της ιθαγένειας της μητέρας τους και της διαμονής της στην Ισπανία πριν από τον γάμο και τη γέννηση των τέκνων είναι άνευ σημασίας και δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη. Αντιθέτως, η ισπανική ιθαγένεια των ανήλικων παιδιών, το γεγονός ότι γεννήθηκαν στην Ισπανία και μοιράζονταν την κουλτούρα του εν λόγω κράτους με έναν από τους γονείς τους ενδέχεται να αποτελούν σημαντικούς παράγοντες, μολοντί δεν είναι

¹⁰⁵ [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26.

καθοριστικοί στην υπό κρίση υπόθεση. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η διαπίστωση αυτή επιβάλλεται κατά μείζονα λόγο όταν, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι τα παιδιά βρίσκονταν, κατά τρόπο μη περιστασιακό, στο έδαφος του κράτους μέλους του επιληφθέντος δικαστηρίου και ότι, λόγω της ηλικίας τους, ήταν σε ορισμένο βαθμό ενσωματωμένα σ' αυτό, ιδίως όσον αφορά το εκπαιδευτικό, κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον. Επομένως, το γεγονός ότι τα ανήλικα παιδιά γεννήθηκαν στο εν λόγω κράτος μέλος και έχουν την ιθαγένεια του εν λόγω κράτους μέλους θεωρήθηκε ανεπαρκές.

C. — Υπόθεση C-376/14

Στην υπόθεση C.¹⁰⁶, το ΔΕΕ αποφάνθηκε σχετικά με τα κριτήρια για τον προσδιορισμό της συνήθους διαμονής παιδιού, το οποίο μεταφέρθηκε από τη Γαλλία στην Ιρλανδία, βάσει προσωρινά εκτελεστής απόφασης η οποία εν συνεχεία εξαφανίστηκε με απόφαση ορίζουσα ως τόπο διαμονής του παιδιού τον τόπο κατοικίας του πατέρα στη Γαλλία. Το ΔΕΕ αναφέρθηκε στα κριτήρια εκτίμησης που είχαν διαμορφωθεί έως τότε στη νομολογία του. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το ΔΕΕ επισήμανε επίσης ότι, κατά την εξέταση των λόγων διαμονής του παιδιού στην Ιρλανδία και της πρόθεσης του γονέα που μετέφερε το παιδί εκεί, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο προσωρινός χαρακτήρας της απόφασης και της έφεσης που ασκήθηκε. Από τα στοιχεία αυτά δεν μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η συνήθης διαμονή του παιδιού μεταφέρθηκε από τη Γαλλία στην Ιρλανδία, δεδομένου ότι καταδεικνύουν τον προσωρινό χαρακτήρα της νομικής βάσης. Ωστόσο, το επιληφθέν δικαστήριο πρέπει να εξετάσει τα πραγματικά

¹⁰⁶ Απόφαση του ΔΕΕ της 9ης Οκτωβρίου 2014 στην [υπόθεση C-376/14](#) PPU, C., ECLI:EU:C:2014:2268.

στοιχεία που ενδεχομένως εμφανίζουν ενσωμάτωση του παιδιού σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον μετά τη μετακίνηση και, ειδικότερα, τον χρόνο που έχει μεσολαβήσει μεταξύ της μετακινήσεως και της δικαστικής αποφάσεως που εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση και όρισε ως τόπο διαμονής του παιδιού τον τόπο κατοικίας του πατέρα του στο κράτος μέλος προέλευσης. Αντιθέτως, ο χρόνος που έχει παρέλθει μετά την απόφαση αυτή δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ληφθεί υπόψη.

W. και V. — Υπόθεση C-499/15

Στην υπόθεση W.¹⁰⁷, το ΔΕΕ κλήθηκε να αποφανθεί επί του ζητήματος αν τα δικαστήρια του κράτους μέλους που είχαν εκδώσει τελεσίδικη απόφαση σε υπόθεση γονικής μέριμνας θα πρέπει να εξακολουθούν να έχουν διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθούν επί αγωγής τροποποιήσεως της αποφάσεως αυτής, παρά το γεγονός ότι η συνήθης διαμονή του παιδιού αυτού βρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος. Το αιτούν δικαστήριο ήταν κράτος μέλος στο οποίο το παιδί δεν είχε ποτέ ζήσει ούτε επισκεφθεί, εν προκειμένω, τη Λιθουανία. Το ΔΕΕ έκρινε ότι η δικαιοδοσία πρέπει να προσδιορίζεται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, όταν το δικαστήριο αυτό επιλαμβάνεται ορισμένης υποθέσεως, πράγμα που σημαίνει ότι η δικαιοδοσία αυτή δεν εξακολουθεί να ισχύει μετά την περάτωση της διαδικασίας. Επομένως, η συνήθης διαμονή του παιδιού έπρεπε να καθοριστεί κατά τη στιγμή της ασκήσεως της αγωγής περί τροποποιήσεως της αποφάσεως. Όσον αφορά τη συνήθη διαμονή, το ΔΕΕ επιβεβαίωσε τα συμπεράσματά του στην υπόθεση Mercredi. Πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, το κριτήριο της εγγύτητας και ο τόπος

¹⁰⁷ Απόφαση του ΔΕΕ της 6ης Μαΐου 2021 στην [υπόθεση C-499/15](#), W. και V., ECLI:EU:C:2021:367.

Γονική μέριμνα

στον οποίο το παιδί έχει ενσωματωθεί σε ένα κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον. Ιδιαίτερη προσοχή δόθηκε στην έννοια ότι, εκτός από την αυτοπρόσωπη παρουσία του παιδιού εντός κράτους μέλους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη και άλλοι παράγοντες από τους οποίους να μπορεί να συναχθεί ότι η παρουσία αυτή ουδόλως έχει προσωρινό ή ευκαιριακό χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, το ΔΕΕ επισήμανε ότι ο προσδιορισμός της συνήθους διαμονής ενός παιδιού σε συγκεκριμένο κράτος μέλος προϋποθέτει, τουλάχιστον, την αυτοπρόσωπη παρουσία του παιδιού στο κράτος μέλος αυτό. Το γεγονός ότι μία από τις ιθαγένειες του παιδιού ήταν αυτή του επιληφθέντος δικαστηρίου δεν αρκούσε για να τροποποιηθεί η πάγια νομολογία που παρατίθεται ανωτέρω.

OL — Υπόθεση C-111/17 PPU

Η υπόθεση OL¹⁰⁸ αφορούσε την περίπτωση κατά την οποία ένα παιδί γεννήθηκε και διέμενε αδιαλείπτως με τη μητέρα του στην Ελλάδα σύμφωνα με την κοινή βούληση των γονέων. Το παιδί δεν εξήλθε ποτέ του εν λόγω κράτους μέλους. Πριν από τη γέννηση, οι γονείς είχαν τη συνήθη διαμονή τους στην Ιταλία και συμφώνησαν ότι η μητέρα και το παιδί θα επιστρέψουν στην Ιταλία μετά τη γέννηση. Κατά τον προσδιορισμό της συνήθους διαμονής, το ΔΕΕ επιβεβαίωσε εκ νέου ότι η φυσική παρουσία του παιδιού εντός κράτους μέλους αποτελεί προαπαιτούμενο και, επιπλέον, πρέπει να συνάγεται και από άλλους παράγοντες ότι η παρουσία αυτή ουδόλως έχει προσωρινό ή ευκαιριακό χαρακτήρα και ότι η διαμονή του παιδιού καταδεικνύει την ενσωμάτωση αυτή σε ορισμένο κοινωνικό και οικογενειακό περιβάλλον. Ωστόσο, η πρόθεση των γονέων

δεν μπορεί να έχει, καταρχήν, αφεαυτής αποφασιστική σημασία για τον καθορισμό του τόπου συνήθους διαμονής παιδιού, αλλά αποτελεί «ένδειξη» δυνάμενη να συμπληρώσει δέσμη άλλων συγκλιόντων στοιχείων. Τούτου λεχθέντος, το ΔΕΕ επισήμανε ότι η έννοια της «συνήθους διαμονής» αποτελεί ουσιαστικά ζήτημα απότομο των πραγματικών περιστάσεων. Κατά συνέπεια, η αρχική πρόθεση των γονέων να διαμείνει το παιδί σε ορισμένο τόπο δεν μπορεί να κατισχύει του γεγονότος ότι το παιδί αυτό διαμένει αδιαλείπτως από της γεννήσεώς του σε άλλο κράτος.

UD. — Υπόθεση C 393/18 PPU

Στην υπόθεση UD¹⁰⁹, το ΔΕΕ δήλωσε σαφώς ότι, ανεξάρτητα από τις περιστάσεις, ένα παιδί δεν είναι δυνατό να έχει συνήθη διαμονή σε χώρα στην οποία ουδέποτε έχει μεταβεί. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, η μητέρα —υπήκοος Μπαγκλαντές— παντρεύτηκε Βρετανό υπήκοο στο Μπαγκλαντές, όπου και οι δύο ζούσαν επί 3 έτη προτού μετακομίσουν στο Ηνωμένο Βασίλειο. Στη συνέχεια, το ζεύγος επέστρεψε στο Μπαγκλαντές, όπου γεννήθηκε ένα παιδί. Ακολούθως, ο πατέρας επέστρεψε στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το παιδί παρέμεινε στο Μπαγκλαντές μαζί με τη μητέρα και, ως εκ τούτου, δεν έχει μεταβεί ποτέ στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ο πατέρας επέστρεψε στο Ηνωμένο Βασίλειο. Η μητέρα ισχυρίστηκε ότι εξαπατήθηκε προκειμένου να μεταβεί σε τρίτο κράτος και ακολούθως κατακρατήθηκε παρανόμως στο κράτος αυτό από τον πατέρα. Η πρόθεση επιστροφής της μητέρας, σε συνδυασμό με τη συνήθη διαμονή του πατέρα στο Ηνωμένο Βασίλειο, δεν κρίθηκε από το ΔΕΕ επαρκής για να μη ληφθεί υπόψη η αντικειμενική γεωγραφική θέση του παιδιού.

¹⁰⁸ Απόφαση του ΔΕΕ της 8ης Ιουνίου 2018 στην [υπόθεση C-111/17 PPU](#), OL, ECLI:EU:C:2017:436.

¹⁰⁹ [Υπόθεση C-393/18 PPU](#), UD., ανωτέρω υποσημείωση 9.

3.2.3.3. Απόκτηση νέας συνήθους διαμονής

Εάν ένα παιδί μετοικήσει από ένα κράτος μέλος σε άλλο, εκτός εάν αυτό συμβαίνει ως αποτέλεσμα παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης¹¹⁰, η απόκτηση συνήθους διαμονής στο «νέο» κράτος μέλος συχνά συμπίπτει με την «απώλεια» της συνήθους διαμονής στο πρώτο κράτος μέλος, ωστόσο αυτό δεν ισχύει κατ' ανάγκη σε κάθε περίπτωση. Υπό την έννοια αυτή, η απώλεια της συνήθους διαμονής μπορεί να επέλθει πριν από την απόκτηση άλλης (για παράδειγμα στην περίπτωση πρόσφυγα). Η εξέταση από το δικαστήριο των πραγματικών στοιχείων κάθε μεμονωμένης περίπτωσης θα οδηγήσει στη συναγωγή συμπεράσματος σχετικά με το αν το παιδί έχει αποκτήσει τη συνήθη διαμονή στο «νέο» κράτος μέλος και, εάν ναι, σε ποια χρονική στιγμή μπορεί να συνέβη αυτό.

Παρότι η χρήση του επιθέτου «συνήθης» θα μπορούσε να υποδηλώνει ότι η διαμονή πρέπει να είναι ορισμένης διάρκειας για να χαρακτηριστεί ως «συνήθης», το παιδί μπορεί, ωστόσο, να αποκτήσει συνήθη διαμονή σε ένα κράτος μέλος κατά την ημερομηνία της άφιξής του σ' αυτό ή όχι πολύ αργότερα.

Το ζήτημα της διεθνούς δικαιοδοσίας καθορίζεται κατά τη στιγμή που το δικαστήριο επιλαμβάνεται της υπόθεσης. Όταν ασκηθεί προσφυγή σε αρμόδιο δικαστήριο, αυτό διατηρεί διεθνή δικαιοδοσία, ακόμα και αν το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας (βάσει της αρχής «perpetuatio fori»). Ως εκ τούτου, η αλλαγή της συνήθους διαμονής του παιδιού ενώ εκκρεμεί η δικαστική

διαδικασία δεν συνεπάγεται μεταβολή δικαιοδοσίας σε εκκρεμούσα υπόθεση¹¹¹.

Ωστόσο, εάν είναι προς το συμφέρον του παιδιού, τα άρθρα 12 και 13 προβλέπουν τη δυνατότητα παραπομπής της υπόθεσης, ή μέρους της, με την επιφύλαξη ορισμένων προϋποθέσεων, από το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας σε δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο έχει μετοικήσει το παιδί¹¹².

Ωστόσο, η αρχή «perpetuatio fori» δεν εφαρμόζεται εάν, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, αλλάξει η συνήθης διαμονή του παιδιού από κράτος μέλος σε τρίτη χώρα που είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1996. Η νομολογία του ΔΕΕ παρέχει παράδειγμα στο πλαίσιο αυτό.

CC. — Υπόθεση C-572/21

Η υπόθεση CC.¹¹³ αφορούσε υπόθεση κατά την οποία δικαστήριο στη Σουηδία επιλήφθηκε διαφοράς γονικής μέριμνας. Ωστόσο, το παιδί άρχισε να φοιτά εσωτερικό σε σχολείο στη Ρωσική Ομοσπονδία. Συνεπώς, η συνήθης διαμονή του μεταφέρθηκε νομίμως, κατά τη διάρκεια της δίκης, από κράτος μέλος (Σουηδία) στο έδαφος τρίτου κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος στη σύμβαση της Χάγης του 1996 (τη Ρωσική Ομοσπονδία).

¹¹⁰ Βλ. [κεφάλαιο 4](#) του παρόντος πρακτικού οδηγού.

¹¹¹ [Υπόθεση C-497/10](#), Mercredi, ανωτέρω υποσημείωση 103, σκέψη 42.

¹¹² Βλ. [ενότητα 3.3](#) του παρόντος πρακτικού οδηγού.

¹¹³ [Υπόθεση C-572/21](#), CC., ανωτέρω υποσημείωση 9.

Γονική μέριμνα

Το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι, κατά το άρθρο 8 παράγραφος 1 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa, διεθνή δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο της άσκησης του ενδίκου βοηθήματος. Ως εκ τούτου, το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υποθέσεως διατηρεί τη διεθνή δικαιοδοσία του ακόμη και σε περίπτωση μεταβολής του τύπου της συνήθους διαμονής του παιδιού κατά τη διάρκεια της δίκης. Ωστόσο, το άρθρο 61 στοιχείο α) του ίδιου κανονισμού προβλέπει ότι, στις σχέσεις με τη σύμβαση της Χάγης του 1996, ο εν λόγω κανονισμός εφαρμόζεται «εφόσον το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους». Το ΔΕΕ επισήμανε ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η συνήθης διαμονή του παιδιού πρέπει να προσδιορίζεται στον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως του αρμόδιου δικαστηρίου. Επομένως, στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν έχει εφαρμογή το άρθρο 8 παράγραφος 1 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa, αλλά πρέπει να εφαρμόζονται οι διατάξεις της σύμβασης της Χάγης του 1996. Το σουηδικό δικαστήριο δεν διατηρεί τη διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί επί της διαφοράς αυτής δυνάμει του άρθρου 8 παράγραφος 1 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa αν η συνήθης διαμονή του παιδιού μεταφέρθηκε νομίμως πριν από την έκδοση της απόφασης. Η εν λόγω απόφαση του ΔΕΕ αναφέρει σαφώς ότι ο κανονισμός δεν μπορεί να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να υποχρεώνει τα κράτη μέλη να παραβαίνουν τις υποχρεώσεις που υπέχουν δυνάμει της σύμβασης της Χάγης του 1996 (βλ. άρθρο 52 παράγραφος 3 της σύμβασης της Χάγης του 1996 και σκέψεις 39-42 της υπόθεσης CC.).

3.2.4. Εξαιρέσεις από τον γενικό κανόνα

Τα άρθρα 8, 9, 10 και 11 ορίζουν τις εξαιρέσεις από τον γενικό κανόνα, επισημαίνοντας τις περιπτώσεις στις οποίες δικαιοδοσία μπορούν να έχουν τα δικαστήρια κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή ή την περίπτωση στην οποία δεν μπορεί να προσδιοριστεί η συνήθης διαμονή του παιδιού.

3.2.4.1. Διατήρηση της αρμοδιότητας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του παιδιού σε υποθέσεις που αφορούν την επικοινωνία — Άρθρο 8

Όταν ένα παιδί μετοικεί από ένα κράτος μέλος σε άλλο, είναι συχνά αναγκαία η επανεξέταση του δικαιώματος επικοινωνίας ή άλλων διακανονισμών που αφορούν την επικοινωνία, προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες. Το πλαίσιο πολιτικής του κανόνα του άρθρου 8 είναι ότι οι δικαιούχοι γονικής μέριμνας ενθαρρύνονται να συμφωνούν σχετικά με τις αναγκαίες προσαρμογές του δικαιώματος επικοινωνίας και άλλων διακανονισμών που είχαν καθοριστεί πριν από τη μετοικεσία του παιδιού και, εάν αυτό είναι αδύνατο, να υποβάλλουν αίτηση στο δικαστήριο της χώρας της προηγούμενης συνήθους διαμονής του παιδιού για την επίλυση της διαφοράς.

Τούτο ουδόλως εμποδίζει ένα πρόσωπο να κυκλοφορεί εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά εγγυάται ότι το πρόσωπο, το οποίο δεν μπορεί πλέον να ασκήσει το δικαίωμα επικοινωνίας όπως πριν, δεν υποχρεούται να προσφύγει στα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους. Αντιθέτως, το εν λόγω πρόσωπο μπορεί να ζητήσει την κατάλληλη προσαρμογή του δικαιώματος

επικοινωνίας ενώπιον του δικαστηρίου που το χορήγησε, εντός τριών μηνών από τη μετοικασία.

3.2.4.2. Το άρθρο 8 υπόκειται στις ακόλουθες προϋποθέσεις:

3.2.4.2.1. Το δικαίωμα επικοινωνίας που πρόκειται να τροποποιηθεί πρέπει να έχει παραχωρηθεί με απόφαση.

Το άρθρο 8 εφαρμόζεται μόνο στην περίπτωση κατά την οποία επιδιώκεται η τροποποίηση προηγούμενης απόφασης σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας που εξέδωσαν τα δικαστήρια κράτους μέλους πριν από τη μετοικασία του παιδιού. Εάν το δικαίωμα επικοινωνίας δεν παραχωρήθηκε με απόφαση, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 8. Συνεπώς, τα δικαστήρια του «νέου» κράτους μέλους έχουν δικαιοδοσία, σύμφωνα με το άρθρο 7, να αποφασίζουν σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας μόλις το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή στο εν λόγω κράτος μέλος.

3.2.4.2.2. Εφαρμόζεται μόνο σε «νόμιμες» μετοικασίες ενός παιδιού από ένα κράτος μέλος σε άλλο.

Το τι είναι «νόμιμη» μετοικασία πρέπει να καθορίζεται σε συνάρτηση με κάθε δικαστική απόφαση ή το δίκαιο που εφαρμόζεται στο κράτος μέλος προέλευσης (συμπεριλαμβανομένων των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου του εν λόγω κράτους)¹¹⁴. Μια τέτοια μετοικασία μπορεί να συμβεί

όταν επιτρέπεται στον δικαιούχο της γονικής μέριμνας να μετοικήσει με το παιδί σε άλλο κράτος χωρίς τη συγκατάθεση άλλου δικαιούχου γονικής μέριμνας ή εφόσον αυτός παρέχει τη συγκατάθεσή του. Αν το παιδί μετοικήσει ως αποτέλεσμα παράνομης μετακίνησης, ενδεχομένως μέσω μονομερούς απόφασης του δικαιούχου της γονικής μέριμνας, το άρθρο 8 δεν έχει εφαρμογή. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζεται το άρθρο 9. Εάν, αντιθέτως, η μεταβολή της συνήθους διαμονής του παιδιού οφείλεται σε νόμιμη μετοικασία του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος (για παράδειγμα, κατ' εφαρμογή του κανονισμού Δουβλίνο ΙΙΙ)¹¹⁵, εφαρμόζεται το άρθρο 8 εφόσον πληρούνται οι περαιτέρω προϋποθέσεις που παρατίθενται κατωτέρω.

3.2.4.2.3. Ισχύει μόνο για περίοδο τριών μηνών από τη μετοικασία του παιδιού

Η περίοδος των τριών μηνών πρέπει να υπολογίζεται από την ημερομηνία της φυσικής μετοικασίας του παιδιού από το κράτος μέλος προέλευσης στο «νέο» κράτος μέλος. Η ημερομηνία μετοικασίας δεν πρέπει να συγχέεται με την ημερομηνία κατά την οποία το παιδί αποκτά συνήθη διαμονή στο «νέο» κράτος μέλος. Εάν δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης επιληφθεί μετά την εκπνοή της τριμηνιαίας περιόδου από την ημερομηνία της μετοικασίας, δεν έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 8.

¹¹⁴ Βλ. σχετικά: Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις](#), ενημερωτικά δελτία σχετικά με τη νόμιμη μετακίνηση / εγκατάσταση στο εξωτερικό με παιδί.

¹¹⁵ Απόφαση του ΔΕΕ της 2ας Αυγούστου 2021 στην [υπόθεση C-262/21](#) PPU, A., ECLI:EU:C:2021:640, σκέψη 48.

Γονική μέριμνα

3.2.4.2.4. Το παιδί πρέπει να έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο «νέο» κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της τρίμηνης περιόδου.

Το άρθρο 8 εφαρμόζεται μόνο εάν το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο «νέο» κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της τρίμηνης περιόδου. Εάν το παιδί δεν έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή εντός αυτής της περιόδου, τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης διατηρούν, καταρχήν, τη δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 7. Εάν το παιδί, αφού μετοικήσει από «παλαιό» κράτος μέλος και έχει παύσει να έχει τη συνήθη διαμονή του σ' αυτό, δεν έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο «νέο» κράτος μέλος, όχι μόνο δεν εφαρμόζεται το άρθρο 8, αλλά ούτε και η γενική δικαιοδοσία του άρθρου 7 μπορεί να θεμελιωθεί. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι διατάξεις του άρθρου 11 ενδέχεται να αποτελούν τη βάση για την απόδοση διεθνούς δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο βρίσκεται το παιδί.

3.2.4.2.5. Ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας πρέπει να συνεχίσει να έχει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος προέλευσης.

Εάν ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας έχει παύσει να έχει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος προέλευσης, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 8 και αποκτούν αρμοδιότητα τα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους μόλις το παιδί αποκτήσει συνήθη διαμονή σ' αυτό.

3.2.4.2.6. Ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας δεν πρέπει να έχει δεχθεί την αλλαγή της διεθνούς δικαιοδοσίας.

Δεδομένου ότι σκοπός αυτής της διάταξης είναι να διασφαλίζεται ότι ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας μπορεί να συνεχίσει να προσφεύγει στα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του για διάστημα τριών μηνών από τη μετοικεσία του παιδιού στο «νέο» κράτος μέλος, το άρθρο 8 δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση που έχει αποδεχθεί τη δικαιοδοσία που αποκτούν τα δικαστήρια του «νέου» κράτους μέλους.

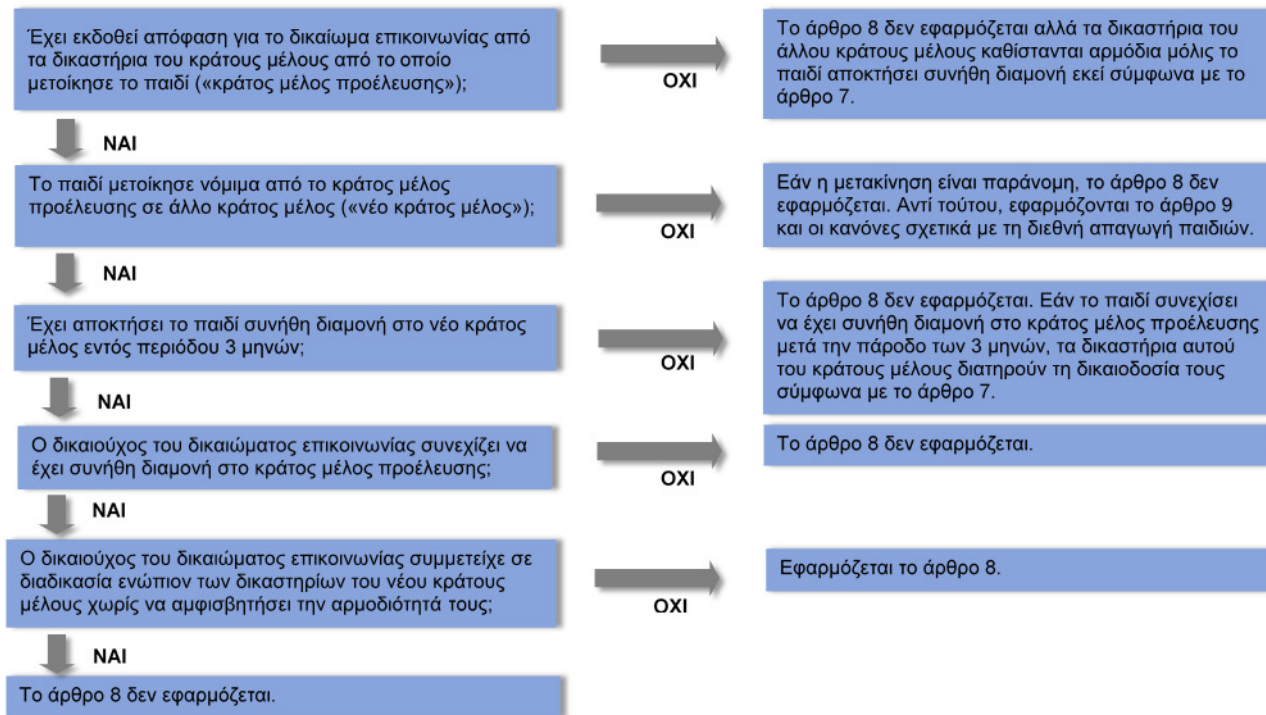
Ως εκ τούτου, εάν ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας συμμετέχει σε δικαστική διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου του «νέου» κράτους μέλους χωρίς να αμφισβητεί τη δικαιοδοσία αυτού του δικαστηρίου, δεν εφαρμόζεται το άρθρο 8 και το δικαστήριο του νέου κράτους μέλους ασκεί δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 7. Επιπλέον, το άρθρο 8 δεν εμποδίζει τον δικαιούχο του δικαιώματος επικοινωνίας να προσφύγει στα δικαστήρια του «νέου» κράτους μέλους με σκοπό την επανεξέταση του ζητήματος του δικαιώματος επικοινωνίας.

3.2.4.2.7. Δεν εμποδίζει τα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους να αποφασίζουν για ζητήματα άλλα πέραν του δικαιώματος επικοινωνίας.

Το άρθρο 8 ασχολείται μόνο με τη δικαιοδοσία ρύθμισης του δικαιώματος επικοινωνίας και, συνεπώς, δεν εφαρμόζεται σε άλλα ζητήματα γονικής μέριμνας, όπως το δικαίωμα επιμέλειας. Ως εκ τούτου, το άρθρο 8 δεν εμποδίζει τον δικαιούχο της γονικής μέριμνας ο οποίος έχει μετοικήσει με το

παιδί στο «νέο» κράτος μέλος να προσφύγει στα δικαστήρια αυτού του κράτους μέλους για οποιοδήποτε άλλο ζήτημα γονικής μέριμνας κατά τη διάρκεια της τριμηνιαίας περιόδου μετά τη μετοικεσία.

3.2.4.2.8. Διατήρηση της αρμοδιότητας των δικαστηρίων της προηγούμενης συνήθους διαμονής του παιδιού (άρθρο 8)

Γονική μέριμνα

3.2.5. Ζητήματα δικαιοδοσίας όσον αφορά υποθέσεις απαγωγής παιδιών — Άρθρο 9 και αιτιολογική σκέψη 22

3.2.5.1. Διατήρηση της δικαιοδοσίας των δικαστηρίων του κράτους μέλους προέλευσης

Για να αποτρέψει την απαγωγή παιδιών από γονείς μεταξύ κρατών μελών, το άρθρο 9 εξασφαλίζει ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση (στο εξής: κράτος μέλος προέλευσης) διατηρούν τη δικαιοδοσία τους να αποφασίζουν επί της ουσίας. Διεθνής δικαιοδοσία μπορεί να αναγνωρισθεί στα δικαστήρια του νέου κράτους μέλους (στο εξής: κράτος μέλος καταφυγής) μόνο υπό πολύ συγκεκριμένες προϋποθέσεις που πρέπει να ερμηνεύονται συστατικώς¹¹⁶.

Το άρθρο 9 δεν εφαρμόζεται σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης του παιδιού σε τρίτη χώρα¹¹⁷. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο του οικείου κράτους μέλους θα πρέπει να θεμελιώσει τη διεθνή δικαιοδοσία του στις διμερείς ή πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις που έχουν ενδεχομένως εφαρμογή, ή, ελλείψει τέτοιας διεθνούς σύμβασης, στους εθνικούς του κανόνες, σύμφωνα με το άρθρο 14 του κανονισμού¹¹⁸.

¹¹⁶ Απόφαση του ΔΕΕ της 1ης Ιουλίου 2010 στην [υπόθεση C-211/10](#), Povse, ECLI:EU:C:2010:400, σκέψη 45.

¹¹⁷ Απόφαση του ΔΕΕ της 24ης Μαρτίου 2021 στην [υπόθεση C-603/20](#) PPU, MCP, ECLI:EU:C:2021:231, σκέψη 57.

¹¹⁸ [Υπόθεση C-603/20](#) PPU, MCP, ανωτέρω υποσημείωση 117.

3.2.5.2. Περιορισμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες τα δικαστήρια του κράτους μέλους στα οποία απευθύνεται η αίτηση αποκτούν δικαιοδοσία

Ο κανονισμός επιτρέπει την απόδοση δικαιοδοσίας στα δικαστήρια του κράτους μέλους καταφυγής μόνο σε τρεις περιπτώσεις:

Περίπτωση 1:

- Το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος καταφυγής, και
- Όλοι οι έχοντες δικαίωμα επιμέλειας έχουν συναίνεσει στη μετακίνηση ή την κατακράτηση.

Περίπτωση 2:

- Το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στο κράτος μέλος καταφυγής και διαμένει σ' αυτό το κράτος μέλος επί τουλάχιστον ένα έτος αφότου οι έχοντες δικαίωμα επιμέλειας έμαθαν ή όφειλαν να μάθουν τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί, και
- το παιδί έχει εγκατασταθεί στο νέο περιβάλλον, και, επιπλέον, συντρέχει τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
 - δεν έχει υποβληθεί αίτηση επιστροφής του παιδιού εντός ενός έτους αφότου ο δικαιούχος του δικαιώματος επιμέλειας που παραμένει στη χώρα καταγωγής γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί
 - έχει ανακληθεί η αίτηση επιστροφής και δεν έχει υποβληθεί νέα αίτηση εντός αυτού του έτους

- η αίτηση επιστροφής απορρίφθηκε από δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής για λόγους άλλους από τους προβλεπόμενους στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή στο άρθρο 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980 και η απόφαση αυτή δεν υπόκειται πλέον σε τακτικό ένδικο μέσο·
- έχει εκδοθεί απόφαση μη επιστροφής στο κράτος μέλος καταφυγής και κανένα δικαστήριο δεν επιλήφθηκε, όπως αναφέρεται στο άρθρο 29 παράγραφοι 3 και 5, στο κράτος μέλος προέλευσης·
- τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης έχουν εκδώσει απόφαση για το δικαίωμα επιμέλειας που δεν συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ΔΕΕ έχει καταστήσει σαφές ότι η προϋπόθεση αυτή πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς και ότι η απόφαση στην οποία αναφέρεται πρέπει να είναι τελεσίδικη. Ως εκ τούτου, απόφαση που διατάσσει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα δεν πληροί την εν λόγω προϋπόθεση ούτε η εν λόγω απόφαση μπορεί να επιφέρει παραπομπή της υπόθεσης στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο μετοίκησε το παιδί¹¹⁹.

Περίπτωση 3:

- Σύμφωνα με τον κανονισμό, η δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους καταφυγής συμφωνείται ή γίνεται αποδεκτή από τους

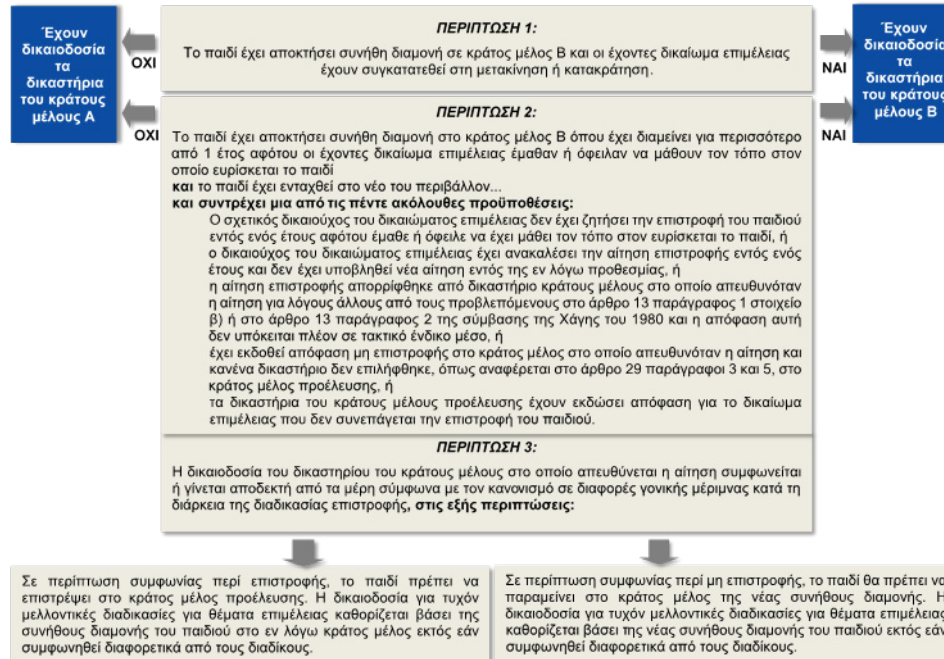
διαδίκους¹²⁰ σε διαφορές γονικής μέριμνας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής, εφόσον οι διάδικοι μπορούν να συμφωνήσουν είτε για την επιστροφή είτε για τη μη επιστροφή του παιδιού.

¹¹⁹ [Υπόθεση C-211/10](#), Povse, ανωτέρω υποσημείωση 116, σκέψεις 39 έως 49.

¹²⁰ Η επιλογή δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 9 σε συνδυασμό με το άρθρο 10 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1, δεν παραβιάζει το άρθρο 16 της [σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απανγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100, καθώς βασίζεται στην αμοιβαία συμφωνία των μερών και είναι προς το συμφέρον της διαμεσολάβησης.

Γονική μέριμνα

3.2.5.3. Διεθνής δικαιοδοσία σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών — αποτέλεσμα της εφαρμογής του άρθρου 9

3.2.6. Επιλογή δικαστηρίου — Άρθρο 10 και αιτιολογικές σκέψεις 23 και 24

3.2.6.1. Περιορισμένη δυνατότητα επιλογής δικαστηρίου

Ο κανονισμός προβλέπει περιορισμένη δυνατότητα, και υπό ορισμένες συγκεκριμένες συνθήκες, επιλογής δικαστηρίου κράτους μέλους διαφορετικού από εκείνο στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το παιδί σε οποιοδήποτε θέμα γονικής μέριμνας όταν το παιδί έχει στενή σχέση με αυτό το άλλο κράτος μέλος. Η απονομή δικαιοδοσίας είναι δυνατή όταν, για παράδειγμα, η αγωγή γονικής μέριμνας συνδέεται με αγωγή διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης του γάμου μεταξύ των γονέων ή όταν η υπόθεση γονικής μέριμνας πρέπει να αποφασιστεί ανεξάρτητα (βλ. αιτιολογική σκέψη 23). Παρά το γεγονός ότι, εκ πρώτης όψεως, φαίνεται να έχει καταργηθεί η παρεπόμενη δικαιοδοσία του δικαστηρίου διαζυγίου σε διαφορές γονικής μέριμνας του άρθρου 12 παράγραφος 1 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa, εξακολουθεί να είναι δυνατή η θεμελίωση της διεθνούς δικαιοδοσίας στις περιπτώσεις αυτές σύμφωνα με το άρθρο 10 του κανονισμού υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπει.

Η επιλογή δικαστηρίου αποτελεί εξαίρεση από τον κανόνα γενικής δικαιοδοσίας του άρθρου 7 που βασίζεται στη συνήθη διαμονή του παιδιού και, ως εκ τούτου, πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικώς.

Η επιλογή δικαστηρίου υπέρ ενός κράτους μέλους μπορεί να ασκείται όχι μόνο όταν το δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους θα μπορούσε να έχει γενική δικαιοδοσία βάσει της συνήθους διαμονής του παιδιού (βλ. άρθρο 7), αλλά και όταν μπορεί να γίνει επίκληση άλλων βάσεων δικαιοδοσίας

—δικαιοδοσία σε περίπτωση νόμιμης μετοικεσίας παιδιού από ένα κράτος μέλος σε άλλο (βλ. άρθρο 8), σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού (βλ. άρθρο 9) και δικαιοδοσία που συνδέεται με την παρουσία του παιδιού (βλ. άρθρο 11). Το άρθρο 10 αποσκοπεί στην προώθηση του φιλικού διακανονισμού των διαφορών στο επίπεδο της πρόσβασης στη δικαιοσύνη, αλλά μπορεί να ενθαρρύνει τα μέρη να προχωρήσουν περαιτέρω και να καταλήξουν σε συμφωνία ως προς την ουσία της υπόθεσης.

3.2.6.2. Προϋποθέσεις για την επιλογή δικαστηρίου κράτους μέλους

3.2.6.2.1. Το παιδί θα πρέπει να έχει στενή σχέση με το κράτος μέλος του επιλεγέντος δικαστηρίου

Η επιλογή δικαστηρίου σε θέματα γονικής μέριμνας είναι δυνατή μόνο στις περιπτώσεις που το παιδί έχει στενή σχέση με το κράτος μέλος του επιλεγέντος δικαστηρίου, παρότι η συνήθης διαμονή του βρίσκεται σε διαφορετικό κράτος μέλος. Η στενή σχέση μπορεί να απορρέει ιδίως από το γεγονός ότι ένας τουλάχιστον εκ των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος του επιλεγέντος δικαστηρίου, το παιδί είχε την προηγούμενη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος μέλος ή το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους. Οι περιπτώσεις αυτές δεν είναι αποκλειστικές· ως εκ τούτου, είναι δυνατό να θεμελιωθεί η σχέση σε άλλους παράγοντες (για παράδειγμα, στον τόπο όπου βρίσκεται η περιουσία του παιδιού σε περίπτωση αγωγής που αφορά τη διοίκηση, τη

Γονική μέριμνα

συντήρηση ή τη διάθεση της εν λόγω περιουσίας ή στην προηγούμενη παρουσία του παιδιού σε περίπτωση που έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή¹²¹.

3.2.6.2.2. Οι διάδικοι, καθώς και κάθε άλλος δικαιούχος της γονικής μέριμνας, θα πρέπει να συμφωνήσουν ή να αποδεχθούν τη δικαιοδοσία.

- Ποιος;

Η συμφωνία εκλογής forum μπορεί να συναφθεί από τους διαδίκους (στις περισσότερες περιπτώσεις —τους γονείς) και από άλλους δικαιούχους γονικής μέριμνας (π.χ. —παπούδες ή γιαγιάδες— ΔΕΕ, C-335/17, Valcheva, —βλ. άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) και αιτιολογική σκέψη 23). Το ποιος είναι γονέας ή δικαιούχος της γονικής μέριμνας αποτελεί προκαταρκτικό ζήτημα που καθορίζεται από το εθνικό δίκαιο του επιληφθέντος δικαστηρίου¹²².

Άλλα πρόσωπα που θα μπορούσαν να καταστούν διάδικοι σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του επιληφθέντος της υπόθεσης δικαστηρίου πρέπει επίσης να αποδεχθούν τη δικαιοδοσία σε θέματα γονικής μέριμνας (όπως ο εισαγγελέας στην Ελλάδα στην υπόθεση Saronaro¹²³ —βλ. άρθρο 10 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο, οι υπάλληλοι αρχής προστασίας παιδιών ή

τα παιδιά, όταν είναι διάδικοι σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο), προκειμένου να έχει ισχύ η συμφωνία παρέκτασης της αρμοδιότητας.

Ωστόσο, δικαστικός πληρεξούσιος, ο οποίος έχει διοριστεί αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο για την υπεράσπιση των συμφερόντων του εναγομένου, δεν μπορεί να συναinéσει στη δικαιοδοσία σε περίπτωση αδυναμίας κοινοποιήσεως του εισαγωγικού δικογράφου προς τον εναγόμενο. Η αδυναμία αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι ο εναγόμενος δεν έχει λάβει γνώση της διαδικασίας και ο δικαστικός πληρεξούσιος ενεργεί χωρίς να έχει λάβει εντολή (βλ. C-215/15, Gogona, σκέψη 47). Ωστόσο, σε περίπτωση προηγούμενης συμφωνίας μεταξύ του ενάγοντος και του εναγομένου, θα πρέπει να είναι δυνατή η πρόσβαση στο επιλεγέν δικαστήριο.

- Πότε;

Η επιλογή δικαστηρίου μπορεί να συμφωνηθεί εκ των προτέρων και το αργότερο κατά τον χρόνο που επιλήφθηκε το δικαστήριο [βλ. άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) σημείο i)]. Μετά το χρονικό αυτό σημείο, η αρμοδιότητα μπορεί να γίνει ρητά δεκτή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας [βλ. άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) σημείο ii)]. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι όταν ένας από τους διαδίκους προσφεύγει σε δικαστήριο το οποίο θα μπορούσε να έχει αρμοδιότητα σύμφωνα με το άρθρο 10, χωρίς να έχει προηγουμένως λάβει τη συμφωνία του άλλου διαδίκου, και ο άλλος διάδικος αποδέχεται ρητά την αρμοδιότητα. Δεν είναι δυνατή η απονομή δικαιοδοσίας σιωπηρά ή με μη παράσταση.

Μόνο τα άτομα που καθίστανται διάδικοι αφότου το δικαστήριο επιλήφθηκε της υπόθεσης μπορούν να συμφωνήσουν σιωπηρά, μη αντιτασσόμενα στην

¹²¹ [Υπόθεση C-111/17](#) PPU, OL., ανωτέρω υποσημείωση 108.

¹²² Βλ. σχετικά: Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [ΕΔΔ-Αστικές υποθέσεις](#), ενημερωτικά δελτία για τη γονική μέριμνα — επιμέλεια παιδιών και δικαίωμα επικοινωνίας.

¹²³ [Υπόθεση C-565/16](#), Saronaro, ανωτέρω υποσημείωση 69.

επιλογή δικαστηρίου (βλ. άρθρο 10 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο και υπόθεση C-565/16 Saronaro).

Η δυνατότητα ενός διαδίκου να αποδεχθεί τη δικαιοδοσία αφότου το δικαστήριο επιλήφθηκε της υπόθεσης είναι νέα. Σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα και τη νομολογία του ΔΕΕ, η συμφωνία έπρεπε να δοθεί το αργότερο από της καταθέσεως στο επιλεγέν δικαστήριο του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή άλλου ισοδύναμου εγγράφου¹²⁴.

- Μορφή της συμφωνίας

Το άρθρο 10 παράγραφος 2 θεσπίζει ειδικές απαιτήσεις σχετικά με τη μορφή της επιλογής δικαστηρίου. Η συμφωνία πρέπει να είναι γραπτή, να φέρει ημερομηνία και υπογραφή των ενδιαφερόμενων μερών ή να συμπεριλαμβάνεται στη δικογραφία σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία. Η αποδοχή της δικαιοδοσίας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας θα πρέπει επίσης να καταγράφεται από το δικαστήριο σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία. Κάθε διαβίβαση με ηλεκτρονικό μέσο στο οποίο η συμφωνία αποτυπώνεται με μόνιμο τρόπο πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ισοδύναμη προς «έγγραφο» κατάρτιση. Από τις απαιτήσεις ως προς τη μορφή προκύπτει ότι η συμφωνία είναι δεσμευτική για τα μέρη. Πρέπει να πληρούνται ακόμη και σε περίπτωση κοινής αίτησης των μερών, περίπτωση κατά την οποία το δικαστήριο θα διασφαλίσει κατά πάσα πιθανότητα την ορθή καταγραφή της συναίνεσης. Εάν δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις ως προς τη μορφή και εάν τα μέρη δεν συμφωνήσουν ρητά σχετικά με την επιλογή δικαστηρίου ενώπιον του δικαστηρίου, η συμφωνία παρέκτασης της

αρμοδιότητας είναι άκυρη και το δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του.

Εάν οι διάδικοι ή οποιοσδήποτε άλλος δικαιούχος γονικής μέριμνας προτίθενται να αποδεχθούν ρητά την αρμοδιότητα του δικαστηρίου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, το δικαστήριο πρέπει να έχει εξασφαλίσει ότι έχουν ενημερωθεί για το δικαίωμά τους να μην αποδεχθούν την αρμοδιότητα του δικαστηρίου (βλ. άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) σημείο ii)]. Ο κανόνας αυτός εμπνέεται από το άρθρο 26 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Η υποχρέωση του δικαστηρίου πρέπει να έχει εκπληρωθεί πριν από τη ρητή αποδοχή της αρμοδιότητας και την καταγραφή της σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία. Εάν ένας από τους διαδίκους αντιταχθεί στην αποδοχή, δεν μπορεί να θεμελιωθεί η αρμοδιότητα σύμφωνα με το άρθρο 10. Η υποχρέωση ενημέρωσης προβλέπεται μόνο σε περίπτωση ρητής αποδοχής και, ως εκ τούτου, δεν εφαρμόζεται σε περιπτώσεις σιωπηρής αποδοχής σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο. Εάν το δικαστήριο αθετήσει την υποχρέωσή του, η αθέτηση αυτή θα πρέπει να αποτελεί λόγο έφεσης που επιτρέπει την επανεξέταση της εγκυρότητας της ρητής αποδοχής.

Με εξαίρεση τις πτυχές που καλύπτονται ρητά από το άρθρο 10, ο κανονισμός δεν προβλέπει κανόνα για τον καθορισμό του εφαρμοστέου δικαίου ως προς το ουσιαστικό κύρος της συμφωνίας παρέκτασης της αρμοδιότητας, όπως το άρθρο 25 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια. Επομένως, το ζήτημα αυτό εναπόκειται στο εθνικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο. Επιπλέον, το δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει κατά πόσο η εν λόγω συμφωνία ή αποδοχή βασίζεται σε τεκμηριωμένη και ελεύθερη επιλογή των διαδίκων

¹²⁴ Απόφαση του ΔΕΕ της 12ης Νοεμβρίου 2014 στην [υπόθεση C-656/13](#), L., ECLI:EU:C:2014:2364, σκέψη 56.

Γονική μέριμνα

και δεν οφείλεται στο γεγονός ότι ένας διάδικος εκμεταλλεύεται τη δυσχερή ή αδύναμη θέση του άλλου (βλ. αιτιολογική σκέψη 23).

3.2.6.2.3. Το συμφέρον του παιδιού — Άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ)

Ο τελευταίος όρος για την επιλογή δικαστηρίου σε διαφορές γονικής μέριμνας προϋποθέτει να είναι η άσκηση της αρμοδιότητας προς το συμφέρον του παιδιού [βλ. άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο γ)]. Το επιλεγέν δικαστήριο, το οποίο δεν είναι το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του παιδιού, αλλά έχει, ωστόσο, στενή σχέση με το παιδί, πρέπει να εκτιμά σε κάθε περίπτωση αν η άσκηση της αρμοδιότητας θα έθιγε με οποιοδήποτε τρόπο το συμφέρον του παιδιού¹²⁵.

Οι ενδεχόμενες δυσκολίες που συνδέονται με την ακρόαση του παιδιού δεν μπορούν αυτές καθαυτές να αποτελούν τη βάση επί της οποίας διαπιστώνεται ότι η επιλογή δικαστηρίου δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Το δικαστήριο μπορεί να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που θέτει στη διάθεσή του το εθνικό δίκαιο για τη διοργάνωση της ακρόασης, καθώς και εκείνα τα οποία προσιδιάζουν στη διασυνοριακή δικαστική συνεργασία, περιλαμβανομένων, εφόσον παρίσταται ανάγκη, των προβλεπόμενων στον κανονισμό (ΕΕ) 2020/1783 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2020, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (κανονισμός για τη διεξαγωγή αποδείξεων) (αναδιατύπωση).

3.2.6.3. Αποτέλεσμα

Η αρμοδιότητα του επιλεγέντος δικαστηρίου καθορίζεται κατά τον χρόνο που το δικαστήριο επιλήφθηκε της υπόθεσης σε περίπτωση προηγούμενης συμφωνίας ή κατά τον χρόνο καταγραφής της αποδοχής κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Μετά το χρονικό αυτό σημείο, οι διάδικοι δεν μπορούν να αποσυρθούν από τη συμφωνία ή την αποδοχή. Ωστόσο, η παρέκταση της αρμοδιότητας μπορεί να αποκλειστεί λόγω της ρητής αντίθεσης του προσώπου που θα καταστεί διάδικος σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο του δικαστηρίου που επιλήφθηκε της υπόθεσης.

Η ρητή αποδοχή της αρμοδιότητας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) σημείο ii) είναι αποκλειστική (βλ. άρθρο 10 παράγραφος 4). Παρότι δεν αναφέρεται ρητά, ο κανονισμός δεν φαίνεται να αποκλείει τη δυνατότητα των διαδίκων να συμφωνήσουν ρητά σε αποκλειστικές συμφωνίες παρέκτασης της αρμοδιότητας σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 1 στοιχείο β) σημείο i) —όταν η παρέκταση συμφωνείται ελεύθερα εκ των προτέρων και, το αργότερο, κατά τον χρόνο που επιλήφθηκε το δικαστήριο¹²⁶. Για το επιλεγέν δικαστήριο, ο αποκλειστικός αυτός χαρακτήρας σημαίνει δύο πράγματα: το δικαστήριο δεν μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους (βλ. άρθρο 12 παράγραφος 5) και, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, το δικαστήριο αυτό έχει προτεραιότητα να ενεργήσει μόλις επιβεβαιωθεί η δικαιοδοσία του ακόμη και όταν επιλήφθηκε της υπόθεσης δεύτερο (βλ. άρθρο 20 παράγραφος 4).

¹²⁵ [Υπόθεση C-656/13](#), L, ανωτέρω υποσημείωση 124, σκέψεις 49 και 58.

¹²⁶ Βλ. τη διατύπωση του άρθρου 20 παράγραφος 4 και την τελευταία πρόταση της αιτιολογικής σκέψης 38 που υποστηρίζουν την ερμηνεία αυτή.

Κάθε συμφωνία ή αποδοχή δικαιοδοσίας παύει, εκτός αν άλλως συμφωνηθεί από τους διαδίκους, όταν η απόφαση που προκύπτει από τη συγκεκριμένη διαδικασία σε υπόθεση γονικής μέριμνας δεν υπόκειται πλέον σε τακτικά ένδικα μέσα ή όταν η διαδικασία περατώθηκε για άλλο λόγο. Το σκεπτικό αυτής της λύσης είναι η ανάγκη τήρησης της απαίτησης εγγύτητας για οποιαδήποτε τυχόν νέα μελλοντική διαδικασία (βλ. άρθρο 10 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 24). Η δυνατότητα των διαδίκων να συμφωνήσουν διαφορετικά δυνάμει του άρθρου 10 παράγραφος 3 αποτελεί καινοτομία σε σύγκριση με την απόφαση του ΔΕΕ στην υπόθεση C-436/13, E. κατά B., ECLI:EU:C:2014:2246. Στη συγκεκριμένη υπόθεση, το ΔΕΕ έκρινε ότι η παρέκταση της δικαιοδοσίας παύει μετά την τελεσιδικία της απόφασης που εκδίδεται στη δίκη στην οποία έγινε επίκλησή της, χωρίς να προβλέπεται η δυνατότητα των διαδίκων να συμφωνήσουν διαφορετικά.

3.2.7. Παρουσία του παιδιού — Άρθρο 11 και αιτιολογική σκέψη 25

Εάν αποδειχθεί αδύνατο να διαπιστωθεί η συνήθης διαμονή του παιδιού και δεν εφαρμόζεται το άρθρο 10, το άρθρο 11 παράγραφος 1 επιτρέπει στους δικαστές κράτους μέλους να αποφασίζουν για θέματα γονικής μέριμνας σε σχέση με παιδιά που βρίσκονται σ' αυτό το κράτος μέλος.

Παράδειγμα:

Ένα παιδί γεννιέται στην Πορτογαλία όπου η μητέρα βρίσκεται προσωρινά, ενώ ο πατέρας έχει τη συνήθη διαμονή του στη Ρουμανία. Εάν το παιδί δεν είχε ποτέ φυσική παρουσία στη Ρουμανία, δεν μπορεί να έχει εκεί τη

συνήθη διαμονή του. Σε περίπτωση που το πορτογαλικό δικαστήριο δεν μπορεί να διαπιστώσει ότι το παιδί έχει αποκτήσει συνήθη διαμονή στην Πορτογαλία, η δικαιοδοσία του μπορεί να βασίζεται στο άρθρο 11 παράγραφος 1¹²⁷.

Η βάση δικαιοδοσίας που βασίζεται στην παρουσία του παιδιού εφαρμόζεται επίσης σε παιδιά πρόσφυγες και σε παιδιά τα οποία εκτοπίζονται διεθνώς λόγω ταραχών στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής τους (βλ. άρθρο 11 παράγραφος 2). Όταν η συνήθης διαμονή του παιδιού πριν από την εκτόπιση βρισκόταν σε τρίτο κράτος, θα πρέπει να εφαρμόζεται ο κανόνας δικαιοδοσίας της σύμβασης της Χάγης του 1996 σχετικά με τα παιδιά πρόσφυγες και τα διεθνώς εκτοπισμένα παιδιά (βλ. αιτιολογική σκέψη 25). Η αρμοδιότητα βάσει του άρθρου 11 παράγραφος 2 συμπίπτει με τη δικαιοδοσία που παρέχει το άρθρο 7 παράγραφος 1 σε σχέση με τη συνήθη διαμονή του παιδιού σε κράτος μέλος.

3.2.8. Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας — Άρθρο 14 και αιτιολογικές σκέψεις 29 και 34

Αν κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των άρθρων 7 έως 11, το δικαστήριο μπορεί να θεμελιώσει τη δικαιοδοσία του στο δίκαιο του κράτους μέλους αυτού. Οι αποφάσεις που προκύπτουν από αυτή τη διαδικασία πρέπει να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται στα άλλα κράτη μέλη σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού. Ο όρος «δίκαιο του κράτους μέλους αυτού» περιλαμβάνει τις διεθνείς νομικές πράξεις που

¹²⁷ [Υπόθεση C-111/17](#) PPU, OL., ανωτέρω υποσημείωση 108, και [υπόθεση C-393/18](#) PPU, UD., ανωτέρω υποσημείωση 9.

Γονική μέριμνα

ισχύουν στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, ιδίως τη σύμβαση της Χάγης του 1996 (βλ. αιτιολογική σκέψη 29).

Παραδείγματα:

Ένα ζευγάρι με παιδί, όλοι υπήκοοι Αυστρίας, έχει εγκατασταθεί στην Ελβετία. Μετά από αρκετά χρόνια, οι γονείς χώρισαν και ο πατέρας επέστρεψε στην Αυστρία. Ζήτησε από το δικαστήριο του εν λόγω κράτους μέλους να του αναθέσει την αποκλειστική επιμέλεια του παιδιού που εξακολουθούσε να ζει στην Ελβετία. Δεδομένου ότι το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1996, το δικαστήριο του κράτους μέλους πρέπει να εφαρμόσει την εν λόγω σύμβαση. Στο παράδειγμα αυτό, τα δικαστήρια της Ελβετίας έχουν διεθνή δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 5 της σύμβασης της Χάγης του 1996 (βλ. αιτιολογική σκέψη 29 και άρθρο 97 παράγραφος 1) και το αυστριακό δικαστήριο πρέπει να κηρύξει αυτού αναρμόδιο.

Εάν το ζευγάρι με το παιδί είχε εγκατασταθεί στο Κατάρ (που δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1996), στην ίδια περίπτωση το δικαστήριο της Αυστρίας μπορούσε να εφαρμόσει το εθνικό του δίκαιο για να κρίνει αν έχει δικαιοδοσία.

Η επίκληση των επικουρικών βάσεων δικαιοδοσίας δεν αποκλείεται από το γεγονός ότι ο εναγόμενος είναι υπήκοος κράτους μέλους διαφορετικού από

εκείνου του επιληφθέντος δικαστηρίου. Η διευκρίνιση αυτή απορρέει από την απόφαση στην υπόθεση MPA,¹²⁸ του ΔΕΕ.

Στην υπόθεση MPA,¹²⁹ η μητέρα ήταν ισπανικής ιθαγένειας και ο πατέρας πορτογαλικής ιθαγένειας. Τα παιδιά τους είχαν διπλή ισπανική και πορτογαλική ιθαγένεια. Από το 2010 το ζεύγος κατοικούσε αρχικά στη Γουινέα-Μπισιάου και στη συνέχεια στο Τόγκο. Η μητέρα, ενώ διέμενε ακόμη στο Τόγκο, υπέβαλε αίτηση ανάθεσης επιμέλειας στην Ισπανία. Το ΔΕΕ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η συνήθης διαμονή των παιδιών δεν μπορεί να προσδιοριστεί στην Ισπανία, καθώς, μεταξύ άλλων, τα παιδιά δεν είχαν ποτέ φυσική παρουσία, σε μη περιστασιακή βάση, στο εν λόγω κράτος μέλος¹³⁰. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, κανένα δικαστήριο κράτους μέλους δεν ήταν αρμόδιο να αποφανθεί επί αίτησης που αφορά τη γονική μέριμνα σύμφωνα με τις άλλες βάσεις δικαιοδοσίας. Επομένως, το ισπανικό δικαστήριο μπορεί να επικαλεστεί τις επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας του άρθρου 14 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa [άρθρο 14 του κανονισμού]. Σύμφωνα με το ΔΕΕ, η εν λόγω διάταξη δεν εμπόδιζε το επιληφθέν δικαστήριο να εφαρμόσει τους κανόνες του εθνικού δικαίου προκειμένου να θεμελιώσει τη δική του δικαιοδοσία, συμπεριλαμβανομένης, ενδεχομένως, της δικαιοδοσίας που βασίζεται στην ιθαγένεια του οικείου παιδιού, ακόμη και αν ο πατέρας του εν λόγω παιδιού, ο εναγόμενος, είναι υπήκοος κράτους μέλους άλλου από εκείνου του επιληφθέντος δικαστηρίου.

¹²⁸ [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26.

¹²⁹ [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26.

¹³⁰ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. [ενότητα 3.2.3.2](#).

Εάν το αρμόδιο δικαστήριο βάσει του κανονισμού δεν δύναται να ασκήσει τη δικαιοδοσία του λόγω διπλωματικής ασυλίας του προσώπου δυνάμει του διεθνούς δικαίου, το δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο το εν λόγω πρόσωπο δεν απολαμβάνει ασυλία μπορεί να ασκήσει δικαιοδοσία σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους (βλ. αιτιολογική σκέψη 34). Η εν λόγω αιτιολογική σκέψη αφορά την περίπτωση κατά την οποία το δικαστήριο κράτους μέλους, παρότι έχει δικαιοδοσία δυνάμει των διατάξεων του κανονισμού, δεν μπορεί να ασκήσει τη δικαιοδοσία αυτή λόγω της ύπαρξης διπλωματικής ασυλίας¹³¹. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να εκτιμηθεί αν το πρόσωπο απολαμβάνει ασυλία μόνο για πράξεις στις οποίες προέβη ενεργώντας υπό την επίσημη ιδιότητά του. Στην περίπτωση αυτή, η ασυλία αυτή δεν καλύπτει σχέσεις ιδιωτικής φύσης, όπως αγωγές μεταξύ συζύγων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας¹³².

3.2.9. Έρευνα της δικαιοδοσίας — Άρθρο 18 και αιτιολογική σκέψη 37

Όταν δικαστήριο κράτους μέλους επιλαμβάνεται αγωγής που αφορά διαφορά γονικής μέριμνας για την οποία το εν λόγω δικαστήριο δεν έχει δικαιοδοσία βάσει των κανόνων του κανονισμού και δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει δικαιοδοσία, το πρώτο δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει αυτεπαγγέλτως την έλλειψη δικαιοδοσίας του. Ωστόσο, αν το επιληφθέν δικαστήριο έχει στενό σύνδεσμο με το παιδί, σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 4 του κανονισμού, διαθέτει τη διακριτική ευχέρεια,

όχι όμως και την υποχρέωση, να ζητήσει την παραπομπή της υπόθεσης δυνάμει του άρθρου 13 (βλ. αιτιολογική σκέψη 37).

Ο κανονισμός δεν προβλέπει την παραπομπή της υπόθεσης σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, εάν το επιληφθέν δικαστήριο δεν μπορεί να θεμελιώσει τη δικαιοδοσία του. Εναπόκειται στον ενδιαφερόμενο να προσφύγει στο δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους. Στην υπόθεση Α.¹³³, το ΔΕΕ έδωσε τις ακόλουθες κατευθύνσεις στο δικαστήριο

«Πάντως, καθόσον απαιτείται για την προστασία του υψίστου συμφέροντος του παιδιού, το εθνικό δικαστήριο το οποίο διαπίστωσε την έλλειψη δικαιοδοσίας του πρέπει να ενημερώσει σχετικώς, απευθείας ή μέσω της κεντρικής αρχής [...] το έχον δικαιοδοσία δικαστήριο άλλου κράτους μέλους».

Η απόφαση για την έρευνα της δικαιοδοσίας μπορεί να προσβληθεί με ένδικο μέσο σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία.

3.3. Παραπομπή — Άρθρα 12 και 13, αιτιολογικές σκέψεις 21, 26, 27, 28 και 37

Ο κανονισμός διαρθρώνει τους διάφορους τρόπους παραπομπής (μεταβίβασης της δικαιοδοσίας), που υπάρχουν στο άρθρο 15 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa, σε δύο διαφορετικές διατάξεις: την παραπομπή

¹³¹ [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26, σκέψη 65.

¹³² [Υπόθεση C-501/20](#), MPA., ανωτέρω υποσημείωση 26, σκέψη 66.

¹³³ [Υπόθεση C-523/07](#), Α., ανωτέρω υποσημείωση 66.

Γονική μέριμνα

με πρωτοβουλία δικαστηρίου που επιθυμεί να μεταβιβάσει τη δικαιοδοσία του (βλ. άρθρο 12) και την παραπομπή κατόπιν αιτήματος δικαστηρίου που επιθυμεί να αποκτήσει δικαιοδοσία (βλ. άρθρο 13). Στο πλαίσιο αυτό, η νομοθετική τεχνική του κανονισμού ακολουθεί το παράδειγμα του άρθρου 8 και του άρθρου 9 της σύμβασης της Χάγης του 1996.

Τα δικαστήρια δυνάμει του κανονισμού μεταβιβάζουν τη «δικαιοδοσία» και όχι την «υπόθεση» υπό την έννοια ότι η ίδια η δικογραφία δεν μεταβιβάζεται και ότι η μεταβίβαση αποτελεί τη βάση δικαιοδοσίας του δικαστηρίου στο άλλο κράτος μέλος.

Δεν είναι απαραίτητο να υπάρχουν εκκρεμείς υποθέσεις σε διαφορετικά κράτη μέλη για την παραπομπή. Ο κανονισμός περιλαμβάνει κανόνες που παρέχουν στο δικαστήριο καθοδήγηση για τον προσδιορισμό του αρμόδιου δικαστηρίου στο άλλο κράτος μέλος (βλ. [ενότητα 3.3.4.1](#)).

3.3.1. Υπό ποιες συνθήκες είναι δυνατή η παραπομπή;

Ο κανονισμός περιλαμβάνει κανόνα που επιτρέπει, μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, σε δικαστήριο που είναι αρμόδιο ως προς την ουσία της υπόθεσης να ζητήσει την παραπομπή της σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, όταν το τελευταίο είναι στη συγκεκριμένη περίπτωση το καταλληλότερο να εκτιμήσει το συμφέρον του παιδιού. Το δικαστήριο μπορεί να μεταβιβάσει τη δικαιοδοσία για το σύνολο ή μέρος της διαδικασίας. Το δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους μπορεί να αποδεχθεί την παραπομπή, εάν κρίνει ότι, λόγω των ειδικών περιστάσεων, η εν λόγω παραπομπή είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Οποιοδήποτε από τα δύο δικαστήρια μπορεί,

αλλά δεν υποχρεούται να μεταβιβάσει ή να αποδεχθεί τη δικαιοδοσία ούτε να αναστείλει τη διαδικασία.

Κατά γενικό κανόνα, δικαιοδοσία έχουν τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού κατά τον χρόνο κατά τον οποίο επιλαμβάνεται το δικαστήριο (άρθρο 7). Ως εκ τούτου, η δικαιοδοσία δεν μεταβιβάζεται αυτομάτως σε περίπτωση που το παιδί αποκτά συνήθη διαμονή σε άλλο κράτος μέλος κατά τη διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 21). Ωστόσο, ενδέχεται, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το δικαστήριο το οποίο έχει επιληφθεί και έχει δικαιοδοσία να μην είναι το καταλληλότερο να εκτιμήσει το συμφέρον του παιδιού. Στις περιπτώσεις αυτές, το άρθρο 12 επιτρέπει στο αρμόδιο δικαστήριο να ζητήσει από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους το οποίο δεν έχει δικαιοδοσία να ασκήσει δικαιοδοσία, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό είναι προς το συμφέρον του παιδιού.

Το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί να μεταβιβάσει τη δικαιοδοσία σύμφωνα με το άρθρο 12 όταν δεν βασίζεται μόνο στο άρθρο 7, αλλά και στο άρθρο 8, για τη μη αποκλειστική επιλογή δικαστηρίου σύμφωνα με το άρθρο 10, καθώς και στο άρθρο 11.

Το αίτημα για απόκτηση δικαιοδοσίας δυνάμει του άρθρου 13 μπορεί να υποβληθεί μόνο στο δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού.

Η παραπομπή συνιστά ειδικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που εισάγει εξαίρεση από τον γενικό κανόνα του άρθρου 7 παράγραφος 1 του

κανονισμού και, επομένως, πρέπει να ερμηνεύεται στενά¹³⁴. Η παραπομπή στο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους δεν επιτρέπεται σε περίπτωση αποκλειστικής δικαιοδοσίας του επιλεγέντος δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 10 (βλ. άρθρο 12 παράγραφος 5). Επιπλέον, δεν είναι δυνατή η υποβολή αιτήματος για παραπομπή από δικαστήριο που διατηρεί τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με το άρθρο 9 σε περιπτώσεις παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού (βλ. άρθρο 13 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 27).

Η παραπομπή είναι δυνατή μόνο μεταξύ δικαστηρίων από τα οποία το ένα έχει δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης και το άλλο δεν έχει δικαιοδοσία. Η πρωτοβουλία για την παραπομπή μπορεί να αναληφθεί από το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 12, καθώς και από το αναρμόδιο δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 13. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, εάν και τα δύο δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης (για παράδειγμα, η δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επιλήφθηκε πρώτο παρεκτείνεται από τους γονείς και το δεύτερο δικαστήριο είναι αυτό της συνήθους διαμονής των παιδιών), θα πρέπει να εφαρμόζεται αντ' αυτού το άρθρο 20 σχετικά με την εκκρεμοδικία και τις συναφείς αγωγές¹³⁵.

Η παραπομπή υπόκειται σε τρεις προϋποθέσεις:

a) Το παιδί πρέπει να έχει ιδιαίτερη σχέση με το άλλο κράτος μέλος.

Το παιδί πρέπει να έχει «ιδιαίτερη σχέση» με το άλλο κράτος μέλος. Το άρθρο 12 παράγραφος 4 περιλαμβάνει εξαντλητικό κατάλογο των πέντε εναλλακτικών καθοριστικών παραγόντων από τους οποίους προκύπτει ότι υφίσταται τέτοια σχέση¹³⁶. Το παιδί θεωρείται ότι έχει ιδιαίτερη σχέση με το άλλο κράτος μέλος αν:

- το παιδί απέκτησε συνήθη διαμονή εκεί αφότου το δικαστήριο προέλευσης επιλήφθηκε της υπόθεσης· ή
- το άλλο κράτος μέλος είναι η προηγούμενη συνήθης διαμονή του παιδιού· ή
- το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους· ή
- είναι η συνήθης διαμονή δικαιούχου γονικής μέριμνας· ή
- το παιδί διαθέτει περιουσία στο άλλο κράτος μέλος και η διαφορά αφορά τα μέτρα προστασίας του παιδιού που συνδέονται με τη διαχείριση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας του παιδιού.

Το ΔΕΕ δήλωσε όσον αφορά το άρθρο 15 παράγραφος 3 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα ότι τα στοιχεία αυτά θεωρείται ότι πιστοποιούν την εγγύτητα μεταξύ του παιδιού και του αντίστοιχου κράτους μέλους. Ωστόσο, το δικαστήριο που εξετάζει το ενδεχόμενο μεταβίβασης της δικαιοδοσίας του δεν θα πρέπει να αποδείξει την ύπαρξη «ιδιαίτερης σχέσης» από τυπολατρική άποψη. Θα πρέπει να ελέγξει πόσο σημαντικός και έντονος είναι ο σύνδεσμος «γενικής» εγγύτητας ο οποίος χαρακτηρίζει τη σχέση

¹³⁴ Απόφαση του ΔΕΕ της 27ης Οκτωβρίου 2016 στην [υπόθεση C-428/15](#), D., ECLI:EU:C:2016:819, σκέψη 48.

¹³⁵ Απόφαση του ΔΕΕ της 4ης Οκτωβρίου 2018 στην [υπόθεση C-478/17](#), IQ., ECLI:EU:C:2018:812, σκέψεις 40 και 44.

¹³⁶ [Υπόθεση C-428/15](#), D., ανωτέρω υποσημείωση 134, σκέψη 35, και διάταξη του ΔΕΕ της 10ης Ιουλίου 2019 στην [υπόθεση C-530/18](#), EP., ECLI:EU:C:2019:583, σκέψη 28.

Γονική μέριμνα

του παιδιού με το κράτος μέλος του δικαστηρίου που έχει δικαιοδοσία σε σύγκριση με τον σύνδεσμο «ιδιαιτέρως» εγγύτητας ο οποίος πιστοποιείται από ένα ή περισσότερα εκ των στοιχείων του άρθρου 12 παράγραφος 4 του κανονισμού και υφίσταται, στη συγκεκριμένη περίπτωση, μεταξύ του παιδιού και ορισμένων άλλων κρατών μελών¹³⁷.

Αποκλείονται εκ προοιμίου από την εφαρμογή του μηχανισμού παραπομπής οι υποθέσεις στις οποίες δεν συντρέχει κανένα από τα στοιχεία του άρθρου 12 παράγραφος 4¹³⁸.

b) Δικαστήριο άλλου κράτους μέλους θα πρέπει να είναι το καταλληλότερο να εκτιμήσει το συμφέρον του παιδιού στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Το δικαστήριο που επιθυμεί να μεταβιβάσει τη δικαιοδοσία του (βλ. άρθρο 12 παράγραφος 1) καθώς και το δικαστήριο που επιθυμεί να αποκτήσει διεθνή δικαιοδοσία (βλ. άρθρο 13 παράγραφος 1) θα πρέπει να αξιολογήσουν ποιο δικαστήριο θα ήταν το καταλληλότερο να εκτιμήσει το συμφέρον του παιδιού στη συγκεκριμένη περίπτωση. Το ΔΕΕ παρέιχε καθοδήγηση στα δικαστήρια για την εφαρμογή του άρθρου 15 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, επισημαίνοντας ότι θα πρέπει να εξετάσουν αν η παραπομπή της υπόθεσης στο άλλο αυτό δικαστήριο μπορεί να έχει πραγματική και συγκεκριμένη προστιθέμενη αξία για την έκδοση απόφασης σχετικής με το παιδί, συγκριτικά με την περίπτωση όπου η υπόθεση θα

παρέμενε ενώπιόν του, όπου η υπόθεση εξακολουθεί να εκκρεμεί. Στο πλαίσιο αυτό, το δικαστήριο που ζητεί τη μεταβίβαση ή την απόκτηση δικαιοδοσίας δύναται να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων στοιχείων, τους δικονομικούς κανόνες στο άλλο κράτος μέλος, όπως παραδείγματος χάρη τις διατάξεις οι οποίες ισχύουν όσον αφορά τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων που είναι αναγκαία για την εκδίκαση της υπόθεσης¹³⁹. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η νομολογία αυτή βασίζεται στη διαφορετική διατύπωση του άρθρου 15 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα¹⁴⁰.

Το ΔΕΕ διευκρίνισε περαιτέρω ότι το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία δύναται να λάβει υπόψη τους δικονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, εάν οι εν λόγω κανόνες έχουν, συγκεκριμένα, αντίκτυπο στη δυνατότητα του δικαστηρίου του τελευταίου αυτού κράτους μέλους να εκδικάσει την υπόθεση καλύτερα, διευκολύνοντας ιδίως τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και την εξέταση μαρτύρων και, με τον τρόπο αυτόν, προσδίδουν προστιθέμενη αξία για την επίλυση της υποθέσεως προς το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού. Αντιθέτως, το ΔΕΕ κρίνει ότι δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο ότι κανόνες δικαίου άλλου κράτους μέλους, δηλαδή οι κανόνες σχετικά με την εξέταση της υποθέσεως κεκλεισμένων των θυρών και από ειδικά δικαστήρια, αποτελούν στοιχείο που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη¹⁴¹.

¹³⁷ [Υπόθεση C-428/15](#), D., ανωτέρω υποσημείωση 134, σκέψη 52, και [υπόθεση C-530/18](#), EP, ανωτέρω υποσημείωση 136, σκέψη 33.

¹³⁸ [Υπόθεση C-428/15](#), D., ανωτέρω υποσημείωση 134, σκέψη 51, [υπόθεση C-478/17](#), IQ., ανωτέρω υποσημείωση 135, σκέψη 35, και [υπόθεση C-530/18](#), EP, ανωτέρω υποσημείωση 136, σκέψη 28.

¹³⁹ [Υπόθεση C-428/15](#), D., ανωτέρω υποσημείωση 134.

¹⁴⁰ Το δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους δύναται του άρθρου 15 παράγραφος 1 του [κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1, έπρεπε να είναι «το καταλληλότερο να κρίνει την υπόθεση».

¹⁴¹ [Υπόθεση C-530/18](#), EP, ανωτέρω υποσημείωση 136, σκέψη 41.

Συνήθως, τα στοιχεία που θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη περιλαμβάνουν την πιθανή πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με το παιδί και τους γονείς, την πρόσβαση σε αποδεικτικά στοιχεία, την εξέταση μαρτύρων, τις κοινωνικές εκθέσεις, την ακρόαση του παιδιού και την καλύτερη εκτίμηση της γλωσσικής, πολιτιστικής, θρησκευτικής, εθνοτικής ή άλλης ιδιαίτερης κατάστασης του παιδιού. Η πάροδος του χρόνου και οι προοπτικές εκτέλεσης και στα δύο κράτη μέλη μπορούν επίσης να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο.

Ωστόσο, στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, δεν θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το ουσιαστικό δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο θα μπορούσε να μεταβιβαστεί η δικαιοδοσία. Πράγματι, κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στις αρχές της αμοιβαίας εμπιστοσύνης των κρατών μελών και της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες αποτελούν το θεμέλιο του κανονισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 3)¹⁴².

c) Η παραπομπή θα πρέπει να είναι προς το συμφέρον του παιδιού

Το δικαστήριο που εξετάζει το ενδεχόμενο αποδοχής της δικαιοδοσίας (βλ. άρθρο 12 παράγραφος 2) καθώς και το δικαστήριο που εξετάζει το ενδεχόμενο αποδοχής της παραπομπής (βλ. άρθρο 13 παράγραφος 2) πρέπει να αποδείξουν ότι η παραπομπή είναι προς το συμφέρον του παιδιού (βλ. άρθρο 12 παράγραφος 2 και άρθρο 13 παράγραφος 2). Η εκτίμηση θα πρέπει να βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης

και στην παραδοχή ότι τα δικαστήρια όλων των κρατών μελών είναι καταρχήν αρμόδια να εκδικάσουν μια υπόθεση.

Το ΔΕΕ συνέβαλε στην αποσαφήνιση της εκτίμησης του «συμφέροντος του παιδιού» κατά την παραπομπή υπόθεσης στην απόφασή του της 27ης Οκτωβρίου 2016 στην υπόθεση C-428/15, D¹⁴³. Το ΔΕΕ επισημαίνει ότι τα δικαστήρια πρέπει να βεβαιωθούν, λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης, ότι δεν συντρέχει κίνδυνος να έχει η σχεδιαζόμενη παραπομπή επιζήμιες συνέπειες για την κατάσταση του παιδιού. Προς τούτο, το δικαστήριο οφείλει να εξετάσει τον αρνητικό αντίκτυπο τον οποίο θα μπορούσε να έχει η παραπομπή στις συναισθηματικές, οικογενειακές και κοινωνικές σχέσεις του παιδιού ή και στην πραγματική του κατάσταση. Στο πλαίσιο αυτό, το δικαστήριο που έχει ή ζητεί διεθνή δικαιοδοσία μπορεί επίσης να αποφασίσει, βάσει του άρθρου 12 παράγραφος 1 του κανονισμού, να παραπέμψει ή να ζητήσει την παραπομπή μιας μόνον ειδικής πτυχής, και όχι ολόκληρης της διαδικασίας, εφόσον οι περιστάσεις της τελευταίας δικαιολογούν τέτοια επιλογή. Το ενδεχόμενο αυτό μπορεί, ιδίως, να εξεταστεί στις περιπτώσεις όπου ο σύνδεσμος εγγύτητας με το άλλο κράτος μέλος δεν αφορά ευθέως το ίδιο το παιδί, αλλά έναν από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας, κατά το άρθρο 12 παράγραφος 4 στοιχείο δ) του κανονισμού.

Οι δικαστές πρέπει να συνεργάζονται για να εκτιμήσουν το συμφέρον του παιδιού στη βάση των «ειδικών περιστάσεων της υπόθεσης». Θα πρέπει να συνεργάζονται μεταξύ τους είτε απευθείας σύμφωνα με το άρθρο 86 παράγραφος 2 στοιχείο α) είτε μέσω των αντίστοιχων κεντρικών αρχών

¹⁴² [Υπόθεση C-428/15](#), D., ανωτέρω υποσημείωση 134, σκέψη 57, [υπόθεση C-403/09](#), Detiček, ανωτέρω υποσημείωση 72, σκέψη 45, και [υπόθεση C-256/09](#), Purrucker, ανωτέρω υποσημείωση 71, σκέψεις 70 και 71, καθώς και [υπόθεση C-530/18](#), EP., ανωτέρω υποσημείωση 136, σκέψη 39.

¹⁴³ [Υπόθεση C-428/15](#), D., ανωτέρω υποσημείωση 134, σκέψη 55.

Γονική μέριμνα

χρησιμοποιώντας τα εργαλεία που προβλέπονται στο άρθρο 80. Οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τα σημεία επαφής του ΕΑΔ-αστικές υποθέσεις¹⁴⁴.

Οι τρεις σωρευτικές προϋποθέσεις —ιδιαιτερη σχέση, καταλληλότερο δικαστήριο για την εκτίμηση του συμφέροντος του παιδιού και εκτιμήσεις του συμφέροντος— πρέπει να αξιολογούνται αυτοτελώς. Το να συντρέχει μία από αυτές δεν σημαίνει a priori ότι συντρέχουν και οι άλλες προϋποθέσεις. Ως εκ τούτου, η ύπαρξη, μεταξύ του παιδιού και ενός άλλου κράτους μέλους, τέτοιας «ιδιαιτερης σχέσης» δεν προδικάζει, αυτή και μόνον, το ζήτημα αν συγκεκριμένο δικαστήριο του άλλου αυτού κράτους μέλους είναι το καταλληλότερο να εκτιμήσει το συμφέρον του παιδιού απ' ό,τι το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία, ούτε και, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, το ζήτημα αν η παραπομπή στο εν λόγω δικαστήριο εξυπηρετεί το ύψιστο συμφέρον του παιδιού¹⁴⁵.

3.3.2. Ποιος έχει την πρωτοβουλία της παραπομπής;

Η παραπομπή μπορεί να γίνει:

- ύστερα από αίτηση διαδίκου, ή
- αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, ή
- ύστερα από αίτημα δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους.

¹⁴⁴ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [ΕΑΔ-αστικές υποθέσεις](#).

¹⁴⁵ [Υπόθεση C-428/15](#), D., ανωτέρω υποσημείωση 134, σκέψη 55.

3.3.3. Ποια διαδικασία εφαρμόζεται;

Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αίτησης παραπομπής ή που επιθυμεί να παραπέμψει υπόθεση αυτεπαγγέλτως οφείλει πρώτα να αναστείλει τη διαδικασία ή συγκεκριμένο μέρος της και να χρησιμοποιήσει μία από τις δύο επιλογές:

- να καλέσει ένα ή περισσότερα από τα μέρη να ενημερώσουν το δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους σχετικά με την εκκρεμή διαδικασία και τη δυνατότητα παραπομπής και να υποβάλει αίτηση ενώπιον αυτού του δικαστηρίου, ή
- να ζητήσει απευθείας από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους να ασκήσει δικαιοδοσία.

Το αρμόδιο δικαστήριο θα πρέπει να υποβάλει το αίτημα στο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους μόνον εάν η προηγούμενη απόφασή του να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει αίτημα για παραπομπή της υπόθεσης έχει καταστεί τελική, σε περίπτωση που η απόφαση αυτή μπορεί να προσβληθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο (βλ. αιτιολογική σκέψη 26). Ο κανόνας αυτός θα πρέπει να εφαρμόζεται ανεξάρτητα από το αν το δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους προσεγγίζεται απευθείας από δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία ή από διάδικο.

Εάν η πρωτοβουλία της παραπομπής προέρχεται από έναν ή περισσότερους διαδίκους, το αρμόδιο δικαστήριο θα πρέπει να καθορίσει προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να επιληφθούν τα δικαστήρια του άλλου κράτους μέλους. Εάν ο διάδικος δεν προσφύγει στο άλλο δικαστήριο εντός της ορισθείσας

προθεσμίας, η υπόθεση δεν παραπέμπεται και το δικαστήριο προέλευσης που επιλήφθηκε αρχικά θα πρέπει να συνεχίσει να ασκεί τη δικαιοδοσία του. Ο κανονισμός δεν προβλέπει συγκεκριμένη προθεσμία, αλλά αυτή θα πρέπει να είναι αρκετά σύντομη για να διασφαλιστεί ότι δεν θα υπάρξει αδικαιολόγητη καθυστέρηση της παραπομπής εις βάρος του παιδιού και των διαδίκων. Ωστόσο, το δικαστήριο είναι εκείνο που καθορίζει την προθεσμία η οποία μπορεί όμως να παραταθεί, αν αρμόζει στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Το δικαστήριο το οποίο λαμβάνει το αίτημα παραπομπής πρέπει να αποφασίσει εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων αφότου επιλήφθηκε ή αφότου του υποβλήθηκε αίτημα από δικαστήριο για το αν θα δεχθεί ή όχι την παραπομπή. Σε περίπτωση αποδοχής, θα πρέπει να ενημερώσει χωρίς καθυστέρηση το αρμόδιο δικαστήριο (βλ. άρθρο 12 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο). Το δικαστήριο αυτό πρέπει να κηρύξει εαυτό αναρμόδιο με βάση τις πληροφορίες σχετικά με την αποδοχή που παρέχει το δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους, επίσης με τη βοήθεια των διαδίκων.

Το δικαστήριο που επιλήφθηκε δεύτερο ή στο οποίο απευθύνθηκε το αίτημα από το αρμόδιο δικαστήριο μπορεί να κηρύξει ρητώς εαυτό αναρμόδιο και να ενημερώσει σχετικά το πρώτο επιληφθέν δικαστήριο. Το αρμόδιο δικαστήριο πρέπει να συνεχίσει να ασκεί τη δικαιοδοσία του εάν συμβεί αυτό ή εάν δεν έχει λάβει την αποδοχή της δικαιοδοσίας από το δικαστήριο που επιλήφθηκε δεύτερο ή στο οποίο απευθύνθηκε το αίτημα εντός επτά εβδομάδων από α) τη λήξη της προθεσμίας που έχει καθοριστεί προκειμένου οι διάδικοι να υποβάλουν αίτηση ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου ή β) την παραλαβή του αιτήματος παραπομπής από το δικαστήριο (βλ. άρθρο 12 παράγραφος 3).

Όταν η παραπομπή ζητείται από το αναρμόδιο δικαστήριο, το αρμόδιο δικαστήριο έχει προθεσμία έξι εβδομάδων από την παραλαβή του αιτήματος να αποδεχθεί την παραπομπή (βλ. άρθρο 13 παράγραφος 2). Εάν το αρμόδιο δικαστήριο δεχθεί την παραπομπή, πρέπει να ενημερώσει το άλλο δικαστήριο χωρίς καθυστέρηση, αλλά σε κάθε περίπτωση, εντός της προθεσμίας των έξι εβδομάδων, δεδομένου ότι, σε περίπτωση μη αποδοχής εντός της καθορισμένης προθεσμίας, το αναρμόδιο δικαστήριο δεν θα είναι σε θέση να αποκτήσει δικαιοδοσία (βλ. άρθρο 13 παράγραφος 2).

Η παραπομπή που πραγματοποιείται από δικαστήριο αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους δεν χρειάζεται να γίνει δεκτή από κανέναν από τους διαδίκους σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 15 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα.

Η παραπομπή, είτε έχει ζητηθεί από δικαστήριο που επιθυμεί να μεταβιβάσει τη δικαιοδοσία του είτε από δικαστήριο που επιθυμεί να αποκτήσει δικαιοδοσία, θα πρέπει να παράγει αποτελέσματα μόνο για την ειδική περίπτωση κατά την οποία πραγματοποιείται. Μόλις περατωθεί η διαδικασία για την οποία ζητήθηκε και εγκρίθηκε παραπομπή, η παραπομπή δεν θα πρέπει να παράγει κανένα αποτέλεσμα για τις μεταγενέστερες διαδικασίες (βλ. αιτιολογική σκέψη 28).

Γονική μέριμνα

3.3.4. Ορισμένες πρακτικές πτυχές

3.3.4.1. Πώς μπορεί ένας δικαστής, ο οποίος επιθυμεί να παραπέμψει μια υπόθεση, να διαπιστώσει ποιο είναι το αρμόδιο δικαστήριο στο άλλο κράτος μέλος;

Ο Ευρωπαϊκός δικαστικός άτλας στον τομέα των αστικών υποθέσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εξεύρεση του αρμόδιου δικαστηρίου του άλλου κράτους μέλους¹⁴⁶. Ο δικαστικός άτλας προσδιορίζει το κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο στα διάφορα κράτη μέλη, παρέχοντας στοιχεία επικοινωνίας με τα διάφορα δικαστήρια (όπως ονόματα, τηλεφωνικούς αριθμούς, ηλεκτρονικές διευθύνσεις, κ.λπ.). Οι κεντρικές αρχές που διορίζονται βάσει του κανονισμού μπορούν επίσης να βοηθήσουν τους δικαστές στην εξεύρεση του αρμόδιου δικαστηρίου στο άλλο κράτος μέλος, όπως οφείλουν να πράττουν σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 79 στοιχείο ε)¹⁴⁷. Οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τα σημεία επαφής του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις¹⁴⁸. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών».

¹⁴⁶ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ευρωπαϊκός δικαστικός άτλας στον τομέα των αστικών υποθέσεων](#).

¹⁴⁷ Βλ. [κεφάλαιο 7](#).

¹⁴⁸ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις](#).

3.3.4.2. Πώς θα πρέπει να επικοινωνούν οι δικαστές;

Το άρθρο 86 παράγραφος 1 επιτρέπει στα δικαστήρια να συνεργάζονται και να επικοινωνούν ή να ζητούν πληροφορίες απευθείας μεταξύ τους υπό την προϋπόθεση ότι η επικοινωνία αυτή σέβεται τα δικονομικά δικαιώματα των διαδίκων και την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών. Η δυνατότητα αυτή προβλέπεται ρητά για τους σκοπούς της παραπομπής σύμφωνα με τα άρθρα 12 και 13. Μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τους εμπλεκόμενους δικαστές να επικοινωνούν για να αξιολογήσουν αν σε μια συγκεκριμένη υπόθεση πληρούνται οι προϋποθέσεις παραπομπής, ιδιαίτερα αν αυτό θα ήταν προς το συμφέρον του παιδιού.

Η καλύτερη προσέγγιση θα ήταν η επικοινωνία των δικαστηρίων πριν από την παραπομπή, προκειμένου να αποφευχθούν καθυστερήσεις και άσκοπες διαδικαστικές πράξεις. Εάν οι δύο δικαστές ομιλούν και/ή κατανοούν μία κοινή γλώσσα, δεν θα πρέπει να διστάζουν να επικοινωνούν μεταξύ τους είτε απευθείας μέσω τηλεφώνου είτε μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου¹⁴⁹. Άλλες μορφές σύγχρονης τεχνολογίας μπορεί να είναι χρήσιμες, όπως οι βιντεοκλήσεις ή οι τηλεδιασκέψεις. Εάν υπάρχουν γλωσσικά προβλήματα, οι δικαστές μπορούν να στηρίζονται σε διερμηνείς, εφόσον το επιτρέπουν οι διαθέσιμοι πόροι. Οι κεντρικές αρχές θα μπορούν επίσης να επικουρούν

¹⁴⁹ Η Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο συνέβαλε στη δημιουργία του διεθνούς δικτύου δικαστών της Χάγης, ένας από τους στόχους του οποίου είναι να διευκολύνει την απευθείας επικοινωνία μεταξύ δικαστών στο πλαίσιο του διεθνούς οικογενειακού δικαίου. Η Συνδιάσκεψη της Χάγης έχει αναπτύξει ορισμένες γενικές οδηγίες για τις δικαστικές επικοινωνίες. Βλ. για παράδειγμα: <http://www.hcch.net/upload/haguenetwork.pdf> και τον γενικό ιστότοπο του διεθνούς δικτύου δικαστών της Χάγης (IHJ).

τους δικαστές [βλ. άρθρο 79 στοιχείο ε)], καθώς και το ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις ή το διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης (IHNJ).

Οι δικαστές θα επιθυμούν να τηρούν ενήμερους τους διαδίκους και τους νομικούς συμβούλους τους, αλλά θα αποτελεί θέμα των δικαστών να αποφασίσουν οι ίδιοι σχετικά με τις διαδικασίες και τις διασφαλίσεις που είναι απαραίτητες στο πλαίσιο μιας συγκεκριμένης υπόθεσης.

3.3.4.3. Ποιος είναι υπεύθυνος για τη μετάφραση των εγγράφων;

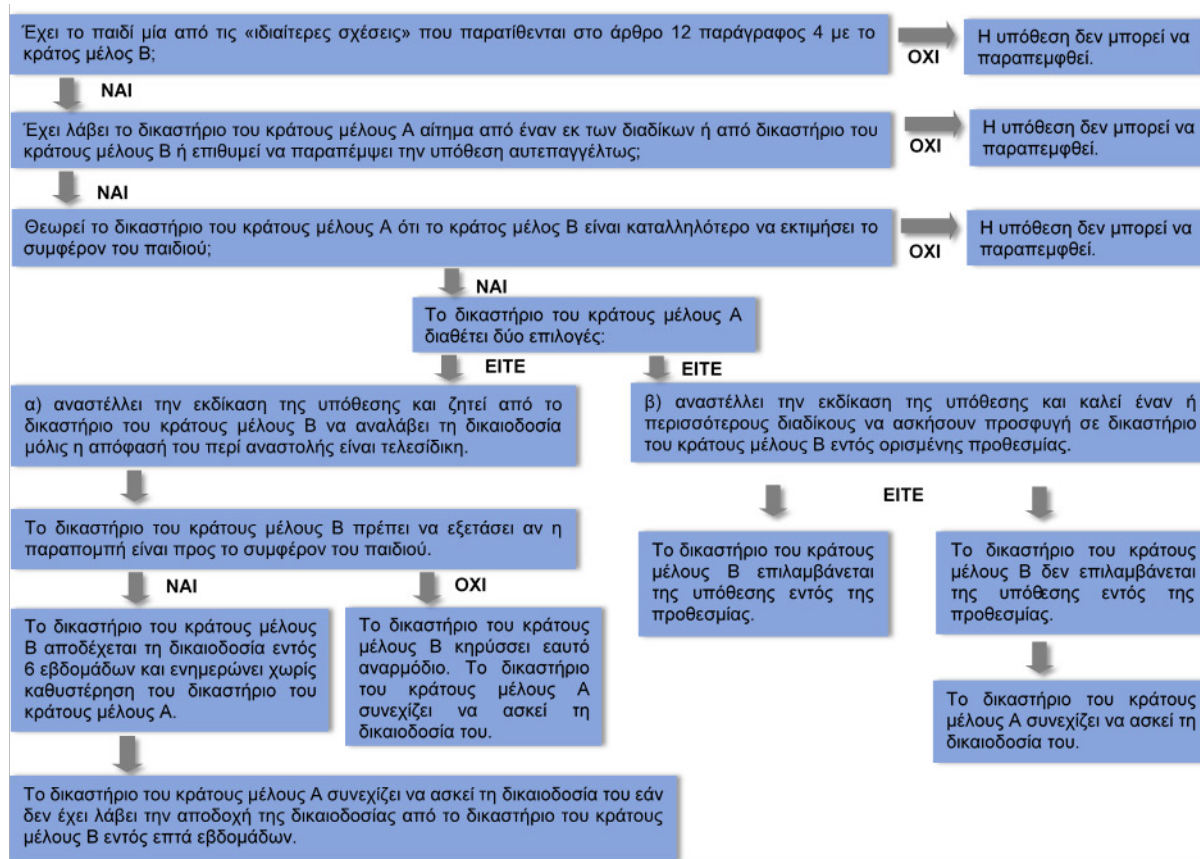
Οι μηχανισμοί μετάφρασης δεν καλύπτονται από τα άρθρα 12 και 13. Οι δικαστές θα πρέπει να επιδιώκουν την εξεύρεση πραγματιστικής λύσης που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και στις περιστάσεις της κάθε υπόθεσης. Με την επιφύλαξη του δικονομικού δικαίου του κράτους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα, η μετάφραση μπορεί ενδεχομένως να μην είναι απαραίτητη, εάν η υπόθεση παραπέμπεται σε δικαστή ο οποίος κατανοεί τη γλώσσα της υπόθεσης. Εάν η μετάφραση αποδειχθεί αναγκαία, θα μπορούσε να περιορίζεται στα πλέον σημαντικά έγγραφα. Ορισμένες κεντρικές αρχές ενδέχεται επίσης να μπορούν να συνεισφέρουν παρέχοντας ανεπίσημες μεταφράσεις.

Πρέπει, ωστόσο, να τονιστεί ότι το δικαστήριο δεν παραπέμπει την υπόθεσή του, αλλά μεταβιβάζει μόνο τη δικαιοδοσία και, ως εκ τούτου, δεν διαβιβάζει τη δικογραφία του στο αλλοδαπό δικαστήριο.

3.3.4.4. Παραπομπή — Άρθρο 12

Όταν το δικαστήριο κράτους μέλους (κράτος μέλος Α) έχει επιληφθεί υπόθεσης για την οποία έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με τα άρθρα 7 και 8 ή μη αποκλειστική δικαιοδοσία σύμφωνα με τα άρθρα 10 και 11 του κανονισμού, μπορεί, κατ' εξαίρεση, να παραπέμψει τη διαδικασία, ή συγκεκριμένο μέρος της, σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους (κράτος μέλος Β), εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

Γονική μέριμνα

3.3.5. Παραδείγματα

Παράδειγμα 1: Χωρισμός των γονέων

Οι γονείς, οι οποίοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους στην Ουγγαρία μαζί με το παιδί τους, χωρίζουν. Ο ένας ασκεί αγωγή επιμέλειας ενώπιον του ουγγρικού δικαστηρίου. Στη συνέχεια, ο άλλος γονέας μετακομίζει στη Γαλλία με το παιδί σύμφωνα με την κοινή επιθυμία των γονέων. Το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία στην Ουγγαρία μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο παραπομπής της υπόθεσης στο γαλλικό δικαστήριο ως το κράτος μέλος της νέας συνήθους διαμονής του παιδιού.

Παράδειγμα 2: Παρέμβαση της αρχής προστασίας παιδιών

Δύο πολίτες της Πολωνίας μετακομίζουν στη Σουηδία μαζί με το παιδί τους. Το παιδί υφίσταται κακομεταχείριση και οι γονείς εξαφανίζονται. Η τοπική αρχή προστασίας παιδιών υποβάλλει αίτημα για την τοποθέτηση του παιδιού σε ίδρυμα. Το σουηδικό δικαστήριο μπορεί να εξετάσει το ενδεχόμενο παραπομπής της υπόθεσης στο δικαστήριο της Πολωνίας όπου ζουν ο παππούς και η γιαγιά του παιδιού, οι οποίοι ενδιαφέρονται να αναλάβουν την επιτροπεία του παιδιού¹⁵⁰.

Παράδειγμα 3: Αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης της αρμοδιότητας

Οικογένεια με δύο παιδιά, λετονικής ιθαγένειας, έχει τη συνήθη διαμονή της στη Γερμανία. Ο πατέρας επιστρέφει στη χώρα καταγωγής του, τη Λετονία, και ασκεί εκεί αγωγή διαζυγίου και γονικής μέριμνας. Η μητέρα δέχεται ρητά τη δικαιοδοσία κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Από τη στιγμή που επιβεβαιωθεί η δικαιοδοσία του επιλεγέντος δικαστηρίου στη Λετονία, το επιλεγέν δικαστήριο δεν επιτρέπεται να παραπέμψει την υπόθεση στο δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής των παιδιών —της Γερμανίας.

Παράδειγμα 4: Παράνομη μετακίνηση παιδιού

Παιδί που έχει τη συνήθη διαμονή του στη Σλοβενία μετακινείται παράνομα στην Ελλάδα. Οι διαδικασίες επιστροφής βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980 εκκρεμούν ενώπιον του δικαστηρίου στην Ελλάδα. Ασκείται αγωγή γονικής μέριμνας στη Σλοβενία. Το δικαστήριο της Ελλάδας δεν επιτρέπεται να ζητήσει την παραπομπή της υπόθεσης από το δικαστήριο της Σλοβενίας, αλλά δεν είναι υποχρεωμένο να το πράξει, εάν επιλεγεί από τους διαδίκους.

¹⁵⁰ Το σουηδικό δικαστήριο μπορεί επίσης να εξετάσει το ενδεχόμενο τοποθέτησης του παιδιού στην Πολωνία σύμφωνα με το άρθρο 82 του κανονισμού, βλ. [ενότητα 7.3](#) του κεφαλαίου 7 «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας».

3.4. Εκκρεμοδικία — τι συμβαίνει εάν ασκηθούν αγωγές σε δύο κράτη μέλη; — Άρθρο 20 παράγραφοι 2 έως 5 και αιτιολογικές σκέψεις 35, 36 και 38.

3.4.1. Άσκηση παράλληλων αγωγών σε δύο διαφορετικά κράτη μέλη για το ίδιο παιδί — Άρθρο 20 παράγραφος 2

Οι διάδικοι μπορούν να ασκήσουν αγωγές για θέματα γονικής μέριμνας ενός παιδιού, με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία σε διαφορετικά κράτη μέλη. Αυτό μπορεί να καταλήξει σε παράλληλες αγωγές και, κατά συνέπεια, στο ενδεχόμενο έκδοσης ασυμβίβαστων αποφάσεων.

Το άρθρο 20 παράγραφος 2 ρυθμίζει την περίπτωση κατά την οποία έχουν ασκηθεί αγωγές για θέματα γονικής μέριμνας σε διαφορετικά κράτη μέλη σε σχέση με:

- το ίδιο παιδί και
- το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία.

Στην περίπτωση αυτή, το άρθρο 20 παράγραφος 2 ορίζει ότι το δικαστήριο που επιλήφθηκε δεύτερο πρέπει να αναστείλει τη διαδικασία του και να αναμείνει την απόφαση του δικαστηρίου που επιλήφθηκε πρώτο σχετικά με το αν έχει διεθνή δικαιοδοσία. Εάν διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επιλήφθηκε πρώτο, το άλλο δικαστήριο οφείλει να διαπιστώσει την έλλειψη δικαιοδοσίας του (βλ. άρθρο 20 παράγραφος 3). Το δικαστήριο που επιλήφθηκε δεύτερο μπορεί να συνεχίσει τη διαδικασία

του αν το πρώτο δικαστήριο καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν έχει δικαιοδοσία.

Το δικαστήριο του κράτους μέλους που επιλήφθηκε δεύτερο δεσμεύεται από την απόφαση του δικαστηρίου του κράτους μέλους που επιλήφθηκε πρώτο όσον αφορά τόσο τη δικαιοδοσία του όσο και τον χρόνο προσφυγής¹⁵¹.

Ωστόσο, υπάρχει εξαίρεση από αυτή την αρχή της «εξυπηρέτησης κατά σειρά προτεραιότητας» στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η διεθνής δικαιοδοσία του δικαστηρίου που επιλήφθηκε δεύτερο βασίζεται στην αποκλειστική συμφωνία παρέκτασης της αρμοδιότητας (βλ. ενότητα 3.4.3).

3.4.2. Διαφορετικά είδη διαδικασιών σε δύο διαφορετικά κράτη μέλη για το ίδιο παιδί — Άρθρο 20 παράγραφος 2

Για να παράγει αποτελέσματα ο μηχανισμός του άρθρου 20 παράγραφος 2, και οι δύο διαδικασίες στα δύο κράτη μέλη πρέπει να είναι διαδικασίες επί της ουσίας σε σχέση με τα ζητήματα γονικής μέριμνας που εγείρονται. Εάν, ωστόσο, η αγωγή που ασκήθηκε στο πρώτο κράτος μέλος αφορά προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 15, τότε κάθε αγωγή που ασκείται σε μεταγενέστερο χρόνο σε άλλο κράτος μέλος σχετικά με την

¹⁵¹ Απόφαση του ΔΕΕ της 15ης Νοεμβρίου 2012 στην [υπόθεση C-456/11](#), Gothaer Allgemeine Versicherung και λοιποί, EU:C:2012:719, σκέψη 41, απόφαση του ΔΕΕ της 9ης Σεπτεμβρίου 2021 στην [υπόθεση C-422/20](#), RK, ECLI:EU:C:2021:718, σκέψεις 44-49, απόφαση του ΔΕΕ της 9ης Νοεμβρίου 2010 στην [υπόθεση C-296/10](#), Purrucker, ECLI:EU:C:2010:665, σκέψη 85, και απόφαση του ΔΕΕ της 16ης Ιανουαρίου 2019 στην [υπόθεση C-386/17](#), Liberato, ECLI:EU:C:2019:24, σκέψεις 45 και 51.

ουσία του ζητήματος της γονικής μέριμνας για το ίδιο παιδί δεν υπόκειται στον κανόνα του άρθρου 20 παράγραφος 2. Τούτο προβλέπεται ρητά στο άρθρο 20 παράγραφος 2. Το σκεπτικό είναι ότι τα προσωρινά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 15 λαμβάνονται από δικαστήριο που δεν έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας, όταν το παιδί χρήζει επείγουσας προστασίας, και δεν είναι, καταρχήν, εκτελεστά στο άλλο κράτος μέλος, οπότε δεν υπάρχει κίνδυνος αντικρουόμενων αποφάσεων.

Η νομοθετική αλλαγή στον κανονισμό ακολουθεί τη νομολογία του ΔΕΕ στις δύο υποθέσεις *Purrucker*¹⁵². Δύο παιδιά γεννήθηκαν στην Ισπανία: ο πατέρας προερχόταν από το εν λόγω κράτος μέλος και η μητέρα από τη Γερμανία. Λίγο μετά τη γέννηση, η σχέση μεταξύ των γονέων επιδεινώθηκε και η μητέρα επιθυμούσε να επιστρέψει στη Γερμανία με τα τέκνα. Συνήψαν συμφωνητικό βάσει του οποίου η μητέρα μπορούσε να πάρει και τα δύο τέκνα στη Γερμανία· ενώ το ένα από τα τέκνα, αγόρι, μπορούσε να ταξιδέψει, το άλλο παιδί, κορίτσι, έπρεπε να παραμείνει σε νοσοκομείο, διότι ήταν σοβαρά άρρωστο· η μητέρα έφυγε για τη Γερμανία με το αγόρι.

Ωστόσο, ο πατέρας θεώρησε ότι δεν δεσμευόταν πλέον από το συμφωνητικό, δεδομένου ότι αυτό δεν είχε εγκριθεί από τις αρμόδιες αρχές, και άσκησε προσφυγή σε δικαστήριο στην Ισπανία ζητώντας την έκδοση διάταξης προσωρινών μέτρων, συγκεκριμένα προσωρινής επιμέλειας και για τα δύο τέκνα, η οποία εκδόθηκε. Στη συνέχεια, η μητέρα άσκησε, χωριστά ενώπιον δικαστηρίου στη Γερμανία, αγωγή για την κύρια υπόθεση για την επιμέλεια του αγοριού.

Το πρώτο ερώτημα ήταν αν εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 19 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα σχετικά με την εκκρεμοδικία και τις συναφείς αγωγές (βλ. άρθρο 20 παράγραφος 2 του ισχύοντος κανονισμού) στις περιπτώσεις κατά τις οποίες, όπως εμφανώς η εν λόγω υπόθεση, η προσφυγή στο δικαστήριο —εν προκειμένω στην Ισπανία— ασκήθηκε με σκοπό την παροχή προσωρινής δικαστικής προστασίας κατά την έννοια του άρθρου 20 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, ενώ δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, το οποίο έχει δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης κατά την έννοια του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα —στην περίπτωση αυτή στη Γερμανία— επιλήφθηκε μεταγενεστέρως προσφυγής του έτερου διαδίκου, έχοντας ίδιο αντικείμενο, δικάζει προς έκδοση αποφάσεως επί της ουσίας της υποθέσεως της γονικής μέριμνας, είτε σε προσωρινή είτε σε οριστική βάση. Το ΔΕΕ απάντησε ότι οι διατάξεις του άρθρου 19 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα (βλ. άρθρο 20 παράγραφος 2 του ισχύοντος κανονισμού) δεν εφαρμόζονται σε τέτοιες περιπτώσεις.

Το ΔΕΕ ρωτήθηκε επίσης επί πόσο χρονικό διάστημα το δικαστήριο που επιλήφθηκε δεύτερο θα πρέπει να περιμένει πριν λάβει απόφαση όσον αφορά το ερώτημα αν το δικαστήριο που επιλήφθηκε πρώτο έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας των ζητημάτων που έχουν τεθεί. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι, οσάκις, όπως είχε συμβεί εν προκειμένω, το δικαστήριο της Γερμανίας που επελήφθη δεύτερο επί της ουσίας, παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε προκειμένου να ενημερωθεί από τον διάδικο που πρότεινε ένσταση εκκρεμοδικίας περί του πρώτου επιληφθέντος δικαστηρίου και της κεντρικής αρχής, δεν διέθετε κάποιο στοιχείο το οποίο να επιτρέπει τον καθορισμό του αντικείμενου και της αιτίας μίας ενώπιον του ισπανικού δικαστηρίου ασκήσεως προσφυγής και να αποδεικνύει, ιδίως, τη

¹⁵² [Υπόθεση C-256/09](#), *Purrucker*, ανωτέρω υποσημείωση 71, και [υπόθεση C-296/10](#), *Purrucker*, ανωτέρω υποσημείωση 151.

Γονική μέριμνα

δικαιοδοσία του δικαστηρίου αυτού σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα, και οσάκις, εξαιτίας ειδικών περιστάσεων, το συμφέρον του παιδιού επέταξε την έκδοση αποφάσεως από το δικαστήριο στη Γερμανία που να δύναται να αναγνωρισθεί σε κράτη μέλη διαφορετικά από αυτό όπου βρίσκεται το δικαστήριο το οποίο επελήφθη δεύτερο, απόκειται στο δικαστήριο που επελήφθη δεύτερο, κατόπιν εύλογης προθεσμίας αναμονής απαντήσεων επί των διατυπωθέντων ερωτημάτων, να συνεχίσει με την εξέταση της ενώπιόν του κατατεθείσας προσφυγής. Η διάρκεια αυτής της εύλογης προθεσμίας αναμονής έπρεπε να λαμβάνει υπόψη το ύψιστο συμφέρον του παιδιού σε συνάρτηση με τις συγκεκριμένες περιστάσεις της εκάστοτε διαφοράς.

3.4.3. Εκκρεμοδικία σε περίπτωση αποκλειστικής συμφωνίας επιλογής forum — Αιτιολογική σκέψη 38

Το άρθρο 20 παράγραφοι 4 και 5, όπως και το άρθρο 31 παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, ενισχύουν την αποτελεσματικότητα της αποκλειστικής συμφωνίας επιλογής forum [αποκλειστικής συμφωνίας παρέκτασης αρμοδιότητας]. Το δικαστήριο στο οποίο παρέχεται αποκλειστική διεθνής δικαιοδοσία δυνάμει αποδοχής της διεθνούς δικαιοδοσίας κατά τα αναφερόμενα στο άρθρο 10 αποφασίζει σε κάθε περίπτωση για τη διεθνή δικαιοδοσία του, ακόμη και όταν επιλαμβάνεται δεύτερο. Τα δικαστήρια οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους πρέπει να αναστέλλουν τη διαδικασία έως ότου το δικαστήριο το οποίο επιλήφθηκε βάσει της συμφωνίας ή της αποδοχής κηρύξει εαυτό αναρμόδιο βάσει της συμφωνίας ή της αποδοχής (βλ. άρθρο 20 παράγραφος 4). Όταν το επιλεγέν δικαστήριο διαπιστώσει ότι έχει αποκλειστική δικαιοδοσία, κάθε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους

κηρύσσει εαυτό αναρμόδιο υπέρ του εν λόγω δικαστηρίου (βλ. άρθρο 20 παράγραφος 5). Η αρχή της προτεραιότητας που παραχωρείται στο δικαστήριο που επιλαμβάνεται πρώτο αντικαθίσταται από το δικαίωμα του δικαστηρίου που έχει αποκλειστική δικαιοδοσία να αποφανθεί πρώτο.

3.4.4. Επιλαμβανόμενο δικαστήριο — Άρθρο 17 και αιτιολογική σκέψη 35

Ο κανονισμός καθορίζει πότε ένα δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν για τους σκοπούς της εφαρμογής του. Υπό το πρίσμα των δύο διαφορετικών συστημάτων που ισχύουν στα κράτη μέλη, εκ των οποίων το ένα προβλέπει το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης να επιδίδεται πρώτα στον εναγόμενο ενώ το άλλο προβλέπει να κατατίθεται πρώτα στο δικαστήριο, θα πρέπει να αρκεί η ολοκλήρωση του πρώτου βήματος βάσει του εθνικού δικαίου, υπό την προϋπόθεση ότι ο ενάγων έλαβε δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα μέτρα που απαιτούνται βάσει του εθνικού δικαίου προκειμένου να ολοκληρωθεί το δεύτερο βήμα (βλ. αιτιολογική σκέψη 35). Εάν η διαδικασία κινήθηκε αυτεπαγγέλτως, το δικαστήριο λογίζεται ως επιληφθέν μόλις λάβει την απόφαση να κινήσει τη διαδικασία, ή, σε περίπτωση που δεν απαιτείται τέτοια απόφαση, μόλις η υπόθεση καταχωρισθεί στο μητρώο του δικαστηρίου [βλ. άρθρο 17 στοιχείο γ)].

Ένα δικαστήριο λογίζεται επίσης ως επιληφθέν κατά τη στιγμή που το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο κατατίθεται στο δικαστήριο σε περίπτωση που η διαδικασία έχει στο μεταξύ ανασταλεί, με σκοπό την εξεύρεση λύσης με φιλικό διακανονισμό (για παράδειγμα με διαμεσολάβηση ή συμβιβασμό), κατόπιν αιτήσεως του διαδίκου που κίνησε τη διαδικασία, ακόμη και αν το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης δεν έχει ακόμη

κοινοποιηθεί ή επιδοθεί στον εναγόμενο και ο εναγόμενος δεν έχει λάβει γνώση της διαδικασίας ούτε έχει συμμετάσχει σε αυτή με οποιονδήποτε τρόπο, υπό την προϋπόθεση ότι ο διάδικος που κίνησε τη διαδικασία δεν παρέλειψε στη συνέχεια να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα για την κοινοποίηση ή την επίδοση του εγγράφου στον εναγόμενο (βλ. αιτιολογική σκέψη 35)¹⁵³. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, η ημερομηνία κατά την οποία κινείται υποχρεωτική διαδικασία διαμεσολαβήσεως ενώπιον εθνικής αρχής διαμεσολαβήσεως θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως η ημερομηνία από την οποία λογίζεται ως επιληφθέν ένα «δικαστήριο»¹⁵⁴.

Η διασυνοριακή επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων μεταξύ των κρατών μελών πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2020/1784 περί επιδόσεων και κοινοποιήσεων στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις («επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων») (αναδιτύπωση).

3.4.5. Συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων

Τα δικαστήρια μπορούν να συνεργάζονται και να επικοινωνούν ή να ζητούν πληροφορίες απευθείας μεταξύ τους σχετικά με εκκρεμείς διαδικασίες σύμφωνα με το άρθρο 86 παράγραφος 1. Οι κεντρικές αρχές μπορούν επίσης να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων σε περίπτωση εκκρεμοδικίας, όπως προβλέπεται ρητά στο άρθρο 79 στοιχείο ε). Οι

δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τα σημεία επαφής του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις¹⁵⁵. Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών».

Πώς μπορεί μία απόφαση να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε άλλο κράτος μέλος;

3.5. Αναγνώριση και εκτέλεση — Γενική επισκόπηση

Η αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

3.5.1. Δεν απαιτείται ειδική διαδικασία για την αναγνώριση απόφασης— Άρθρο 30 παράγραφοι 1 και 2 και αιτιολογική σκέψη 54

Κατά κανόνα, δεν είναι απαραίτητο να χρησιμοποιείται καμία ειδική διαδικασία για την αναγνώριση σε ένα κράτος μέλος απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος. Για παράδειγμα, όταν τους υποβληθεί απόφαση που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος και η οποία δεν επιτρέπει

¹⁵³ Διάταξη του ΔΕΕ της 16ης Ιουλίου 2015 στην [υπόθεση C-507/14](#), P., ECLI:EU:C:2015:512.

¹⁵⁴ Απόφαση του ΔΕΕ της 20ής Δεκεμβρίου 2017 στην [υπόθεση C-467/16](#), Schlömp, ECLI:EU:C:2017:993, σκέψη 58.

¹⁵⁵ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις](#).

Γονική μέριμνα

σε έναν από τους γονείς να υποβάλει αίτηση για την έκδοση διαβατηρίου για το παιδί, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται η αίτηση θα πρέπει να αναγνωρίζουν την απόφαση απευθείας από τον νόμο χωρίς να απαιτείται καμία ειδική διαδικασία. Ένα άλλο παράδειγμα μπορεί να είναι η εγγραφή σε δημόσιο μητρώο επιτροπείας ή κηδεμονίας ενός παιδιού. Ωστόσο, η απόφαση δεν θα πρέπει να υπόκειται σε περαιτέρω ένδικα μέσα κατά το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης (βλ. άρθρο 30 παράγραφος 2).

3.5.2. Δεν απαιτείται κήρυξη της εκτελεστότητας — Άρθρο 34 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 58

Ο κανονισμός απλουστεύει τη διασυνοριακή εκτέλεση αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας, καταργώντας την κήρυξη της εκτελεστότητας ή την καταχώριση της απόφασης, ανάλογα με την περίπτωση, όπως απαιτούσε ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα, πριν από τη διαδικασία εκτέλεσης. Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα κατάργησε την κήρυξη της εκτελεστότητας μόνο για ορισμένες αποφάσεις με τις οποίες αναγνωρίζεται δικαίωμα επικοινωνίας και για ορισμένες αποφάσεις που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού. Ο ισχύων κανονισμός καταργεί την εν λόγω απαίτηση για τη διασυνοριακή εκτέλεση όλων των αποφάσεων που αφορούν διαφορές γονικής μέριμνας, ενώ προβλέπει ακόμη πιο ευνοϊκή μεταχείριση ορισμένων αποφάσεων με τις οποίες αναγνωρίζεται δικαίωμα επικοινωνίας και ορισμένων αποφάσεων που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού (βλ. [ενότητα 3.6](#) και [ενότητα 4.4.7](#) του κεφαλαίου 4 «Διεθνής απαγωγή παιδιών»). Επομένως, υπό την επιφύλαξη του κανονισμού, απόφαση εκδοθείσα από το δικαστήριο οποιοδήποτε άλλου κράτους μέλους πρέπει να εξομοιούται προς απόφαση εκδοθείσα στο κράτος μέλος εκτέλεσης (βλ. αιτιολογική σκέψη 58).

3.5.3. Έγγραφα προς προσκόμιση για την αναγνώριση και εκτέλεση

Ο διάδικος που επιθυμεί να επικαλεστεί σε κράτος μέλος απόφαση που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος προσκομίζει αντίγραφο της απόφασης που να πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας, καθώς και το πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί χρησιμοποιώντας το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού [βλ. άρθρο 31 παράγραφος 1 στοιχείο β) και άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο α)]. Αν δεν προσκομιστούν τα έγγραφα αυτά, το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή μπορεί να τάξει προθεσμία για την προσκόμισή τους, να αποδεχτεί ισοδύναμα έγγραφα, όπως μετάφραση της απόφασης αντί του παραρτήματος, ή, εφόσον κρίνει ότι διαθέτει επαρκείς πληροφορίες, να απαλλάξει τον βαρυνόμενο από την υποχρέωση αυτή (βλ. άρθρο 32 παράγραφος 1).

Για να εκτελεστεί σε άλλο κράτος μέλος, η απόφαση σε διαφορές γονικής μέριμνας πρέπει να είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης. Ο διάδικος που επιδιώκει την εκτέλεση σε κράτος μέλος απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος υποβάλλει στην αρμόδια για την εκτέλεση αρχή αντίγραφο της απόφασης που να πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις γνησιότητας, καθώς και το πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί χρησιμοποιώντας το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού [βλ. άρθρο 35 παράγραφος 1 στοιχείο β) και άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο β)]. Η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή δεν μπορεί να προχωρήσει χωρίς τα εν λόγω έγγραφα.

Καταρχήν, η απόφαση δεν χρειάζεται να μεταφραστεί. Ωστόσο, το δικαστήριο, η αρμόδια αρχή ή η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή μπορεί, όπου είναι

αναγκαίο, να απαιτεί από τον διάδικο που επικαλείται την απόφαση ή ζητεί εκτέλεση να προσκομίσει μετάφραση ή μεταγραμματισμό, σύμφωνα με το άρθρο 91, του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου του πιστοποιητικού (για την εκτέλεση —του πεδίου που προσδιορίζει την υποχρέωση προς εκτέλεση). Τα πεδία ελεύθερου κειμένου είναι εκείνα που δεν μεταφράζονται αυτόματα με τη χρήση των ηλεκτρονικών εντύπων στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης¹⁵⁶. Εάν το δικαστήριο, η αρμόδια αρχή ή η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή αδυνατεί να προχωρήσει χωρίς μετάφραση ή μεταγραμματισμό της απόφασης, αυτό θα μπορούσε να απαιτηθεί επιπλέον του μεταφρασμένου ή μεταγραμματισμένου ελεύθερου κειμένου του πιστοποιητικού (βλ. άρθρο 32 παράγραφος 2 και άρθρο 35 παράγραφοι 3 και 4).

3.5.4. Άρνηση αναγνώρισης και εκτέλεσης — Άρθρο 30 παράγραφος 3, άρθρο 40 και άρθρα 59-62, κεφάλαιο IV τμήμα V και κεφάλαιο VI, αιτιολογικές σκέψεις 54 και 62

Η απλουστευμένη αναγνώριση και εκτέλεση συνοδεύεται από κατάλληλες εγγυήσεις, με σεβασμό, μεταξύ άλλων, των δικαιωμάτων του καθ' ου (βλ. αιτιολογική σκέψη 62). Οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει την έκδοση απόφασης που να αναγνωρίζει ότι δεν συντρέχουν λόγοι άρνησης αναγνώρισης σε διαφορές γονικής μέριμνας [βλ. άρθρο 30 παράγραφος 3, άρθρο 33 στοιχείο β) και αιτιολογική σκέψη 54]. Το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους, στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση, ορίζει ποιος

μπορεί να θεωρηθεί ως ενδιαφερόμενος που δικαιούται να υποβάλει τέτοια αίτηση (βλ. αιτιολογική σκέψη 54).

Το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση μπορεί να υποβάλει αίτηση άρνησης της εκτέλεσης είτε πριν είτε μετά την έναρξη της διαδικασίας εκτέλεσης στο κράτος μέλος εκτέλεσης (βλ. άρθρο 59). Η αίτηση πρέπει να υποβάλλεται στο αρμόδιο δικαστήριο ή στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους όπου ζητείται η αναγνώριση ή όπου πραγματοποιείται η διαδικασία εκτέλεσης. Τα δικαστήρια και η αρχή που ορίζουν τα κράτη μέλη για τον σκοπό αυτόν σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης¹⁵⁷. Ενεργούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση (βλ. άρθρο 60).

Οι διάδικοι μπορούν να προσβάλουν ή να ασκήσουν προσφυγή κατά της πρωτόδικης απόφασης. Η προσφυγή ασκείται ενώπιον των δικαστηρίων ή της αρχής που ορίζει το μέλος, τα οποία μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης¹⁵⁸ (βλ. άρθρο 61). Περαιτέρω προσβολή ή προσφυγή είναι δυνατή μόνον εφόσον επιτρέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους αναγνώρισης και εκτέλεσης. Στην περίπτωση αυτή, τα εν λόγω δικαστήρια μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης¹⁵⁹.

¹⁵⁷ Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast?init=true

¹⁵⁸ Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast?init=true

¹⁵⁹ Διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast?init=true

¹⁵⁶ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ηλεκτρονικά έντυπα](#).

Γονική μέριμνα

Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με τη διαδικασία εκτέλεσης, συμπεριλαμβανομένων της αναστολής και της άρνησης εκτέλεσης, παρέχονται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

3.5.5. Λόγοι άρνησης σε διαφορές γονικής μέριμνας — Άρθρα 39 και 41, αιτιολογικές σκέψεις 54, 55, 56, 57 και 62

Η αναγνώριση και η εκτέλεση απόφασης σε διαφορές γονικής μέριμνας που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος απορρίπτονται σε άλλο κράτος μέλος αν:

- η αναγνώριση και η εκτέλεση αντίκεινται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης, λαμβανομένου υπόψη του συμφέροντος του παιδιού·
- η απόφαση εκδόθηκε ερήμην προσώπου χωρίς να του επιδοθεί ή κοινοποιηθεί το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο κανονικά και έγκαιρα, ώστε να μπορεί να αμυνθεί, εκτός εάν βεβαιωθεί ότι έχει δεχτεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση·
- δεν έχει δοθεί η δυνατότητα ακρόασης στο πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι η απόφαση παραβιάζει την άσκηση της γονικής μέριμνάς του·
- η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με άλλη μεταγενέστερη απόφαση, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 39 στοιχεία δ) και ε), με ισχύ για το μέλλον, στον βαθμό που οι αποφάσεις αυτές δεν συμβιβάζονται (βλ. αιτιολογική σκέψη 56)·
- η υπόθεση αφορά την τοποθέτηση παιδιού σε άλλο κράτος μέλος και δεν τηρήθηκε η διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 82.

Επιπλέον, η αναγνώριση και η εκτέλεση απόφασης σε διαφορές γονικής μέριμνας που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος μπορούν να απορριφθούν σε άλλο κράτος μέλος αν:

- η απόφαση εκδόθηκε χωρίς να δοθεί η δυνατότητα στο παιδί που είναι ικανό να διαμορφώσει ίδια άποψη να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με το άρθρο 21, με τις ακόλουθες εξαιρέσεις:
 - η διαδικασία αφορά μόνο την παρουσία του παιδιού και υπό την προϋπόθεση ότι δεν απαιτείτο η παροχή αυτής της δυνατότητας δεδομένου του αντικειμένου της διαδικασίας· ή
 - συνέτρεχαν σοβαροί λόγοι, ιδίως, ο επείγων χαρακτήρας της υπόθεσης (για παράδειγμα, όταν υπάρχει άμεσος κίνδυνος για τη σωματική και ψυχολογική ακεραιότητα ή τη ζωή του παιδιού και οποιαδήποτε περαιτέρω καθυστέρηση θα μπορούσε να συνεπάγεται την πιθανότητα επέλευσης του εν λόγω κινδύνου —βλ. αιτιολογική σκέψη 57).

Δεν είναι δυνατή η άρνηση αναγνώρισης απόφασης με μόνη αιτιολογία ότι το δικαστήριο προέλευσης χρησιμοποίησε διαφορετική μέθοδο ακρόασης του παιδιού από αυτήν που θα χρησιμοποιούσε το δικαστήριο στο κράτος μέλος της αναγνώρισης (βλ. αιτιολογική σκέψη 57).

Στο επίπεδο της διαδικασίας εκτέλεσης υπάρχουν δύο ακόμη δυνατότητες άρνησης που συνδέονται με κατάσταση σοβαρού κινδύνου διαρκούς χαρακτήρα (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 6) και με λόγους που απορρέουν από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εάν είναι συμβατοί με τον κανονισμό (βλ. άρθρο 57). Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με τη διαδικασία εκτέλεσης παρέχονται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση». Το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους αναγνώρισης ή εκτέλεσης καθορίζει αν οι λόγοι άρνησης

μπορούν να προβληθούν από διάδικο ή αυτεπαγγέλτως (βλ. αιτιολογική σκέψη 54).

Οι λόγοι άρνησης της αναγνώρισης απαριθμούνται εξαντλητικά. Δεν είναι δυνατό να γίνεται επίκληση, ως λόγων άρνησης, λόγων που δεν αναφέρονται στον κανονισμό, όπως, για παράδειγμα, της παραβίασης του κανόνα της εκκρεμοδικίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 56).

3.5.6. Περιορισμοί όσον αφορά την έρευνα δικαιοδοσίας από το δικαστήριο από το οποίο ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση

Το δικαστήριο ή η αρχή από το/την οποίο/-α ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση δεν μπορεί:

- να ερευνήσει τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους προέλευσης που εξέδωσε την απόφαση — άρθρο 69¹⁶⁰
- να εφαρμόσει το κριτήριο της δημόσιας τάξης στους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας των άρθρων 7 έως 14 του κανονισμού — άρθρο 69¹⁶⁰ ή
- να αναθεωρήσει, σε καμία περίπτωση, επί της ουσίας απόφαση — άρθρο 71.

3.5.7. Δικαστική αρωγή και άλλη βοήθεια — Άρθρο 74 παράγραφος 1 και άρθρο 79 στοιχείο γ)

Όταν υποβάλλει αίτηση για άρνηση αναγνώρισης ή εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 30 παράγραφος 3 ή το άρθρο 40 και το άρθρο 59, το πρόσωπο στο οποίο έχει παρασχεθεί ολικά ή μερικά δικαστική αρωγή ή απαλλαγή από

έξοδα και δαπάνες στο κράτος μέλος προέλευσης απολαμβάνει την ευμενέστερη μεταχείριση ή την ευρύτερη απαλλαγή από έξοδα και δαπάνες, που προβλέπει το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης. Οι κεντρικές αρχές επικουρούν επίσης το συγκεκριμένο πρόσωπο και πρέπει να παρέχουν πληροφορίες και βοήθεια στους δικαιούχους γονικής μέριμνας οι οποίοι επιδιώκουν την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων γονικής μέριμνας σε άλλο κράτος μέλος.

3.5.8. Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες — Άρθρο 65 παράγραφος 2 και άρθρο 66

Τα δημόσια έγγραφα και οι συμφωνίες σε διαφορές γονικής μέριμνας τα οποία παράγουν δεσμευτικά έννομα αποτελέσματα και είναι εκτελεστά στο κράτος μέλος προέλευσης αναγνωρίζονται και εκτελούνται σε άλλα κράτη μέλη χωρίς να απαιτείται καμία ειδική διαδικασία. Εφαρμόζονται οι γενικές διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων, εκτός εάν υπερισχύουν οι ειδικοί κανόνες του κεφαλαίου IV «Αναγνώριση και εκτέλεση» τμήμα 4. Το ειδικό καθεστώς, συμπεριλαμβανομένων των δικονομικών εγγυήσεων, παρουσιάζεται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

Πρόσωπο που επιθυμεί να επικαλεστεί ή να εκτελέσει σε κράτος μέλος δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία άλλου κράτους μέλους προσκομίζει επικυρωμένο αντίγραφο του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας και του πιστοποιητικού που έχει εκδοθεί σύμφωνα με το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα ΙΧ¹⁶⁰ για ζητήματα γονικής μέριμνας (βλ. άρθρο 66 παράγραφος 1).

¹⁶⁰ Βλ. άρθρο 66 παράγραφος 1 και [παράρτημα ΙΧ](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

Γονική μέριμνα

Το πιστοποιητικό εκδίδεται από το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προέλευσης κατόπιν αιτήσεως διαδίκου. Το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή που ορίζεται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορεί να αναζητηθεί στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης¹⁶¹.

Το πιστοποιητικό εκδίδεται μόνον εφόσον πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- το κράτος μέλος που εξουσιοδότησε τη δημόσια αρχή ή άλλη αρχή να συντάξει ή να καταχωρίσει επίσημα το δημόσιο έγγραφο ή να καταχωρίσει τη συμφωνία είχε δικαιοδοσία δυνάμει του κεφαλαίου II του κανονισμού (παράρτημα ΙΧ σημείο 2)·
- το δημόσιο έγγραφο ή η συμφωνία έχει δεσμευτική νομική ισχύ στο εν λόγω κράτος μέλος (παράρτημα ΙΧ σημεία 12.5 και 13.4¹⁶² και αιτιολογική σκέψη 70)·
- σε διαφορές γονικής μέριμνας, αν υπάρχουν ενδείξεις ότι το περιεχόμενο του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας αντιβαίνει στο βέλτιστο συμφέρον του παιδιού (βλ. άρθρο 66 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 71).

Το πιστοποιητικό εκδίδεται στη γλώσσα του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας. Μπορεί, επίσης, να εκδίδεται σε όποια άλλη επίσημη γλώσσα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ζητήσει ο διάδικος.

¹⁶¹ Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

¹⁶² Βλ. σημεία 12.5 και 13.4 του [παράρτηματος ΙΧ του κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

Το δικαστήριο μπορεί να μεταφράσει αυτόματα το πιστοποιητικό μόλις συμπληρωθεί στη γλώσσα των αποφάσεων χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρονικά έντυπα στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης¹⁶³. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν δημιουργεί υποχρέωση για το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή που εκδίδει το πιστοποιητικό να παράσχει μετάφραση ή μεταγραμμάτισμό του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου (βλ. άρθρο 66 παράγραφος 4).

Το πιστοποιητικό μπορεί να διορθωθεί κατόπιν αίτησης ή αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους προέλευσης, το οποίο έχει κοινοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά το άρθρο 103, όταν, λόγω ουσιώδους σφάλματος ή παράλειψης, υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας και του πιστοποιητικού (βλ. άρθρο 67 παράγραφος 1). Τα ίδια δικαστήρια ή η ίδια αρμόδια αρχή επιτρέπεται να ανακαλούν το πιστοποιητικό αν χορηγήθηκε εσφαλμένα, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που ορίζονται στο άρθρο 66, κατόπιν αίτησης ή αυτεπαγγέλτως. Σε περίπτωση ανάκλησης, δεν εκδίδεται ειδικό πιστοποιητικό αναιρέσης. Η διαδικασία, συμπεριλαμβανομένης τυχόν άσκησης ένδικου μέσου, σχετικά με τη διόρθωση ή την ανάκληση του πιστοποιητικού διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης.

3.5.9. Δεν απαιτείται επικύρωση εγγράφων — Άρθρο 90

Όταν ζητείται η αναγνώριση ή η εκτέλεση απόφασης σε διαφορές γονικής μέριμνας βάσει του κανονισμού, δεν απαιτείται η επικύρωση κανενός από τα έγγραφα που απαιτούνται για τους σκοπούς αυτούς. Αυτό ισχύει, για

¹⁶³ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ηλεκτρονικά έντυπα](#).

παράδειγμα, για απόφαση επιμέλειας ή πιστοποιητικό που επισυνάπτεται σε τέτοια απόφαση δυνάμει του κανονισμού.

3.5.10. Εξαιρέσεις από τη γενική διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης προνομιακών αποφάσεων που αφορούν την επικοινωνία (επαφή) ή που συνεπάγονται την επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6 — Άρθρο 42

Η διαδικασία που περιγράφεται ανωτέρω εφαρμόζεται γενικά στις αποφάσεις σχετικά με τη γονική μέριμνα, όπως π.χ. σε υποθέσεις επιμέλειας. Υπάρχουν, ωστόσο, δύο περιπτώσεις στις οποίες ο κανονισμός προβλέπει ευνοϊκότερη μεταχείριση όσον αφορά τη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης. Οι εξαιρέσεις αφορούν αποφάσεις σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας (βλ. [ενότητα 3.6](#)) και αποφάσεις επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας που συνεπάγονται την επιστροφή του παιδιού, οι οποίες λαμβάνονται μετά την απόφαση άρνησης της επιστροφής παιδιού που έχει μετακινηθεί παράνομα ή έχει κατακρατηθεί σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6 (βλ. [ενότητα 4.4.7](#) του κεφαλαίου 4 «Διεθνής απαγωγή παιδιών»). Σε καθεμία από αυτές τις περιπτώσεις, όχι μόνο δεν είναι αναγκαία η κήρυξη της εκτελεστότητας, αλλά δεν ισχύουν και οι λόγοι άρνησης της αναγνώρισης και εκτέλεσης που προβλέπονται στο άρθρο 39. Μπορεί να προβληθεί μόνο ένας λόγος άρνησης, δηλαδή η ύπαρξη μεταγενέστερης ασυμβίβαστης απόφασης γονικής μέριμνας για το ίδιο παιδί, η οποία έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση ή σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος της συνήθους διαμονής του παιδιού, εφόσον η εν λόγω μεταγενέστερη απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που

απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση (βλ. άρθρο 50).

Ωστόσο, δεν υπάρχει διαφορά στο επίπεδο της διαδικασίας εκτέλεσης αυτής της απόφασης σε σχέση με τις αποφάσεις που δεν είναι προνομιούχες και εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Οι ίδιες αυτές δυνατότητες ισχύουν σε περίπτωση άρνησης που συνδέεται με κατάσταση διαρκούς σοβαρού κινδύνου (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 6) και με λόγους που απορρέουν από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εάν είναι συμβατοί με τον κανονισμό (βλ. άρθρο 57). Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με τη διαδικασία εκτέλεσης παρέχονται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

Θεσπίζεται διαδικασία σύμφωνα με την οποία εκδίδεται πιστοποιητικό από το δικαστήριο προέλευσης υπό ειδικές προϋποθέσεις και το πιστοποιητικό αυτό μαζί με αντίγραφο της απόφασης την οποία αφορά το πιστοποιητικό είναι επαρκές για την άμεση εκτέλεση. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα πιστοποιητικά αυτά βλ. αντίστοιχα [ενότητα 3.6.3](#) επ. όσον αφορά την επικοινωνία (επαφή) και [4.4.7](#) επ. όσον αφορά την επιστροφή του παιδιού.

3.6. Αποφάσεις σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας (επαφής) — Αναγνώριση και εκτέλεση — Άρθρο 42 παράγραφος 1 στοιχείο α), άρθρο 45 παράγραφος 1 και κεφάλαιο IV τμήμα 2

3.6.1. Αναγνώριση και εκτέλεση του δικαιώματος επικοινωνίας (επαφής) βάσει του κανονισμού — Άρθρα 42 παράγραφος 1 στοιχείο α) και άρθρο 45 παράγραφος 1

Ένας από τους κύριους στόχους του κανονισμού είναι να διασφαλιστεί η διατήρηση της επικοινωνίας του παιδιού σε όλη τη διάρκεια της παιδικής ηλικίας με όλους τους δικαιούχους γονικής μέριμνας ακόμα και μετά τον χωρισμό και όταν κατοικούν σε διαφορετικά κράτη μέλη. Με τον τρόπο αυτόν, ο κανονισμός εκφράζει τις αρχές των άρθρων 9 και 10 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού και του άρθρου 24 παράγραφος 3 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ο κανονισμός διευκολύνει την άσκηση του διασυνοριακού δικαιώματος επικοινωνίας εξασφαλίζοντας ότι απόφαση για το δικαίωμα επικοινωνίας που εκδίδεται σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζεται και είναι εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος χωρίς δυνατότητα εναντίωσης στην αναγνώριση, υπό τον όρο ότι συνοδεύεται από πιστοποιητικό το οποίο έχει εκδοθεί από το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση¹⁶⁴. Αυτό δεν εμποδίζει τους

δικαιούχους γονικής μέριμνας να ζητήσουν την αναγνώριση και την εκτέλεση απόφασης η οποία αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση που περιέχονται στο κεφάλαιο IV τμήμα 1 του κανονισμού, εφόσον το επιθυμούν (βλ. άρθρο 42 παράγραφος 2 και [ενότητα 3.5](#)). Αυτή η γενική διαδικασία εφαρμόζεται επίσης στις αποφάσεις που αφορούν το δικαίωμα επικοινωνίας οι οποίες δεν μπορούν να πιστοποιηθούν σύμφωνα με το άρθρο 47.

3.6.2. Ποια είναι τα δικαιώματα προσωπικής επικοινωνίας; — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 10)

Ο όρος «δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας» περιλαμβάνει κυρίως το δικαίωμα μετακίνησης του παιδιού για ορισμένο χρονικό διάστημα σε τόπο άλλον από τον τόπο της συνήθους διαμονής του. Το «δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας» μπορεί να περιλαμβάνει κάθε μορφή επαφής μεταξύ του παιδιού και κάποιου άλλου προσώπου, μεταξύ άλλων, για παράδειγμα, την προσωπική επαφή και την επαφή μέσω τηλεφώνου, διαδικτύου ή ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Οι κανόνες για το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας εφαρμόζονται σε όλα τα δικαιώματα επικοινωνίας, ανεξάρτητα από τον δικαιούχο. Σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, δικαίωμα επικοινωνίας μπορεί να χορηγείται στον γονέα με τον οποίο δεν κατοικεί το παιδί ή σε άλλα μέλη της οικογένειας, όπως παππούδες/γιαγιάδες ή τρίτα πρόσωπα.

Οι εν λόγω κανόνες σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση εφαρμόζονται μόνο στις αποφάσεις στο μέτρο που δίνουν δικαιώματα

¹⁶⁴ Βλ. [ενότητα 3.6.3](#) του παρόντος πρακτικού οδηγού.

επικοινωνίας είτε όταν η επικοινωνία αποτελεί το μοναδικό αντικείμενο της απόφασης είτε όταν αποφασίζεται σε σχέση με άλλες πτυχές της γονικής μέριμνας. Από την άλλη πλευρά, η αναγνώριση απόφασης με την οποία απορρίπτεται αίτηση για δικαίωμα επικοινωνίας διέπεται από τους γενικούς κανόνες σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση.

3.6.3. Το πιστοποιητικό — Άρθρο 47

Απόφαση που παρέχει δικαίωμα επικοινωνίας αναγνωρίζεται και είναι εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος υπό τον όρο ότι συνοδεύεται από πιστοποιητικό, το οποίο εκδίδεται από το δικαστήριο προέλευσης που εξέδωσε την απόφαση. Σκοπός του πιστοποιητικού είναι η διασφάλιση της τήρησης ορισμένων δικονομικών εγγυήσεων κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στο κράτος μέλος προέλευσης. Το πιστοποιητικό που αφορά ορισμένες αποφάσεις οι οποίες παρέχουν δικαίωμα επικοινωνίας παρατίθεται στο παράρτημα V του κανονισμού.

3.6.3.1. Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την έκδοση πιστοποιητικού; — Άρθρο 47 παράγραφος 3 και παράρτημα V

Το δικαστήριο προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό αφού διαπιστώσει ότι έχουν τηρηθεί οι ακόλουθες δικονομικές εγγυήσεις:

- όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη είχαν δυνατότητα ακρόασης
- δόθηκε στο παιδί η δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με το άρθρο 21.

- σε περίπτωση που η απόφαση εκδόθηκε ερήμην, το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε στον ερημοδικήσαντα διάδικο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί ή, αν το έγγραφο επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε στον ερημοδικήσαντα διάδικο χωρίς όμως να έχουν τηρηθεί οι προϋποθέσεις αυτές, βεβαιώθηκε ότι ο ερημοδικήσας διάδικο αποδέχτηκε την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση.

Εάν δεν έχουν τηρηθεί οι δικονομικές εγγυήσεις, το πιστοποιητικό δεν πρέπει να εκδίδεται. Το πιστοποιητικό δεν φέρει πεδίο «όχι» στα τμήματα αυτά για τον συγκεκριμένο σκοπό, ώστε να καθίσταται σαφές ότι το πιστοποιητικό δεν μπορεί να εκδοθεί (βλ. παράρτημα V σημεία 11 και 13).

Δεν είναι δυνατό να ασκηθεί προσφυγή κατά της έκδοσης του πιστοποιητικού. Ωστόσο, η απόφαση περί μη έκδοσης μπορεί να προσβληθεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

Σε περίπτωση άρνησης της έκδοσης του πιστοποιητικού που παρατίθεται στο παράρτημα V, το δικαστήριο διατηρεί τη δυνατότητα έκδοσης του πιστοποιητικού που παρατίθεται στο παράρτημα III και οι διάδικοι μπορούν να ζητήσουν την αναγνώριση και την εκτέλεση της απόφασης που αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση (βλ. [ενότητα 3.5](#)).

Γονική μέριμνα

3.6.3.2. Η γλώσσα του πιστοποιητικού — Άρθρο 47 παράγραφος 2

Το δικαστήριο προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό στη γλώσσα της απόφασης χρησιμοποιώντας το τυποποιημένο έντυπο του παραρτήματος V. Το πιστοποιητικό μπορεί επίσης να εκδίδεται σε άλλη επίσημη γλώσσα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει ζητήσει ένας από τους διαδίκους. Το γεγονός αυτό δεν δημιουργεί υποχρέωση για το δικαστήριο που εκδίδει το πιστοποιητικό να παράσχει μετάφραση ή μεταγραμματισμό του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου του πιστοποιητικού. Το δικαστήριο μπορεί να μεταφράσει αυτόματα το πιστοποιητικό μόλις συμπληρωθεί στη γλώσσα των αποφάσεων χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρονικά έντυπα στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης¹⁶⁵.

3.6.3.3. Πότε θα πρέπει το δικαστήριο προέλευσης να εκδίδει το πιστοποιητικό; — Άρθρο 45 παράγραφος 2, άρθρο 47 παράγραφος 1 και άρθρο 49, αιτιολογική σκέψη 66

Το δικαστήριο προέλευσης θα πρέπει να εκδίδει το πιστοποιητικό κατόπιν αίτησης ενός από τους διαδίκους όταν η απόφαση καθίσταται εκτελεστή, έστω και προσωρινά (βλ. άρθρο 47 παράγραφος 1 και άρθρο 45 παράγραφος 2).

Η έκδοση του πιστοποιητικού μπορεί να ζητηθεί κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αφού η απόφαση καταστεί εκτελεστή, και μετά τη διαδικασία εάν το δικαίωμα επικοινωνίας θα ασκηθεί πέραν των εθνικών συνόρων σε άλλο κράτος μέλος.

Το δικαστήριο δεν υποχρεούται να εκδίδει το πιστοποιητικό αυτεπαγγέλτως. Το εθνικό δίκαιο πολλών κρατών μελών προβλέπει ότι οι αποφάσεις που αφορούν το δικαίωμα επικοινωνίας είναι «εκτελεστές», ανεξαρτήτως ενδεχόμενης άσκησης ένδικου μέσου. Αν το εθνικό δίκαιο δεν καθιστά μια απόφαση εκτελεστή για όσο χρονικό διάστημα εκκρεμεί εις βάρος της προσφυγή, ο κανονισμός παρέχει αυτό το δικαίωμα στο δικαστήριο προέλευσης. Στόχος είναι να αποτραπεί το ενδεχόμενο οι παρελκυστικές προσφυγές να καθυστερούν αδικαιολόγητα την εκτέλεση μιας απόφασης και να καλυφθούν επείγουσες καταστάσεις (βλ. άρθρο 45 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 66).

Όταν η απόφαση πάψει να έχει εκτελεστότητα ή η εκτελεστότητά της ανασταλεί ή περιοριστεί στο κράτος μέλος προέλευσης, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει την έκδοση πιστοποιητικού περί έλλειψης ή περιορισμού της εκτελεστότητας ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης (βλ. άρθρο 49 παράγραφος 1). Η αίτηση ανάκλησης του πιστοποιητικού μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως λόγος αναστολής της διαδικασίας εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 56 παράγραφος 2 στοιχείο δ).

Στην περίπτωση αυτή, το πιστοποιητικό εκδίδεται με τη χρήση του τυποποιημένου εντύπου που παρέχεται στο παράρτημα VII στη γλώσσα της απόφασης. Το πιστοποιητικό μπορεί επίσης να εκδίδεται σε άλλη επίσημη γλώσσα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει ζητήσει

¹⁶⁵ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ηλεκτρονικά έντυπα](#)

ένας από τους διαδίκους. Το γεγονός αυτό δεν δημιουργεί υποχρέωση για το δικαστήριο που εκδίδει το πιστοποιητικό να παράσχει μετάφραση ή μεταγραμματισμό του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου (βλ. άρθρο 49 παράγραφος 2). Το πιστοποιητικό αυτό (παράρτημα VII) υπερισχύει του πιστοποιητικού αναγνώρισης και εκτέλεσης της απόφασης που χορηγεί δικαίωμα επικοινωνίας (παράρτημα V) και επιτρέπει την περάτωση της διαδικασίας εκτέλεσης.

3.6.3.4. Διόρθωση του πιστοποιητικού — Άρθρο 48 παράγραφος 1

Εάν το δικαστήριο προέλευσης έχει διαπράξει ουσιώδες σφάλμα ή παράλειψη και υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ της απόφασης και του πιστοποιητικού, είναι δυνατό να υποβληθεί αίτηση διόρθωσης στο δικαστήριο προέλευσης (βλ. άρθρο 48 παράγραφος 1). Το δικαστήριο μπορεί επίσης να διορθώσει αυτεπαγγέλτως το πιστοποιητικό. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης, συμπεριλαμβανομένης τυχόν άσκησης ένδικου μέσου, σχετικά με τη διόρθωση. Ωστόσο, σε περίπτωση απόρριψης της αίτησης έκδοσης του πιστοποιητικού, είναι δυνατό να ασκηθεί προσφυγή.

3.6.3.5. Ανάκληση του πιστοποιητικού — Άρθρο 48 παράγραφος 2 και άρθρο 49

Το δικαστήριο προέλευσης μπορεί, κατόπιν αίτησης ή αυτεπαγγέλτως, να ανακαλέσει το πιστοποιητικό, αν χορηγήθηκε εσφαλμένα, λαμβανομένων υπόψη των απαιτήσεων που ορίζονται στο άρθρο 47 (βλ. άρθρο 48 παράγραφος 2). Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο του

κράτους μέλους προέλευσης, συμπεριλαμβανομένης τυχόν άσκησης ένδικου μέσου, σχετικά με την ανάκληση.

Σε περίπτωση ανάκλησης, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει πιστοποιητικό περί έλλειψης ή περιορισμού της εκτελεστότητας (παράρτημα VII).

Η αίτηση ανάκλησης του πιστοποιητικού μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως λόγος αναστολής της διαδικασίας εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 56 παράγραφος 2 στοιχείο δ).

3.6.3.6. Τι αποτελέσματα παράγει το πιστοποιητικό; — Άρθρο 43 παράγραφος 1, άρθρο 45 παράγραφος 1 και άρθρο 50

Απόφαση η οποία αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας και συνοδεύεται από πιστοποιητικό αναγνωρίζεται και είναι εκτελεστή σε άλλα κράτη χωρίς δυνατότητα εναντίωσης στην αναγνώρισή της εκτός αν διαπιστωθεί ασυμβίβαστο με μεταγενέστερη απόφαση.

Το γεγονός ότι η απόφαση που αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας συνοδεύεται από πιστοποιητικό συνεπάγεται ότι ο δικαιούχος του δικαιώματος επικοινωνίας μπορεί να ζητήσει την αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης σε άλλο κράτος μέλος χωρίς ενδιάμεση διαδικασία («exequatur»). Επιπλέον, ο άλλος διάδικος δεν μπορεί να εναντιωθεί στην αναγνώριση και στην εκτέλεση της απόφασης βάσει των λόγων άρνησης της αναγνώρισης που παρατίθενται στο άρθρο 39. Η αναγνώριση και η εκτέλεση μπορούν να

Γονική μέριμνα

απορριφθούν σε περίπτωση ασυμβίβαστης μεταγενέστερης απόφασης για το ίδιο παιδί που έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος αναγνώρισης ή σε άλλο κράτος ή στην τρίτη χώρα συνήθους διαμονής του παιδιού, εφόσον η μεταγενέστερη απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση (βλ. άρθρο 50). Η διαδικασία άρνησης σε περίπτωση ασυμβίβαστης απόφασης παρουσιάζεται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

Στο επίπεδο της διαδικασίας εκτέλεσης υπάρχουν δύο ακόμη δυνατότητες άρνησης που συνδέονται με κατάσταση σοβαρού κινδύνου διαρκούς χαρακτήρα (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 6) και με λόγους που απορρέουν από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εάν είναι συμβατοί με τον κανονισμό (βλ. άρθρο 57). Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με την εκτέλεση παρέχονται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

3.6.4. Η απόφαση αντιμετωπίζεται ως ισοδύναμη με απόφαση του κράτους μέλους εκτέλεσης — Άρθρο 47 και άρθρο 51 παράγραφος 1

Το πιστοποιητικό βεβαιώνει ότι η απόφαση αντιμετωπίζεται, για τους σκοπούς της αναγνώρισης και εκτέλεσης σε άλλο κράτος μέλος, ως ισοδύναμη με απόφαση που έχει εκδοθεί σ' αυτό.

Το γεγονός ότι μία απόφαση αναγνωρίζεται και είναι εκτελεστή σε άλλο κράτος μέλος σημαίνει ότι αυτή αντιμετωπίζεται καταρχήν ως «εθνική» απόφαση και αναγνωρίζεται και εκτελείται υπό τις ίδιες προϋποθέσεις με απόφαση εκδοθείσα σ' αυτό το κράτος μέλος. Εάν ένας διάδικος δεν συμμορφώνεται εκουσίως με απόφαση που αφορά δικαίωμα επικοινωνίας,

ο άλλος διάδικος μπορεί να ζητήσει την εκτέλεσή της απευθείας από τις αρχές του κράτους μέλους εκτέλεσης. Η διαδικασία εκτέλεσης διέπεται από το εθνικό δίκαιο, εφόσον ο κανονισμός δεν περιέχει ενιαίους κανόνες (βλ. [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση»).

3.6.5. Η εξουσία των δικαστηρίων του κράτους μέλους εκτέλεσης να ορίζουν διακανονισμούς για την άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας — Άρθρο 54 και αιτιολογική σκέψη 61

Η εκτέλεση μπορεί να καταστεί δυσχερής ή και αδύνατη, εάν η απόφαση δεν περιλαμβάνει πληροφορίες ή περιέχει ανεπαρκείς πληροφορίες σχετικά με τους διακανονισμούς για την οργάνωση της άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας. Για να διασφαλιστεί, ωστόσο, η εκτέλεση του δικαιώματος επικοινωνίας σε τέτοιες καταστάσεις, ο κανονισμός παρέχει στα δικαστήρια των αρμόδιων για την εκτέλεση αρχών την εξουσία να προβαίνουν στους αναγκαίους διακανονισμούς για την οργάνωση της άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας, με παράλληλη τήρηση των ουσιαστικών στοιχείων της απόφασης. Οι αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές ή τα δικαστήρια μπορούν να προσδιορίζουν λεπτομερώς τις πρακτικές περιστάσεις ή τις νομικές προϋποθέσεις που απαιτούνται σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης προκειμένου να καταστεί μια αόριστη απόφαση πιο συγκεκριμένη και ακριβής. Κατά τον ίδιο τρόπο μπορούν να γίνονται και άλλες ρυθμίσεις προς συμμόρφωση με τις νομικές απαιτήσεις του εθνικού δικαίου εκτέλεσης του κράτους μέλους εκτέλεσης, όπως, για παράδειγμα, η συμμετοχή αρχής προστασίας παιδιών ή ψυχολόγου στο στάδιο της εκτέλεσης. Σε κάθε περίπτωση, το δικαστήριο εκτέλεσης δεν επιτρέπεται να αντικαταστήσει

μέτρα που είναι άγνωστα στο δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης με διαφορετικά μέτρα (βλ. αιτιολογική σκέψη 61).

Το άρθρο 54 δεν απονέμει δικαιοδοσία ως προς την ουσία στο δικαστήριο εκτέλεσης. Ως εκ τούτου, τυχόν διακανονισμοί που διατάσσονται σύμφωνα

με την εν λόγω διάταξη παύουν να ισχύουν μόλις εκδώσει απόφαση το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

4. Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

4.1. Εισαγωγή

4.1.1. Σχέσεις με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 — Άρθρο 1 παράγραφος 3, άρθρα 22, 96 και 98 και αιτιολογική σκέψη 40

Η σύμβαση της Χάγης του 1980¹⁶⁶ έχει κυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και εξακολουθεί να εφαρμόζεται σε περιπτώσεις απαγωγής παιδιών μεταξύ κρατών μελών. Ωστόσο, η σύμβαση της Χάγης του 1980 συμπληρώνεται με ορισμένες διατάξεις του κανονισμού, οι οποίες εφαρμόζονται σε τέτοιες υποθέσεις. Κατά συνέπεια, όσον αφορά τη λειτουργία της σύμβασης της Χάγης του 1980 στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών, οι διατάξεις του κανονισμού υπερισχύουν των κανόνων της σύμβασης της Χάγης του 1980, στον βαθμό που αυτή αφορά θέματα που ρυθμίζονται από τον κανονισμό.

Για τους σκοπούς της σύμβασης της Χάγης του 1980 και του κανονισμού, η απαγωγή παιδιού καλύπτει τόσο την παράνομη μετακίνηση όσο και την

παράνομη κατακράτηση παιδιού¹⁶⁷. Αυτά που ακολουθούν εφαρμόζονται και στα δύο είδη καταστάσεων.

Εάν πραγματοποιηθεί απαγωγή παιδιού μεταξύ κράτους μέλους και τρίτης χώρας που είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1980, εφαρμόζεται μόνο η σύμβαση της Χάγης του 1980. Εάν η απαγωγή αφορά κράτος μέλος και κράτος που δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1980, εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων τυχόν (διμερών) συνθηκών του εν λόγω κράτους μέλους.

4.1.2. Αποτροπή της απαγωγής παιδιών από γονείς και άμεση επιστροφή τους

Η σύμβαση της Χάγης του 1980 και ο κανονισμός έχουν ως κοινό στόχο την αποτροπή της απαγωγής παιδιών από τους γονείς μεταξύ κρατών μελών. Ωστόσο, εάν συμβεί αυτό, τόσο η σύμβαση της Χάγης του 1980 όσο και ο κανονισμός επιδιώκουν να διασφαλίσουν την άμεση επιστροφή του παιδιού στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του αμέσως πριν από την απαγωγή.

Ο κανονισμός ενισχύει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και παρέχει πρόσθετα εργαλεία για την επιτάχυνση και τη διασφάλιση της άμεσης επιστροφής, ενώ, σε ορισμένες περιπτώσεις, το δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού πριν από την απαγωγή

¹⁶⁶ [Σύμβαση της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του 1980 για την απαγωγή παιδιών \(στο εξής: σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών\)](#), ανωτέρω υποσημείωση 100.

¹⁶⁷ Βλ. άρθρο 2 παράγραφοι 2, 9 και 11 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1, και άρθρα 3, 4 και 5 της [σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100.

έχει τον τελικό λόγο για το αν το παιδί θα παραμείνει στο κράτος μέλος απαγωγής ή θα επιστρέψει στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του.

Επίσης, ο κανονισμός επιτρέπει σε αποφάσεις που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού σε άλλο κράτος μέλος, σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980, να επωφελούνται από το σύστημα αναγνώρισης και εκτέλεσης που προβλέπεται στον κανονισμό, όταν οι εν λόγω αποφάσεις πρέπει να εκτελεστούν σε άλλο κράτος μέλος λόγω νέας απαγωγής μετά την έκδοση της απόφασης επιστροφής (βλ. άρθρο 1 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 16).

Η αποτροπή της απαγωγής παιδιού από γονέα και η άμεση επιστροφή του βρίσκονται επίσης στο επίκεντρο της νομολογίας του ΕΔΑΔ που παρουσιάζεται στην [ενότητα 5.6](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση».

Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής αποφασίσει να επιστρέψει το παιδί, εκδίδει, κατόπιν αίτησης διαδίκου, πιστοποιητικό σχετικά με αποφάσεις που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού σε άλλο κράτος μέλος, σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980, και τυχόν προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 5 του κανονισμού που τις συνοδεύουν, χρησιμοποιώντας το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα IV¹⁶⁸ του κανονισμού.

4.1.3. Οι βασικές αρχές των κανόνων για την απαγωγή παιδιού

1. Όταν ένα παιδί απάγεται από ένα κράτος μέλος (στο εξής: κράτος μέλος προέλευσης) σε άλλο (στο εξής: κράτος μέλος καταφυγής), ο κανονισμός διασφαλίζει καταρχήν ότι τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης διατηρούν δικαιοδοσία να αποφασίζουν για θέματα γονικής μέριμνας, συμπεριλαμβανομένου του ζητήματος της επιμέλειας, ανεξάρτητα από την απαγωγή (βλ. [ενότητα 4.2](#)).
2. Όταν υποβληθεί αίτηση για την επιστροφή του παιδιού ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους καταφυγής, αυτό το δικαστήριο εφαρμόζει τη σύμβαση της Χάγης του 1980, όπως συμπληρώθηκε από τον κανονισμό. Τα δικαστήρια του κράτους μέλους καταφυγής διασφαλίζουν την άμεση επιστροφή του παιδιού (βλ. [ενότητα 4.3](#)).
3. Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής αποφασίσει να επιστρέψει το παιδί, η απόφασή του είναι εκτελεστή στο εν λόγω κράτος μέλος σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Σε περίπτωση νέας απαγωγής σε άλλο κράτος μέλος, η απόφαση αυτή μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί εκεί και, ως εκ τούτου, τα πρόσωπα που ζητούν την επιστροφή δεν χρειάζεται να κινήσουν νέα διαδικασία επιστροφής βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980 (βλ. άρθρο 2

¹⁶⁸ Βλ. [παράρτημα IV](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

παράγραφος 1 στοιχείο α), αιτιολογική σκέψη 16 και άρθρο 36 παράγραφος 1 στοιχείο γ)]¹⁶⁹.

4. Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής αποφασίσει να μην επιστρέψει το παιδί για τους λόγους που αναφέρονται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β)¹⁷⁰ ή στο άρθρο 13 παράγραφος 2¹⁷¹ της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και στις δύο αυτές διατάξεις, το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης εξακολουθεί να έχει το δικαίωμα να εξετάσει επί της ουσίας το δικαίωμα επιμέλειας και, ως εκ τούτου, να επηρεάσει το αν το παιδί θα επιστρέψει ή όχι (βλ. [ενότητα 4.4](#)).
5. Στις εν λόγω περιπτώσεις, εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης εκδώσει απόφαση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, η απόφαση αυτή μπορεί να υπερσχύει της προηγούμενης απόφασης άρνησης της επιστροφής που έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος καταφυγής. Μπορεί επίσης να επωφεληθεί από την ειδική προνομιακή μεταχείριση όσον αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεσή της στο κράτος μέλος καταφυγής και σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος, με αποτέλεσμα να

¹⁶⁹ Αυτό δεν εμποδίζει το ενδιαφερόμενο μέρος να τηρήσει τους κανόνες της σύμβασης του 1980 και να υποβάλει εκ νέου αίτηση στο νέο κράτος μέλος απαγωγής ([σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100).

¹⁷⁰ Όταν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του τέκνου να το εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιοδήποτε άλλο τρόπο να το περιανέγει σε μια αφόρητη κατάσταση.

¹⁷¹ Όταν το παιδί αντιτίθεται στην επιστροφή του και έχει ήδη την ηλικία και την ωριμότητα που υπαγορεύουν να ληφθεί υπόψη η γνώμη του.

ονομαστεί «προνομιακή απόφαση» (βλ. αιτιολογική σκέψη 52, τον τίτλο του κεφαλαίου IV ενότητα 2 του κανονισμού και [ενότητα 4.4.7](#)).

6. Εναλλακτικά, η υπόθεση απαγωγής παιδιού μπορεί να επιλυθεί με διαμεσολάβηση ή άλλα μέσα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (βλ. άρθρο 25 και [ενότητα 4.3.8](#)), με συμφωνία των μερών που επιτυγχάνεται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής (βλ. άρθρα 9 και 10 και αιτιολογική σκέψη 22) ή με την εκτέλεση απόφασης σχετικά με τη γονική μέριμνα¹⁷², η οποία είτε προϋπήρχε είτε εκδόθηκε μετά από άρνηση επιστροφής του παιδιού βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980, η οποία δεν μπορεί να χαρακτηριστεί προνομιακή¹⁷³ (βλ. [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση αποφάσεων»). Εναπόκειται στο ενδιαφερόμενο μέρος να αποφασίσει ποια οδό θα επιλέξει, δεδομένου ότι δεν αλληλοαποκλείονται όλες.
7. Τα δύο δικαστήρια¹⁷⁴ επικοινωνούν και συνεργάζονται (βλ. [ενότητα 7.4](#) του κεφαλαίου 7 «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών»).
8. Οι κεντρικές αρχές του κράτους μέλους προέλευσης και του κράτους μέλους καταφυγής που είναι αρμόδιες για υποθέσεις απαγωγής παιδιών συνεργάζονται μεταξύ τους και επικουρούν τα δικαστήρια

¹⁷² Απόφαση του ΔΕΕ της 19ης Σεπτεμβρίου 2018 στην [υπόθεση C-325/18](#) PPU, C.E. και N.E., ECLI:EU:C:2018:739, σκέψεις 49 έως 53.

¹⁷³ [Υπόθεση C-376/14](#) PPU, C κατά M., ανωτέρω υποσημείωση 106, σκέψη 65.

¹⁷⁴ Η [σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100, αναφέρεται σε «αρμόδιες αρχές» που περιλαμβάνουν επίσης δικαστήρια.

κατά την άσκηση των καθηκόντων τους¹⁷⁵ (βλ. [ενότητα 7.2](#) του κεφαλαίου 7 «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών»).

9. Οι κεντρικές αρχές που είναι αρμόδιες για υποθέσεις απαγωγής παιδιών, το δικαστήριο που αποφαινεται σχετικά με την επιστροφή, καθώς και η αρχή που είναι αρμόδια για την εκτέλεση των αποφάσεων ενεργούν χωρίς καθυστέρηση (βλ. [ενότητες 4.3.2](#) και [4.3.6](#)).

4.1.4. Σημασία του ρόλου του δικαστικού σώματος — Αιτιολογική σκέψη 41

Ως γενική παρατήρηση, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι η πολυπλοκότητα και ο χαρακτήρας των θεμάτων που αναλύονται στα διάφορα διεθνή νομικά μέσα στον τομέα της απαγωγής παιδιών επιβάλλουν την εξειδίκευση και καλή εκπαίδευση των δικαστών. Παρά το γεγονός ότι η οργάνωση των δικαστηρίων δεν υπάγεται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, η πείρα των κρατών μελών που συγκέντρωσαν τη δικαιοδοσία εξέτασης υποθέσεων σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 σε περιορισμένο αριθμό δικαστηρίων ή δικαστών είναι θετική και αποδεικνύει τη βελτίωση της ποιότητας και της αποδοτικότητας. Για την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιστροφής σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 το συντομότερο δυνατόν, ο κανονισμός ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξετάζουν, με τρόπο συνεκτικό προς τη δομή του αντίστοιχου νομικού συστήματός τους, το ενδεχόμενο συγκέντρωσης της αρμοδιότητας για την εν λόγω διαδικασία

σε όσο το δυνατόν λιγότερα δικαστήρια. Η αρμοδιότητα για τις υποθέσεις απαγωγής παιδιών θα μπορούσε να συγκεντρωθεί σε ένα μόνο δικαστήριο για όλη τη χώρα ή σε περιορισμένο αριθμό δικαστηρίων, με τη χρήση, παραδείγματος χάριν, του αριθμού των εφετείων ως σημείου εκκίνησης και τη συγκέντρωση της αρμοδιότητας για τις υποθέσεις διεθνούς απαγωγής παιδιών σε ένα πρωτοβάθμιο δικαστήριο στην περιφέρεια κάθε εφετείου (βλ. αιτιολογική σκέψη 41).

Η διεθνής συνεργασία μεταξύ δικαστών ειδικών σε θέματα οικογενειακού δικαίου αναπτύσσεται ολοένα και περισσότερο κατά τα τελευταία έτη. Υπάρχει σήμερα ένα συνεχώς διευρυνόμενο δίκτυο δικαστών ικανών να συμβάλλουν στη βελτιστοποίηση της λειτουργίας της σύμβασης της Χάγης του 1980 και του κανονισμού, όσον αφορά την απαγωγή παιδιών και άλλα ζητήματα που αφορούν τα παιδιά. Σε πολλές χώρες έχουν διοριστεί δικαστές-σύνδεσμοι που είναι σε θέση να βοηθήσουν την επικοινωνία μεταξύ δικαστικών αρχών και να παρέχουν συμβουλές και υποστήριξη σε συναδέλφους τους στη χώρα τους και σε άλλα κράτη σε σχέση με ζητήματα που ανακύπτουν σε τέτοιες υποθέσεις¹⁷⁶.

¹⁷⁵ Για τις κεντρικές αρχές βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980, βλ.: <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=24>.

¹⁷⁶ Βλ. <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=24> για λεπτομέρειες σχετικά με το διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης και https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast/?init=true για το ευρωπαϊκό δίκτυο δικαστών για υποθέσεις οικογενειακού δικαίου που λειτουργεί ως μέρος του ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

4.2. Θέματα διεθνούς δικαιοδοσίας όσον αφορά υποθέσεις απαγωγής παιδιών

Η διεθνής δικαιοδοσία σε υποθέσεις παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού διέπεται από τον ειδικό κανόνα του άρθρου 9 που διατηρεί ως γενική αρχή τη διεθνή δικαιοδοσία του κράτους μέλους προέλευσης να αποφαινεται επί θεμάτων γονικής μέριμνας, συμπεριλαμβανομένου του ζητήματος της επιμέλειας, ανεξάρτητα από την απαγωγή, ή από το άρθρο 10 σχετικά με την επιλογή δικαστηρίου.

Οι διατάξεις αυτές παρουσιάζονται στις [ενότητες 3.2.5](#) και [3.2.6](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα».

4.3. Κανόνες που διασφαλίζουν την άμεση επιστροφή του παιδιού

4.3.1. Το δικαστήριο εφαρμόζει τη σύμβαση της Χάγης του 1980, όπως συμπληρώθηκε από τα άρθρα 22 έως 29, το κεφάλαιο VI και την αιτιολογική σκέψη 40.

Όταν ένα φυσικό πρόσωπο, ίδρυμα ή άλλη οργάνωση που ισχυρίζεται ότι συντρέχει παραβίαση δικαιώματος επιμέλειας προσφεύγει, είτε απευθείας είτε με τη συνδρομή κεντρικής αρχής αρμόδιας για υποθέσεις απαγωγής παιδιών, σε δικαστήριο κράτους μέλους, βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980, με αίτημα την έκδοση απόφασης που να διατάσσει την επιστροφή παιδιού κάτω των 16 ετών, εφαρμόζονται τα άρθρα 23 έως 29 και το

κεφάλαιο VI του κανονισμού και συμπληρώνουν τη σύμβαση της Χάγης του 1980 (βλ. άρθρο 22). Προς τον σκοπό αυτό, ο δικαστής μπορεί να κρίνει χρήσιμο να συμβουλευτεί τη σχετική νομολογία, η οποία διατίθεται στη βάση δεδομένων INCADAT που έχει δημιουργηθεί από τη Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο¹⁷⁷. Η εξηγηματική έκθεση και οι οδηγοί ορθής πρακτικής που αφορούν τη σύμβαση της Χάγης του 1980 μπορεί επίσης να είναι χρήσιμοι (βλ. διαδικτυακό τόπο της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο)¹⁷⁸. Επίσης, το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο για αστικές υποθέσεις συνέταξε πρακτικό οδηγό για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις μεθόδους χειρισμού και ακρόασης εισερχόμενων υποθέσεων επιστροφής¹⁷⁹.

4.3.2. Η κεντρική αρχή ενεργεί χωρίς καθυστέρηση — Άρθρο 23

Όταν μια κεντρική αρχή κράτους μέλους που είναι αρμόδια για υποθέσεις απαγωγής παιδιών λάβει αίτηση βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980, ενεργεί χωρίς καθυστέρηση. Εν προκειμένω, πρέπει, μεταξύ άλλων, να εκδώσει αποδεικτικό παραλαβής της αίτησης εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία παραλαβής. Πρέπει επίσης να ενημερώσει, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, την έτερη κεντρική αρχή ή τον αιτούντα, ανάλογα με την περίπτωση, σχετικά με τα αρχικά μέτρα που έχουν ληφθεί

¹⁷⁷ <http://www.incadat.com/>: η βάση δεδομένων INCADAT περιλαμβάνει πλέον και υποθέσεις βάσει του κανονισμού και επίσης στο ΔΕΕ και το ΕΔΑΔ.

¹⁷⁸ [Σύμβαση της Συνδιάσκεψης της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο του 1980 για την απαγωγή παιδιών \(στο εξής: σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών\)](#), ανωτέρω υποσημείωση 100.

¹⁷⁹ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις](#). Οδηγός βέλτιστων πρακτικών.

ή πρόκειται να ληφθούν για τη διεκπεραίωση της αίτησης, και μπορεί να ζητήσει οποιαδήποτε περαιτέρω απαιτούμενα έγγραφα και πληροφορίες (βλ. άρθρο 23).

Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με τη συνεργασία και την επικοινωνία παρέχονται στο [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και στο [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών».

4.3.3. Το δικαστήριο εκτιμά αν έχει πραγματοποιηθεί παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 11) στοιχεία α) και β)

Το δικαστήριο, μόλις επιληφθεί αίτησης επιστροφής, αποφαινεται πρώτα αν έχει πραγματοποιηθεί «παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση» κατά την έννοια του άρθρου 3 της σύμβασης της Χάγης του 1980. Αυτή καλύπτει τη μετακίνηση ή την κατακράτηση παιδιού κατά παράβαση του δικαιώματος επιμέλειας που ασκείται πραγματικά σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την απαγωγή. Ο ορισμός του άρθρου 2 παράγραφος 2 σημείο 11) του κανονισμού είναι παρόμοιος με τον ορισμό του άρθρου 3 της σύμβασης της Χάγης του 1980.

Ως εκ τούτου, πρέπει να πληρούνται σωρευτικά τρεις προϋποθέσεις:

1) το παιδί πρέπει να έχει μετακινηθεί ή κατακρατηθεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του πριν από τη μετακίνηση ή κατακράτησή του,

2) η μετακίνηση ή η κατακράτηση συνιστά παραβίαση του δικαιώματος επιμέλειας και

3) το δικαίωμα επιμέλειας ασκείτο πραγματικά, χωριστά ή από κοινού με άλλους, ή θα είχε ασκηθεί μ' αυτόν τον τρόπο, εάν δεν είχε επισυμβεί η μετακίνηση ή κατακράτηση.

4.3.3.1. Μετακίνηση ή κατακράτηση σε άλλο κράτος μέλος

Το δικαστήριο πρέπει πρώτα να εξακριβώσει αν το παιδί έχει μετακινηθεί από το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του σε άλλο κράτος μέλος ή έχει κατακρατηθεί εκεί. Αυτό προϋποθέτει την εξακριβωση της συνήθους διαμονής του παιδιού κατά τον χρόνο της εικαζόμενης μετακίνησης ή κατακράτησης. Η έννοια της «συνήθους διαμονής» ενός παιδιού αναλύεται από το ΔΕΕ και παρουσιάζεται λεπτομερώς στην [ενότητα 3.2.3.2](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα». Πρέπει να εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο, είτε πρόκειται για μετακίνηση είτε για κατακράτηση. Διεθνής απαγωγή παιδιού υφίστανται μόνο όταν το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος πριν από τη μετακίνηση ή κατακράτησή του. Εάν το παιδί δεν είχε τη συνήθη διαμονή του στο κράτος μέλος από το οποίο πραγματοποιήθηκε η εικαζόμενη απαγωγή ή κατακράτηση, η αίτηση επιστροφής πρέπει να απορριφθεί¹⁸⁰.

¹⁸⁰ [Υπόθεση C-376/14 PPU](#), C κατά M, ανωτέρω υποσημείωση 106, σκέψη 65.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

4.3.3.2. Παραβίαση του δικαιώματος επιμέλειας

Δεύτερον, το δικαστήριο το οποίο επιλαμβάνεται αίτησης επιστροφής πρέπει να κρίνει αν η μετακίνηση ή η κατακράτηση πραγματοποιήθηκε κατά παράβαση δικαιώματος επιμέλειας προσώπου, ιδρύματος ή άλλης οργάνωσης, το οποίο προκύπτει από δικαστική απόφαση, από τον νόμο ή από συμφωνία που ισχύει σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του (βλ. άρθρο 3 της σύμβασης της Χάγης του 1980).

4.3.3.2.1. Έννοια της επιμέλειας — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημεία 9) και 11)

Η έννοια της επιμέλειας είναι καίριας σημασίας για την ύπαρξη ή όχι παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης. Η έκφραση αυτή πρέπει να ερμηνεύεται αυτοτελώς σε ολόκληρη την Ένωση, με συνεκτίμηση του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται η διάταξη και του σκοπού που επιδιώκει η εν λόγω νομοθεσία¹⁸¹. Το δικαίωμα επιμέλειας περιλαμβάνει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αφορούν τη φροντίδα για το πρόσωπο του παιδιού, και ειδικότερα το δικαίωμα καθορισμού του τόπου κατοικίας του παιδιού [βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 σημεία 9) του κανονισμού και, ομοίως, άρθρο 5 στοιχείο α) της σύμβασης της Χάγης του 1980]. Η τελευταία αυτή πτυχή είναι συνήθως η σημαντικότερη. Συναφώς, η αιτιολογική σκέψη 18 του κανονισμού ορίζει ότι ένα πρόσωπο θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει «δικαίωμα επιμέλειας» όταν «ο δικαιούχος της γονικής μέριμνας δεν μπορεί να αποφασίσει για τον τόπο κατοικίας του παιδιού χωρίς τη συγκατάθεση

του εν λόγω προσώπου, ανεξάρτητα από τους όρους που χρησιμοποιούνται σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία». Σε ορισμένα κράτη μέλη που διατηρούν τους γλωσσικούς όρους «επιμέλεια» και «προσωπική επικοινωνία» στην έννομη τάξη τους, ο γονέας που δεν έχει δικαίωμα επιμέλειας μπορεί να διατηρεί σημαντικές αρμοδιότητες για τη λήψη αποφάσεων που αφορούν τον τόπο κατοικίας του παιδιού, οι οποίες υπερβαίνουν το απλό δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 18). Ως εκ τούτου, οποιοδήποτε πρόσωπο του οποίου η συναίνεση είναι αναγκαία για τον καθορισμό του τόπου κατοικίας του παιδιού θα πρέπει να θεωρείται δικαιούχος της επιμέλειας. Επομένως, το δικαίωμα επιμέλειας ανήκει συχνά σε περισσότερα του ενός πρόσωπα, δηλαδή όχι μόνο στην περίπτωση κοινών δικαιωμάτων επιμέλειας. Η επιμέλεια καλύπτει επίσης την περίπτωση στην οποία τα παιδιά τίθενται, με απόφαση, υπό την επιτροπεία του κράτους, υπό την προϋπόθεση ότι η έννοια αυτή περιλαμβάνει την άσκηση δικαιωμάτων σε σχέση με την ευμερία και την εκπαίδευση των παιδιών τα οποία κανονικά θα ασκούσαν οι γονείς¹⁸².

Ούτε ο κανονισμός ούτε η σύμβαση της Χάγης του 1980 καθορίζουν ποιος έχει το δικαίωμα της επιμέλειας. Και οι δύο πράξεις παραπέμπουν το ζήτημα αυτό στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του¹⁸³.

¹⁸¹ [Υπόθεση C-400/10](#), McB, ανωτέρω υποσημείωση 64, σκέψη 41.

¹⁸² [Υπόθεση C-325/18](#) PPU, C.E. και N.E., ανωτέρω υποσημείωση 171, σκέψεις 58 έως 61.

¹⁸³ [Υπόθεση C-400/10](#), McB., ανωτέρω υποσημείωση 64.

Παράδειγμα:

Μια δικαστική απόφαση σε διαφορά γονικής μέριμνας χορηγεί στη μητέρα την άσκηση των γονικών δικαιωμάτων και προβλέπει δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας για τον πατέρα. Ωστόσο, εάν, σύμφωνα με το θετικό δίκαιο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού, ο πατέρας διατηρεί το δικαίωμα να συναινέσει στον τόπο κατοικίας του παιδιού, θεωρείται δικαιούχος της επιμέλειας σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 2 σημεία 9) και 11) του κανονισμού και το άρθρο 5 στοιχείο α) της σύμβασης της Χάγης του 1980.

Η ύπαρξη και η άσκηση των δικαιωμάτων επιμέλειας θα πρέπει ενδεχομένως να εξεταστεί επίσης στο πλαίσιο των διατάξεων του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), δεδομένου ότι το άρθρο 7 του Χάρτη ορίζει, όπως και το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ, ότι κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής του. Δυνάμει του άρθρου 51 του Χάρτη, κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη οφείλουν να σέβονται τα δικαιώματα, να τηρούν τις αρχές και να προάγουν την εφαρμογή τους.

McB — Υπόθεση C-400/10

Στην υπόθεση McB¹⁸⁴, το ΔΕΕ αποφάνθηκε επί υπόθεσης στην οποία ο πατέρας και η μητέρα τριών παιδιών είχαν τη συνήθη διαμονή τους στην Ιρλανδία. Η μητέρα μετακίνησε τα παιδιά στο Ηνωμένο Βασίλειο χωρίς τη

συγκατάθεση του πατέρα. Ο πατέρας κίνησε διαδικασία επιστροφής σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980. Δεδομένου ότι δεν ήταν παντρεμένος με τη μητέρα, δεν είχε, σύμφωνα με το ιρλανδικό δίκαιο, δικαίωμα επιμέλειας χωρίς δικαστική απόφαση ή συμφωνία. Ωστόσο, ο πατέρας υποστήριξε ότι, βάσει του άρθρου 7 του Χάρτη, η ερμηνεία που θα πρέπει να δοθεί στον κανονισμό είναι ότι ως «δικαίωμα επιμέλειας» ορίζεται το δικαίωμα το οποίο αποκτά αυτοδικαίως ο φυσικός πατέρας στην περίπτωση που αυτός και τα τέκνα του διágουν οικογενειακό βίο όμοιο προς αυτόν που διágει οικογένεια θεμελιωμένη σε γάμο. Στη βάση αυτή, η μετακίνηση των παιδιών ήταν παράνομη κατά την έννοια του κανονισμού και της σύμβασης του 1980.

Το ΔΕΕ έκρινε ότι ο Χάρτης δεν πρέπει να ερμηνεύεται με τρόπο ώστε να αξιολογείται το εθνικό δίκαιο, αλλά μόνο η ερμηνεία του κανονισμού. Σε αυτή τη βάση και λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του ΕΔΑΔ, ο πατέρας δεν είχε στερηθεί τη δυνατότητα να αποκτήσει δικαίωμα επιμέλειας. Θα μπορούσε να προσφύγει στο δικαστήριο για να το αποκτήσει και το δικαστήριο θα ήταν σε θέση να αξιολογήσει αν το εν λόγω δικαίωμα θα έπρεπε να χορηγηθεί λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον των παιδιών. Ως εκ τούτου, το ΔΕΕ έκρινε ότι δεν απαγορεύεται σε κράτος μέλος, βάσει του άρθρου 7 του Χάρτη, να απαιτεί από έναν άγαμο πατέρα, βάσει της εθνικής νομοθεσίας του, να έχει προηγουμένως επιτύχει την έκδοση δικαστικής απόφασης με την οποία του έχει ανατεθεί η επιμέλεια, προκειμένου να ισχυριστεί ότι η μετακίνηση του παιδιού του από το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του είναι παράνομη για τους σκοπούς του άρθρου 2 παράγραφος 2 σημείο 11).

¹⁸⁴ [Υπόθεση C-400/10](#), McB, ανωτέρω υποσημείωση 64.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

4.3.3.2.2. Μονομερής μετακίνηση ή κατακράτηση του παιδιού

Το δικαίωμα επιμέλειας, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος καθορισμού του τόπου κατοικίας του παιδιού, μπορεί να αποκτηθεί με απόφαση (παραδείγματος χάριν, σχετικά με τα δικαιώματα επιμέλειας και προσωπικής επικοινωνίας)¹⁸⁵ από τον νόμο (π.χ. κανόνες που ρυθμίζουν τη γονική μέριμνα) ή με συμφωνία που ισχύει σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από τη μετακίνηση ή την κατακράτησή του. Εάν η μονομερής μετακίνηση ή κατακράτηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος από έναν μόνο γονέα ή άλλο δικαιούχο της γονικής μέριμνας δεν επιτρέπεται από τον νόμο, από δικαστική απόφαση ή από ισχύουσα συμφωνία, θεωρείται ότι συνιστά παραβίαση του δικαιώματος επιμέλειας¹⁸⁵.

Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται αίτησης επιστροφής οφείλει να εξακριβώσει το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου, να λάβει υπόψη μια αλλοδαπή απόφαση ή την ισχύ της αλλοδαπής συμφωνίας. Στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες που παρέχονται από τις κεντρικές

αρχές ή να συλλέξει πρόσθετες πληροφορίες, εάν χρειάζεται, σε συνεργασία με το ΕΑΔ-αστικές υποθέσεις ή τους δικαστές-συνδέσμους της Χάγης¹⁸⁶.

Εάν η μετακίνηση ή η κατακράτηση δεν αντίκειται στον νόμο, σε δικαστική απόφαση ή σε ισχύουσα συμφωνία, δεν συνιστά παραβίαση του δικαιώματος επιμέλειας του εγκαταλειφθέντος γονέα. Ως εκ τούτου, η μετακίνηση του παιδιού σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της συνήθους διαμονής του, η οποία πραγματοποιείται δυνάμει του δικαιώματος επιμέλειας και πραγματικής φροντίδας της μητέρας κατά την εκτέλεση απόφασης μεταφοράς βάσει του άρθρου 29 παράγραφος 1 του κανονισμού Δουβλίνου III¹⁸⁷, δεν είναι παράνομη¹⁸⁸.

¹⁸⁵ [Υπόθεση C-262/21](#) PPU, A, ανωτέρω υποσημείωση 115.

¹⁸⁶ Σύμφωνα με το άρθρο 15 της [σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100, πριν από την έκδοση απόφασης για την επιστροφή του παιδιού, μπορεί επίσης να ζητήσει από τον αιτούντα να λάβει, από τις αρχές του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού, απόφαση ή άλλη διαπίστωση ότι η μετακίνηση ή η κατακράτηση ήταν παράνομη, όταν η εν λόγω απόφαση ή διαπίστωση μπορεί να ληφθεί στο εν λόγω κράτος, εάν είναι διαθέσιμη. Το προαναφερθέν άρθρο 15 δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται τακτικά, αλλά μάλλον ως έσχατη λύση —βλ., εν προκειμένω, τις παραγράφους 6 και 7 των συμπερασμάτων και συστάσεων της 7ης συνεδρίασης της ειδικής επιτροπής για την πρακτική εφαρμογή της σύμβασης του 1980 για την απαγωγή παιδιών και της σύμβασης του 1996 για την προστασία των παιδιών, που διατίθενται στη διεύθυνση <https://assets.hcch.net/docs/edce6628-3a76-4be8-a092-437837a49bef.pdf>.

¹⁸⁷ [Κανονισμός \(ΕΕ\) αριθ. 604/2013](#), της 26ης Ιουνίου 2013, για τη θέσπιση των κριτηρίων και μηχανισμών για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για την εξέταση αίτησης διεθνούς προστασίας που υποβάλλεται σε κράτος μέλος από υπήκοο τρίτης χώρας ή από απάτριδα (αναδιτύπωση) (Δουβλίνο III).

¹⁸⁸ [Υπόθεση C-262/21](#) PPU, A, ανωτέρω υποσημείωση 115, σκέψη 48.

4.3.3.3. Πραγματική άσκηση του δικαιώματος επιμέλειας και κοινή επιμέλεια — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 11) στοιχείο β)

Η μετακίνηση ή κατακράτηση είναι παράνομη, υπό την προϋπόθεση ότι το δικαίωμα επιμέλειας, είτε αποκλειστικής είτε κοινής επιμέλειας, ασκείται πραγματικά κατά τον χρόνο της παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης ή θα είχε ασκηθεί μ' αυτόν τον τρόπο αν δεν συνέβαινε η μετακίνηση ή κατακράτηση (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 11) στοιχείο β) του κανονισμού και, ομοίως, άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980). Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ο κανονισμός προσθέτει ότι η επιμέλεια θεωρείται ότι ασκείται από κοινού όταν ο ένας από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας δεν μπορεί να αποφασίζει για τον τόπο κατοικίας του παιδιού χωρίς τη συγκατάθεση του άλλου δικαιούχου της γονικής μέριμνας (βλ. [ενότητα 4.3.3.2.1](#)). Στις περιπτώσεις αυτές, η μετακίνηση παιδιού από ένα κράτος μέλος σε κάποιο άλλο χωρίς τη συναίνεση του σχετικού προσώπου αποτελεί απαγωγή παιδιού σύμφωνα με τον κανονισμό και τη σύμβαση της Χάγης του 1980. Εάν η μετακίνηση είναι νόμιμη σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 8 του κανονισμού για το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας (βλ. [ενότητα 3.2.4.1](#)).

Παράδειγμα:

Εάν και οι δύο γονείς ασκούν κοινή επιμέλεια σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους της συνήθους διαμονής του παιδιού, κανένας από αυτούς δεν μπορεί να αποφασίσει για τον τόπο κατοικίας του παιδιού χωρίς τη

συγκατάθεση του άλλου. Εάν, ωστόσο, ένας από τους γονείς απουσιάζει εντελώς από τη ζωή του παιδιού και δεν έχει εκδηλώσει ποτέ κανένα ενδιαφέρον, ο γονέας αυτός θεωρείται ότι δεν έχει ασκήσει πραγματικά το οικείο δικαίωμα επιμέλειας. Ως εκ τούτου, η μετακίνηση ή η κατακράτηση του παιδιού από τον έτερο γονέα δεν είναι παράνομη.

4.3.4. Το δικαστήριο παρέχει στο παιδί και στον διάδικο που ζητεί την επιστροφή τη δυνατότητα να εκφράσουν τις απόψεις τους — Άρθρο 26 σε συνδυασμό με το άρθρο 21, άρθρο 27 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 39

Ο κανονισμός ενισχύει το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του κατά τη διάρκεια της διαδικασίας μέσω του άρθρου 21 του κανονισμού, το οποίο εφαρμόζεται επίσης στη διαδικασία επιστροφής βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980 (βλ. άρθρο 26 και, ομοίως, άρθρο 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980). Η υποχρέωση αυτή συνάδει με το άρθρο 12 παράγραφος 2 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού και το άρθρο 24 παράγραφος 1 του Χάρτη. Επομένως, το δικαστήριο παρέχει, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία, στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη την πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, είτε

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

άμεσα είτε μέσω εκπροσώπου ή κατάλληλης οργάνωσης (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 1 και [ενότητα 4.4.6.3](#))¹⁸⁹.

Το δικαστήριο αξιολογεί πρώτα την ικανότητα του παιδιού να διαμορφώνει τις δικές του απόψεις. Η εκτίμηση του δικαστηρίου σε αυτό το στάδιο δεν δεσμεύεται από την ηλικία ή τον βαθμό ωριμότητας του παιδιού που αναφέρονται στο άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Εάν, κατά την άποψη του δικαστηρίου, το παιδί είναι σε θέση να διαμορφώσει δικές του απόψεις, τότε θα πρέπει να του δοθεί πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να τις εκφράσει. Εάν δοθεί στο παιδί η δυνατότητα αυτή και το παιδί τη χρησιμοποιήσει, το δικαστήριο λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, όταν αποφασίζει για την επιστροφή του (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 2 σε συνδυασμό με το άρθρο 26· βλ. επίσης άρθρο 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980). Το αντικείμενο της υπόθεσης, ειδικότερα η επιστροφή του παιδιού στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του πριν από την απαγωγή, καθορίζει το θέμα της ακρόασης του παιδιού.

Επίσης, το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή του παιδιού χωρίς πρώτα να δώσει τη δυνατότητα ακρόασης στο πρόσωπο που ζητεί την επιστροφή (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 1).

Λαμβάνοντας υπόψη τον αυστηρό χρονικό περιορισμό, η ακρόαση θα πρέπει να διεξάγεται με τον συντομότερο και αποδοτικότερο διαθέσιμο τρόπο.

Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του παρέχονται στο [κεφάλαιο 6](#) «Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του».

4.3.5. Το δικαστήριο μπορεί να διασφαλίσει την επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και του προσώπου που ζητεί την επιστροφή — Άρθρο 27 παράγραφος 2

Η παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση παιδιού έχει συνήθως ως αποτέλεσμα να στερεί από έναν από τους γονείς την επικοινωνία με το παιδί του. Παρά τις βέλτιστες προσπάθειες, οι διαδικασίες επιστροφής μπορεί να διαρκέσουν μεγάλο χρονικό διάστημα, γεγονός που ενδέχεται τελικά να επηρεάσει αρνητικά την άσκηση του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή από το πρόσωπο που ζητεί την επιστροφή και το παιδί. Εν προκειμένω, ο κανονισμός θεσπίζει ενιαία νομική βάση ώστε το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής να εξετάζει, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 15, αν θα πρέπει να διασφαλιστεί η επικοινωνία μεταξύ του παιδιού και του προσώπου που ζητεί την επιστροφή του παιδιού. Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη το συμφέρον του παιδιού (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 2). Ως εκ τούτου, το δικαστήριο που αποφασίζει σχετικά με την επιστροφή μπορεί να λάβει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα, τα οποία προβλέπονται από το οικείο εθνικό δίκαιο, σε σχέση με το παιδί, με σκοπό τη διασφάλιση της επικοινωνίας με το πρόσωπο που ζητεί την επιστροφή. Πρόκειται για δυνατότητα του δικαστηρίου, όχι για υποχρέωση,

¹⁸⁹ Το άρθρο 12 παράγραφος 2 της [σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού του 1989](#), ανωτέρω υποσημείωση 96, περιέχει παρόμοια διάταξη· βλ. επίσης άρθρο 24 παράγραφος 1 του [Χάρτη](#), ανωτέρω υποσημείωση 96, με συνεκτίμηση του άρθρου 13 παράγραφος 2 της [σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100.

και πρέπει να ασκείται εντός του περιθωρίου εκτίμησης των δικαστηρίων, αφού ληφθεί δεόντως υπόψη η σημασία του συμφέροντος του παιδιού.

Δεδομένου ότι τα μέτρα αυτά είναι προσωρινού χαρακτήρα, παύουν με την έκδοση της απόφασης επιστροφής ή μη επιστροφής. Μπορούν να παύσουν να εφαρμόζονται νωρίτερα, εάν καταστούν ασυμβίβαστα με τα κατάλληλα μέτρα δυνάμει του άρθρου 27 παράγραφος 3 ή με άλλα προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα βάσει του άρθρου 27 παράγραφος 5. Μέτρα που διατάσσονται από το δικαστήριο προέλευσης μπορούν επίσης να υπερσχύουν (βλ. άρθρο 15 παράγραφος 3).

4.3.6. Το δικαστήριο διατάσσει πάντα την επιστροφή του παιδιού, εάν το παιδί μπορεί να προστατευθεί στο κράτος μέλος προέλευσης — Άρθρο 27 παράγραφοι 3, 4, 5 και αιτιολογικές σκέψεις 44, 45 και 46

Ο κανονισμός ενισχύει την αρχή ότι το δικαστήριο διατάσσει την άμεση επιστροφή του παιδιού, περιορίζοντας τη δυνατότητα εφαρμογής των εξαιρέσεων του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980 στο απολύτως ελάχιστο. Βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980, το δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να διατάξει την επιστροφή του παιδιού, εάν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή του να το εκθέσει σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο να το περιαγάγει σε αφόρητη κατάσταση. Ο πρακτικός οδηγός VI σχετικά με το άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της

σύμβασης της Χάγης του 1980¹⁹⁰ παρέχει καθοδήγηση σε δικαστές, κεντρικές αρχές αρμόδιες για υποθέσεις απαγωγής παιδιών, δικηγόρους και άλλους επαγγελματίες όσον αφορά την εφαρμογή της εξαίρεσης λόγω σοβαρού κινδύνου που αναφέρεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β).

Ο κανονισμός προχωρεί περαιτέρω με την επέκταση της υποχρέωσης να διατάσσεται η επιστροφή του παιδιού σε περιπτώσεις στις οποίες η επιστροφή θα μπορούσε να εκθέσει το παιδί σε τέτοια βλάβη, αλλά διαπιστώνεται, ωστόσο, ότι έχουν προβλεφθεί τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλιστεί η προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 3 και [ενότητα 4.3.6.1](#)) και/ή έχουν ληφθεί προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα για να διασφαλιστεί η ασφαλής επιστροφή του παιδιού στο κράτος μέλος προέλευσης (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 5 και [ενότητα 4.3.6.2](#)).

4.3.6.1. Κατάλληλα μέτρα — Άρθρο 27 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 45

4.3.6.1.1. Πότε πρέπει να εξετάζεται η λήψη «κατάλληλων μέτρων»;

Όταν δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής εξετάζει το ενδεχόμενο να αρνηθεί την επιστροφή παιδιού αποκλειστικά βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980, αξιολογεί αν

¹⁹⁰ Βλ. Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, Σύμβαση του 1980 για την απαγωγή παιδιών, Οδηγός ορθής πρακτικής, μέρος VI, άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β), που διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=7059>.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

έχουν ληφθεί κατάλληλα μέτρα προστασίας στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του παιδιού πριν από την απαγωγή ή ενδέχεται να ληφθούν τέτοια μέτρα εκεί για την προστασία του παιδιού από τον σοβαρό κίνδυνο που αναφέρεται στη διάταξη αυτή.

Τα κατάλληλα μέτρα μπορούν να εξετάζονται από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ή από το ανώτερο δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής. Εναπόκειται στο εθνικό δικονομικό δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους να καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο η δυνατότητα εφαρμογής από το δικαστήριο του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980 θα κοινοποιείται στους διαδίκους πριν από την εξέταση της λήψης κατάλληλων μέτρων.

4.3.6.1.2. Τι είναι τα «κατάλληλα μέτρα»; — Αιτιολογική σκέψη 45

Ως «κατάλληλα μέτρα» νοούνται τα μέτρα που διατάσσονται από δικαστήρια ή αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του, με σκοπό τη διασφάλιση της προστασίας του παιδιού στο εν λόγω κράτος μέλος μετά την επιστροφή του. Στα παραδείγματα τέτοιων μέτρων περιλαμβάνονται η δικαστική απόφαση από το εν λόγω κράτος μέλος που απαγορεύει στο πρόσωπο που ζητεί την επιστροφή να προσεγγίσει το παιδί, η λήψη προσωρινού ή ασφαλιστικού μέτρου από το εν λόγω κράτος μέλος που επιτρέπει στο παιδί να παραμείνει με τον απαγωγέα γονέα ο οποίος ασκεί την πραγματική επιμέλεια μέχρι να ληφθεί απόφαση επί της ουσίας των δικαιωμάτων της επιμέλειας στο εν λόγω κράτος μέλος μετά την επιστροφή ή η απόδειξη διαθεσιμότητας ιατρικών εγκαταστάσεων για παιδί που χρήζει θεραπείας (βλ. αιτιολογική σκέψη 45). Άλλα παραδείγματα θα μπορούσαν

να είναι η παροχή ασφαλούς στέγης για τον γονέα και το παιδί, η περάτωση ποινικής διαδικασίας κατά του απαγωγέα γονέα ή η κάλυψη των εξόδων διαβίωσης του απαγωγέα γονέα, με τη συμμετοχή της αρχής παιδικής μέριμνας για σκοπούς εποπτείας. Σε κάθε περίπτωση, δεν αρκεί να υπάρχουν διαδικασίες για την προστασία του παιδιού στο κράτος μέλος προέλευσης. Τα μέτρα πρέπει να είναι επαρκώς καθορισμένα, επομένως νομικά έγκυρα, αποδεδειγμένα και —σε περίπτωση αμφιβολίας— επίσης εκτελεστά. Ωστόσο, σε περίπτωση δικαστικών μέτρων, τα εν λόγω μέτρα πρέπει να είναι μόνο εκτελεστά, αλλά όχι απαραίτητα τελεσίδικα.

Το είδος του μέτρου που θεωρείται κατάλληλο για κάθε περίπτωση θα πρέπει να εξαρτάται από τον συγκεκριμένο σοβαρό κίνδυνο στον οποίο ενδέχεται να εκτεθεί το παιδί λόγω της επιστροφής αν δεν ληφθούν τέτοια μέτρα (βλ. αιτιολογική σκέψη 45).

Τα κατάλληλα μέτρα ενδέχεται να υπάρχουν έως ότου το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης να λάβει προσήκοντα μέτρα ή να εκδώσει προσήκουσες αποφάσεις κατά την κρίση του μετά την επιστροφή.

4.3.6.1.3. Απόδειξη των μέτρων και της καταλληλότητάς τους

Μπορεί να είναι δύσκολο για τον δικαστή να προσδιορίσει ποια πιθανά μέτρα υπάρχουν στο κράτος μέλος προέλευσης, εάν έχουν ληφθεί de facto και αν είναι κατάλληλα για την αντιμετώπιση των συνθηκών που θα μπορούσαν να προκύψουν μετά την επιστροφή.

Εναπόκειται γενικά στον διάδικο που ζητεί την επιστροφή του παιδιού να προσκομίσει επαρκή αποδεικτικά στοιχεία ώστε να πείσει το δικαστήριο του

κράτους μέλους καταφυγής ότι έχουν προβλεφθεί τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλιστεί η προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή του (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 3). Το δικαστήριο μπορεί επίσης να «πεισθεί με άλλον τρόπο» και, ως εκ τούτου, να ενεργεί αυτεπάγγελα ή να βασίζεται σε αποδεικτικά στοιχεία που παρέχονται από άλλους διαδίκους, μεταξύ άλλων από τον απαγωγέα γονέα (βλ. αιτιολογική σκέψη 45).

Ωστόσο, το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής μπορεί να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη λήψη των μέτρων στο κράτος μέλος προέλευσης και στην εξακρίβωση της καταλληλότητάς τους. Μπορεί να το πράξει αυτό επικοινωνώντας με τα δικαστήρια ή τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του, είτε απευθείας σύμφωνα με το άρθρο 86 είτε με τη συνδρομή των κεντρικών αρχών (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 4). Στις περιπτώσεις που είναι αναγκαίο και σκόπιμο, μπορεί επίσης να ζητήσει τη συνδρομή κεντρικών αρχών ή δικαστών των δικτύων, ειδικότερα στο πλαίσιο του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις και του διεθνούς δικτύου δικαστών της Χάγης (βλ. αιτιολογική σκέψη 45).

4.3.6.2. Προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σε περίπτωση «σοβαρού κινδύνου» — Άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 27 παράγραφος 5 και αιτιολογική σκέψη 46

Το άρθρο 27 παράγραφος 5 του κανονισμού προβλέπει μια πρόσθετη δυνατότητα του δικαστηρίου του κράτους μέλους καταφυγής να διασφαλίσει την ασφαλή επιστροφή του παιδιού στο κράτος μέλος προέλευσης σε περίπτωση σοβαρού κινδύνου που αναφέρεται στο άρθρο 13 παράγραφος

1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980. Όταν το δικαστήριο διατάσσει την επιστροφή του παιδιού, μπορεί, εφόσον ενδείκνυται, να διατάξει τη λήψη τυχόν προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 15, τα οποία θεωρεί αναγκαία για την προστασία του παιδιού από τον σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχικής βλάβης λόγω της επιστροφής, που διαφορετικά θα οδηγούσε σε άρνηση της επιστροφής (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 5 και αιτιολογική σκέψη 46).

Τα προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα είναι μέτρα που προβλέπονται από το δίκαιο του κράτους μέλους καταφυγής. Τα μέτρα αυτά θα εφαρμόζονται στο εν λόγω κράτος μέλος, εφόσον η επιστροφή δεν έχει πραγματοποιηθεί και θα μπορούσαν να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν στη συνέχεια στο κράτος μέλος προέλευσης, υπό την προϋπόθεση ότι ο έτερος διάδικος έχει κλητευθεί ή τουλάχιστον ότι η απόφαση που περιέχει το μέτρο έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον εν λόγω διάδικο πριν από την εκτέλεσή του. Τα εν λόγω μέτρα μπορούν να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν σε όλα τα άλλα κράτη μέλη, αν χρειάζεται [βλ. άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο β)]. Σε κάθε περίπτωση, όλα τα προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα του κράτους μέλους καταφυγής θα παύσουν να εφαρμόζονται μόλις το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την ουσία της υπόθεσης λάβει προσήκοντα μέτρα ή εκδώσει προσήκουσες αποφάσεις κατά την κρίση του μετά την επιστροφή (βλ. άρθρο 9, άρθρο 15 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 46).

Η πρόσβαση σε αυτά τα προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα βάσει του άρθρου 27 παράγραφος 5 δεν μεταβάλλει την αρχή ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής μπορεί να αποφασίσει μόνο για την επιστροφή, εκτός εάν οι διάδικοι έχουν συμφωνήσει διαφορετικά βάσει του άρθρου 10

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

παράγραφος 1, και δεν μπορεί να διεκδικήσει τη δικαιοδοσία επί της ουσίας της γονικής μέριμνας (βλ. αιτιολογική σκέψη 46).

Το δικαστήριο που εξετάζει το ενδεχόμενο να διατάξει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 5 πρέπει να αξιολογήσει αν η εξέταση και η λήψη τέτοιων μέτρων καθώς και η κυκλοφορία τους δεν καθυστερούν αδικαιολόγητα τη διαδικασία επιστροφής (βλ. αιτιολογική σκέψη 46). Υπενθυμίζεται επίσης ότι οποιοδήποτε ζήτημα προστασίας δεν θα πρέπει να υπερβαίνει ό,τι είναι αναγκαίο για την αποφυγή σοβαρού κινδύνου που θα οδηγούσε διαφορετικά σε απόφαση μη επιστροφής.

Εάν κριθεί απαραίτητο, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί της διαδικασίας επιστροφής βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980 θα πρέπει να συμβουλευθεί το δικαστήριο ή τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού, με τη βοήθεια των κεντρικών αρχών ή των δικαστών των δικτύων, ειδικότερα του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις και του διεθνούς δικτύου δικαστών της Χάγης.

Το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής εκδίδει, κατόπιν αίτησης διαδίκου, πιστοποιητικό σχετικά με αποφάσεις που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού σε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 και τυχόν προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 5 του κανονισμού που τις συνοδεύουν, χρησιμοποιώντας το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα IV¹⁹¹ του κανονισμού.

¹⁹¹ Βλ. [παράρτημα IV του κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

4.3.7. Ταχεία δικαστική διαδικασία και διαδικασία εκτέλεσης — Άρθρο 24, άρθρο 27 παράγραφος 6 και άρθρο 28

Ο κανονισμός, η σύμβαση της Χάγης του 1980 και η ΕΣΔΑ (βλ. [ενότητα 5.6](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση») αποδίδουν σημασία στην ταχύτητα της διαδικασίας επιστροφής και στην αποτελεσματική και έγκαιρη εκτέλεση της απόφασης επιστροφής. Ο επείγων χειρισμός όλων των υποθέσεων απαγωγής είναι θεμελιώδους σημασίας, δεδομένου ότι η παρέλευση χρόνου μπορεί να έχει ανεπανόρθωτες συνέπειες για τη σχέση μεταξύ των παιδιών και του γονέα που δεν ζει μαζί τους.

Για τον λόγο αυτό, ο κανονισμός θεσπίζει κανόνες σχετικά με τη δικαστική διαδικασία (βλ. άρθρο 24), την προσωρινή εκτελεστότητα (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 6) και την εκτέλεση αποφάσεων που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού (βλ. άρθρο 28).

Η απαίτηση για ταχεία διαδικασία που περιγράφεται παρακάτω θα πρέπει να εφαρμόζεται κατ' αναλογία και σε αποφάσεις για μη επιστροφή, με σκοπό να διευκρινίζεται γρήγορα η κατάσταση του παιδιού.

4.3.7.1. Ταχεία δικαστική διαδικασία — Άρθρο 24 και αιτιολογική σκέψη 42

Ο κανονισμός ορίζει ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής πρέπει να ενεργεί χωρίς καθυστέρηση και να εφαρμόζει τις ταχύτερες διαδικασίες που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο. Επίσης, προβλέπει συγκεκριμένες προθεσμίες για την έκδοση της απόφασης. Καταρχήν, τα

δικαστήρια σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας θα πρέπει να εκδίδουν την απόφασή τους εντός έξι εβδομάδων, εκτός αν αυτό καθίσταται αδύνατον λόγω εξαιρετικών περιστάσεων¹⁹². Η προθεσμία των έξι εβδομάδων για το πρωτοβάθμιο δικαστήριο μετρά από τη στιγμή που το δικαστήριο επιλαμβάνεται της υπόθεσης (βλ. άρθρο 24 παράγραφος 3 και [ενότητα 3.4.4](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»). Η προθεσμία για το ανώτερο δικαστήριο μετρά αφού έχουν πραγματοποιηθεί όλες οι απαραίτητες διαδικαστικές ενέργειες και το δικαστήριο είναι σε θέση να εξετάσει το ένδικο μέσο, είτε με ακρόαση είτε με άλλο τρόπο (βλ. άρθρο 24 παράγραφος 3). Οι απαραίτητες ενέργειες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν, ανάλογα με το οικείο νομικό σύστημα, την επίδοση ή κοινοποίηση της προσφυγής στον εναγόμενο, είτε στο κράτος μέλος όπου εδρεύει το δικαστήριο είτε σε άλλο κράτος μέλος, τη διαβίβαση του φακέλου και του ένδικου μέσου στο δευτεροβάθμιο δικαστήριο στα κράτη μέλη όπου η προσφυγή πρέπει να κατατεθεί στο δικαστήριο κατά της απόφασης του οποίου ασκείται, ή την αίτηση διαδίκου για διεξαγωγή ακρόασης, όταν η υποβολή της απαιτείται βάσει της εθνικής νομοθεσίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 42).

Η υπέρβαση της προθεσμίας των 6 + 6 εβδομάδων επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιστάσεις, για παράδειγμα σε υποθέσεις που είναι εξαιρετικά περίπλοκες από νομική ή πραγματική άποψη. Εξαιρετικές περιστάσεις ενδέχεται να προκύψουν κατά τη χρήση μέσων εναλλακτικής επίλυσης διαφορών ή ως συνέπεια αυτών. Η χρήση των μέσων αυτών δεν θα πρέπει να θεωρείται από μόνη της εξαιρετική περίπτωση που επιτρέπει την υπέρβαση της προθεσμίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 42). Οι δικαστικές διακοπές

ή η έλλειψη επιμέλειας εκ μέρους του εκπροσώπου του εναγομένου δεν καλύπτονται επίσης από την έννοια των «εξαιρετικών περιστάσεων»¹⁹³.

4.3.7.2. Περιορισμός των ένδικων μέσων και προσωρινή εκτέλεση απόφασης που διατάσσει την επιστροφή — Άρθρο 27 παράγραφος 6 και αιτιολογική σκέψη 47

Ένα άλλο μέσο για την επιτάχυνση της διαδικασίας επιστροφής είναι ο περιορισμός του αριθμού των ένδικων μέσων που είναι δυνατόν να ασκηθούν εναντίον απόφασης η οποία δέχεται ή αρνείται την επιστροφή παιδιού σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980. Η αιτιολογική σκέψη 42 ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο να επιτρέπεται μόνο ένα ένδικο μέσο για αυτά τα είδη διαδικασιών.

Επίσης, ο κανονισμός θεσπίζει ενιαίο κανόνα που επιτρέπει στο δικαστήριο που διατάσσει την επιστροφή του παιδιού να κηρύξει την απόφασή του προσωρινά εκτελεστή, ανεξάρτητα από την τυχόν άσκηση προσφυγής εναντίον της, όταν η επιστροφή του παιδιού πριν από την απόφαση επί της προσφυγής απαιτείται προς το συμφέρον του παιδιού (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 6). Στον κανονισμό δεν προσδιορίζεται αν η απόφαση να κηρυχθεί προσωρινά εκτελεστή η απόφαση επιστροφής μπορεί να ληφθεί από το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ή από το εφετείο ή και από τα δύο,

¹⁹² Βλ. επίσης άρθρο 11 παράγραφος 2 της [σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100.

¹⁹³ Απόφαση του ΔΕΕ της 7ης Νοεμβρίου 2019 στην [υπόθεση C-555/18](#), Κ.Η.Κ. (Δέσμευση λογαριασμού), ECLI:EU:C:2019:937, και διάταξη του ΔΕΕ της 21ης Μαρτίου 2013 στην [υπόθεση C-324/12](#), Novontech-Zala, ECLI:EU:C:2013:205, σκέψη 21.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

αφήνοντας να αποφασιστεί το ζήτημα αυτό σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών (βλ. αιτιολογική σκέψη 47).

4.3.7.3. Εκτέλεση αποφάσεων που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού — Άρθρο 28

Η αρμόδια αρχή εκτέλεσης στην οποία υποβάλλεται αίτηση για την εκτέλεση απόφασης που διατάσσει την επιστροφή παιδιού σε άλλο κράτος μέλος ενεργεί επίσης αμέσως για τη διεκπεραίωση της αίτησης. Στις περιπτώσεις που η απόφαση αυτή δεν έχει εκτελεστεί εντός έξι εβδομάδων από την ημερομηνία έναρξης της διαδικασίας εκτέλεσης, ο διάδικος που επιδιώκει την εκτέλεση ή η κεντρική αρχή του κράτους μέλους εκτέλεσης δικαιούται να ζητήσει από την αρχή που είναι αρμόδια για την εκτέλεση να αιτιολογήσει την καθυστέρηση (βλ. άρθρο 28 και άρθρο 11 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980).

Ο τρόπος με τον οποίο θα επιτευχθεί πραγματική και έγκαιρη εκτέλεση είναι ζήτημα εθνικού δικαίου. Σε κάθε περίπτωση, η συγκεκριμένη εθνική διαδικασία πρέπει να συμμορφώνεται με την ΕΣΔΑ (βλ. [ενότητα 5.5.1](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση»).

4.3.8. Εναλλακτική επίλυση διαφορών — Άρθρο 25 και αιτιολογική σκέψη 43

Το νωρίτερο δυνατόν και σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, το δικαστήριο, είτε απευθείας είτε, όπου αρμόζει, με τη συνδρομή των κεντρικών αρχών, θα πρέπει να καλεί τους διαδίκους να εξετάσουν αν είναι πρόθυμοι να συμμετάσχουν σε διαμεσολάβηση ή άλλο μέσο εναλλακτικής

επίλυσης διαφορών, εκτός εάν τούτο αντιβαίνει στο συμφέρον του παιδιού, δεν ενδείκνυται στη συγκεκριμένη υπόθεση (για παράδειγμα, σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας) ή αναμένεται να καθυστερήσει αδικαιολόγητα τη διαδικασία. Το δικαστήριο μπορεί να παραπέμψει σε υπάρχοντα δίκτυα και υποστηρικτικές δομές διαμεσολάβησης σε διασυνοριακές διαφορές γονικής μέριμνας (βλ. αιτιολογική σκέψη 43)¹⁹⁴.

Η διαμεσολάβηση ή τα άλλα μέσα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών μπορούν να ασκούνται στο κράτος μέλος προέλευσης ή στο κράτος μέλος καταφυγής, εξ αποστάσεως ή παρουσία των διαδίκων. Τα μέρη μπορούν να συμφωνήσουν για την επιστροφή ή τη μη επιστροφή, καθώς και για θέματα γονικής μέριμνας (π.χ. επιμέλεια, προσωπική επικοινωνία, τόπος κατοικίας). Το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης είναι αρμόδιο να προσδώσει δεσμευτική νομική ισχύ στη συμφωνία βάσει του άρθρου 7. Το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής μπορεί να το πράξει, εάν το επιλέξουν οι διάδικοι σύμφωνα με το άρθρο 10. Και τα δύο δικαστήρια μπορούν είτε να ενσωματώσουν τη συμφωνία των διαδίκων σε απόφαση, ή να την εγκρίνουν, ή να χρησιμοποιήσουν οποιαδήποτε άλλη μορφή που προβλέπεται από την οικεία εθνική νομοθεσία και διαδικασία.

Είναι πολύ πιθανό να προσφύγουν οι διάδικοι στο δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής, καθώς το παιδί βρίσκεται εκεί και η συμφωνία θα τερματίσει άμεσα την εκκρεμή διαδικασία επιστροφής. Για να επιτευχθεί αυτό το αποτέλεσμα, τα κράτη μέλη όπου προβλέπεται συγκεντρωμένη δικαιοδοσία θα πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο να δοθεί στο δικαστήριο που επιλαμβάνεται της διαδικασίας επιστροφής, σύμφωνα με τη σύμβαση

¹⁹⁴ Βλ. σχετικά: Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Οικογενειακή διαμεσολάβηση](#).

της Χάγης του 1980, η δυνατότητα να ασκεί επίσης τη δικαιοδοσία για την οποία έχουν συμφωνήσει ή την οποία έχουν αποδεχτεί οι διάδικοι σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό σε υποθέσεις γονικής μέριμνας, σε περιπτώσεις που έχει επιτευχθεί συμφωνία των διαδίκων κατά τη διάρκεια διαμεσολάβησης ή άλλου μέσου εναλλακτικής επίλυσης διαφορών (βλ. αιτιολογική σκέψη 43).

4.3.9. Η ταχεία επιστροφή του παιδιού – Σύγκριση των διατάξεων της σύμβασης της Χάγης του 1980 και του κανονισμού

Σημείωση: Οι διατάξεις του κανονισμού (άρθρα 24 έως 28) υπερισχύουν των σχετικών κανόνων της σύμβασης της Χάγης του 1980 σε υποθέσεις όπου το παιδί έχει απαχθεί από ένα κράτος μέλος σε άλλο.

Υποχρέωση	Σχετικές διατάξεις της σύμβασης της Χάγης του 1980	Σχετικές διατάξεις του κανονισμού
Η υποχρέωση διαταγής της επιστροφής του παιδιού	Άρθρο 12: Το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής (στο εξής: δικαστήριο) οφείλει καταρχήν να διατάξει την άμεση επιστροφή του παιδιού εάν έχει παρέλθει λιγότερο από ένα έτος από την απαγωγή.	Άρθρα 24, 25, 26, 27 και 28: Ο κανονισμός επιβεβαιώνει και ενισχύει αυτή την αρχή.
Η εξαιρέση από την υποχρέωση αυτή	Άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β): Το δικαστήριο δεν είναι υποχρεωμένο να διατάξει την επιστροφή, εάν υπάρχει σοβαρός κίνδυνος η επιστροφή να εκθέσει το παιδί σε φυσική ή ψυχική δοκιμασία ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο να το περιαγάγει σε αφόρητη κατάσταση.	Άρθρο 27 παράγραφος 3: Το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού για τον λόγο ότι αυτό θα μπορούσε να εκθέσει το παιδί σε κίνδυνο, εάν διαπιστωθεί ότι οι αρχές του κράτους μέλους προέλευσης έχουν λάβει τα κατάλληλα μέτρα που διασφαλίζουν την προστασία του παιδιού μετά την επιστροφή του. και Άρθρο 27 παράγραφος 5: Όταν το δικαστήριο διατάσσει την επιστροφή του παιδιού, μπορεί, εφόσον ενδείκνυται, να διατάξει τη λήψη τυχόν προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 15, τα οποία θεωρεί αναγκαία για την προστασία του παιδιού από τον σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχικής βλάβης λόγω της επιστροφής, που διαφορετικά θα οδηγούσε σε άρνηση της επιστροφής.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

Υποχρέωση	Σχετικές διατάξεις της σύμβασης της Χάγης του 1980	Σχετικές διατάξεις του κανονισμού
Ακρόαση του παιδιού	Άρθρο 13 παράγραφος 2: Το δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού, εάν το παιδί αντιτίθεται στην επιστροφή του και έχει αποκτήσει την ηλικία και την ωριμότητα που επιβάλλουν να ληφθούν υπόψη οι απόψεις του.	Άρθρα 26 και 21: Το δικαστήριο παρέχει, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία, στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ιδία άποψη την πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του και λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του.
Η ακρόαση του διαδίκου που ζητεί την επιστροφή	(δεν υπάρχει διάταξη)	Άρθρο 27 παράγραφος 1: Το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί την επιστροφή του παιδιού αν δεν δοθεί δυνατότητα ακρόασης στο πρόσωπο που ζητεί την επιστροφή.
Η προθεσμία διεκπεραίωσης των αιτήσεων επιστροφής από το δικαστήριο	Άρθρα 2 και 11: Άρθρο 2: Τα συμβαλλόμενα κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την υλοποίηση των σκοπών της σύμβασης. Για τον σκοπό αυτό, χρησιμοποιούν τις ταχύτερες διαδικασίες που είναι διαθέσιμες. Άρθρο 11: Το δικαστήριο ενεργεί με ταχύτητα στο πλαίσιο της διαδικασίας για την επιστροφή του παιδιού. Εάν το δικαστήριο δεν εκδώσει απόφαση εντός 6 εβδομάδων, μπορεί να ζητηθεί από αυτό να δικαιολογήσει την καθυστέρησή του.	Άρθρο 24: Το δικαστήριο οφείλει να χρησιμοποιεί τις συντομότερες διαδικασίες που προβλέπονται από το εθνικό δίκαιο. Τα δικαστήρια σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας θα πρέπει να εκδίδουν την απόφασή τους εντός έξι εβδομάδων, εκτός αν αυτό καθίσταται αδύνατον λόγω εξαιρετικών περιστάσεων.

Υποχρέωση	Σχετικές διατάξεις της σύμβασης της Χάγης του 1980	Σχετικές διατάξεις του κανονισμού
Ταχεία εκτέλεση	Άρθρο 2: Τα συμβαλλόμενα κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την υλοποίηση των σκοπών της σύμβασης. Για τον σκοπό αυτό, χρησιμοποιούν τις ταχύτερες διαδικασίες που είναι διαθέσιμες.	Άρθρο 28: Η αρχή που είναι αρμόδια για την εκτέλεση ενεργεί χωρίς καθυστέρηση. Αν η απόφαση επιστροφής δεν έχει εκτελεστεί εντός έξι εβδομάδων από την ημερομηνία έναρξης της διαδικασίας εκτέλεσης, ο διάδικος που επιδιώκει την εκτέλεση ή η κεντρική αρχή του κράτους μέλους εκτέλεσης δικαιούται να ζητήσει από την αρχή που είναι αρμόδια για την εκτέλεση να αιτιολογήσει την καθυστέρηση.
Ταχεία κεντρική αρχή	Άρθρο 2: Τα συμβαλλόμενα κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν την υλοποίηση των σκοπών της σύμβασης. Για τον σκοπό αυτό, χρησιμοποιούν τις ταχύτερες διαδικασίες που είναι διαθέσιμες.	Άρθρο 23: Η κεντρική αρχή ενεργεί χωρίς καθυστέρηση κατά τη διεκπεραίωση αίτησης. Εντός πέντε εργάσιμων ημερών από την ημερομηνία παραλαβής της αίτησης, εκδίδει αποδεικτικό παραλαβής της. Ενημερώνει χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση την κεντρική αρχή του αιτούντος κράτους μέλους ή τον αιτούντα, ανάλογα με την περίπτωση, σχετικά με τα αρχικά μέτρα που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν για τη διεκπεραίωση της αίτησης, και μπορεί να ζητήσει οποιαδήποτε περαιτέρω απαιτούμενα έγγραφα και πληροφορίες.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

4.4. Τι συμβαίνει εάν το δικαστήριο αρνηθεί να διατάξει την επιστροφή του παιδιού; — Άρθρο 29 και αιτιολογικές σκέψεις 48 έως 53

4.4.1. Ειδική διαδικασία μόνο σε περίπτωση απόφασης μη επιστροφής βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή του άρθρου 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και των δύο διατάξεων — Άρθρο 29 και αιτιολογική σκέψη 48

Έχοντας υπόψη τις αυστηρές προϋποθέσεις που ορίζονται στο άρθρο 13 της σύμβασης της Χάγης του 1980 και στα άρθρα 24 έως 27 του κανονισμού, τα δικαστήρια είναι πιθανό να αποφασίσουν στην πλειονότητα των περιπτώσεων την επιστροφή του παιδιού¹⁹⁵.

Ωστόσο, σε ορισμένες εξαιρετικές περιπτώσεις που ένα δικαστήριο αποφασίζει, παρ' όλα αυτά, να αρνηθεί την επιστροφή του παιδιού βάσει ορισμένων διατάξεων της σύμβασης της Χάγης του 1980, ο κανονισμός ενεργοποιεί ειδική διαδικασία, στο άρθρο 29 του κανονισμού, η οποία επιτρέπει στο δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού πριν από την απαγωγή να λάβει απόφαση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας, η οποία μπορεί να συνεπάγεται ή όχι την επιστροφή του παιδιού στο εν λόγω κράτος μέλος. Αν η εν λόγω απόφαση συνεπάγεται

την επιστροφή του παιδιού, αντιμετωπίζεται από τον κανονισμό ως «προνομιακή απόφαση», η οποία υπερισχύει της απόφασης για τη μη επιστροφή.

Ο κανονισμός περιορίζει τη διαδικασία αυτή στις περιπτώσεις που το κράτος μέλος καταφυγής αποφασίζει να μην επιστρέψει το παιδί αποκλειστικά βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή του άρθρου 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και των δύο αυτών διατάξεων, και όχι σε όλες τις περιπτώσεις του άρθρου 13, όπως ίσχυε στο παρελθόν βάσει του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα.

Ως εκ τούτου, η ειδική διαδικασία δεν εφαρμόζεται όταν η επιστροφή απορρίπτεται σύμφωνα με το άρθρο 12 παράγραφος 2¹⁹⁶, το άρθρο 12 παράγραφος 3¹⁹⁷, το άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο α)¹⁹⁸ ή το άρθρο 20¹⁹⁹ της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή όταν διαπιστώνεται ότι δεν υπήρξε απαγωγή. Επίσης, δεν θα εφαρμόζεται στην περίπτωση περισσότερων του ενός λόγων άρνησης, συμπεριλαμβανομένων άλλων

¹⁹⁵ Βλ. σχετικά τα στατιστικά στοιχεία που συνέλεξε η Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο σχετικά με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 στη διεύθυνση <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/publications1/?dtid=32&cid=24>.

¹⁹⁶ Όταν η διαδικασία κινείται μετά την παρέλευση της προθεσμίας ενός έτους από την ημερομηνία παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης και η δικαστική ή διοικητική αρχή διαπιστώνει ότι το παιδί έχει ενταχθεί στο νέο περιβάλλον του.

¹⁹⁷ Όταν το δικαστήριο έχει λόγους να πιστεύει ότι το παιδί έχει μεταφερθεί σε άλλο κράτος.

¹⁹⁸ Όταν το πρόσωπο, το ίδρυμα ή οποιαδήποτε άλλη οργάνωση που είχε τη μέριμνα του προσώπου του παιδιού δεν ασκούσε ουσιαστικά το δικαίωμα επιμέλειας κατά το χρόνο της μετακίνησης ή κατακράτησης ή είχε συναινέσει στη μετακίνηση ή κατακράτηση αυτήν ή την είχε εγκρίνει εκ των υστέρων.

¹⁹⁹ Όταν η επιστροφή δεν επιτρέπεται από τις θεμελιώδεις αρχές του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η αίτηση, οι οποίες αναφέρονται στην προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών.

λόγων πλιν του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή του άρθρου 13 παράγραφος 2.

Δεδομένου ότι ο λόγος άρνησης είναι ουσιαστικής σημασίας, το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής θα πρέπει να παραπέμπει ρητά στα σχετικά άρθρα της σύμβασης της Χάγης του 1980 στα οποία βασίζεται η άρνηση (βλ. αιτιολογική σκέψη 48). Η παραπομπή θα πρέπει να γίνεται τόσο στην απόφαση όσο και στο πιστοποιητικό που εκδίδεται αυτεπάγγελα από το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής, σύμφωνα με το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα I²⁰⁰ (βλ. σημείο 7 του παραρτήματος Ι). Σύμφωνα με την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης, το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης πρέπει να σέβεται τον λόγο ή τους λόγους άρνησης που αναφέρει το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής και να μην ελέγχει αν αυτοί εφαρμόστηκαν και δηλώθηκαν ορθά.

Η ειδική διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 29 του κανονισμού στο κράτος μέλος προέλευσης είναι διαθέσιμη μόλις ληφθεί η απόφαση μη επιστροφής στο κράτος μέλος καταφυγής, ανεξάρτητα από το αν η απόφαση αυτή είναι τελική ή υφίσταται ακόμη δυνατότητα προσβολής της με ένδικο μέσο (βλ. αιτιολογική σκέψη 48). Υπό το πρίσμα της απόφασης στην υπόθεση Rinau²⁰¹, μετά την έκδοση και την κοινοποίηση στο δικαστήριο προέλευσης απόφασης για τη μη επιστροφή, δεν έχει σημασία αν η απόφαση αυτή ανεστάλη, μεταρρυθμίστηκε, ακυρώθηκε ή, εν πάση περιπτώσει, δεν περιβλήθηκε την ισχύ του δεδικασμένου ή αν αντικαταστάθηκε από

απόφαση που διατάσσει την επιστροφή, εφόσον δεν έλαβε πράγματι χώρα η επιστροφή του παιδιού.

4.4.2. Διαβίβαση της απόφασης σχετικά με τη μη επιστροφή και όλων των σχετικών εγγράφων μεταξύ των δικαστηρίων — Άρθρο 29 παράγραφοι 3 και 5

Η απόφαση για τη μη επιστροφή βάσει του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή του άρθρου 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και των δύο, και όλα τα σχετικά έγγραφα πρέπει να περιέλθουν στο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης. Ο κανονισμός διακρίνει τον τρόπο με τον οποίο η εν λόγω απόφαση περιέχεται στο δικαστήριο αυτό ανάλογα με το αν το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση μη επιστροφής γνωρίζει ή όχι ότι εκκρεμεί διαδικασία επί της ουσίας στο κράτος μέλος προέλευσης.

Συνήθως, το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης έχει ήδη επιληφθεί διαδικασίας για την εξέταση της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας. Το δικαστήριο που εκδίδει την απόφαση μη επιστροφής μπορεί να γνωρίζει την εν λόγω διαδικασία. Οι πληροφορίες σχετικά με την εκκρεμή υπόθεση στο κράτος μέλος προέλευσης μπορούν να τεθούν υπόψη του από τους διαδίκους ή να προσδιοριστούν αυτεπάγγελα κατά τη διάρκεια της συνεργασίας και της επικοινωνίας μεταξύ των δικαστηρίων κατά την εφαρμογή του κανονισμού και της σύμβασης της Χάγης του 1980. Σε κάθε περίπτωση, το δικαστήριο του κράτους καταφυγής δεν υποχρεούται να αναζητήσει ενεργά αν υπάρχει εκκρεμή υπόθεση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας στο κράτος μέλος προέλευσης.

²⁰⁰ Βλ. σημείο 7 του [παραρτήματος I](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁰¹ [Υπόθεση C-195/08](#) PPU, Rinau, ανωτέρω υποσημείωση 77, σκέψη 89.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

Η διαβίβαση της απόφασης μη επιστροφής πραγματοποιείται είτε απευθείας μεταξύ των δικαστηρίων είτε μέσω των κεντρικών αρχών (βλ. άρθρο 29 παράγραφος 3 και άρθρο 86).

Ο προσδιορισμός του εθνικού δικαστηρίου στο κράτος μέλος προέλευσης αποτελεί ζήτημα επιλογής του εν λόγω κράτους μέλους, ακόμη και στην περίπτωση που, κατά τον χρόνο κοινοποίησης της απόφασης για τη μη επιστροφή παιδιού, δικαστήριο έχει ήδη επιληφθεί διαδικασίας επί της ουσίας σχετικά με τη γονική μέριμνα παιδιού²⁰².

Εάν το δικαστήριο που αρνείται την επιστροφή του παιδιού δεν είναι ενήμερο για την ύπαρξη διαδικασίας επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας στο κράτος μέλος προέλευσης, εναπόκειται στους διαδίκους να προσδιορίσουν το αρμόδιο δικαστήριο στο εν λόγω κράτος μέλος, να υποβάλλουν αίτηση σε αυτό και να διαβιβάσουν την απόφαση άρνησης της επιστροφής και όλα τα σχετικά έγγραφα.

4.4.3. Ποια έγγραφα, υπό ποιους όρους και σε ποια γλώσσα; — Άρθρο 29 παράγραφοι 3 και 5

Σε περίπτωση που τα έγγραφα πρόκειται να διαβιβαστούν από το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση μη επιστροφής, το δικαστήριο διαβιβάζει αντίγραφο της απόφασης, το πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί χρησιμοποιώντας το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα I²⁰³ και «κατά περίπτωση,

απομαγνητοφώνηση, σύνοψη ή τα πρακτικά της ακρόασης ενώπιον του δικαστηρίου και κάθε άλλο έγγραφο που θεωρεί σχετικό» (βλ. άρθρο 29 παράγραφος 3). Σκοπός του πιστοποιητικού στην παρούσα περίπτωση είναι να κοινοποιήσει στο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης τα σχετικά έγγραφα που αφορούν τη διαδικασία επιστροφής (βλ. αιτιολογική σκέψη 49). Τα έγγραφα αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν οποιοδήποτε έγγραφο που περιέχει πληροφορίες που ενδέχεται να επηρεάσουν το αποτέλεσμα της εν λόγω διαδικασίας επιμέλειας, εφόσον οι πληροφορίες αυτές δεν περιλαμβάνονται ήδη στην απόφαση άρνησης της επιστροφής (βλ. αιτιολογική σκέψη 50). Επαφίεται στον δικαστή που αρνήθηκε την επιστροφή του παιδιού να αποφασίσει ποια είναι τα σχετικά έγγραφα. Για τον σκοπό αυτό, ο δικαστής παρέχει αμερόληπτη περιγραφή των σημαντικότερων στοιχείων, τονίζοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση. Γενικά, τα στοιχεία αυτά συμπεριλαμβάνουν τα έγγραφα στα οποία ο δικαστής βάσισε την απόφασή του, όπως τυχόν εκθέσεις που έχουν συνταχθεί από αρχές κοινωνικής μέριμνας σχετικά με την κατάσταση του παιδιού. Τα έγγραφα πρέπει να διαβιβαστούν εντός ενός μήνα από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης από το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής.

Σε περίπτωση που τα έγγραφα πρόκειται να διαβιβαστούν από διάδικο, ο εν λόγω διάδικος διαβιβάζει αντίγραφο της απόφασης, το πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί σύμφωνα με το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα I²⁰⁴ και «κατά περίπτωση, απομαγνητοφώνηση, σύνοψη ή τα πρακτικά της ακρόασης ενώπιον του δικαστηρίου που αρνήθηκε την επιστροφή του παιδιού» (βλ. άρθρο 29 παράγραφος 5). Σκοπός του πιστοποιητικού στις

²⁰² Απόφαση του ΔΕΕ της 9ης Ιανουαρίου 2015 στην [υπόθεση C-498/14](#) PPU, RG, ECLI:EU:C:2015:3, σκέψη 49.

²⁰³ Βλ. [παράρτημα I](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁰⁴ Βλ. [παράρτημα I](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση.

περιπτώσεις αυτές είναι να ενημερώσει τους διαδίκους σχετικά με τη δυνατότητα προσφυγής σε δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του και να επισημάνει τη σχετική δικονομική προθεσμία —εντός τριών μηνών από την κοινοποίηση της απόφασης άρνησης της επιστροφής του παιδιού (βλ. αιτιολογική σκέψη 49). Το άρθρο 29 παράγραφος 5 δεν εμποδίζει το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης να ζητήσει τυχόν επιπλέον έγγραφα που θεωρεί σχετικά και που περιλαμβάνουν πληροφορίες που ενδέχεται να επηρεάσουν το αποτέλεσμα της διαδικασίας επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας, αν οι πληροφορίες αυτές δεν περιλαμβάνονται ήδη στην ίδια την απόφαση άρνησης της επιστροφής του (βλ. αιτιολογική σκέψη 51).

Το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση για τη μη επιστροφή δεν υποχρεούται να μεταφράσει τα προς διαβίβαση έγγραφα. Το άρθρο 29 παράγραφος 2 του κανονισμού ορίζει ρητά ότι το πιστοποιητικό συμπληρώνεται και εκδίδεται στη γλώσσα της απόφασης, αλλά μπορεί επίσης να εκδοθεί σε άλλη επίσημη γλώσσα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχει ζητήσει ένας από τους διαδίκους. Το δικαστήριο μπορεί να μεταφράσει αυτόματα το πιστοποιητικό μόλις συμπληρωθεί στη γλώσσα των αποφάσεων χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρονικά έντυπα στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²⁰⁵. Το γεγονός αυτό δεν δημιουργεί υποχρέωση για το δικαστήριο που εκδίδει το πιστοποιητικό να παράσχει μετάφραση ή μεταγλωττισμό του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου του πιστοποιητικού (των πεδίων που δεν μεταφράζονται αυτόματα).

²⁰⁵ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ηλεκτρονικά έντυπα](#).

Ως εκ τούτου, εναπόκειται στον ενδιαφερόμενο διάδικο να εξασφαλίσει τη μετάφραση / τον μεταγλωττισμό του πιστοποιητικού. Ωστόσο, το δικαστήριο προέλευσης μπορεί, εφόσον είναι αναγκαίο, να ζητήσει από διάδικο να προσκομίσει μετάφραση ή μεταγλωττισμό της απόφασης και οποιουδήποτε άλλου εγγράφου που επισυνάπτεται στο πιστοποιητικό (βλ. άρθρο 29 παράγραφος 4). Η μετάφραση μπορεί να μην είναι απαραίτητη, εάν ο δικαστής στο κράτος μέλος προέλευσης κρίνει ότι οι πληροφορίες που περιέχονται στο πιστοποιητικό είναι επαρκείς ή κατανοεί τη γλώσσα της απόφασης και άλλων εγγράφων.

Εάν ο διάδικος προσφύγει στο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης, ενεργεί, όσον αφορά τη μετάφραση, σύμφωνα με το δικονομικό δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους. Ο εν λόγω διάδικος μπορεί να επικαλεστεί το άρθρο 29 παράγραφος 2, ζητώντας να εκδοθεί το πιστοποιητικό σύμφωνα με το παράρτημα I²⁰⁶ και στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους προέλευσης.

4.4.4. Το δικαστήριο προέλευσης αποφαινεται επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας — Άρθρο 29 παράγραφος 6 και αιτιολογική σκέψη 52

Το δικαστήριο προέλευσης που επιλαμβάνεται της υπόθεσης μετά την έκδοση απόφασης μη επιστροφής είναι αρμόδιο, σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6, να εξετάσει την ουσία του δικαιώματος επιμέλειας ως το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του παιδιού αμέσως πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του. Ως εκ τούτου, η δικαιοδοσία του

²⁰⁶ Βλ. [παράρτημα I](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

δεν περιορίζεται στην επανεξέταση του ζητήματος αν το παιδί πρέπει να επιστρέψει ή όχι, αλλά στην επίλυση του ζητήματος της επιμέλειας του παιδιού. Το αρμόδιο δικαστήριο προέλευσης έχει πολύ ευρύτερο αντικείμενο για να αποφανθεί σε σύγκριση με την υπόθεση επιστροφής που αποτελεί αντικείμενο της διαδικασίας στο κράτος μέλος καταφυγής. Επομένως, το δικαστήριο προέλευσης αποφασίζει επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας. Σκοπός της διαδικασίας δεν είναι να διαταχθεί η επιστροφή, αλλά να ληφθεί τελικά απόφαση για το αποτέλεσμα της απόδοσης ή ανακατανομής δικαιωμάτων επιμέλειας, η οποία μπορεί να συνεπάγεται επιστροφή. Επομένως, η ανάγκη επιστροφής του παιδιού θα προκύψει από την απόδοση της επιμέλειας.

Ο δικαστής προέλευσης θα πρέπει, καταρχήν, να είναι στην ίδια θέση στην οποία θα ευρίσκετο εάν ο απαγωγέας γονέας δεν είχε απαγάγει το παιδί, αλλά, αντ' αυτού, είχε προσφύγει στο δικαστήριο προέλευσης για να ζητήσει την έκδοση ή την τροποποίηση προηγούμενης απόφασης περί επιμέλειας ή άδεια για την αλλαγή της συνήθους διαμονής του παιδιού. Θα μπορούσε επίσης το πρόσωπο που ζητεί την επιστροφή του παιδιού να μην είχε την ίδια συνήθη διαμονή με αυτήν του παιδιού πριν από την απαγωγή, ή ακόμα το εν λόγω πρόσωπο να είναι διατεθειμένο να δεχθεί αλλαγή της συνήθους διαμονής του παιδιού στο άλλο κράτος μέλος, υπό τον όρο ότι θα τροποποιηθούν ανάλογα και τα δικαιώματα επικοινωνίας του. Ωστόσο, μόνο οι αποφάσεις επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας που συνεπάγονται την επιστροφή του παιδιού στο κράτος μέλος προέλευσης μπορούν να θεωρηθούν προνομιακές αποφάσεις, σύμφωνα με το άρθρο 42 παράγραφος 1 στοιχείο β), με αποτέλεσμα να απολαμβάνουν το ευνοϊκότερο καθεστώς αναγνώρισης και εκτέλεσης και να υπερισχύουν της απόφασης μη

επιστροφής του δικαστηρίου του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα (βλ. άρθρο 29 παράγραφος 6).

Ως εκ τούτου, ο κανονισμός ανατρέπει ορισμένες πτυχές της απόφασης στην υπόθεση *Povse*, όπου το ΔΕΕ έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι απόφαση βάσει του άρθρου 11 παράγραφος 8 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa με την οποία διατάσσεται η επιστροφή παιδιού δεν χρειάζεται να αφορά την επιμέλεια του εν λόγω παιδιού²⁰⁷.

Επομένως, σύμφωνα με τον κανονισμό, οι αποφάσεις του δικαστηρίου προέλευσης που συνεπάγονται μόνο την έκδοση εντολής επιστροφής χωρίς να αποφασίζουν επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας δεν θεωρούνται προνομιακές αποφάσεις σύμφωνα με το άρθρο 42 παράγραφος 1 στοιχείο β). Το ίδιο ισχύει και όταν η επιστροφή διατάσσεται μόνον ως προσωρινό ή ασφαλιστικό μέτρο, δεδομένου ότι τέτοια μέτρα δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «απόφαση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας»²⁰⁸.

Ωστόσο, η λύση αυτή δεν αποκλείει τη δυνατότητα ενεργοποίησης του μηχανισμού παράκαμψης, προτού η απόφαση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας να καταστεί τελική (βλ. σημείο 8 του παραρτήματος VI²⁰⁹).

²⁰⁷ [Υπόθεση C-211/10](#) PPU, *Povse*, ανωτέρω υποσημείωση 116, σκέψη 53, [υπόθεση C-498/14](#) PPU, RG, ανωτέρω υποσημείωση 200, σκέψη 47.

²⁰⁸ [Υπόθεση C-498/14](#) PPU, RG, ανωτέρω υποσημείωση 200.

²⁰⁹ Βλ. σημείο 8 του [παραρτήματος VI](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

4.4.5. Η διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης — Άρθρο 29 παράγραφος 6 και άρθρο 47

Το δικαστήριο προέλευσης πρέπει να εφαρμόζει ορισμένους δικονομικούς κανόνες, η τήρηση των οποίων θα επιτρέψει αργότερα στο δικαστήριο αυτό να εκδώσει το πιστοποιητικό που αναφέρεται στο άρθρο 47 παράγραφος 1 στοιχείο β) με τη χρήση του εντύπου που επισυνάπτεται στο παράρτημα VI²¹⁰. Το πιστοποιητικό αυτό απαιτείται για να βεβαιωθεί ότι η απόφαση είναι προνομιακή.

Το δικαστήριο προέλευσης πρέπει να διασφαλίζει ότι:

- όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη έχουν δυνατότητα ακρόασης [βλ. άρθρο 47 παράγραφος 3 στοιχείο α)]·
- δίνεται στο παιδί πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με το άρθρο 21 [βλ. άρθρο 47 παράγραφος 3 στοιχείο β)]·
- σε περίπτωση που η απόφαση εκδίδεται ερήμην, είτε:
 - το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο επιδόθηκε ή κοινοποιήθηκε στον ερημοδικήσαντα διάδικο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί, ή
 - βεβαιώθηκε ότι ο ερημοδικήσας διάδικος αποδέχτηκε την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση [βλ. άρθρο 47 παράγραφος 3 στοιχείο γ)]·

- η απόφαση λαμβάνει υπόψη τους λόγους και τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίζεται η απόφαση για τη μη επιστροφή (βλ. άρθρο 47 παράγραφος 4)· και
- εξετάζονται διεξοδικά όλες οι περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένης αλλά όχι αποκλειστικά της συμπεριφοράς των γονέων, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού (βλ. αιτιολογική σκέψη 48).

4.4.6. Διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου προέλευσης — ορισμένες πρακτικές πτυχές

4.4.6.1. Διεξοδική εξέταση όλων των περιστάσεων και συνεκτίμηση του συμφέροντος του παιδιού — Αιτιολογική σκέψη 48

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας μετά την άρνηση επιστροφής του παιδιού δυνάμει του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή του άρθρου 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και των δύο, το δικαστήριο προέλευσης πρέπει να εξετάσει διεξοδικά όλες τις περιστάσεις, συμπεριλαμβανομένης, αλλά όχι αποκλειστικά, της συμπεριφοράς των γονέων, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού (βλ. αιτιολογική σκέψη 48). Στην απόφαση του ΕΔΑΔ στην υπόθεση *Šneersons* και *Kampanella* κατά Ιταλίας αναφέρεται ότι το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης, κατόπιν απόφασης μη επιστροφής δυνάμει του άρθρου 11 παράγραφος 7 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, πρέπει να εξετάσει διεξοδικά τη συνολική οικογενειακή κατάσταση και μια σειρά παραγόντων. Ως εκ τούτου, οι σύντομες διαδικασίες δεν συνάδουν με την αρχή ότι το συμφέρον

²¹⁰ Βλ. [παράρτημα VI](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

του παιδιού πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα κατά την αξιολόγηση των σχετικών περιστάσεων²¹¹.

4.4.6.2. Δυνατότητα ακρόασης και αντικείμενο της ακροαματικής διαδικασίας

Το δικαστήριο προέλευσης πρέπει να παρέχει σε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα ακρόασης [βλ. άρθρο 47 παράγραφος 3 στοιχείο α)] και τη δυνατότητα στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με το άρθρο 21 [βλ. άρθρο 47 παράγραφος 3 στοιχείο β) και άρθρο 24 του Χάρτη].

Σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγραφος 1, το δικαστήριο πρέπει να παρέχει, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία, σε οποιοδήποτε παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη την πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, είτε άμεσα είτε μέσω εκπροσώπου ή κατάλληλης οργάνωσης. Όταν το δικαστήριο, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία, παρέχει σε ένα παιδί τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, το δικαστήριο λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία του και την ωριμότητά του (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 2).

Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με την παροχή στο παιδί της δυνατότητας να εκφράζει τις απόψεις του παρέχονται στο [κεφάλαιο 6](#) «Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του».

Η ακροαματική διαδικασία στο δικαστήριο προέλευσης εξαρτάται από το αντικείμενο της υπόθεσης —την ουσία του δικαιώματος επιμέλειας. Ως εκ τούτου, το δικαστήριο δεν επιτρέπεται να παρακάμψει την υποχρέωση αυτή επικαλούμενο τις απόψεις που εκφράστηκαν ενώπιον του δικαστηρίου του κράτους καταφυγής κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980, όπου το αντικείμενο της διαδικασίας περιοριζόταν μόνο στην επιστροφή.

4.4.6.3. Πώς θα είναι δυνατό για το δικαστήριο στο κράτος μέλος προέλευσης να εξετάσει τον γονέα και το παιδί που δεν βρίσκονται στο εν λόγω κράτος μέλος;

Το γεγονός ότι το πρόσωπο που απομάκρυνε ή κατακράτησε παράνομα το παιδί και το απαχθέν παιδί είναι πιθανό να μη μεταβούν στο κράτος μέλος προέλευσης για να παραστούν κατά την εκδίκαση της υπόθεσης καθιστά αναγκαίο, σε ορισμένες περιπτώσεις, η κατάθεσή τους να μπορεί να γίνει από το κράτος μέλος καταφυγής. Στην περίπτωση αυτή, για να δοθεί στο παιδί πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, το δικαστήριο οφείλει να λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για τη διευθέτηση της ακροαματικής διαδικασίας, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού και τις περιστάσεις κάθε επιμέρους υπόθεσης (βλ. αιτιολογική σκέψη 39 και ΔΕΕ στην υπόθεση Aguirre Zarraga²¹²). Ο κανονισμός επιτρέπει στο δικαστήριο να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που θέτει συναφώς στη διάθεσή του το εθνικό δίκαιο, καθώς και εκείνα τα οποία προσιδιάζουν στη διασυννοριακή δικαστική συνεργασία, περιλαμβανομένων, εφόσον παρίσταται

²¹¹ [Sneerson και Kampanella κατά Ιταλίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 14737/09, απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2011, σκέψεις 85 και 93-98.

²¹² Απόφαση του ΔΕΕ της 22ας Δεκεμβρίου 2010 στην [υπόθεση C-491/10 PPU](#), Aguirre Zarraga, ECLI:EU:C:2010:828, σκέψη 66.

ανάγκη, των προβλεπόμενων στον κανονισμό (ΕΕ) 2020/1783 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2020, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (στο εξής: κανονισμός για τη διεξαγωγή αποδείξεων)²¹³. Το μέσο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μέτρο του δυνατού και λαμβανομένου πάντοτε υπόψη του συμφέροντος του παιδιού (βλ. αιτιολογική σκέψη 39). Τα εργαλεία για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων είναι επίσης προσβάσιμα, στις περιπτώσεις που πρέπει να δοθεί δυνατότητα ακρόασης στο πρόσωπο που αντιτάσσεται στην επιστροφή. Η χρήση του κανονισμού για τη διεξαγωγή αποδείξεων είναι δυνατή ακόμη και αν το εθνικό δίκαιο δεν αντιμετωπίζει την ακρόαση του παιδιού ή των διαδίκων ως διεξαγωγή αποδείξεων.

Ένα δικαστήριο μπορεί είτε να ζητήσει από το αρμόδιο δικαστήριο άλλου κράτους μέλους τη διεξαγωγή αποδείξεων ή να προβεί στη διεξαγωγή αποδείξεων απευθείας στο άλλο κράτος μέλος. Δεδομένου ότι το δικαστήριο πρέπει να αποφασίσει εντός 6 εβδομάδων για την επιστροφή του παιδιού, το αίτημα πρέπει απαραίτητα να εκτελεστεί χωρίς καμία καθυστέρηση και, ουσιαστικά, εντός της γενικής προθεσμίας των 90 ημερών που ορίζει το άρθρο 12 παράγραφος 1 του κανονισμού για τη διεξαγωγή αποδείξεων. Η χρήση εικονοδιάσκεψης και τηλεδιάσκεψης, που προβλέπεται στο άρθρο 12 παράγραφος 4 του κανονισμού για τη διεξαγωγή αποδείξεων, μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα επωφελής για τη διεξαγωγή αποδείξεων σε υποθέσεις που εμπλέκονται παιδιά.

²¹³ [Ο κανονισμός για τη διεξαγωγή αποδείξεων](#) καταργεί και αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις από την 1η Ιουλίου 2022 ([ΕΕ L 174 της 27.6.2001](#)).

Ο κανονισμός προβλέπει μία πρόσθετη επιλογή, η οποία εφαρμόζεται με την επιφύλαξη του κανονισμού για τη διεξαγωγή αποδείξεων. Στην αιτιολογική σκέψη 53 ορίζεται ρητά ότι, όπου δεν είναι δυνατό να εκφράσουν ο διάδικος ή το παιδί αυτοπροσώπως τις απόψεις τους, και εφόσον είναι διαθέσιμα τα τεχνικά μέσα, το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει τη δυνατότητα διενέργειας ακρόασης μέσω τηλεδιάσκεψης ή μέσω άλλης τεχνολογίας επικοινωνίας, εκτός εάν, λόγω των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπόθεσης, η χρήση της τεχνολογίας αυτής δεν θα είναι κατάλληλη για τη δίκαιη διεξαγωγή της δίκης. Δεδομένου ότι το ζήτημα που διακυβεύεται είναι να πραγματοποιηθεί ακρόαση του παιδιού εξ αποστάσεως ή να μην πραγματοποιηθεί καθόλου ακρόαση, αναμένεται να είναι εξαιρετικά δύσκολο να συμβιβαστεί η μη ακρόαση με τον δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας²¹⁴.

4.4.6.4. Πως μπορεί το δικαστήριο προέλευσης να λάβει υπόψη τους λόγους και τα πραγματικά περιστατικά βάσει των οποίων εκδόθηκε η απόφαση μη επιστροφής; — Άρθρο 47 παράγραφος 4

Η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών απαιτεί από το δικαστήριο προέλευσης να λαμβάνει υπόψη τους λόγους και τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίστηκε η απόφαση για τη μη επιστροφή, όπως αυτά απορρέουν από την απόφαση, καθώς και όλα τα άλλα σχετικά έγγραφα που αφορούν την εν λόγω διαδικασία και που έχουν υποβληθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας. Στο πλαίσιο

²¹⁴ Βλ. επίσης, ως προς το σημείο αυτό, [την πρόταση κανονισμού για την ψηφιοποίηση της δικαστικής συνεργασίας και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε διασυνοριακές αστικές, εμπορικές και ποινικές υποθέσεις και για την τροποποίηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας \[COM\(2021\) 759 final\]](#).

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

αυτό, μπορεί να αποδειχθεί αναγκαίο για το επιληφθέν δικαστήριο να λάβει περισσότερες πληροφορίες και διευκρινίσεις σχετικά με το θέμα αυτό. Επομένως, τα δικαστήρια μπορούν να συνεργάζονται προκειμένου το δικαστήριο προέλευσης να είναι σε θέση να λάβει δεόντως υπόψη τους λόγους και τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίστηκε η απόφαση για τη μη επιστροφή (βλ. άρθρο 86 και [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας»). Εάν οι δύο δικαστές ομιλούν και/ή κατανοούν μια κοινή γλώσσα, δεν πρέπει να διστάσουν να έλθουν σε επαφή απευθείας τηλεφωνικά ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου²¹⁵. Σε περίπτωση γλωσσικών προβλημάτων, συνδρομή μπορεί να παρέχεται από τις κεντρικές αρχές (βλ. [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας»), καθώς και από το διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης. Οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τα σημεία επαφής του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις²¹⁶.

4.4.6.5. Μετριασμός των συνεπειών των ποινικών κυρώσεων στο κράτος μέλος προέλευσης

Το γεγονός ότι η απαγωγή παιδιού συνιστά ποινικό αδίκημα σε ορισμένα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη²¹⁷. Τα εν λόγω κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα για να διασφαλίσουν ότι το πρόσωπο που μετακίνησε ή κατακράτησε παράνομα το παιδί μπορεί να συμμετάσχει στη δικαστική διαδικασία στο κράτος μέλος προέλευσης χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο ποινικών κυρώσεων. Μια άλλη λύση θα ήταν να

προβλεφθούν ειδικές ρυθμίσεις για να διασφαλιστεί ελεύθερη διέλευση για το εν λόγω πρόσωπο προς και από το κράτος μέλος προέλευσης, με σκοπό τη διευκόλυνση της συμμετοχής του στη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου του εν λόγω κράτους μέλους.

4.4.6.6. Παράλληλες διαδικασίες στο κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνεται το αίτημα και στο κράτος μέλος προέλευσης — Άρθρο 29 παράγραφοι 3 και 6, αιτιολογική σκέψη 48

Το άρθρο 29 παράγραφος 3 ορίζει ότι, σε περίπτωση παράλληλης διαδικασίας που αφορά την επιστροφή στο κράτος μέλος καταφυγής και διαδικασίας επί της ουσίας στο κράτος μέλος προέλευσης, αν το δικαστήριο στο οποίο έχει υποβληθεί η αίτηση αρνηθεί την επιστροφή για λόγο που αναφέρεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή στο άρθρο 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και στις δύο αυτές διατάξεις, η απόφαση και όλα τα σχετικά έγγραφα πρέπει να διαβιβαστούν αμέσως στο δικαστήριο προέλευσης σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 3, ανεξάρτητα από τη δυνατότητα άσκησης ένδικου μέσου κατά της απόφασης μη επιστροφής. Η αιτιολογική σκέψη 48 αναφέρει ρητά ότι, ανεξάρτητα από το αν μια αρνητική απόφαση είναι τελική ή υφίσταται ακόμη δυνατότητα προσβολής της με ένδικο μέσο, μπορεί να αντικαθίσταται από μεταγενέστερη απόφαση, η οποία εκδίδεται στο πλαίσιο διαδικασίας για την επιμέλεια από το δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του. Καταρχήν, αυτό δεν αποτελεί πρόβλημα λόγω των όρων του άρθρου 29 παράγραφος 6, δεδομένου ότι, εάν τα δικαστήρια του κράτους μέλους προέλευσης εκδώσουν απόφαση που συνεπάγεται την επιστροφή του

²¹⁵ Βλ. διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ευρωπαϊκός δικαστικός άτλας στον τομέα των αστικών υποθέσεων](#).

²¹⁶ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις](#).

²¹⁷ Απόφαση του ΔΕΕ της 19ης Νοεμβρίου 2020 στην [υπόθεση C-454/19](#), ZW, ECLI:EU:C:2020:947.

παιδιού, η εν λόγω απόφαση θα πρέπει ακόμη να εκτελεστεί. Ο όρος «αντικαθίσταται» είναι γενικός και δεν υποδηλώνει ότι η απόφαση μη επιστροφής του κράτους μέλους καταφυγής ανατρέπεται δικονομικά με απόφαση του κράτους μέλους προέλευσης, αλλά σημαίνει ότι η απόφαση επί της ουσίας της επιμέλειας που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού υπερσχύει της απόφασης μη επιστροφής.

Το ενδεχόμενο σύγκρουσης κατά την εκτέλεση δύο αποφάσεων αποφεύγεται διότι είτε οι αποφάσεις και των δύο δικαστηρίων καταλήγουν στην επιστροφή, οπότε ο αιτών έχει δυνατότητα επιλογής ως προς την απόφαση που θα εκτελεστεί, είτε μόνο η απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης απαιτεί εκτέλεση και είναι εκτελεστέα σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6. Εάν το δικαστήριο προέλευσης αναθέσει την επιμέλεια στον απαγωγέα γονέα προτού ολοκληρωθεί η διαδικασία επιστροφής στο κράτος μέλος καταφυγής, η εν λόγω απόφαση θα ληφθεί υπόψη στη διαδικασία επιστροφής και είναι πιθανό να οδηγήσει σε απόρριψη της αίτησης.

Τέλος, όταν, όπως στην υπόθεση Rinau, οι διαδικασίες επιστροφής καταλήξουν τελικά στην έκδοση απόφασης επιστροφής, αφού προηγουμένως το δικαστήριο προέλευσης έχει εκδώσει απόφαση που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, ούτε τότε θα υπάρξει σύγκρουση, καθώς και οι δύο αποφάσεις θα είναι εκτελεστές, η δεύτερη βάσει του κανονισμού και η πρώτη βάσει του εθνικού δικαίου του κράτους μέλους καταφυγής· η πτυχή αυτή δεν εξετάζεται στον κανονισμό.

4.4.7. Αναγνώριση και εκτέλεση της προνομιακής απόφασης σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6 επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού

4.4.7.1. Βασικές αρχές

Εάν η επιστροφή παιδιού απορριφθεί για λόγο που καθορίζεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή στο άρθρο 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και στις δύο αυτές διατάξεις (βλ. αιτιολογική σκέψη 48) και το δικαστήριο προέλευσης λάβει στη συνέχεια απόφαση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας η οποία συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, η εν λόγω απόφαση μπορεί να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί στο κράτος μέλος στο οποίο το παιδί μετακινήθηκε ή κατακρατήθηκε παράνομα ή σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με την ενότητα 2 «Αναγνώριση και εκτέλεση ορισμένων προνομιακών αποφάσεων» του κεφαλαίου IV του κανονισμού. Στην περίπτωση αυτή, δεν απαιτείται ειδική διαδικασία, υπό την προϋπόθεση ότι η απόφαση συνοδεύεται από το πιστοποιητικό που εκδίδεται σύμφωνα με το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα VI²¹⁸ (βλ. ενότητα 4.4.7 και το διάγραμμα στην ενότητα 4.4.9)²¹⁹. Επίσης, δεν είναι δυνατή η εναντίωση στην αναγνώριση και την εκτέλεση της εν λόγω προνομιακής απόφασης, εκτός εάν και στον βαθμό που διαπιστώνεται ότι υπάρχει ασυμβίβαστο με μεταγενέστερη απόφαση σχετικά

²¹⁸ Βλ. [παράρτημα VI του κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²¹⁹ [Υπόθεση C-195/08 PPU](#), Inga Rinau, ανωτέρω υποσημείωση 77, στην οποία υπήρξε ανατροπή απόφασης περί μη επιστροφής, αφού προηγουμένως ο εγκαταλειφθείς γονέας είχε λάβει διάταξη για την ανάληψη επιμέλειας από το δικαστήριο προέλευσης που αποφάσισε την επιστροφή του παιδιού.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

με τη γονική μέριμνα που αφορά το ίδιο παιδί. Η εν λόγω μεταγενέστερη απόφαση μπορεί να εκδοθεί είτε α) στο κράτος μέλος στο οποίο ζητήθηκε η αναγνώριση είτε β) σε άλλο κράτος μέλος ή στην τρίτη χώρα της συνήθους διαμονής του παιδιού, υπό την προϋπόθεση ότι η μεταγενέστερη απόφαση πληροί τις προϋποθέσεις αναγνώρισης στο εν λόγω κράτος μέλος (βλ. άρθρο 50 και αιτιολογική σκέψη 52).

Ωστόσο, το άρθρο 42 παράγραφος 2 ορίζει ότι οι ενδιαφερόμενοι δεν υποχρεούνται να προσφεύγουν στη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης ορισμένων προνομιακών αποφάσεων που ρυθμίζεται στο τμήμα 2 του κεφαλαίου IV. Μπορούν αντ' αυτής να προσφεύγουν στις γενικές διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση που θεσπίζονται στο τμήμα 1 του κεφαλαίου IV.

Εάν το δικαστήριο προέλευσης εκδώσει απόφαση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας η οποία δεν συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού, η δικαιοδοσία έκδοσης απόφασης επί της ουσίας σε μελλοντικές διαδικασίες ανατίθεται στα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο έχει απαχθεί το παιδί, εάν το παιδί έχει αποκτήσει εκεί συνήθη διαμονή, έχει διαμείνει σε αυτό το άλλο κράτος μέλος για περίοδο τουλάχιστον ενός έτους αφότου το πρόσωπο, το ίδρυμα ή οιαδήποτε άλλη οργάνωση που έχει δικαίωμα επιμέλειας γνώριζε ή όφειλε να γνωρίζει τον τόπο στον οποίο ευρίσκεται το παιδί και το παιδί έχει ενταχθεί στο νέο περιβάλλον του [βλ. άρθρο 9 στοιχείο β) σημείο ν) και πίνακες στην [ενότητα 4.4.9](#)], ή εάν οι διάδικοι επιλέξουν δικαστήριο στο εν λόγω κράτος μέλος σύμφωνα με το άρθρο 10. Εάν το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας επιληφθεί μετά την παρέλευση της προθεσμίας των τριών μηνών σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 5 ή αν δεν πληρούνται

οι προϋποθέσεις για την έκδοση πιστοποιητικού για προνομιακές αποφάσεις, η απόφαση που θα προκύψει επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας δεν μπορεί να χαρακτηριστεί προνομιακή αλλά θα πρέπει, ωστόσο, να αναγνωρίζεται και να εκτελείται σε άλλα κράτη μέλη σύμφωνα με το τμήμα 1 του κεφαλαίου IV του κανονισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 52).

4.4.7.2. Το προνομιακό πιστοποιητικό σύμφωνα με το παράρτημα VI

Η αναγνώριση και εκτέλεση της προνομιακής απόφασης σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6 που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού είναι δυνατή μόνον εάν συνοδεύεται από το πιστοποιητικό που εκδίδεται σύμφωνα με το έντυπο του παραρτήματος VI²²⁰ από το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση. Δεδομένου ότι το περιεχόμενο του πιστοποιητικού δεν μπορεί να αμφισβητηθεί στο κράτος μέλος εκτέλεσης, το δικαστήριο που το εκδίδει έχει ιδιαίτερη υποχρέωση να μεριμνά για την ακρίβεια των πληροφοριών που περιέχει. Ωστόσο, ο κανονισμός προβλέπει ορισμένα μέσα προσφυγής στο κράτος μέλος προέλευσης.

4.4.7.2.1. Έκδοση του πιστοποιητικού σύμφωνα με το παράρτημα VI

Η απόφαση πιστοποιείται, εάν πληροί τις διαδικαστικές προϋποθέσεις του άρθρου 47 παράγραφοι 3 και 4 που αναφέρονται ανωτέρω στην [ενότητα 4.4.5](#). Σύμφωνα με τον κανονισμό, η απόφαση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού δεν χρειάζεται να είναι τελική προκειμένου να κυκλοφορήσει σύμφωνα με τη

²²⁰ Βλ. [παράρτημα VI](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης ορισμένων προνομιακών αποφάσεων που ρυθμίζεται στο τμήμα 2 του κεφαλαίου IV. Είναι σημαντικό ότι το μέρος της απόφασης που συνεπάγεται την επιστροφή του παιδιού είναι εκτελεστό στο κράτος μέλος προέλευσης [βλ. άρθρο 29 παράγραφος 6 και σημείο 9) του παραρτήματος VI].

Το δικαστήριο προέλευσης εκδίδει το πιστοποιητικό χρησιμοποιώντας το τυποποιημένο έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα VI²²¹, κατόπιν αίτησης διαδίκου. Η έκδοση του πιστοποιητικού δεν είναι δεκτική προσφυγής (βλ. άρθρο 47 παράγραφος 6). Αντιθέτως, η μη έκδοση πιστοποιητικού είναι δεκτική προσφυγής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν σχετικοί περιορισμοί στον κανονισμό.

Το πιστοποιητικό πρέπει να συμπληρώνεται και να εκδίδεται στη γλώσσα της απόφασης. Μπορεί, επίσης, να εκδίδεται σε όποια άλλη επίσημη γλώσσα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ζητήσει ένας διάδικος. Το γεγονός αυτό δεν δημιουργεί υποχρέωση για το δικαστήριο που εκδίδει το πιστοποιητικό να παράσχει μετάφραση ή μεταγραμματοισμό του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου (βλ. άρθρο 47 παράγραφος 2). Το δικαστήριο μπορεί να μεταφράσει αυτόματα το πιστοποιητικό, εκτός από τα πεδία ελεύθερου κειμένου, μόλις συμπληρωθεί στη γλώσσα των αποφάσεων χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρονικά έντυπα στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²²².

²²¹ Βλ. [παράρτημα VI](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²²² Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ηλεκτρονικά έντυπα](#).

4.4.7.2.2. Διόρθωση του πιστοποιητικού σύμφωνα με το παράρτημα VI — Άρθρο 48 παράγραφοι 1 και 3

Το δικαστήριο προέλευσης διορθώνει, κατόπιν αίτησης, και μπορεί να διορθώσει, αυτεπαγγέλτως, το πιστοποιητικό όταν υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ της απόφασης και του πιστοποιητικού, λόγω ουσιώδους σφάλματος ή παράλειψης. Η διαδικασία, συμπεριλαμβανομένης τυχόν άσκησης ένδικου μέσου, σχετικά με τη διόρθωση του πιστοποιητικού διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης.

4.4.7.2.3. Ανάκληση του πιστοποιητικού σύμφωνα με το παράρτημα VI — Άρθρο 48 παράγραφος 2 και άρθρο 49

Ο κανονισμός εισάγει ένα νέο μέσο προσφυγής κατά του πιστοποιητικού που μπορεί να ασκηθεί στο κράτος μέλος προέλευσης —την ανάκληση του πιστοποιητικού. Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ, προκειμένου να διασφαλιστεί η ταχεία εκτέλεση των αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 11 παράγραφος 8 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα και να διασφαλιστεί ότι η αποτελεσματικότητα των διατάξεων του ισχύοντος κανονισμού δεν υπονομεύεται από κατάχρηση της διαδικασίας, αποκλείεται κάθε προσφυγή κατά της έκδοσης πιστοποιητικού σύμφωνα με το άρθρο 42 του εν λόγω κανονισμού, εκτός από αίτημα για τη διόρθωση του πιστοποιητικού, ακόμη και στο κράτος μέλος προέλευσης²²³. Οι περιορισμοί αυτοί θα πρέπει να θεωρηθούν παρωχημένοι.

²²³ [Υπόθεση C-195/08, PPU Rinaldi](#) ανωτέρω υποσημείωση 77, σκέψη 85, και [υπόθεση C-491/10, PPU Aguirre Zarraga](#) ανωτέρω υποσημείωση 210, σκέψη 50.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

Το άρθρο 48 παράγραφος 2 προβλέπει ενιαία δυνατότητα ανάκλησης του πιστοποιητικού, αν χορηγήθηκε εσφαλμένα, λαμβανομένων υπόψη των όρων έκδοσής του που καθορίζονται στο άρθρο 47. Η ανάκληση μπορεί να ζητηθεί κατόπιν αίτησης ή αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο προέλευσης. Η διαδικασία, συμπεριλαμβανομένης τυχόν άσκησης ένδικου μέσου, σχετικά με την ανάκληση του πιστοποιητικού διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης.

Η αίτηση ανάκλησης του πιστοποιητικού μπορεί να αποτελεί λόγο αναστολής της διαδικασίας εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 56 παράγραφος 2 στοιχείο δ) στο κράτος μέλος στο οποίο ζητείται η αναγνώριση (βλ. [ενότητα 5.4.3](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση»).

Η αίτηση ανάκλησης του πιστοποιητικού αποτελεί χωριστή διαδικασία, διαφορετική από την προσφυγή κατά της ίδιας της απόφασης. Η κρίση του ΔΕΕ στις υποθέσεις *Povse* και *Aguirre Zarraga*, σύμφωνα με την οποία τα ζητήματα που αφορούν τη νομιμότητα της απόφασης που διατάσσει την επιστροφή αυτής καθαυτής, και ειδικότερα το αν πληρούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την έκδοση των αποφάσεων αυτών από το αρμόδιο δικαστήριο, πρέπει να τίθενται ενώπιον των δικαστηρίων του κράτους μέλους προέλευσης, σύμφωνα με τους κανόνες της οικείας έννομης τάξης, εξακολουθεί να είναι λυσιτελής στο πλαίσιο του κανονισμού²²⁴.

²²⁴ [Υπόθεση C-211/10 PPU](#), *Povse*, ανωτέρω υποσημείωση 116, σκέψη 74, [υπόθεση C-491/10 PPU](#), *Aguirre Zarraga*, ανωτέρω υποσημείωση 210, σκέψη 51.

4.4.7.2.4. Πιστοποιητικό περί έλλειψης ή περιορισμού εκτελεστότητας σύμφωνα με το παράρτημα VII

Η προνομιακή απόφαση που προβλέπεται στο άρθρο 29 παράγραφος 6 μπορεί να παράγει αποτελέσματα, εάν πιστοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 47 και στον βαθμό που είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης. Όταν και στον βαθμό που η απόφαση αυτή πάψει να έχει εκτελεστότητα ή η εκτελεστότητά της ανασταλεί ή περιοριστεί, ο κανονισμός θεσπίζει ένα νέο εργαλείο που μπορεί να υπερισχύσει της δεόντως πιστοποιημένης απόφασης που κυκλοφορεί ήδη: το πιστοποιητικό περί έλλειψης ή περιορισμού της εκτελεστότητας (βλ. άρθρο 49). Το πιστοποιητικό αυτό εκδίδεται με χρήση του τυποποιημένου εντύπου που επισυνάπτεται στο παράρτημα VII²²⁵ οποιαδήποτε στιγμή, κατόπιν αίτησης προς το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης. Τα δικαστήρια που ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²²⁶. Το πιστοποιητικό αυτό συμπληρώνεται και εκδίδεται στη γλώσσα της απόφασης, αλλά και σε όποια άλλη επίσημη γλώσσα των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει ζητήσει διάδικος, χωρίς το δικαστήριο να υποχρεούται να παράσχει μετάφραση ή μεταγραμμάτισμό του μεταφράσιμου περιεχομένου των πεδίων ελεύθερου κειμένου (βλ. άρθρο 49 παράγραφος 2). Το δικαστήριο μπορεί να μεταφράσει αυτόματα το πιστοποιητικό, εκτός από τα πεδία ελεύθερου κειμένου, μόλις συμπληρωθεί στη γλώσσα των αποφάσεων

²²⁵ Βλ. [παράρτημα VII](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²²⁶ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρονικά έντυπα στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²²⁷.

Για παράδειγμα, εάν η πιστοποιημένη απόφαση έχει παύσει να είναι εκτελεστή και, ως εκ τούτου, χορηγείται ανάκληση του πιστοποιητικού σύμφωνα με το παράρτημα VI²²⁸, κάθε ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει πιστοποιητικό περί έλλειψης ή περιορισμού της εκτελεστότητας χρησιμοποιώντας το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα VII²²⁹ του κανονισμού. Το πιστοποιητικό μπορεί επίσης να εκδοθεί στην περίπτωση που το ανώτερου βαθμού δικαστήριο στο κράτος μέλος προέλευσης αναστέλλει ή περιορίζει την εκτέλεση της απόφασης επιστροφής ή αποφασίζει ενάντια στην επιστροφή του παιδιού.

4.4.7.3. Περιορισμένοι λόγοι άρνησης — Άρθρο 50

Η προνομιακή απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6 αναγνωρίζεται στα άλλα κράτη μέλη χωρίς καμία ειδική διαδικασία και χωρίς καμία δυνατότητα εναντίωσης στην αναγνώρισή της, εκτός αν και στον βαθμό που διαπιστώνεται ότι είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση, όπως αναφέρεται στο άρθρο 50 (βλ. άρθρο 43 παράγραφος 1). Αυτός ο λόγος άρνησης μπορεί επίσης να προβληθεί κατά της εκτέλεσης της ίδιας απόφασης στο έτερο κράτος μέλος (βλ. άρθρο 50). Ωστόσο, η εκτέλεση εκεί

πραγματοποιείται χωρίς να απαιτείται κήρυξη εκτελεστότητας (βλ. άρθρο 45 παράγραφος 1).

Η ασυμβίβαστη μεταγενέστερη απόφαση που μπορεί να εμποδίσει την αναγνώριση και την εκτέλεση της προνομιακής απόφασης πρέπει να αφορά τη γονική μέριμνα του ίδιου παιδιού και μπορεί να εκδοθεί στο κράτος μέλος στο οποίο ζητείται η αναγνώριση, ή σε άλλο κράτος μέλος, ή ακόμη και σε τρίτη χώρα συνήθους διαμονής του παιδιού, εφόσον η μεταγενέστερη απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος όπου ζητείται η αναγνώριση (βλ. άρθρο 50). Παρόμοιος λόγος προβλεπόταν στο άρθρο 47 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα, σύμφωνα με το οποίο μια προνομιακή απόφαση δεν μπορεί να εκτελεστεί εάν είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη εκτελεστή απόφαση, αλλά το ΔΕΕ στην υπόθεση *Povse*²³⁰ περιόρισε την έννοια αυτή σε μεταγενέστερη απόφαση που εκδίδεται από το δικαστήριο προέλευσης και, ως εκ τούτου, όχι από το δικαστήριο του κράτους μέλους εκτέλεσης. Το άρθρο 50 υπεριορίζει αυτής της πτυχής της απόφασης *Povse*. Ωστόσο, δεδομένου ότι το άρθρο 9 διατηρεί τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού πριν από την απαγωγή του, το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής ή τα δικαστήρια άλλων κρατών μελών μπορούν να έχουν περιορισμένες μόνο δυνατότητες να θεμελιώσουν τη δικαιοδοσία τους. Μια δυνατότητα θα μπορούσε να είναι η δικαιοδοσία που απορρέει από συμφωνία ή από την παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος μεταξύ της απόφασης δυνάμει του άρθρου 29 παράγραφος 6 και της εκτέλεσής της, όταν ο γονέας που ζητεί την επιστροφή συναινεί στην αλλαγή της συνήθους διαμονής του παιδιού. Στο επίπεδο της

²²⁷ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Ηλεκτρονικά έντυπα](#).

²²⁸ Βλ. [παράρτημα VI](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²²⁹ Βλ. [παράρτημα VII](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²³⁰ [Υπόθεση C-211/10, Povse](#), ανωτέρω υποσημείωση 116.

Οι κανόνες σχετικά με τη διεθνή απαγωγή παιδιών εντός της ΕΕ

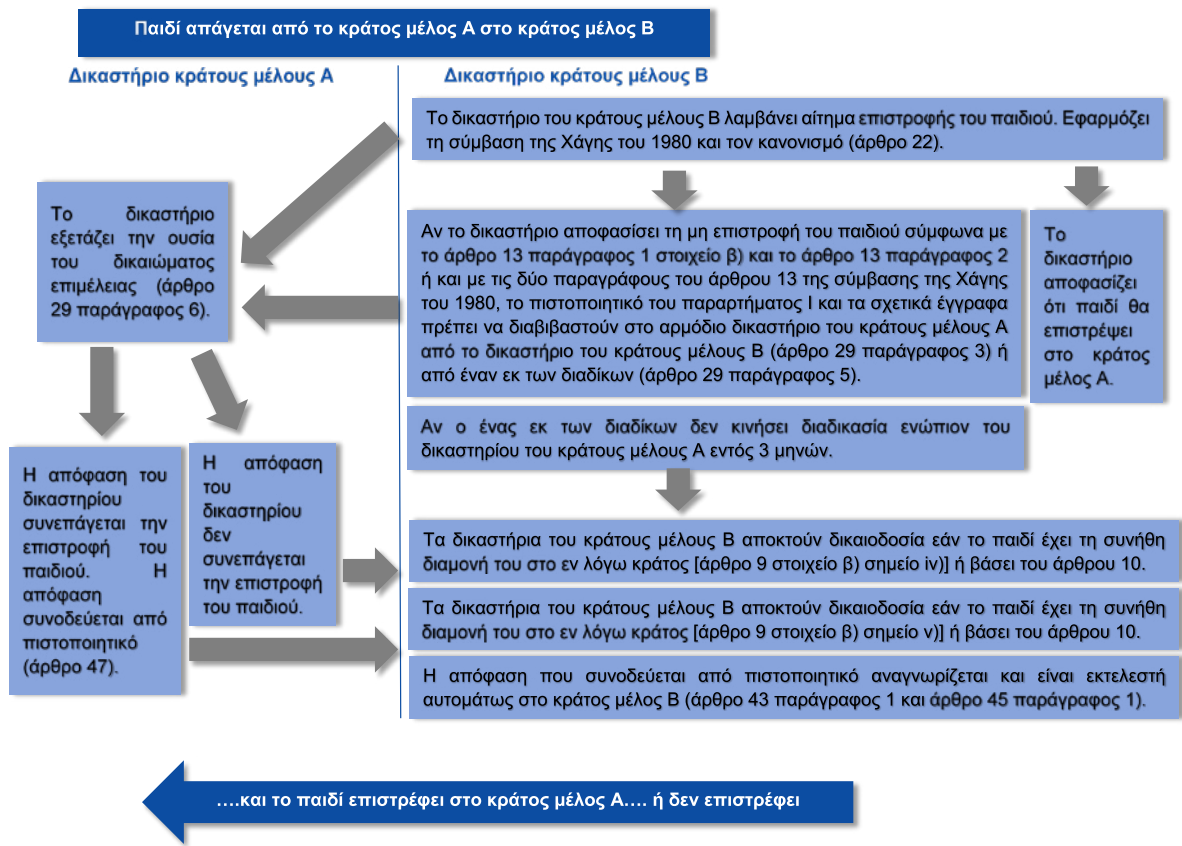
διαδικασίας εκτέλεσης υπάρχουν δύο ακόμη δυνατότητες άρνησης που συνδέονται με κατάσταση σοβαρού κινδύνου διαρκούς χαρακτήρα (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 6) και με λόγους που απορρέουν από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εάν είναι συμβατοί με τον κανονισμό (βλ. άρθρο 57).

Περαιτέρω εξηγήσεις σχετικά με τη διαδικασία εκτέλεσης παρουσιάζονται στο [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση».

4.4.8. Νέα μετακίνηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος — Άρθρο 45 παράγραφος 1

Η απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης είναι εκτελεστή σε όλα τα κράτη μέλη και όχι μόνο στο κράτος μέλος στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση μη επιστροφής. Αυτό είναι σαφές από τη διατύπωση του άρθρου 45 παράγραφος 1 και ανταποκρίνεται στους στόχους και στο πνεύμα του κανονισμού. Η μετακίνηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος δεν επηρεάζει, κατά συνέπεια, την απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης που συνεπάγεται την επιστροφή στο εν λόγω κράτος μέλος. Εναπόκειται στον αιτούντα να αποφασίσει αν προτιμά να κινήσει νέα διαδικασία για την επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980, ή να εκτελέσει την απόφαση επιστροφής του δικαστηρίου προέλευσης, ή να εκτελέσει απόφαση που συνεπάγεται την επιστροφή η οποία έχει εκδοθεί από το κράτος μέλος προέλευσης, εάν μια τέτοια απόφαση είχε ήδη εκδοθεί κατά τον χρόνο της νέας μετακίνησης.

4.4.9. Διάγραμμα της διαδικασίας σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών μετά από απόφαση μη επιστροφής — Άρθρο 29

5. Εκτέλεση

5.1. Οι βασικές αρχές των κανόνων για την εκτέλεση

Το κεφάλαιο IV του κανονισμού αφορά την αναγνώριση και την εκτέλεση. Αποτελείται από διάφορα τμήματα: γενικές διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση (τμήμα 1 του κανονισμού), αναγνώριση και εκτέλεση ορισμένων προνομιακών αποφάσεων (τμήμα 2 του κανονισμού), κοινές διατάξεις σχετικά με την εκτέλεση (τμήμα 3 του κανονισμού), διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών (τμήμα 4 του κανονισμού) και διάφορες διατάξεις (τμήμα 5 του κανονισμού). Το σύστημα εκτέλεσης ακολουθεί γενικά το μοντέλο του κανονισμού Βρυξέλλες Ια, εναρμονίζοντας περισσότερες πτυχές της διαδικασίας εκτέλεσης σε σύγκριση με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα.

Το παρόν κεφάλαιο του πρακτικού οδηγού επικεντρώνεται στα τρία τελευταία τμήματα του κεφαλαίου IV του κανονισμού, με βάση τις γενικές παρατηρήσεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση που διατυπώθηκαν ανωτέρω, σε σχέση με γαμικές διαφορές (βλ. [ενότητα 2.5](#) του κεφαλαίου 2 «Γαμικές διαφορές»), διαφορές γονικής μέριμνας (βλ. [ενότητα 3.5](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα») και τη διεθνή απαγωγή παιδιών (βλ. [ενότητα 4.4.7](#) του κεφαλαίου 4 «Διεθνής απαγωγή παιδιών»).

Οι βασικές αρχές των κανόνων για την εκτέλεση

- Η εκτέλεση σε ένα κράτος μέλος (στο εξής: κράτος μέλος εκτέλεσης) όλων των αποφάσεων σε γαμικές διαφορές²³¹ και σε διαφορές γονικής μέριμνας που εκδίδονται σε άλλο κράτος μέλος (στο εξής: κράτος μέλος προέλευσης) πραγματοποιείται χωρίς ενδιάμεση διαδικασία για την κήρυξη της εκτελεστότητας ή την καταχώριση της εκτέλεσης (βλ. άρθρο 34 παράγραφος 1, [ενότητα 2.5.2](#) του κεφαλαίου 2 «Γαμικές διαφορές» και [ενότητα 3.5.2](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»).
- Η εκτέλεση των προνομιακών αποφάσεων βάσει του άρθρου 42 παράγραφος 1 τυχάνει ακόμη ευνοϊκότερης μεταχείρισης (βλ. άρθρο 45 παράγραφος 1 και [ενότητα 4.4.7](#) του κεφαλαίου 4 «Διεθνής απαγωγή παιδιών»).
- Η εκτέλεση δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών ρυθμίζεται από τη διάταξη που εφαρμόζεται στις μη προνομιακές αποφάσεις, με την επιφύλαξη διαφόρων ειδικών κανόνων (βλ. άρθρα 65 έως 68, τμήμα 4 του κεφαλαίου IV του κανονισμού και [ενότητα 5.5.1.1.2](#)).
- Μια απόφαση του κράτους μέλους προέλευσης αντιμετωπίζεται σαν να είχε εκδοθεί στο κράτος μέλος εκτέλεσης και εκτελείται σύμφωνα με τη διαδικασία εκτέλεσης αποφάσεων που διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εκτός εάν προβλέπεται διαφορετικά στον κανονισμό (βλ. άρθρο 51 παράγραφος 1).
- Η εκτέλεση αποφάσεων που δεν είναι προνομιακές μπορεί να απορριφθεί πριν από ή μετά την έναρξή της, για λόγους παρόμοιους με

²³¹ Σπανίως έχουν εκτελεστό περιεχόμενο, δεδομένου ότι η λύση του γάμου παράγει αποτελέσματα δια της λειτουργίας του νόμου, αλλά μπορούν να είναι εκτελεστές, για παράδειγμα, όσον αφορά τα έξοδα (βλ. άρθρο 73). Ως εκ τούτου, οι παρακάτω επεξηγήσεις θα επικεντρωθούν καταρχήν σε διαφορές γονικής μέριμνας.

εκείνους που υπήρχαν στον κανονισμό Βρυξέλλες Ια (βλ. άρθρα 38, 39 και 41 και [ενότητα 5.5.1.1.1](#)).

- Η εκτέλεση προνομιακών αποφάσεων μπορεί να απορριφθεί πριν από ή μετά την έναρξή της, εάν είναι ασυμβίβαστες με μεταγενέστερη απόφαση που εκδόθηκε στο κράτος μέλος εκτέλεσης, ή σε άλλο κράτος μέλος, ή σε τρίτη χώρα (βλ. άρθρο 50 και [ενότητα 5.5.1.1.1](#)).
- Η εκτέλεση δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών μπορεί να απορριφθεί πριν από ή μετά την έναρξή της, για λόγους που αναφέρονται χωριστά στον κανονισμό (βλ. άρθρο 68 και [ενότητα 5.5.1.1.2](#)).
- Η εκτέλεση όλων των αποφάσεων, δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών μπορεί επίσης να απορριφθεί για λόγους που δεν σχετίζονται με την αναγνώρισή τους, αλλά απορρέουν από την πραγματική εκτέλεση ή από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εάν δεν είναι ασυμβίβαστοι με τον κανονισμό (βλ. άρθρα 56 και 57, [ενότητα 5.5.1.1.3](#) και [ενότητα 5.5.1.2](#)).
- Απόφαση που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να επανεξεταστεί επί της ουσίας και ως προς τη δικαιοδοσία του δικαστηρίου προέλευσης (βλ. άρθρα 69 και 71).
- Το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης μπορεί να ζητήσει από τα δικαστήρια ή τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους εκτέλεσης να συνδράμουν στην εκτέλεση αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας που εκδίδονται δυνάμει του κανονισμού (βλ. άρθρο 81, [κεφάλαιο 7](#) «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών»).
- Η διαδικασία υποβολής αίτησης για άρνηση της εκτέλεσης και όλες οι σχετικές διατάξεις εφαρμόζονται αναλόγως σε αίτηση για άρνηση της αναγνώρισης ή για την έκδοση δήλωσης ότι δεν συντρέχουν λόγοι

άρνησης της αναγνώρισης (βλ. άρθρο 30 παράγραφος 3 και άρθρο 40 παράγραφος 1)²³².

Μολονότι, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του κανονισμού, όπως ορίζεται στο άρθρο 51 παράγραφος 1, η διαδικασία εκτέλεσης δεν διέπεται από τον κανονισμό αλλά από το εθνικό δίκαιο, έχει καίρια σημασία οι εθνικές αρχές να εφαρμόζουν κανόνες οι οποίοι διασφαλίζουν την αποδοτική και ταχεία εκτέλεση των αποφάσεων που εκδίδονται βάσει του κανονισμού, έτσι ώστε να μην υπονομεύουν τους στόχους του. Η σημασία της αποδοτικής και ταχείας εκτέλεσης τονίστηκε επίσης σε σειρά αποφάσεων που εκδόθηκαν από το ΔΕΕ, καθώς και από το ΕΔΑΔ (βλ. [ενότητα 5.6](#))²³³.

Κατά την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 51 παράγραφος 1, απόφαση που εκδόθηκε σε ένα κράτος μέλος θα πρέπει να εκτελείται σε άλλο κράτος «υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για τις αποφάσεις που εκδίδονται σε αυτό», τα δικαστήρια πρέπει να τηρούν προσεκτικά τα πολύ αυστηρά όρια που απορρέουν από το γράμμα της διάταξης και δεν θα πρέπει να φθάνουν στο σημείο να αμφισβητούν ή να καταστρατηγούν την απόφαση του δικαστηρίου προέλευσης. Στην πραγματικότητα, η εκτέλεση απόφασης που εκδίδεται σε άλλο κράτος μέλος υπό τους «ίδιους όρους» σαν να είχε

²³² Επομένως, στο παρόν κεφάλαιο του πρακτικού οδηγού, η αναφορά σε «εκτέλεση» μπορεί επίσης να περιλαμβάνει «αναγνώριση» στις περιπτώσεις στις οποίες ζητείται μόνον η αναγνώριση και, ως εκ τούτου, η αναφορά σε «κράτος μέλος εκτέλεσης» μπορεί να αποτελεί αναφορά σε «κράτος μέλος αναγνώρισης».

²³³ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με θέματα εκτέλεσης, ειδικότερα σε σχέση με υποθέσεις απαγωγής παιδιών, βλ. τον οδηγό ορθής πρακτικής βάσει της σύμβασης της Χάγης της 25ης Οκτωβρίου 1980 για τα αστικά θέματα της διεθνούς απαγωγής παιδιών, Μέρος IV — Εκτέλεση αποφάσεων, που διατίθεται στη διεύθυνση <http://www.hcch.net/upload/guide28enf-e.pdf>.

Εκτέλεση

εκδοθεί στο κράτος μέλος εκτέλεσης μπορεί να αφορά μόνον τις διαδικαστικές λεπτομέρειες της επιστροφής του παιδιού και δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αποτελέσει ουσιαστικό λόγο εναντίωσης στην εκτέλεση της απόφασης του αρμόδιου δικαστηρίου.

5.2. Ποιες πράξεις μπορούν να εκτελεστούν;

Το σύστημα εκτέλεσης του κανονισμού δεν ισχύει μόνο για τις αποφάσεις, αλλά και για τα δημόσια έγγραφα και τις συμφωνίες.

5.2.1. Αποφάσεις — Άρθρο 2 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 14.

Η εκτέλεση προϋποθέτει ότι οι διαφορές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού έχουν κριθεί από το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης με «απόφαση», όπως και αν αυτή ονομάζεται (μεταξύ άλλων, διαταγή, διάταξη και δικαστική απόφαση, βλ. άρθρο 2 παράγραφος 1).

Η απόφαση πρέπει να έχει εκδοθεί από «δικαστήριο», το οποίο ορίζεται ως κάθε αρχή οιασδήποτε κράτους μέλους που έχει διεθνή δικαιοδοσία για τα ζητήματα που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού. Ο όρος αυτός καλύπτει επίσης διοικητικές αρχές ή άλλες αρχές, όπως είναι οι συμβολαιογράφοι, που ασκούν δικαιοδοτικά καθήκοντα σε ορισμένες γαμικές διαφορές ή διαφορές γονικής μέριμνας [βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 1) και αιτιολογική σκέψη 14]. Ωστόσο, εάν οι εν λόγω διοικητικές ή άλλες αρχές δεν έχουν εξουσία να εκδίδουν αποφάσεις επί διαφοράς

μεταξύ των διαδίκων σύμφωνα με την οικεία εθνική νομοθεσία, δεν αντιμετωπίζονται ως δικαστήρια και οι πράξεις τους δεν συνιστούν αποφάσεις για τους σκοπούς του κανονισμού²³⁴.

Ο ορισμός των «αποφάσεων» επεκτείνεται περαιτέρω σε συμφωνίες (ή δικαστικούς συμβιβασμούς) που εγκρίνονται από το δικαστήριο μετά από εξέταση της ουσίας σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία (βλ. αιτιολογική σκέψη 14). Η εξέταση της ουσίας σημαίνει ότι το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει αν πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτει η εθνική νομοθεσία για τη σύναψη της συμφωνίας²³⁵.

Η δικαιοδοσία του δικαστηρίου μπορεί να βασίζεται στον κανονισμό, αλλά και, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, σε επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, κατά περίπτωση (βλ. άρθρα 6 και 14).

Το κεφάλαιο IV του κανονισμού εφαρμόζεται σε όλες τις αποφάσεις που απαγγέλλουν το διαζύγιο, τον δικαστικό χωρισμό ή την ακύρωση ενός γάμου. Ωστόσο, οι αποφάσεις με τις οποίες απορρίπτεται η λύση του συζυγικού δεσμού εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 9).

Το κεφάλαιο IV του κανονισμού καλύπτει επίσης τις αποφάσεις επί της ουσίας της γονικής μέριμνας. Το άρθρο 2 παράγραφος 1 περιλαμβάνει ρητά στο πεδίο εφαρμογής του τα εξής: α) απόφαση που εκδίδεται σε ένα κράτος

²³⁴ Απόφαση του ΔΕΕ της 15ης Νοεμβρίου 2022 στην [υπόθεση C-646/20](#), *Senatsverwaltung für Inneres und Sport*, ECLI:EU:C:2022:879.

²³⁵ Απόφαση του ΔΕΕ της 15ης Νοεμβρίου 2022 στην [υπόθεση C-646/20](#), *Senatsverwaltung für Inneres und Sport*, ECLI:EU:C:2022:879.

μέλος με την οποία διατάσσεται η επιστροφή παιδιού σε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980, η οποία πρέπει να εκτελεστεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος στο οποίο εκδόθηκε η απόφαση, β) προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα, τα οποία διατάσσονται από δικαστήριο το οποίο, δυνάμει του κανονισμού, έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης²³⁶ και γ) προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα τα οποία διατάσσονται σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 5 για την προστασία του παιδιού από σοβαρό κίνδυνο, όταν το δικαστήριο διατάσσει την επιστροφή του παιδιού.

Για να εκτελεστούν σε άλλο κράτος μέλος, οι αποφάσεις πρέπει να είναι εκτελεστές στο κράτος μέλος προέλευσης (βλ. άρθρο 34 παράγραφος 1 και άρθρο 45 παράγραφος 1).

Η απόφαση επιδίδεται στην αρμόδια για την εκτέλεση αρχή σε αντίγραφο το οποίο πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις πιστοποίησης της γνησιότητας του. Η γνησιότητα καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης της απόφασης.

²³⁶ Για τους σκοπούς του κεφαλαίου IV, η «απόφαση» δεν περιλαμβάνει τα προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας της διαφοράς χωρίς να καλείται να εμφανιστεί ο εναγόμενος, εκτός εάν η απόφαση που περιέχει το μέτρο έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον εναγόμενο πριν από την εκτέλεση (βλ. άρθρο 2 παράγραφος 1).

5.2.2. Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες — Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημεία 2) και 3)

Ο κανονισμός επιτρέπει τη διασυνοριακή αναγνώριση και εκτέλεση εγγράφων που δεν είναι ούτε αποφάσεις ούτε δικαστικοί συμβιβασμοί, αλλά έχουν συνταχθεί από δημόσια αρχή ή έχουν καταχωριστεί σε αυτήν. Ο κανονισμός αφήνει να αποφασιστεί σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο των κρατών μελών προέλευσης το ζήτημα εάν τα εν λόγω έγγραφα μπορούν να συνταχθούν και/ή να καταχωριστούν στη δικαιοδοσία τους. Ως εκ τούτου, σε ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποιούνται τα εν λόγω δημόσια έγγραφα και οι εν λόγω συμφωνίες, ενώ σε άλλα όχι.

Καλύπτονται δύο είδη εγγράφων: δημόσια έγγραφα και συμφωνίες.

Τα «δημόσια έγγραφα» είναι έγγραφα που έχουν συνταχθεί ή καταχωριστεί επισήμως ως δημόσια έγγραφα σε οποιοδήποτε κράτος μέλος για θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού [βλ. άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 2) και τμήμα 4 του κεφαλαίου IV του κανονισμού]. Η γνησιότητα όσον αφορά την υπογραφή και το περιεχόμενο του εγγράφου πρέπει να πιστοποιείται από δημόσια αρχή ή άλλη αρχή εξουσιοδοτημένη από το αντίστοιχο κράτος μέλος. Οι δημόσιες αρχές ή άλλες αρχές που έχουν οριστεί από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²³⁷.

²³⁷ Διατίθενται στη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast?init=true

Εκτέλεση

Στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνονται, για παράδειγμα, έγγραφα που συντάσσονται από συμβολαιογράφους ή ενώπιόν τους, καθώς και έγγραφα που είναι καταχωρισμένα σε δημόσια μητρώα. Ο ορισμός των «δημόσιων εγγράφων» χρησιμοποιείται οριζόντια σε άλλες πράξεις της ΕΕ και πρέπει να ερμηνεύεται σύμφωνα μ' αυτές και υπό το πρίσμα των σκοπών του κανονισμού²³⁸. Ο κανονισμός καλύπτει επίσης «συμφωνίες» που συνάπτονται μεταξύ μερών οι οποίες δεν συνιστούν ούτε αποφάσεις (συμπεριλαμβανομένων δικαστικών συμβιβασμών) ούτε δημόσια έγγραφα, αλλά έχουν καταχωριστεί από αρμόδια προς τούτο δημόσια αρχή. Ως εκ τούτου, ο κανονισμός εφαρμόζεται σε συμφωνίες που συνάπτονται από τα μέρη χωρίς τη συμμετοχή δημόσιας αρχής στο στάδιο της σύναψης της συμφωνίας, αλλά σε μεταγενέστερο στάδιο —κατά τη διάρκεια της καταχώρισής της. Οι δημόσιες αρχές που ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²³⁹.

²³⁸ Για μια γενική ένδειξη της έννοιας του «δημόσιου εγγράφου» που περιγράφει τη φύση και το αποτέλεσμα του, βλ. [υπόθεση C-260/97](#), Unibank κατά Christensen, ανωτέρω υποσημείωση 93· ορισμός παρέχεται επίσης στο άρθρο 2 σημείο 3) του [κανονισμού \(ΕΚ\) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου](#), καθώς και στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/1103 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 22, στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο δ) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2016/1104 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 23, και στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο θ) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 650/2012](#), ανωτέρω υποσημείωση 24.

²³⁹ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

Ωστόσο, ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται σε αμιγώς ιδιωτικές συμφωνίες που συνάπτονται χωρίς την παρέμβαση δικαστηρίου ή δημόσιας αρχής (βλ. αιτιολογική σκέψη 14).

Για να αναγνωριστεί και να εκτελεστεί σε άλλο κράτος μέλος, το δημόσιο έγγραφο ή η συμφωνία δικαστικού χωρισμού και διαζυγίου πρέπει να έχει δεσμευτική νομική ισχύ στο κράτος μέλος προέλευσης (βλ. άρθρο 65 παράγραφος 1). Τα δημόσια έγγραφα και οι συμφωνίες σε διαφορές γονικής μέριμνας πρέπει, εκτός από το να έχουν δεσμευτική νομική ισχύ, να είναι επίσης εκτελεστά στο κράτος μέλος προέλευσης (βλ. άρθρο 65 παράγραφος 2).

Ο κανονισμός επιτρέπει τη διασυνοριακή κυκλοφορία δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών, μόνον όταν η αρχή που συντάσσει το δημόσιο έγγραφο ή η οποία καταχωρίζει το δημόσιο έγγραφο ή τη συμφωνία ασκεί διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του κεφαλαίου II του κανονισμού. Σε αντίθετη περίπτωση, τα εν λόγω δημόσια έγγραφα ή οι εν λόγω συμφωνίες θα ισχύουν μόνο στο κράτος μέλος προέλευσης και δεν μπορούν να αναγνωριστούν και να εκτελεστούν στα άλλα κράτη μέλη δυνάμει του κανονισμού.

Το δημόσιο έγγραφο ή η συμφωνία επιδίδεται στην αρμόδια για την εκτέλεση αρχή σε αντίγραφο το οποίο πληροί τις αναγκαίες προϋποθέσεις πιστοποίησης της γνησιότητας του. Η γνησιότητα καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους μέλους προέλευσης του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας.

Στην περίπτωση σύνθετου δημόσιου εγγράφου ή σύνθετης συμφωνίας που αφορά όχι μόνο γαμικές διαφορές ή γονική μέριμνα, αλλά, για παράδειγμα,

και άλλα ζητήματα όπως η διατροφή ή οι περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, ο κανονισμός εφαρμόζεται μόνο στα ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του. Οι διάδικοι θα πρέπει να προσφεύγουν σε άλλες πράξεις, όπως στον κανονισμό περί υποχρεώσεων διατροφής ή στον κανονισμό για τις περιουσιακές σχέσεις των συζύγων, εάν επιθυμούν να εκτελέσουν τα εν λόγω τμήματα του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας.

5.2.3. Συνοδευτικά πιστοποιητικά

Η εκτέλεση βάσει του κανονισμού μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνον εάν η απόφαση, ή το δημόσιο έγγραφο, ή η συμφωνία συνοδεύεται από το κατάλληλο πιστοποιητικό²⁴⁰.

5.2.3.1. Πιστοποιητικά που συνοδεύουν τις αποφάσεις — Άρθρα 36 και 47

Εκτός από το κεκρωμένο αντίγραφο της απόφασης, ο διάδικος που ζητεί την εκτέλεση πρέπει να προσκομίσει στην αρμόδια για την εκτέλεση αρχή το κατάλληλο πιστοποιητικό χρησιμοποιώντας:

- το παράρτημα II²⁴¹ για απόφαση που εκδίδεται σε γαμικές διαφορές²⁴².

- το παράρτημα III²⁴³ για απόφαση που εκδίδεται σε διαφορές γονικής μέριμνας²⁴⁴.
- το παράρτημα IV²⁴⁵ για απόφαση που διατάσσει την επιστροφή παιδιού σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 και, κατά περίπτωση, για τυχόν προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 5 τα οποία συνοδεύουν την απόφαση²⁴⁶.
- το παράρτημα V²⁴⁷ για την προνομιακή απόφαση που χορηγεί δικαιώματα επικοινωνίας²⁴⁸.
- το παράρτημα VI²⁴⁹ για την προνομιακή απόφαση επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας, που χορηγείται σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 6, η οποία συνεπάγεται την επιστροφή παιδιού²⁵⁰.

Ο καθ' ού η εκτέλεση μπορεί να αξιοποιηθεί:

- το παράρτημα VII²⁵¹ περί έλλειψης ή περιορισμού της εκτελεστότητας ορισμένων αποφάσεων που χορηγούν δικαίωμα επικοινωνίας ή που

²⁴³ Βλ. [παράρτημα III](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁴⁴ Για την προσκόμιση αυτού του πιστοποιητικού, βλ. [ενότητα 3.5.3](#).

²⁴⁵ Βλ. [παράρτημα IV](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁴⁶ Για την προσκόμιση αυτού του πιστοποιητικού, βλ. [ενότητα 4.1.1](#).

²⁴⁷ Βλ. [παράρτημα V](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁴⁸ Για την προσκόμιση αυτού του πιστοποιητικού, βλ. [ενότητα 3.6.3](#).

²⁴⁹ Βλ. [παράρτημα VI](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁵⁰ Για την προσκόμιση αυτού του πιστοποιητικού, βλ. [ενότητα 4.4.7.2.1](#).

²⁵¹ Βλ. [παράρτημα VII](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁴⁰ Το πιστοποιητικό δεν είναι υποχρεωτικό μόνο στην περίπτωση αναγνώρισης (βλ. άρθρο 32).

²⁴¹ Βλ. [παράρτημα II](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁴² Για την προσκόμιση αυτού του πιστοποιητικού, βλ. [ενότητα 2.5.2](#).

Εκτέλεση

συνεπάγονται την επιστροφή του παιδιού, οι οποίες έχουν πιστοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 47 του κανονισμού²⁵².

5.2.3.2. Πιστοποιητικά που συνοδεύουν τα δημόσια έγγραφα και τις συμφωνίες — Άρθρο 66

Εκτός από το κεκρωμένο αντίγραφο του δημόσιου εγγράφου ή της συμφωνίας, ο διάδικος που ζητεί την εκτέλεση δημόσιου εγγράφου ή συμφωνίας πρέπει να προσκομίσει στην αρμόδια για την εκτέλεση αρχή το κατάλληλο πιστοποιητικό χρησιμοποιώντας:

- το παράρτημα VIII²⁵³ για τις γαμικές διαφορές²⁵⁴.
- το παράρτημα IX²⁵⁵ για διαφορές γονικής μέριμνας, το οποίο περιλαμβάνει περίληψη της εκτελεστής υποχρέωσης που περιέχεται στο δημόσιο έγγραφο ή στη συμφωνία (βλ. άρθρο 66 παράγραφος 1 στοιχείο β)²⁵⁶.

Αν δεν προσκομιστεί το πιστοποιητικό, το δημόσιο έγγραφο ή η συμφωνία δεν μπορεί να αναγνωριστεί ούτε να εκτελεστεί σε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με τον κανονισμό (βλ. άρθρο 66 παράγραφος 5).

²⁵² Για την προσκόμιση αυτού του πιστοποιητικού, βλ. [ενότητα 4.4.7.2.4](#).

²⁵³ Βλ. [παράρτημα VIII](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁵⁴ Για την προσκόμιση αυτού του πιστοποιητικού, βλ. [ενότητα 2.5.6](#).

²⁵⁵ Βλ. [παράρτημα IX](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁵⁶ Για την προσκόμιση αυτού του πιστοποιητικού, βλ. [ενότητα 3.5.8](#).

5.3. Αρχικό στάδιο της εκτέλεσης

Το αρχικό στάδιο της εκτέλεσης περιλαμβάνει τις διατάξεις του κανονισμού σχετικά με ορισμένες πτυχές της διαδικασίας μέχρι την επίδοση ή κοινοποίηση του πιστοποιητικού και/ή της απόφασης στον διάδικο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση. Ό,τι δεν διέπεται από τον κανονισμό διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης.

Στην παρούσα ενότητα γίνεται αναφορά στην εκτέλεση αποφάσεων, αλλά η ενότητα ισχύει και για την εκτέλεση δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών.

5.3.1. Αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές και δικαστήρια — Άρθρο 52 και αιτιολογική σκέψη 60

Σύμφωνα με τον κανονισμό, η αίτηση εκτέλεσης υποβάλλεται στην αρχή που είναι αρμόδια για την εκτέλεση σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης. Οι αρχές αυτές, που ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103, μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²⁵⁷. Καθώς οι διαδικασίες εκτέλεσης μπορεί να είναι δικαστικές ή εξωδικαστικές, ανάλογα με το εθνικό δίκαιο, στις «αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές» μπορεί να περιλαμβάνονται δικαστήρια, δικαστικοί επιμελητές και κάθε άλλη αρχή που προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο (βλ. αιτιολογική σκέψη 60).

²⁵⁷ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

Όπου, εκτός των αρμόδιων για την εκτέλεση αρχών, στον κανονισμό γίνεται αναφορά και σε δικαστήρια, η αναφορά θα πρέπει να καλύπτει περιπτώσεις στις οποίες, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή είναι όργανο άλλο πλιν δικαστηρίων, αλλά ο κανονισμός προβλέπει ότι ορισμένες αποφάσεις παραμένουν στην αρμοδιότητα των δικαστηρίων, είτε εξαρχής είτε με τη μορφή επανεξέτασης των πράξεων της αρμόδιας για την εκτέλεση αρχής (για παράδειγμα, άρθρο 62). Θα πρέπει να εναπόκειται στην αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή στο δικαστήριο του κράτους μέλους εκτέλεσης να διατάσσει, να λαμβάνει ή να προβλέπει ειδικά μέτρα για το στάδιο της εκτέλεσης, όπως μη αναγκαστικά μέτρα που ενδεχομένως προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους ή αναγκαστικά μέτρα που ενδεχομένως προβλέπονται στο δίκαιο αυτό, συμπεριλαμβανομένων προστίμων, φυλάκισης ή της υποχρεωτικής μεταφοράς του παιδιού από δικαστικό επιμελητή (βλ. άρθρο 15 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 60).

5.3.2. Δεν απαιτείται ταχυδρομική διεύθυνση — Άρθρο 51 παράγραφος 2

Ο διάδικος που ζητεί την εκτέλεση απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος δεν υποχρεούται να έχει ταχυδρομική διεύθυνση στο κράτος μέλος εκτέλεσης, όπως ίσχυε και σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα (βλ. άρθρο 51 παράγραφος 2).

5.3.3. Εξουσιοδοτημένος αντίκλητος — Άρθρο 51 παράγραφος 2

Ο διάδικος που ζητεί την εκτέλεση απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος οφείλει να έχει εξουσιοδοτημένο αντίκλητο στο κράτος μέλος εκτέλεσης, μόνον αν ο διορισμός τέτοιου αντικλήτου είναι υποχρεωτικός από το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, ανεξάρτητα από την εθνικότητα των διαδίκων.

5.3.4. Δυνατότητα μερικής εκτέλεσης — Άρθρο 53

Ο διάδικος που ζητεί την εκτέλεση απόφασης μπορεί να ζητήσει την εκτέλεση ολόκληρης της απόφασης ή τη μερική εκτέλεσή της. Επομένως, αν η απόφαση έκρινε επί πολλών ζητημάτων της αίτησης και η εκτέλεση απορρίφθηκε για ένα ή περισσότερα από αυτά, η εκτέλεση θα είναι, ωστόσο, δυνατή ως προς τα μέρη της απόφασης που δεν επηρεάζονται από την άρνηση (βλ. άρθρο 53 παράγραφος 2).

Ωστόσο, η μερική εκτέλεση αποκλείεται ρητά όσον αφορά την εκτέλεση απόφασης η οποία διατάσσει την επιστροφή παιδιού και περιλαμβάνει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα που έχουν διαταχθεί για την προστασία του παιδιού από τον κίνδυνο που αναφέρεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980 (βλ. άρθρο 53 παράγραφος 3). Η κατάσταση αυτή μπορεί να προκύψει όταν τα μέτρα αυτά πρέπει να είναι αποτελεσματικά στο κράτος μέλος στο οποίο το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του πριν από την παράνομη μετακίνηση ή κατακράτησή του. Θα παύσουν να εφαρμόζονται μόλις το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει

Εκτέλεση

δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης λάβει μέτρα ή αποφάσεις μετά την επιστροφή (βλ. αιτιολογική σκέψη 46).

5.3.5. Διακανονισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων επικοινωνίας — Άρθρο 54 και αιτιολογική σκέψη 61

Ενδέχεται η απόφαση που εκδίδεται σε ένα κράτος μέλος σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας να μη μπορεί να εκτελεστεί σε άλλο κράτος μέλος λόγω έλλειψης ειδικών διακανονισμών στην απόφαση οι οποίοι απαιτούνται βάσει του δικαίου του εν λόγω κράτους μέλους για την εκτέλεση μιας τέτοιας απόφασης. Αυτό μπορεί να αφορά όλα τα είδη αποφάσεων σχετικά με τα δικαιώματα επικοινωνίας, ακόμη και αν έχουν πιστοποιηθεί σύμφωνα με το άρθρο 47.

Προκειμένου να διευκολυνθεί η εκτέλεση, οι αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές ή τα δικαστήρια στο κράτος μέλος εκτέλεσης έχουν το δικαίωμα, σύμφωνα με το άρθρο 54 παράγραφος 1, να προβούν σε διακανονισμούς για την οργάνωση της άσκησης του δικαιώματος επικοινωνίας. Αυτό είναι δυνατό μόνον εάν οι αναγκαίοι διακανονισμοί δεν έχουν προβλεφθεί ή δεν έχουν προβλεφθεί επαρκώς στην απόφαση που εκδόθηκε από τα δικαστήρια του κράτους μέλους που έχει δικαιοδοσία για την ουσία της υπόθεσης και υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται τα ουσιαστικά στοιχεία της απόφασης αυτής.

Οι αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές ή τα δικαστήρια στο κράτος μέλος εκτέλεσης μπορούν να προσδιορίζουν λεπτομερώς τις πρακτικές περιστάσεις ή τις νομικές προϋποθέσεις που απαιτούνται βάσει του δικαίου του κράτους

μέλους εκτέλεσης (για παράδειγμα, για τον καθορισμό του τόπου και του χρόνου κατά τον οποίο τα παιδιά θα πρέπει να παραλαμβάνονται ή να παραδίδονται). Μπορούν επίσης να καταστήσουν μια ασαφή απόφαση πιο συγκεκριμένη και ακριβή [για παράδειγμα, όταν προβλέπεται επικοινωνία υπό επίβλεψη, αλλά χωρίς (επαρκείς) λεπτομέρειες]. Επίσης, τυχόν άλλες ρυθμίσεις προς συμμόρφωση με τις νομικές απαιτήσεις του εθνικού δικαίου εκτέλεσης του κράτους μέλους εκτέλεσης, όπως, για παράδειγμα, η συμμετοχή αρχής προστασίας παιδιών ή ψυχολόγου στο στάδιο της εκτέλεσης, μπορούν να γίνονται με τον ίδιο τρόπο [για παράδειγμα, για να επιτραπεί η σχέση γονέα και τέκνου να λάβει χώρα παρουσία ψυχολόγου, όταν το παιδί έχει αρνηθεί να δει τον γονέα που δεν έχει την επιμέλεια (βλ. αιτιολογική σκέψη 61)]. Το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης καθορίζει το αρμόδιο δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή και τους διαδικαστικούς όρους και προϋποθέσεις (συμπεριλαμβανομένου του ενδεχόμενου ένδικου μέσου), όσον αφορά τη θέσπιση των εν λόγω ρυθμίσεων.

Ωστόσο, οποιεσδήποτε τέτοιου είδους ρυθμίσεις δεν θα πρέπει να θίγουν ή να υπερβαίνουν τα ουσιαστικά στοιχεία της απόφασης επί του δικαιώματος επικοινωνίας. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατόν να αλλάξει η απόφαση (για παράδειγμα, να αλλάξει το είδος της επικοινωνίας από διά ζώσης σε ηλεκτρονική). Επίσης, η εξουσία που παρέχεται δυνάμει του κανονισμού για την προσαρμογή των μέτρων δεν θα πρέπει να καθιστά δυνατή την αντικατάσταση, από το δικαστήριο της εκτέλεσης, μέτρων που είναι άγνωστα στο δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, με διαφορετικά μέτρα (βλ. αιτιολογική σκέψη 61).

Οι διακανονισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων επικοινωνίας παύουν να ισχύουν με μεταγενέστερη απόφαση των δικαστηρίων του κράτους

μέλους με δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης (βλ. άρθρο 54 παράγραφος 2). Η εν λόγω μεταγενέστερη απόφαση μπορεί να επιλύσει μια κατάσταση στην οποία η απόφαση του δικαστηρίου του κράτους μέλους προέλευσης δεν μπορεί να εκτελεστεί χωρίς να τροποποιηθούν τα ουσιαστικά στοιχεία της. Εάν η απόφαση δεν μπορεί να εκτελεστεί αλλά το παιδί χρήζει προστασίας, το δικαστήριο του κράτους μέλους εκτέλεσης μπορεί να κάνει χρήση προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων σύμφωνα με το άρθρο 15 (βλ. [ενότητα 3.1.1.5](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»). Άμεση δικαστική συνεργασία και επικοινωνία μπορεί να αξιοποιηθεί επίσης σε αυτήν την κατάσταση (βλ. [ενότητα 7.4](#) του κεφαλαίου 7 «Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας» και [κεφάλαιο 8](#) «Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών»).

5.3.6. Επίδοση ή κοινοποίηση του πιστοποιητικού και της απόφασης — Άρθρο 55 και αιτιολογικές σκέψεις 62 και 64

Η εκτέλεση σε ένα κράτος μέλος απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος χωρίς κήρυξη της εκτελεστότητας σύμφωνα με τον κανονισμό δεν θα πρέπει να θέτει σε κίνδυνο τον σεβασμό των δικαιωμάτων του καθ' ύψ (βλ. αιτιολογική σκέψη 62).

Κατά συνέπεια, ο διάδικος κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση θα πρέπει πρώτα να λάβει γνώση της απόφασης και της εκτέλεσής της και να είναι σε θέση να αμυνθεί επικαλούμενος τους λόγους αναστολής ή άρνησης της εκτέλεσης (βλ. αιτιολογική σκέψη 64).

Συνεπώς, για να ενημερωθεί το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος, το κατάλληλο πιστοποιητικό, εάν χρειάζεται συνοδευόμενο από την απόφαση, θα πρέπει να επιδίδεται και να κοινοποιείται στο εν λόγω πρόσωπο σε εύλογο χρονικό διάστημα πριν από το πρώτο μέτρο της εκτέλεσης (βλ. άρθρο 55 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 64). Ο συγκεκριμένος χρόνος καθορίζεται από το εθνικό δίκαιο. Ως πρώτο μέτρο της εκτέλεσης θα πρέπει να νοείται το πρώτο μέτρο της εκτέλεσης μετά την επίδοση και κοινοποίηση του πιστοποιητικού και της απόφασης ή του διακανονισμού, κατά περίπτωση (βλ. αιτιολογική σκέψη 64).

Το πιστοποιητικό πρέπει να συνοδεύεται από την απόφαση, εάν δεν έχει ήδη επιδοθεί και κοινοποιηθεί στο εν λόγω πρόσωπο στο κράτος μέλος προέλευσης, και, κατά περίπτωση, να συνοδεύεται από τις λεπτομέρειες του διακανονισμού για την άσκηση του δικαιώματος επιμέλειας που διατάχθηκε στο κράτος μέλος εκτέλεσης.

Συχνά, η επίδοση ή κοινοποίηση βάσει του άρθρου 55 θα πραγματοποιείται σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος προέλευσης. Στην περίπτωση αυτή, το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση μπορεί να ζητήσει μετάφραση ή μεταγραμματισμό της απόφασης, προκειμένου να αμφισβητήσει την εκτέλεση και, κατά περίπτωση, το μεταφράσιμο περιεχόμενο των πεδίων ελεύθερου κειμένου του πιστοποιητικού που συνοδεύει προνομιακές αποφάσεις. Αυτό είναι δυνατό μόνον αν αυτά τα έγγραφα δεν είναι διατυπωμένα ή δεν συνοδεύονται από μετάφραση ή μεταγραμματισμό σε γλώσσα την οποία το εν λόγω πρόσωπο καταλαβαίνει, ή στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του, ή, αν στο εν λόγω κράτος μέλος υπάρχουν πολλές επίσημες

Εκτέλεση

γλώσσες, στην επίσημη γλώσσα ή μία από τις επίσημες γλώσσες του τόπου στον οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του (βλ. άρθρο 55 παράγραφος 2). Εάν η απόφαση και, κατά περίπτωση, το πιστοποιητικό έχουν ήδη επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στο πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση, σύμφωνα με τις εν λόγω απαιτήσεις μετάφρασης ή μεταγραμματισμού, το εν λόγω πρόσωπο δεν επιτρέπεται να ζητήσει περαιτέρω μετάφραση ή μεταγραμματισμό (βλ. άρθρο 55 παράγραφος 3). Ως εκ τούτου, η μη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις αυτές μπορεί να προκαλέσει την ανάγκη πρόσθετης επίδοσης ή κοινοποίησης. Όταν ζητείται δεόντως μετάφραση ή μεταγραμματισμός, δεν λαμβάνονται από την αρμόδια για την εκτέλεση αρχή άλλα μέτρα εκτέλεσης εκτός από ασφαλιστικά, έως ότου παρασχεθεί η εν λόγω μετάφραση ή ο εν λόγω μεταγραμματισμός στο πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση (βλ. άρθρο 55 παράγραφος 3).

Η επίδοση ή κοινοποίηση στο κράτος μέλος εκτέλεσης πραγματοποιείται σύμφωνα με το οικείο εθνικό δίκαιο. Η επίδοση ή κοινοποίηση σε άλλο κράτος μέλος πραγματοποιείται σύμφωνα με τον κανονισμό για την επίδοση

ή κοινοποίηση πράξεων²⁵⁸. Η επίδοση ή κοινοποίηση σε τρίτα κράτη μπορεί να πραγματοποιείται σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης για την επίδοση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδικαστικών εγγράφων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις²⁵⁹, άλλες (διμερείς) συνθήκες ή το εθνικό δίκαιο.

5.4. Αναστολή της εκτέλεσης — Άρθρο 56 παράγραφοι 1 έως 4 και άρθρο 57

Το άρθρο 56 παράγραφοι 1 έως 4 του κανονισμού θεσπίζει ενιαίους λόγους αναστολής της διαδικασίας εκτέλεσης, όπου ένας από τους λόγους μπορεί ακόμη και να επιφέρει την άρνηση της εκτέλεσης (βλ. άρθρο 56 παράγραφοι 4 και 6 και [ενότητα 5.5.1.1.3](#)). Η αναστολή της διαδικασίας εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 56 παράγραφοι 1 έως 4 εφαρμόζεται σε όλα τα είδη

²⁵⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2020/1784 περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις («[επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων](#)») (αναδιτύπωση). Ο κανονισμός αυτός καταργεί και αντικαθιστά τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1393/2007 του Συμβουλίου, της 13ης Νοεμβρίου 2007, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως στα κράτη μέλη δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις από την 1η Ιουνίου 2022. Εφαρμόζεται επίσης στη Δανία, βλ. απόφαση του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την υπογραφή, εξ ονόματος της Κοινότητας, της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Βασιλείου της Δανίας, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις ([ΕΕ L 300 της 17.11.2005](#), σ. 55) και συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και του Βασιλείου της Δανίας, περί επιδόσεως και κοινοποιήσεως δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις ([ΕΕ L 19 της 21.1.2021](#), σ. 1).

²⁵⁹ Σύμβαση της Χάγης, της 15ης Νοεμβρίου 1965, για την επίδοση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδικαστικών εγγράφων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις ([σύμβαση της Χάγης του 1965 για την επίδοση εγγράφων](#)).

αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των προνομιακών αποφάσεων σύμφωνα με το άρθρο 42, και σε δημόσια έγγραφα ή συμφωνίες.

Το άρθρο 57 του κανονισμού επιτρέπει την αναστολή της εκτέλεσης για λόγους που προβλέπονται στο δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εφόσον οι λόγοι αυτοί δεν είναι ασυμβίβαστοι με την εφαρμογή των άρθρων 41, 50 και 56. Οι λόγοι αυτοί μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για την αναστολή της εκτέλεσης δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών.

Το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης καθορίζει ποιος αποφασίζει για την αναστολή της εκτέλεσης —η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο²⁶⁰.

Η αναστολή της εκτέλεσης είναι υποχρεωτική εάν η απόφαση δεν είναι πια εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 1). Με εξαίρεση την περίπτωση αυτή, όταν διαπιστώνεται ότι συντρέχει ένας ή περισσότεροι από τους λόγους που περιλαμβάνονται στον κανονισμό ή επιτρέπονται από αυτόν, η αναστολή της εκτέλεσης στο κράτος μέλος εκτέλεσης παραμένει στη διακριτική ευχέρεια της αρμόδιας για την εκτέλεση αρχής ή του δικαστηρίου (βλ. αιτιολογική σκέψη 67).

Τα ζητήματα αναστολής της εκτέλεσης που δεν διέπονται από τον κανονισμό εμπίπτουν στο εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, όταν η εθνική

νομοθεσία αναμένεται να μην υπονομεύει τους στόχους του κανονισμού και να μην τον καθιστά αναποτελεσματικό.

Λόγοι αναστολής της εκτέλεσης

5.4.1. Αναστολή της εκτελεστότητας της απόφασης στο κράτος μέλος προέλευσης — Άρθρο 56 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 67

Ο πρώτος λόγος αναστολής της εκτέλεσης συνδέεται με την εκτελεστότητα της απόφασης στο κράτος μέλος προέλευσης και είναι ο μόνος που είναι υποχρεωτικός για την αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο. Σύμφωνα με το άρθρο 56 παράγραφος 1, όταν η εκτελεστότητα της απόφασης αναστέλλεται στο κράτος μέλος προέλευσης, η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο του κράτους μέλους εκτέλεσης υποχρεούται να αναστείλει την εκτέλεση αυτεπάγγελτα (για παράδειγμα, όταν ένας δικαστικός επιμελητής λαμβάνει σχετικές πληροφορίες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εκτέλεσης) ή κατόπιν αίτησης του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση ή, κατά περίπτωση, βάσει του εθνικού δικαίου, του παιδιού (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 1). Η αρχή ή το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για την εκτέλεση δεν θα πρέπει, ωστόσο, να υποχρεούται να ερευνά ενεργά αν, στο μεταξύ, η εκτέλεση έχει ανασταλεί (μετά από άσκηση ένδικου μέσου ή με άλλο τρόπο) στο κράτος μέλος προέλευσης, εφόσον δεν υπάρχει καμία σχετική ένδειξη (βλ. αιτιολογική σκέψη 67).

²⁶⁰ Για τον κατάλογο των αρμόδιων αρχών, βλ. Οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

Εκτέλεση

5.4.2. Ένδικο μέσο κατά της απόφασης, αίτηση άρνησης της εκτέλεσης και ανάκληση του πιστοποιητικού του άρθρου 47 — Άρθρο 56 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 68

Οι επόμενοι λόγοι αναστολής της διαδικασίας εκτέλεσης αναφέρονται στο άρθρο 56 παράγραφος 2. Εάν υπάρχουν, παρέχουν τη δυνατότητα στην αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή στο δικαστήριο του κράτους μέλους εκτέλεσης να αναστείλει τη διαδικασία εκτέλεσης εν όλω ή εν μέρει. Η εν λόγω διακριτική ευχέρεια μπορεί να ασκηθεί μόνο κατόπιν αίτησης του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση ή του παιδιού, κατά περίπτωση, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, αλλά ποτέ αυτεπάγγελα.

Η αναστολή της διαδικασίας εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 56 παράγραφος 2 είναι δυνατή όταν:

- έχει ασκηθεί στο κράτος μέλος προέλευσης²⁶¹ τακτικό ένδικο μέσο²⁶² κατά της απόφασης·

- η προθεσμία για την άσκηση του τακτικού ένδικου μέσου κατά της απόφασης δεν έχει ακόμη εκπνεύσει²⁶³·
- έχει υποβληθεί αίτηση άρνησης της εκτέλεσης βάσει του άρθρου 41, του άρθρου 50 ή του άρθρου 57 στο κράτος μέλος εκτέλεσης (βλ. [ενότητα 5.5.2](#))·
- το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση έχει υποβάλει, κατά το άρθρο 48, αίτηση ανάκλησης του πιστοποιητικού που έχει εκδοθεί, σύμφωνα με το άρθρο 47, στο κράτος μέλος προέλευσης.

Η προθεσμία αναστολής απορρέει από τους προβαλλόμενους λόγους. Όταν η απόφαση εξακολουθεί να υπόκειται σε ένδικα μέσα στο κράτος μέλος προέλευσης και η προθεσμία άσκησης τακτικού ένδικου μέσου δεν έχει ακόμη παρέλθει, η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο στο κράτος μέλος εκτέλεσης διαθέτει τη διακριτική ευχέρεια να αναστείλει, κατόπιν αιτήματος, τη διαδικασία εκτέλεσης. Στις περιπτώσεις αυτές, δύναται να θέτει προθεσμία για την άσκηση ένδικου μέσου στο κράτος μέλος προέλευσης, προκειμένου να κηρύξει ή να διατηρήσει την αναστολή της διαδικασίας εκτέλεσης (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 68). Η προθεσμία ισχύει μόνο για την αναστολή της διαδικασίας εκτέλεσης και δεν θα πρέπει να επηρεάζει την προθεσμία άσκησης ένδικου μέσου με βάση τη δικονομία του κράτους μέλους προέλευσης (βλ. αιτιολογική σκέψη 68).

²⁶¹ Εάν το ένδικο μέσο έχει ως αποτέλεσμα την άρση της εκτελεστότητας της απόφασης, εφαρμόζεται το άρθρο 56 παράγραφος 1.

²⁶² Εάν η απόφαση έχει εκδοθεί στην Ιρλανδία ή στην Κύπρο, κάθε μορφή ένδικου μέσου διαθέσιμου στο κράτος μέλος προέλευσης θεωρείται τακτικό ένδικο μέσο για τους σκοπούς του κεφαλαίου IV του κανονισμού (βλ. άρθρο 72). Για την έννοια του «τακτικού ένδικου μέσου», να λαμβάνεται υπόψη η απόφαση του ΔΕΕ της 22ας Νοεμβρίου 1977 στην [υπόθεση C-43/77](#), Industrial Diamond Supplies κατά Riva, ECLI:EU:C:1977:188.

²⁶³ Εάν μια απόφαση δεν καταστεί εκτελεστή πριν από την εκπνοή της προθεσμίας για την άσκηση τακτικού ένδικου μέσου, εφαρμόζεται το άρθρο 56 παράγραφος 1.

5.4.3. Έκθεση του παιδιού σε σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης — Άρθρο 56 παράγραφος 4 και αιτιολογική σκέψη 69

Ο επόμενος λόγος αναστολής της διαδικασίας εκτέλεσης εφαρμόζεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώνεται ότι η εκτέλεση θα εξέθετε το παιδί σε σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης λόγω προσωρινών εμποδίων ή λόγω οποιασδήποτε άλλης σημαντικής μεταβολής των συνθηκών που έχει προκύψει μετά την έκδοση της απόφασης. Ο λόγος αυτός εφαρμόζεται κατόπιν αίτησης του προσώπου κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση ή, κατά περίπτωση βάσει του εθνικού δικαίου, του παιδιού ή οποιουδήποτε ενδιαφερομένου που ενεργεί προς το συμφέρον του παιδιού.

Τα προσωρινά εμπόδια που εκθέτουν το παιδί σε σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης μπορεί να οφείλονται, μεταξύ άλλων, σε κατάσταση σοβαρής ασθένειας του προσώπου στο οποίο πρόκειται να παραδοθεί το παιδί, ή στη φυλάκιση του εν λόγω προσώπου, ή σε κατάσταση σοβαρής ασθένειας του παιδιού και νοσηλείας του. Η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει αν το εμπόδιο αυτό μπορεί να προκαλέσει σοβαρό κίνδυνο στο παιδί στη συγκεκριμένη περίπτωση. Ο χωρισμός του παιδιού από τον γονέα ο οποίος πρέπει να παραδώσει το παιδί ή το άγχος του παιδιού, που είναι συνηθισμένο κατά τη διάρκεια της εν λόγω εκτέλεσης, δεν θα πρέπει να θεωρείται από μόνο του εμπόδιο που εκθέτει το παιδί σε σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης και δεν μπορεί να δικαιολογήσει την αναστολή της διαδικασίας εκτέλεσης.

Η σημαντική μεταβολή των συνθηκών παρουσιάζεται στην αιτιολογική σκέψη 69 με ένα παράδειγμα —η προφανής εναντίωση του παιδιού που

εγείρεται μόνο μετά την έκδοση της απόφασης και η οποία είναι τόσο ισχυρή ώστε, εάν δεν ληφθεί υπόψη, να οδηγήσει σε σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης του παιδιού. Το παράδειγμα αυτό δείχνει σαφώς ότι η σημαντική μεταβολή των συνθηκών πρέπει να έχει επέλθει μετά την έκδοση της απόφασης που υπόκειται σε εκτέλεση. Ένα άλλο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι η μεταβολή των συνθηκών στην περίπτωση που το παιδί απειλεί να αυτοκτονήσει ή να αυτοτραυματιστεί σε περίπτωση εκτέλεσης της απόφασης.

Η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή προσπαθεί, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 69, να αντιμετωπίσει κάθε τέτοιο εμπόδιο στην εκτέλεση. Η διαδικασία εκτέλεσης πρέπει να συνεχίζεται μόλις πάψει να υφίσταται ο σοβαρός κίνδυνος σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 4).

5.4.4. Λόγοι αναστολής με βάση το εθνικό δίκαιο — Άρθρο 57 και αιτιολογική σκέψη 63

Σύμφωνα με το άρθρο 57, οι λόγοι αναστολής της εκτέλεσης σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης εφαρμόζονται παράλληλα με τους λόγους που προβλέπονται στον κανονισμό, εφόσον είναι συμβατοί με την εφαρμογή των άρθρων 41, 50 και 56. Η ιδέα είναι να εξορθολογιστούν σε μία διαδικασία και τα δύο είδη λόγων αναστολής, ώστε να καταστεί δυνατή η εκτέλεση της απόφασης σε εύθετο χρόνο. Στην αιτιολογική σκέψη 63 παρατίθενται παραδείγματα λόγων βάσει του εθνικού δικαίου: λόγοι σχετικοί με τυπικά σφάλματα της πράξης εκτέλεσης βάσει του εθνικού δικαίου, ο ισχυρισμός ότι η ενέργεια που απαιτείται από την απόφαση έχει ήδη εκτελεστεί ή έχει καταστεί αδύνατη, για παράδειγμα, όταν συντρέχει ανωτέρα βία, σοβαρή ασθένεια ή φυλάκιση του προσώπου στο οποίο το παιδί πρέπει

Εκτέλεση

να παραδοθεί, ή σε περίπτωση που εκδηλωθεί πόλεμος στο κράτος μέλος στο οποίο πρόκειται να επιστραφεί το παιδί. Ορισμένοι από τους λόγους αυτούς μπορεί να συνιστούν λόγους άρνησης της εκτέλεσης (βλ. [ενότητα 5.5.1.1.3](#)).

5.5. Άρνηση της εκτέλεσης

Όπως έχει ήδη επισημανθεί στις βασικές αρχές των κανόνων σχετικά με την εκτέλεση, ο κανονισμός δεν καταργεί τους λόγους άρνησης της εκτέλεσης που υφίστανται δυνάμει του κανονισμού Βρυξέλλες IIa. Ο κανονισμός αναβάλλει την άσκησή τους μετά την έναρξη της πραγματικής διαδικασίας εκτέλεσης, με την επιφύλαξη του δικαιώματος του καθ' ου η εκτέλεση να προβεί σε «προληπτική επίθεση» ζητώντας την άρνηση της αναγνώρισης/ εκτέλεσης πριν από την έναρξη της διαδικασίας εκτέλεσης.

Η εκτέλεση μπορεί επίσης να απορριφθεί για λόγους που απορρέουν από την πραγματική διαδικασία εκτέλεσης και από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εάν αυτοί δεν είναι ασυμβίβαστοι με τον κανονισμό.

Η αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων που εκδίδονται σε ένα κράτος μέλος βασίζεται στην αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης. Ως εκ τούτου, οι λόγοι άρνησης της εκτέλεσης περιορίζονται στον ελάχιστο αναγκαίο βαθμό, υπό το πρίσμα του υποκείμενου σκοπού του κανονισμού, ο οποίος συνίσταται στη διευκόλυνση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης και στην αποτελεσματική προστασία του συμφέροντος του παιδιού (βλ. αιτιολογική σκέψη 55).

Η άρνηση της εκτέλεσης είναι δυνατή μόνο εάν συντρέχουν ένας ή περισσότεροι από τους λόγους που προβλέπονται στον παρόντα κανονισμό. Ως εκ τούτου, οι λόγοι άρνησης που αναφέρονται στον κανονισμό είναι εξαντλητικοί. Δεν θα πρέπει να είναι δυνατό να γίνεται επίκληση λόγων που δεν αναφέρονται στον κανονισμό, όπως, για παράδειγμα, της παραβίασης του κανόνα της εκκρεμοδικίας (βλ. αιτιολογική σκέψη 56)²⁶⁴. Ο κανονισμός απαγορεύει ρητά την έρευνα της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου προέλευσης (βλ. άρθρο 69), καθώς και την αναθεώρηση της απόφασης που εκδόθηκε σε άλλο κράτος μέλος ως προς την ουσία της (βλ. άρθρο 71).

Το εθνικό δίκαιο ορίζει αν οι λόγοι άρνησης της εκτέλεσης κατά τον κανονισμό θα πρέπει να εξεταστούν αυτεπάγγελτα ή κατόπιν αίτησης (βλ. αιτιολογική σκέψη 62). Αυτό μπορεί να έχει σημασία εάν ο διάδικος που αμφισβητεί την εκτέλεση προβάλει έναν από τους λόγους, αλλά το δικαστήριο μπορεί να έχει την εξουσία βάσει του εθνικού δικαίου να ερευνήσει όλους τους λόγους, ειδικότερα τον λόγο άρνησης που αφορά τη δημόσια τάξη.

5.5.1. Λόγοι άρνησης της εκτέλεσης

Ο κανονισμός προβλέπει τρία είδη λόγων άρνησης: λόγους άρνησης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης αποφάσεων που είναι παρόμοιοι με τους λόγους που περιλαμβάνονται στον κανονισμό Βρυξέλλες IIa (βλ. [ενότητα 5.5.1.1.1](#)), λόγους άρνησης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών (βλ. [ενότητα 5.5.1.1.2](#)) και λόγους που

²⁶⁴ Απόφαση του ΔΕΕ της 19ης Νοεμβρίου 2015 στην [υπόθεση C-455/15](#) PPU, P, ECLI:EU:C:2015:763, σκέψεις 35 και 36, και [υπόθεση C-386/17](#), Liberato, ανωτέρω υποσημείωση 151.

απορρέουν από την πραγματική διαδικασία εκτέλεσης (βλ. [ενότητα 5.5.1.1.3](#)). Επίσης, ο κανονισμός προβλέπει τη δυνατότητα του διαδίκου που αμφισβητεί την εκτέλεση να επικαλεστεί περαιτέρω λόγους που προβλέπονται στο εθνικό δίκαιο, εάν οι λόγοι αυτοί δεν είναι ασυμβίβαστοι με τον κανονισμό (βλ. [ενότητα 5.5.1.2](#)).

5.5.1.1. Λόγοι άρνησης σύμφωνα με τον κανονισμό

Οι λόγοι άρνησης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης που θεσπίζονται από τον κανονισμό περιλαμβάνονται στο άρθρο 38 (για τις αποφάσεις σε γαμικές διαφορές, παρόλο που αυτές σπανίως έχουν οποιοδήποτε εκτελεστό περιεχόμενο), στο άρθρο 41, σε συνδυασμό με το άρθρο 39, (για αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας) και στο άρθρο 50 (για τις προνομιακές αποφάσεις). Οι λόγοι άρνησης της εκτέλεσης δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών αναφέρονται στο άρθρο 68.

Συγκριτικός πίνακας των λόγων άρνησης βάσει του κανονισμού

Αποφάσεις σε γαμικές διαφορές Άρθρο 38	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε γαμικές διαφορές Άρθρο 68 παράγραφος 1	Αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 39	Προνομιακές αποφάσεις Άρθρο 50	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 68 παράγραφοι 2 και 3
αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισης	αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισης	αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισης, λαμβανομένου υπόψη του συμφέροντος του παιδιού	ά.α.	αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους αναγνώρισης, λαμβανομένου υπόψη του συμφέροντος του παιδιού

Εκτέλεση

Αποφάσεις σε γαμικές διαφορές Άρθρο 38	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε γαμικές διαφορές Άρθρο 68 παράγραφος 1	Αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 39	Προνομιακές αποφάσεις Άρθρο 50	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 68 παράγραφοι 2 και 3
το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα διάδικο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί, εκτός εάν βεβαιωθεί ότι ο διάδικος έχει αποδεχτεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση	ά.α.	το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο δεν έχει επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον ερημοδικήσαντα διάδικο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί, εκτός εάν βεβαιωθεί ότι ο διάδικος έχει αποδεχτεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση	ά.α.	ά.α.
εάν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που εκδόθηκε σε διαδικασία μεταξύ των ίδιων διαδίκων στο κράτος μέλος αναγνώρισης	εάν είναι ασυμβίβαστη με απόφαση, δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία μεταξύ των ίδιων διαδίκων στο κράτος μέλος αναγνώρισης	εάν και στον βαθμό που η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα που έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος εκτέλεσης	εάν και στον βαθμό που η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα που έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος εκτέλεσης	εάν και στον βαθμό που είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση, δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία για διαφορές γονικής μέριμνας που έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος εκτέλεσης

Αποφάσεις σε γαμικές διαφορές Άρθρο 38	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε γαμικές διαφορές Άρθρο 68 παράγραφος 1	Αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 39	Προνομιακές αποφάσεις Άρθρο 50	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 68 παράγραφοι 2 και 3
<p>εάν η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που έχει εκδοθεί προγενέστερα μεταξύ των ίδιων διαδίκων σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος, εφόσον η προγενέστερη απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος αναγνώρισης</p>	<p>εάν είναι ασυμβίβαστη με προγενέστερη απόφαση, δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία που έχει εκδοθεί μεταξύ των ίδιων διαδίκων σε άλλο κράτος μέλος ή σε τρίτο κράτος, εφόσον η προγενέστερη απόφαση, δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος αναγνώρισης</p>	<p>εάν και στον βαθμό που η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος ή στην τρίτη χώρα συνήθους διαμονής του παιδιού, εφόσον η μεταγενέστερη απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος εκτέλεσης</p>	<p>εάν και στον βαθμό που η απόφαση είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση σχετική με τη γονική μέριμνα που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος ή στην τρίτη χώρα συνήθους διαμονής του παιδιού, εφόσον η μεταγενέστερη απόφαση συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος εκτέλεσης</p>	<p>εάν και στον βαθμό που είναι ασυμβίβαστη με μεταγενέστερη απόφαση, δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία για διαφορές γονικής μέριμνας που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος ή στο τρίτο κράτος της συνήθους διαμονής του παιδιού, εφόσον η μεταγενέστερη απόφαση, δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία πληροί τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την αναγνώρισή της στο κράτος μέλος εκτέλεσης</p>

Εκτέλεση

Αποφάσεις σε γαμικές διαφορές Άρθρο 38	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε γαμικές διαφορές Άρθρο 68 παράγραφος 1	Αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 39	Προνομιακές αποφάσεις Άρθρο 50	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 68 παράγραφοι 2 και 3
ά.α.	ά.α.	κατόπιν αίτησης οποιουδήποτε προσώπου που ισχυρίζεται ότι η απόφαση παραβιάζει την άσκηση της γονικής μέριμνάς του, εάν η απόφαση έχει εκδοθεί χωρίς να δοθεί στο πρόσωπο αυτό δυνατότητα ακρόασης	ά.α.	κατόπιν αίτησης οποιουδήποτε προσώπου που ισχυρίζεται ότι το δημόσιο έγγραφο ή η συμφωνία παραβιάζει τη γονική του μέριμνα, εάν το δημόσιο έγγραφο συντάχθηκε ή καταχωρίστηκε, ή η συμφωνία συνάφθηκε και καταχωρίστηκε, χωρίς τη συμμετοχή του εν λόγω προσώπου
ά.α.	ά.α.	εάν δεν τηρήθηκε η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 82	ά.α.	ά.α.

Αποφάσεις σε γαμικές διαφορές Άρθρο 38	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε γαμικές διαφορές Άρθρο 68 παράγραφος 1	Αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 39	Προνομιακές αποφάσεις Άρθρο 50	Δημόσια έγγραφα και συμφωνίες σε διαφορές γονικής μέριμνας Άρθρο 68 παράγραφοι 2 και 3
ά.α.	ά.α.	<p>μπορεί να απορριφθεί αν η απόφαση εκδόθηκε χωρίς να δοθεί η δυνατότητα στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με το άρθρο 21, με τις ακόλουθες εξαιρέσεις:</p> <p>a) η διαδικασία αφορά μόνο την περιουσία του παιδιού και υπό την προϋπόθεση ότι δεν απαιτείτο η παροχή αυτής της δυνατότητας δεδομένου του αντικειμένου της διαδικασίας ή</p> <p>b) συντρέχουν σοβαροί λόγοι, λαμβανομένου υπόψη, ιδίως, του επείγοντος χαρακτήρα της υπόθεσης</p>	ά.α.	<p>μπορεί να απορριφθεί αν το δημόσιο έγγραφο συντάχθηκε ή καταχωρίστηκε επίσημα, ή η συμφωνία καταχωρίστηκε, χωρίς να έχει δοθεί στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη η δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του</p>
		Διαρκής σοβαρός κίνδυνος (άρθρο 56 παράγραφος 6)	Διαρκής σοβαρός κίνδυνος (άρθρο 56 παράγραφος 6)	Διαρκής σοβαρός κίνδυνος (άρθρο 56 παράγραφος 6)

Εκτέλεση

5.5.1.1.1. Λόγοι άρνησης της εκτέλεσης αποφάσεων — Άρθρα 38, 39 και 50

Αυτοί οι λόγοι άρνησης της εκτέλεσης βασίζονται στους λόγους άρνησης της αναγνώρισης που προβλέπονται ήδη, με σχεδόν πανομοιότυπο περιεχόμενο, στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙ, καθώς και στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα.

Δημόσια τάξη — Άρθρο 38 στοιχείο α) και άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο α)²⁶⁵

Αυτός ο λόγος άρνησης ισχύει μόνο εάν η αναγνώριση της απόφασης που εκδόθηκε στο κράτος μέλος προέλευσης αντίκειται προδήλως στη δημόσια τάξη του κράτους μέλους εκτέλεσης. Επομένως, η εξαίρεση για λόγους δημόσιας τάξης θα πρέπει να ερμηνεύεται συσταλτικά και να χρησιμοποιείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις.

Σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ²⁶⁶, παρόλο που τα κράτη μέλη διατηρούν καταρχήν το δικαίωμα να καθορίζουν ελεύθερα, σύμφωνα με τις οικείες εθνικές αντιλήψεις, το περιεχόμενο της δημόσιας τάξης, τα όρια της εν λόγω έννοιας αποτελούν ζήτημα ερμηνείας του κανονισμού. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ο κανονισμός απαγορεύει την έρευνα της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου προέλευσης, ρητά κατά την επίκληση λόγων δημόσιας τάξης (βλ. άρθρο 69), καθώς και την αναθεώρηση της απόφασης που εκδόθηκε

²⁶⁵ Αυτός ο λόγος άρνησης δεν ισχύει για την αναγνώριση και την εκτέλεση προνομιακών αποφάσεων.

²⁶⁶ [Υπόθεση C-455/15](#) PPU, P, ανωτέρω υποσημείωση 262, σκέψεις 35 και 36, και [υπόθεση C-386/17](#), *Liberato*, ανωτέρω υποσημείωση 151, καθώς και απόφαση του ΔΕΕ της 16ης Ιουλίου 2015 στην [υπόθεση C-681/13](#), *Diageo Brands*, ECLI:EU:C:2015:471, σκέψη 42.

σε άλλο κράτος μέλος ως προς την ουσία της (βλ. άρθρο 71). Ως εκ τούτου, εξαίρεση για λόγους δημόσιας τάξης μπορεί να εφαρμόζεται μόνο σε περίπτωση προσβολής θεμελιώδους αρχής σε απαράδεκτο βαθμό. Η προσβολή θα έπρεπε να συνιστά πρόδηλη παράβαση κανόνα δικαίου που θεωρείται ουσιώδης στην έννομη τάξη του κράτους εκτέλεσης ή δικαιώματος που αναγνωρίζεται ως θεμελιώδες στην εν λόγω έννομη τάξη. Τέλος, το ΔΕΕ περιορίζει την προσφυγή στην εξαίρεση για λόγους δημόσιας τάξης, απαιτώντας από τον διάδικο που επιθυμεί να την επικαλεστεί να έχει εξαντλήσει τα ένδικα μέσα που είναι διαθέσιμα στο κράτος μέλος προέλευσης, εκτός εάν εξαιρετικές περιστάσεις καθιστούν αυτό υπερβολικά δύσκολο²⁶⁷.

Η επίκληση λόγων δημόσιας τάξης σε σχέση με αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας πρέπει να λαμβάνει υπόψη το συμφέρον του παιδιού [βλ. άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο α)]. Ωστόσο, στο πλαίσιο αυτό, το δικαστήριο ή η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή δεν επιτρέπεται να αναθεωρήσει την αλλοδαπή απόφαση επί της ουσίας της (βλ. άρθρο 71).

Ερμηδικία — Άρθρο 38 στοιχείο β) και άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο β)²⁶⁸

Αυτός ο λόγος άρνησης ισχύει μόνον εάν η απόφαση εκδόθηκε στο κράτος μέλος προέλευσης ερήμην του εναγομένου. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο ή η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή εκτιμά αν το εισαγωγικό

²⁶⁷ [Υπόθεση C-681/13](#), *Diageo Brands*, ανωτέρω υποσημείωση 266, σκέψη 68.

²⁶⁸ Αυτός ο λόγος άρνησης δεν ισχύει για την αναγνώριση και την εκτέλεση προνομιακών αποφάσεων.

έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο είχε επιδοθεί ή κοινοποιηθεί στον εναγόμενο κανονικά και έγκαιρα ώστε να μπορεί να αμυνθεί.

Τυχόν διορισμός επιτρόπου του απόντος εναγομένου από το δικαστήριο προέλευσης, όταν δεν καθίσταται δυνατή η επικοινωνία με τον εναγόμενο, δεν ισοδυναμεί με παράσταση και η απόφαση θεωρείται ότι έχει εκδοθεί ερήμην²⁶⁹. Η επίδοση ή κοινοποίηση του εισαγωγικού εγγράφου της δίκης ή ισοδύναμου εγγράφου σε άλλο κράτος μέλος πραγματοποιείται σύμφωνα με τον κανονισμό για την επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων και, σε τρίτο κράτος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης της 15ης Νοεμβρίου 1965 σχετικά με την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξωδικών πράξεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, σύμφωνα με τους εν λόγω κανόνες (βλ. άρθρο 19 παράγραφοι 2 και 3)²⁷⁰. Εάν η διεύθυνση του εναγομένου είναι άγνωστη ή η επίδοση ή κοινοποίηση αποδειχθεί αδύνατη, το δικαστήριο προέλευσης θα πρέπει να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι σε θέση ο εναγόμενος να παραλάβει το εισαγωγικό έγγραφο της δίκης ή άλλο ισοδύναμο έγγραφο εντός της αναγκαίας για την υπεράσισή του προθεσμίας (βλ. άρθρο 19 παράγραφος 1). Ωστόσο, μια ήσσονος σημασίας παρατυπία στην επίδοση ή κοινοποίηση δεν αρκεί για να αποδειχθεί ότι ο εναγόμενος δεν ήταν σε θέση να προετοιμάσει την υπεράσισή του.

Αυτός ο λόγος άρνησης δεν λαμβάνεται υπόψη, εάν αποδειχθεί ότι ο εναγόμενος έχει αποδεχθεί την απόφαση κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση. Ωστόσο, η μη άσκηση ένδικου μέσου κατά της απόφασης δεν

αποδεικνύει, αυτή καθαυτή, την αδιαμφισβήτητη αποδοχή της. Αυτό το είδος αποδοχής μπορεί να συνδέεται με επακόλουθες πράξεις του εναγομένου βάσει της απόφασης, για παράδειγμα με δεύτερο γάμο ή με άσκηση του δικαιώματος επικοινωνίας που απορρέει από την απόφαση.

Ασυμβίβαστες αποφάσεις — Άρθρο 38 στοιχεία γ) και δ), άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχεία δ) και ε), και άρθρο 50

Αυτός ο λόγος άρνησης δεν θα πρέπει να προκύπτει μεταξύ κρατών μελών, εάν οι κανόνες της εκκρεμοδικίας έχουν εφαρμοστεί ορθά (βλ. [ενότητα 3.4](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»). Ωστόσο, εάν μια απόφαση κράτους μέλους είναι ασυμβίβαστη με απόφαση που εκδόθηκε σε διαδικασία μεταξύ των ιδίων διαδίκων σε άλλο κράτος μέλος σχετικά με γαμικές διαφορές, υπερισχύει η απόφαση του κράτους μέλους αναγνώρισης και εκτέλεσης, ανεξάρτητα από το αν εκδόθηκε πριν από ή μετά την απόφαση του κράτους μέλους προέλευσης (βλ. άρθρο 38 στοιχείο γ)].

Εάν το ασυμβίβαστο απορρέει από προγενέστερη απόφαση σε γαμικές διαφορές που έχει εκδοθεί σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος αναγνώρισης και εκτέλεσης, ή σε τρίτη χώρα που έχει δικαίωμα αναγνώρισης σύμφωνα με τους κανόνες που ισχύουν στο κράτος μέλος αναγνώρισης και εκτέλεσης, υπερισχύει η προγενέστερη απόφαση (βλ. άρθρο 38 στοιχείο δ)).

Εάν η απόφαση ενός κράτους μέλους αφορά τη γονική μέριμνα, μόνο μεταγενέστερη απόφαση για την ίδια διαφορά που εκδίδεται στο κράτος

²⁶⁹ [Υπόθεση C-215/15](#), Gogova, ανωτέρω υποσημείωση 60.

²⁷⁰ Άλλες (διμερείς) συμβάσεις και το εθνικό δίκαιο μπορούν να εφαρμόζονται όταν η επίδοση και κοινοποίηση πρέπει να πραγματοποιηθεί σε τρίτο κράτος.

Εκτέλεση

μέλος αναγνώρισης και εκτέλεσης μπορεί να δικαιολογήσει την άρνηση (βλ. άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο δ) και άρθρο 50 στοιχείο α)²⁷¹].

Από την άλλη πλευρά, η μεταγενέστερη απόφαση σχετικά με τη γονική μέριμνα που εκδίδεται σε άλλο κράτος μέλος ή στην τρίτη χώρα της συνήθους διαμονής του παιδιού θα υπερισχύει προγενέστερης απόφασης επί της ίδιας διαφοράς που έχει εκδοθεί στο κράτος μέλος προέλευσης, όταν υπόκειται σε αναγνώριση και εκτέλεση σε κράτος μέλος [βλ. άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο δ) και άρθρο 50 στοιχείο β)].

Η μεταγενέστερη απόφαση σε διαφορές γονικής μέριμνας υπερισχύει προγενέστερης απόφασης, διότι, στον εν λόγω τομέα δικαίου, οι αποφάσεις δεν έχουν ισχύ δεδικασμένου και μπορούν γενικά να τροποποιηθούν σε περίπτωση μεταβολής των συνθηκών, στον βαθμό που αυτό προβλέπεται από το εφαρμοστέο ουσιαστικό δίκαιο που διέπει τις διαφορές γονικής μέριμνας.

Ακρόαση προσώπου που ισχυρίζεται ότι η απόφαση παραβιάζει την άσκηση της γονικής μέριμνάς του — Άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο γ)²⁷²

Αυτός ο λόγος άρνησης μπορεί να προβληθεί μόνο από πρόσωπο που ισχυρίζεται ότι η απόφαση παραβιάζει την άσκηση της γονικής μέριμνάς του, εάν η απόφαση έχει εκδοθεί χωρίς να δοθεί στο πρόσωπο αυτό δυνατότητα

²⁷¹ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ. [ενότητα 3.5.5](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα» και [ενότητα 4.4.7.3](#) του κεφαλαίου 4 «Διεθνής απαγωγή παιδιών».

²⁷² Αυτός ο λόγος άρνησης δεν ισχύει για την αναγνώριση και την εκτέλεση προνομιακών αποφάσεων.

ακρόασης, Το πρόσωπο αυτό δεν είναι απαραίτητο να είναι διάδικος στη διαδικασία στην οποία εκδόθηκε η απόφαση, αλλά τα δικαιώματα γονικής μέριμνάς του πρέπει να παραβιάζονται από την απόφαση (π.χ. απόφαση τοποθέτησης παιδιού σε ίδρυμα, στην περίπτωση που δεν έχει δοθεί δυνατότητα ακρόασης σε έναν από τους γονείς).

Μη τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 82 — Άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο στ)

Η επίκληση αυτού του λόγου άρνησης είναι δυνατή μόνο όσον αφορά αποφάσεις τοποθέτησης παιδιού σε κράτος μέλος διαφορετικό από το κράτος μέλος στο οποίο εκδίδεται η απόφαση. Για την τοποθέτηση αυτή απαιτείται, στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, η έγκριση της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους στο οποίο θα εξεταστεί το ενδεχόμενο τοποθέτησης. Εάν δεν έχει δοθεί η εν λόγω έγκριση πριν από την τοποθέτηση, η αναγνώριση και η εκτέλεση της απόφασης πρέπει να απορριφθούν.

Ακρόαση του παιδιού – Άρθρο 39 παράγραφος 2 και αιτιολογικές σκέψεις 39 και 57²⁷³

Η αναγνώριση και η εκτέλεση αποφάσεων που αφορούν τη γονική μέριμνα μπορούν να απορριφθούν, αν η απόφαση εκδόθηκε χωρίς να δοθεί στο παιδί που είναι ικανό να διαμορφώσει ίδια άποψη²⁷⁴ πραγματική και

²⁷³ Αυτός ο λόγος άρνησης δεν ισχύει για την αναγνώριση και την εκτέλεση προνομιακών αποφάσεων.

²⁷⁴ Για την αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού να διαμορφώνει ίδια άποψη, βλ. [ενότητα 6.3.1](#) του κεφαλαίου 6.

ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του²⁷⁵ σύμφωνα με το άρθρο 21 (βλ. άρθρο 39 παράγραφος 2). Η διάταξη αυτή προβλέπει τη δυνατότητα, αλλά όχι την υποχρέωση άρνησης. Υπόκειται σε τρεις εξαιρέσεις που παρουσιάζονται παρακάτω, στο τέλος της παρούσας ενότητας.

Το άρθρο 21 παράγραφος 1 του κανονισμού θεσπίζει ενιαίο κανόνα βάσει του οποίου τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν να παρέχουν, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία, σε παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του. Η παροχή της δυνατότητας αυτής εξαρτάται από την εκτίμηση του δικαστηρίου προέλευσης σε κάθε επιμέρους υπόθεση ως προς το αν το παιδί είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη. Τυχόν όρια ηλικίας βάσει του εθνικού δικαίου δεν αποκλείουν την αναγκαιότητα της εκτίμησης αυτής. Μόλις δοθεί στο παιδί πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του και το παιδί χρησιμοποιήσει αυτή τη δυνατότητα άμεσα ή με άλλο τρόπο, το δικαστήριο προέλευσης πρέπει να λάβει δεόντως υπόψη τις απόψεις αυτές ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού²⁷⁶ (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 2).

Ο λόγος άρνησης σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 2 σχετίζεται μόνο με τη διαπίστωση της ικανότητας του παιδιού να διαμορφώνει ίδια άποψη και με την παροχή πραγματικής και ουσιαστικής δυνατότητας στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του, όπως απορρέει από τους ενιαίους ελάχιστους κανόνες που ορίζονται στο άρθρο 21. Αντίθετα, το άρθρο 39 παράγραφος

2 δεν επιτρέπει την άρνηση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης όταν έχει δοθεί στο παιδί πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, αλλά το δικαστήριο προέλευσης ενδέχεται να μην έχει λάβει δεόντως υπόψη τις απόψεις αυτές. Επίσης, δεν είναι δυνατή η άρνηση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης, εάν η ακρόαση του παιδιού πραγματοποιήθηκε κατά παράβαση θεμελιωδών δικονομικών αρχών του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η αναγνώριση, όπως προβλεπόταν στο άρθρο 23 στοιχείο β) του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα. Ως εκ τούτου, τυχόν απαιτητικότερες προϋποθέσεις στο κράτος μέλος εκτέλεσης δεν εμποδίζουν την αναγνώριση και την εκτέλεση. Το ίδιο ισχύει επίσης για τον λόγο άρνησης που αφορά τη δημόσια τάξη. Επιπρόσθετα, δεν θα πρέπει να είναι δυνατή η άρνηση της αναγνώρισης και της εκτέλεσης απόφασης με μόνη αιτιολογία ότι το δικαστήριο προέλευσης χρησιμοποίησε διαφορετική μέθοδο ακρόασης του παιδιού από αυτήν που θα χρησιμοποιούσε το δικαστήριο στο κράτος μέλος της αναγνώρισης (βλ. αιτιολογική σκέψη 57).

Οι πληροφορίες σχετικά με την ικανότητα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του πρέπει να αναφέρονται στο πιστοποιητικό που εκδίδεται με τη χρήση του εντύπου του παραρτήματος ΙΙΙ,²⁷⁷ στο σημείο 14, καταφατικά ή αρνητικά. Εάν η απάντηση είναι καταφατική, τότε το δικαστήριο πρέπει να προχωρήσει στη συμπλήρωση του σημείου 15. Σε εκείνο το σημείο πρέπει να αναφερθεί αν δόθηκε στο παιδί πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με το άρθρο 21. Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης αποφασίσει να μην δώσει σε παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, θα πρέπει να εξηγήσει τους λόγους στο σημείο 15 του

²⁷⁵ Για την παροχή πραγματικής και ουσιαστικής δυνατότητας στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του, βλ. [ενότητα 6.3.2](#) του κεφαλαίου 6.

²⁷⁶ Για τη δέουσα συνεκτίμηση των απόψεων του παιδιού, βλ. [ενότητα 6.3.3](#) του κεφαλαίου 6 «Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του».

²⁷⁷ Βλ. σημείο 14 του [παραρτήματος ΙΙΙ](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

Εκτέλεση

πιστοποιητικού που εκδίδεται με τη χρήση του εντύπου που επισυνάπτεται στο παράρτημα ΙΙΙ²⁷⁸.

Εάν προβληθεί ο λόγος άρνησης του άρθρου 39 παράγραφος 2, τα δικαστήρια του κράτους μέλους εκτέλεσης μπορούν να προβούν σε επανεξέταση βάσει αντικειμενικών και ενιαίων κριτηρίων. Στο πλαίσιο της επανεξέτασης μπορεί να εκτιμηθεί αν το παιδί ήταν σε θέση να διαμορφώνει απόψεις (για παράδειγμα, εάν το δικαστήριο προέλευσης αποφάσισε να μην διεξαγάγει ακρόαση του παιδιού, χρησιμοποιώντας το τυπολατρικό επεξεργασμένο της ηλικίας του). Κατά την επανεξέταση ενδέχεται εξίσου να εκτιμηθεί αν δόθηκε στο παιδί πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του (για παράδειγμα, αν το δικαστήριο προέλευσης έλαβε όλα τα κατάλληλα μέτρα για τη διευθέτηση της ακροαματικής διαδικασίας, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού και τις περιστάσεις κάθε επιμέρους υπόθεσης —βλ. αιτιολογική σκέψη 39).

Κατά την επανεξέταση αποφάσεων που έχουν εκδοθεί στο εξωτερικό όσον αφορά την ακρόαση παιδιών, είναι ουσιώδες το δικαστήριο να μην εφαρμόζει τα εθνικά πρότυπα και να λαμβάνει υπόψη ότι ο κανονισμός αντικατοπτρίζει μια μεροληψία υπέρ της αναγνώρισης.

Το άρθρο 39 παράγραφος 2 υπόκειται σε δύο εξαιρέσεις όπου το δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί την αναγνώριση ή την εκτέλεση ακόμη και αν δεν δόθηκε στο παιδί δυνατότητα ακρόασης. Η πρώτη αφορά απόφαση που σχετίζεται μόνο με την παρουσία του παιδιού, υπό την προϋπόθεση ότι δεν απαιτείτο η παροχή στο παιδί της δυνατότητας να εκφράσει τις απόψεις του

δεδομένου του αντικειμένου της διαδικασίας [βλ. άρθρο 39 παράγραφος 2 στοιχείο α)]. Η δεύτερη εξαίρεση μπορεί να απορρέει από κατάσταση στην οποία κατά τη διάρκεια της διαδικασίας στο κράτος μέλος προέλευσης υπήρχαν σοβαροί λόγοι (λαμβανομένου ιδίως υπόψη του επείγοντος χαρακτήρα της υπόθεσης) που εμπόδιζαν το δικαστήριο να παράσχει πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του (για παράδειγμα, στην περίπτωση που έπρεπε να ληφθούν επείγοντα ασφαλιστικά μέτρα).

Τέλος, η υποχρέωση ακρόασης του παιδιού μπορεί να αποκλειστεί περαιτέρω σε υποθέσεις που περιλαμβάνουν δικαστικούς συμβιβασμούς (συμφωνίες που εγκρίνονται από το δικαστήριο —βλ. αιτιολογική σκέψη 14)²⁷⁹, λαμβανομένου υπόψη του συμφέροντος του παιδιού (βλ. αιτιολογική σκέψη 39). Ωστόσο, η δυνατότητα δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται αυτόματα, αλλά να ασκείται κατά περίπτωση.

5.5.1.1.2. Λόγοι άρνησης της εκτέλεσης δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών — Άρθρο 68 και αιτιολογική σκέψη 71

Οι λόγοι άρνησης της εκτέλεσης δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών αναφέρονται χωριστά στο άρθρο 68. Οι περισσότεροι από αυτούς αντιστοιχούν στους λόγους άρνησης της εκτέλεσης αποφάσεων (βλ. άρθρο 68 παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 38, και άρθρο 68 παράγραφος 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 39). Η ανωτέρω εξήγηση

²⁷⁸ Βλ. σημείο 15 του [παραρτήματος ΙΙΙ](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

²⁷⁹ Όχι «συμφωνίες» βάσει του άρθρου 2 παράγραφος 2 σημείο 3), όπου η αναγνώριση ή η εκτέλεση μπορεί να απορριφθεί εάν η συμφωνία έχει καταχωριστεί, χωρίς να έχει δοθεί στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη η δυνατότητα να εκφράσει την άποψή του (βλ. άρθρο 68 παράγραφος 3).

σχετικά με τους λόγους άρνησης μπορεί να χρησιμοποιηθεί αναλόγως (βλ. [ενότητα 5.5.1.1.1](#)).

Υπάρχουν διάφορες βασικές διαφορές.

- Ο λόγος άρνησης που διασφαλίζει το δικαίωμα υπεράσπισης σε περίπτωση ερημοδικίας του εναγομένου δεν ισχύει, δεδομένου ότι τα δημόσια έγγραφα και οι συμφωνίες απαιτούν από τα μέρη να έχουν καταλήξει όλα σε συμφωνία μεταξύ τους.
- Ο λόγος άρνησης που σχετίζεται με την παροχή στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη πραγματικής και ουσιαστικής δυνατότητας να εκφράσει τις απόψεις του πρέπει να εφαρμόζεται με πιο ευέλικτο τρόπο απ' ό,τι στην περίπτωση των αποφάσεων. Το δικαστήριο που αποφαινεται σχετικά με την αίτηση άρνησης διαθέτει μεγαλύτερο περιθώριο ελιγμών όσον αφορά το αν πρέπει να ληφθεί υπόψη ο λόγος αυτός. Ο λόγος είναι ότι οι αρχές στο κράτος μέλος προέλευσης δεν δεσμεύονταν από τους ενιαίους ελάχιστους κανόνες για την ακρόαση του παιδιού σύμφωνα με το άρθρο 21 κατά τη σύνταξη του δημόσιου εγγράφου ή την καταχώριση της συμφωνίας (βλ. άρθρο 68 παράγραφος 3). Μολονότι το άρθρο 21 δεν εφαρμόζεται στη σύνταξη δημόσιου εγγράφου ή στην καταχώριση συμφωνίας, το δικαίωμα του παιδιού να εκφράσει τις απόψεις του εξακολουθεί να εφαρμόζεται δυνάμει του άρθρου 24 του Χάρτη και λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 12 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, όπως αυτά εφαρμόζονται στην εθνική νομοθεσία και διαδικασία (βλ. αιτιολογική σκέψη 71). Σε κάθε περίπτωση, το γεγονός ότι δεν δόθηκε στο παιδί η δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του δεν θα πρέπει αυτομάτως να αποτελεί λόγο άρνησης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης δημόσιων

εγγράφων και συμφωνιών σε διαφορές γονικής μέριμνας (βλ. άρθρο 68 παράγραφος 3 και αιτιολογική σκέψη 71). Το πιστοποιητικό που εκδίδεται με το έντυπο που επισυνάπτεται στο παράρτημα ΙΧ περιέχει συγκεκριμένα πεδία σχετικά με την ικανότητα του παιδιού να διαμορφώσει ίδια άποψη (σημείο 10) και αναφέρει αν του δόθηκε πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του (σημείο 11).

- Η διασυνοριακή εκτέλεση δημόσιου εγγράφου ή συμφωνίας δεν είναι δυνατή, εάν η δημόσια αρχή ή άλλη αρχή που συνέταξε ή καταχώρισε επίσημα το έγγραφο δεν έχει δικαιοδοσία σύμφωνα με το κεφάλαιο ΙΙ του κανονισμού (βλ. άρθρο 64). Στις εν λόγω περιπτώσεις, δεν πρέπει να εκδίδεται το πιστοποιητικό του παραρτήματος VIII ή του παραρτήματος ΙΧ. Ωστόσο, ο κανονισμός δεν περιέχει σχετικό λόγο άρνησης²⁸⁰. Οι πληροφορίες σχετικά με τη δικαιοδοσία θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο σημείο 2 του πιστοποιητικού που εκδίδεται με τη χρήση του εντύπου που επισυνάπτεται στο παράρτημα VIII και στο παράρτημα ΙΧ.
- Το ίδιο ισχύει για την αξιολόγηση της «δεσμευτικής νομικής ισχύος» που πιστοποιείται στα σημεία 7.5 και 8.4 του παραρτήματος VIII και στα σημεία 12.5 και 13.4 του παραρτήματος ΙΧ.
- Εάν η δημόσια αρχή ή άλλη αρχή δεν έχει δικαιοδοσία ή εάν το δημόσιο έγγραφο ή η συμφωνία δεν έχει δεσμευτική νομική ισχύ, δεν πρέπει να εκδίδεται το αντίστοιχο πιστοποιητικό. Εάν χορηγηθεί εσφαλμένα, τότε ο ενδιαφερόμενος διάδικος μπορεί να υποβάλει αίτηση ανάκλησης στο κράτος μέλος προέλευσης (βλ. άρθρο 67 παράγραφος 2). Το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή στο εν λόγω κράτος μέλος πρέπει επίσης να ενεργεί αυτεπάγγελα, εάν διαπιστώσει την αναρμοδιότητα μετά την έκδοση του πιστοποιητικού (βλ. άρθρο 67 παράγραφος 2).

²⁸⁰ Ούτε η αναρμοδιότητα του δικαστηρίου προέλευσης αποτελεί λόγο άρνησης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης αποφάσεων.

Εκτέλεση

- Ο κανονισμός δεν επιτρέπει σε ένα κράτος μέλος να αρνηθεί την αναγνώριση και την εκτέλεση απλώς για τον λόγο ότι το οικείο εσωτερικό δίκαιο δεν προβλέπει δυνατότητα διαζυγίου ή διακανονισμού επί διαφορών γονικής μέριμνας με δημόσιο έγγραφο ή συμφωνία.

5.5.1.1.3. Άρνηση της εκτέλεσης για λόγους διαρκούς σοβαρού κινδύνου — Άρθρο 56 παράγραφος 6 και αιτιολογική σκέψη 69

Το άρθρο 56 παράγραφος 6 του κανονισμού θεσπίζει έναν νέο λόγο άρνησης της εκτέλεσης όλων των αποφάσεων, δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών σε διαφορές γονικής μέριμνας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του. Λειτουργεί σε συνδυασμό με το άρθρο 56 παράγραφος 4 που επιτρέπει την αναστολή της εκτέλεσης (βλ. [ενότητα 5.4](#)).

Άρνηση και αναστολή της εκτέλεσης μπορούν να εφαρμοστούν μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο πρέπει να διαπιστώσει ότι η εκτέλεση θα εξέθετε το παιδί σε σοβαρό κίνδυνο σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης. Η βλάβη μπορεί να απορρέει από προσωρινά εμπόδια ή από οποιαδήποτε άλλη σημαντική μεταβολή των συνθηκών που έχει προκύψει μετά την έκδοση της απόφασης (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 4). Παραδείγματα προσωρινών εμποδίων ή σημαντικής μεταβολής των συνθηκών παρουσιάζονται παραπάνω (βλ. [ενότητα 5.4.3](#)). Όταν ο σοβαρός κίνδυνος είναι προσωρινός, η διαδικασία εκτέλεσης μπορεί να ανασταλεί. Συνεχίζεται μόλις πάψει να υφίσταται ο σοβαρός κίνδυνος σωματικής ή ψυχολογικής βλάβης.

Όταν ο σοβαρός κίνδυνος είναι διαρκής, η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο δύναται να αρνηθεί την εκτέλεση της απόφασης. Αυτό

μπορεί να συμβεί μόνο κατόπιν αίτησης. Ωστόσο, πριν από την άρνηση της εκτέλεσης με βάση το άρθρο 56 παράγραφος 6, η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για τη διευκόλυνση της εκτέλεσης σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία και το συμφέρον του παιδιού. Η εφαρμογή της απόφασης μπορεί να διασφαλιστεί με τη βοήθεια σχετικών επαγγελματιών, όπως κοινωνικών λειτουργών ή παιδοψυχολόγων. Ειδικότερα, η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο θα πρέπει, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία, να προσπαθεί να αντιμετωπίσει οποιαδήποτε εμπόδια που δημιουργούνται από τη μεταβολή των συνθηκών (βλ. αιτιολογική σκέψη 69).

Αυτός ο νέος λόγος άρνησης συνιστά παρέκκλιση από την απόφαση Ρονσε, στην οποία το ΔΕΕ έκρινε ότι, παρόλο που η μεταβολή των συνθηκών θα μπορούσε να επηρεάσει την εκτέλεση μιας απόφασης, εάν αυτή ήταν επιζήμια για το συμφέρον του παιδιού, το ζήτημα αυτό εμπίπτει πάντοτε στην αρμοδιότητα του δικαστηρίου προέλευσης, το οποίο, σύμφωνα με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα, έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας των διαφορών. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την απόφαση Ρονσε, δεν ήταν δυνατή η άρνηση εκτέλεσης προνομιακής απόφασης στο κράτος μέλος εκτέλεσης για τον λόγο ότι, λόγω μεταβολής των συνθηκών μετά την έκδοσή της, η εκτέλεση της απόφασης αυτής μπορεί να βλάψει σοβαρά το συμφέρον του παιδιού· η εν λόγω μεταβολή έπρεπε να κοινοποιηθεί στο αρμόδιο δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης, το οποίο θα έπρεπε επίσης να εξετάζει κάθε αίτηση αναστολής της εκτέλεσης της απόφασής του. Αυτή η πτυχή της απόφασης Ρονσε ανατρέπεται από το άρθρο 56 παράγραφος 6 του ισχύοντος κανονισμού, το οποίο επιτρέπει να χρησιμοποιείται ως λόγος άρνησης της εκτέλεσης στο κράτος μέλος εκτέλεσης η μεταβολή των συνθηκών που προέκυψε μετά την έκδοση της απόφασης και που προκαλεί

διαρκή σοβαρό κίνδυνο για το παιδί. Ωστόσο, αυτό ισχύει με την επιφύλαξη του ζητήματος της δικαιοδοσίας έκδοσης νέας απόφασης επί της ουσίας λόγω μεταβολής των συνθηκών.

5.5.1.2. Λόγοι άρνησης βάσει της εθνικής νομοθεσίας — Άρθρο 57 και αιτιολογικές σκέψεις 62 και 63

Ο διάδικος που αντιτάσσεται στην εκτέλεση απόφασης που έχει εκδοθεί σε άλλο κράτος μέλος μπορεί να επικαλεστεί, πέραν των λόγων άρνησης που προβλέπονται στον κανονισμό, λόγους άρνησης που προβλέπονται στη νομοθεσία του κράτους μέλους εκτέλεσης. Η δυνατότητα αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μέτρο του δυνατού και σύμφωνα με το νομικό σύστημα του κράτους μέλους εκτέλεσης στο πλαίσιο της διαδικασίας εκτέλεσης. Στην αιτιολογική σκέψη 63 αναφέρονται παραδείγματα τέτοιων επιτρεπόμενων λόγων: λόγοι σχετικοί με τυπικά σφάλματα της πράξης εκτέλεσης βάσει του εθνικού δικαίου ή ο ισχυρισμός ότι η ενέργεια που απαιτείται από την απόφαση έχει ήδη εκτελεστεί ή έχει καταστεί αδύνατη, για παράδειγμα, όταν συντρέχει ανωτέρα βία, σοβαρή ασθένεια του προσώπου στο οποίο το παιδί πρέπει να παραδοθεί, η φυλάκιση ή ο θάνατος του εν λόγω προσώπου, το γεγονός ότι το κράτος μέλος στο οποίο θα γίνει η επιστροφή του παιδιού μετατράπηκε σε εμπόλημα ζώνη μετά την έκδοση της απόφασης, ή η άρνηση εκτέλεσης απόφασης η οποία, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο ζητείται η εκτέλεση, δεν έχει περιεχόμενο με εκτελεστικότητα και δεν μπορεί να προσαρμοστεί για τον σκοπό αυτό.

Ορισμένοι από αυτούς τους λόγους μπορεί να οδηγήσουν μόνο σε αναστολή της εκτέλεσης (βλ. [ενότητα 5.4](#)), ενώ άλλοι είναι ουσιαστικής σημασίας για

να αποκλειστεί πλήρως η εκτέλεση (για παράδειγμα, ο θάνατος του προσώπου στο οποίο επρόκειτο να παραδοθεί το παιδί).

Οι λόγοι βάσει της εθνικής νομοθεσίας μπορούν να προβληθούν μόνον αν δεν είναι ασυμβίβαστοι με τους λόγους που προβλέπονται στον κανονισμό (βλ. άρθρο 57). Επίσης, η εφαρμογή οποιουδήποτε εθνικού λόγου άρνησης δεν θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη διεύρυνση των όρων και προϋποθέσεων των λόγων που προβλέπονται βάσει του κανονισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 62). Για παράδειγμα, δεν είναι δυνατόν να προβληθούν εθνικοί λόγοι άρνησης σχετικοί με την ακράαση του παιδιού οι οποίοι είναι διαφορετικοί από εκείνους του άρθρου 41 του κανονισμού, δεδομένου ότι το θέμα αυτό εναρμονίζεται στον κανονισμό και ο συγκεκριμένος εθνικός λόγος θα ήταν ασυμβίβαστος με αυτόν.

5.5.2. Διαδικασία υποβολής αίτησης άρνησης

Η διαδικασία υποβολής αίτησης άρνησης της εκτέλεσης ρυθμίζεται στα άρθρα 59 έως 63. Η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται επίσης στην αίτηση για έκδοση δήλωσης ότι δεν συντρέχουν λόγοι άρνησης της αναγνώρισης (βλ. άρθρο 30 παράγραφος 3) και στην αίτηση άρνησης της αναγνώρισης (βλ. άρθρο 40 παράγραφος 1). Αφορά επίσης τις αιτήσεις για άρνηση της εκτέλεσης δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών.

Εκτέλεση

5.5.2.1. Αίτηση άρνησης της εκτέλεσης — Άρθρα 58, 59 και 60

Η αίτηση άρνησης της εκτέλεσης βάσει του άρθρου 39 (οι κλασικοί λόγοι άρνησης)²⁸¹ υποβάλλεται μόνο στα δικαστήρια. Τα δικαστήρια που ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²⁸². Εάν η αίτηση βασίζεται σε άλλους λόγους που προβλέπονται ή επιτρέπονται από τον κανονισμό (βλ. άρθρο 56 παράγραφος 6, άρθρο 57 και άρθρο 68), υποβάλλεται στην αρχή ή στο δικαστήριο ανάλογα με το εθνικό δίκαιο. Οι συγκεκριμένες αρχές ή τα συγκεκριμένα δικαστήρια που ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²⁸³. Ο διάδικος που αντιτάσσεται στην εκτέλεση θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού και σύμφωνα με το νομικό σύστημα του κράτους μέλους εκτέλεσης, να είναι σε θέση να προβάλει όλους αυτούς τους λόγους στην ίδια διαδικασία (βλ. αιτιολογική σκέψη 63). Αυτό είναι σημαντικό, ειδικότερα, στα κράτη μέλη όπου τα δικαστήρια είναι επίσης οι αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές.

²⁸¹ Άρθρο 38 στην περίπτωση αίτησης για έκδοση δήλωσης ότι δεν συντρέχουν λόγοι άρνησης της αναγνώρισης και αίτησης άρνησης της αναγνώρισης σε γαμικές διαφορές.

²⁸² Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast?init=true

²⁸³ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast?init=true

Η κατά τόπον αρμοδιότητα καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο κινείται η διαδικασία (βλ. άρθρο 58 παράγραφος 2). Οι πληροφορίες αυτές κοινοποιούνται επίσης από κάθε κράτος μέλος στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 103, και μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²⁸⁴.

Η διαδικασία διέπεται από το δίκαιο του κράτους μέλους εκτέλεσης, εφόσον δεν καλύπτεται από ενιαίες διατάξεις του κανονισμού. Ο κανονισμός δεν θέτει περιορισμούς όσον αφορά την υποβολή αιτήσεων εξ ονόματος των προσώπων κατά των οποίων ζητείται η εκτέλεση ή του παιδιού στο παρόν στάδιο και, ως εκ τούτου, εφαρμόζονται οι εθνικοί κανόνες. Η εθνική νομοθεσία καθορίζει, για παράδειγμα, τον τρόπο υποβολής της αίτησης ή την τυχόν ύπαρξη δικονομικών προθεσμιών. Ο κανονισμός καθορίζει ποια έγγραφα πρέπει να προσκομιστούν (κεκρωμένο αντίγραφο της απόφασης και, κατά περίπτωση και εάν είναι δυνατόν, το κατάλληλο πιστοποιητικό), πότε ενδέχεται να απαιτείται μετάφραση ή μεταγρμματισμός (βλ. άρθρο 59 παράγραφοι 3 και 4) και πότε η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει τον αιτούντα από την υποχρέωση υποβολής των εγγράφων (βλ. άρθρο 59 παράγραφος 5). Η διαδικασία αυτή δεν απαιτεί από τον αιτούντα να έχει ταχυδρομική διεύθυνση στο κράτος μέλος εκτέλεσης ούτε από τον διάδικο να διαθέτει εξουσιοδοτημένο αντίκλιπτο στο εν λόγω κράτος μέλος, εκτός εάν ο εν λόγω αντίκλιπτος είναι υποχρεωτικός ανεξάρτητα από την εθνικότητα των διαδίκων (βλ. άρθρο 59 παράγραφος 6).

²⁸⁴ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast?init=true

Η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο θα πρέπει να ενεργεί χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση στο πλαίσιο των διαδικασιών σχετικά με την αίτηση για άρνηση της εκτέλεσης (βλ. άρθρο 60).

5.5.2.2. Προσβολή ή προσφυγή — Άρθρο 61 και άρθρο 62

Ο κανονισμός ορίζει ότι κάθε διάδικος στη διαδικασία εκτέλεσης μπορεί να προσβάλει απόφαση ή να προσφύγει κατά απόφασης επί της αίτησης άρνησης της εκτέλεσης (βλ. άρθρο 61 παράγραφος 1). Ο κανονισμός δεν προβλέπει προθεσμίες για την προσβολή ή την προσφυγή και, ως εκ τούτου, το ζήτημα αυτό επαφίεται στο εθνικό δίκαιο. Η αρχή ή το δικαστήριο που αποφαινεται επί της προσβολής ή προσφυγής κοινοποιείται από το κράτος μέλος εκτέλεσης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 103.

Το εθνικό δίκαιο ορίζει αν η απόφαση επί της προσβολής ή προσφυγής επιδέχεται περαιτέρω προσβολή ή προσφυγή. Τα δικαστήρια στα οποία μπορεί να ασκηθεί η περαιτέρω προσβολή ή προσφυγή, τα οποία ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103, μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²⁸⁵ (βλ. άρθρο 62).

Οι δημόσιες αρχές που ορίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης²⁸⁶.

5.5.2.3. Αναστολή της διαδικασίας — Άρθρο 63

Η διαδικασία άρνησης της εκτέλεσης μπορεί να ανασταλεί για έναν από τους ακόλουθους λόγους:

- έχει ασκηθεί στο κράτος μέλος προέλευσης τακτικό ένδικο μέσο κατά της απόφασης
- η προθεσμία για την άσκηση του τακτικού ένδικου μέσου δεν έχει ακόμη παρέλθει· ή
- το πρόσωπο κατά του οποίου ζητείται η εκτέλεση έχει υποβάλει, κατά το άρθρο 48, αίτηση ανάκλησης του πιστοποιητικού που έχει εκδοθεί με βάση το άρθρο 47.

Η διαδικασία αναστέλλεται για χρονικό διάστημα που καθορίζεται από τους λόγους αναστολής. Εάν η προθεσμία για την άσκηση του τακτικού ένδικου μέσου δεν έχει ακόμη παρέλθει, η αρμόδια για την εκτέλεση αρχή ή το δικαστήριο μπορεί να ορίσει την προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να ασκηθεί το ένδικο μέσο.

²⁸⁵ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

²⁸⁶ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

Εκτέλεση

5.6. Νομολογία του ΕΔΑΔ

5.6.1. Η μη λήψη κατάλληλων μέτρων για την επιστροφή παιδιού μπορεί να συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ

Ο κανονισμός εναρμονίζει εν μέρει τη νομοθεσία και τις διαδικασίες εκτέλεσης σε διασυνοριακά σενάρια εντός της ΕΕ. Όσον αφορά την εσωτερική νομοθεσία και τις εσωτερικές διαδικασίες εκτέλεσης, το ΕΔΑΔ αποφαίνεται παγίως ότι, μόλις οι αρχές ενός κράτους μέλους που είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1980 διαπιστώσουν ότι ένα παιδί έχει παράνομα μετακινηθεί ή κατακρατηθεί σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980, έχουν καθήκον να πραγματοποιούν κατάλληλες και αποτελεσματικές προσπάθειες για να διασφαλίσουν την επιστροφή του παιδιού. Η μη πραγματοποίηση τέτοιων προσπαθειών συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ (δικαίωμα σεβασμού της οικογενειακής ζωής)²⁸⁷. Κάθε κράτος μέλος που είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1980 πρέπει να θεσπίσει κατάλληλα και αποτελεσματικά μέσα για να διασφαλίζει την τήρηση των θετικών υποχρεώσεών του που απορρέουν από το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ²⁸⁸. Αυτό κατ' επέκταση διασφαλίζει την άσκηση των δικαιωμάτων επικοινωνίας,

²⁸⁷ Βλ. για παράδειγμα, [Iglesias Gil και A.U.I. κατά Ισπανίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 56673/00, απόφαση της 29ης Ιουλίου 2003, σκέψη 62.

²⁸⁸ Βλ. σειρά υποθέσεων [Iglesias Gil και A.U.I. κατά Ισπανίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 56673/00, απόφαση της 29ης Ιουλίου 2003· [Maire κατά Πορτογαλίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 48206/99, απόφαση της 26ης Ιουνίου 2003, [PP κατά Πολωνίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 8677/03, απόφαση της 8ης Ιανουαρίου 2008, [Raw κατά Γαλλίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 10131/11, απόφαση της 7ης Μαρτίου 2013 και, πιο πρόσφατα, [Rinpu κατά Λιθουανίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 10926/09, απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2020.

όπως στις υποθέσεις Shaw κατά Ουγγαρίας²⁸⁹ και Prizzia κατά Ουγγαρίας²⁹⁰, στις οποίες κρίθηκε ότι οι ουγγρικές αρχές παραβίασαν το άρθρο 8, διότι δεν διασφάλισαν τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων επικοινωνίας των εναγόντων με τα παιδιά τους.

5.6.2. Η σημασία της ταχύτητας κατά τη λήψη και την εκτέλεση αποφάσεων

Το ΕΔΑΔ τόνισε επίσης ότι οι δικαστικές διαδικασίες που αφορούν την επιστροφή παιδιών και την απόφαση σχετικά με τη γονική μέριμνα, περιλαμβανομένης της εκτέλεσης της οριστικής απόφασης όταν αυτή αφορά την επιστροφή παιδιού, απαιτούν άμεσο χειρισμό, διότι η παρέλευση χρόνου μπορεί να έχει ανεπανόρθωτες συνέπειες για τη σχέση μεταξύ του παιδιού και του γονέα με τον οποίο δεν ζει το παιδί. Η καταλληλότητα ενός μέτρου πρέπει, συνεπώς, να κρίνεται από την ταχύτητα της υλοποίησής του²⁹¹. Η ανάγκη για ταχεία δράση σε υποθέσεις που αφορούν παιδιά εξηγείται επίσης από το ότι είναι προς το συμφέρον του εμπλεκόμενου παιδιού τα θέματα που αφορούν το μέλλον του να διευθετούνται γρήγορα, ώστε να ελαχιστοποιείται η αβεβαιότητα, ιδίως σε υποθέσεις που αφορούν την παράνομη μετακίνηση και κατακράτηση παιδιών²⁹².

²⁸⁹ [Shaw κατά Ουγγαρίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 6457/09, απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2011.

²⁹⁰ [Prizzia κατά Ουγγαρίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 20255/12, απόφαση της 11ης Ιουνίου 2013.

²⁹¹ Βλ., για παράδειγμα, [Iglesias Gil και A.U.I. κατά Ισπανίας](#), ανωτέρω υποσημείωση 288.

²⁹² Βλ., για παράδειγμα, [Iosub Caras κατά Ρουμανίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 7198/04, απόφαση της 27ης Ιουλίου 2006, [Deak κατά Ρουμανίας και Ηνωμένου Βασιλείου](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 19055/05, απόφαση της 3ης Ιουνίου 2008, και [Raw κατά Γαλλίας](#), ΕΔΑΔ, ανωτέρω υποσημείωση 288.

5.6.3. Εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, η επιστροφή παιδιών δεν συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ

Σε σειρά υποθέσεων, το ΕΔΔΑ έχει αποφανθεί, γενικά, ότι η επιστροφή παιδιού που μετακινήθηκε ή κατακρατείται παράνομα, σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονται στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα και στη σύμβαση της Χάγης του 1980, δεν παραβιάζει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ΕΣΔΑ, και ιδίως από το άρθρο 8 αυτής. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΔΔΑ στηρίζει έμπρακτα την πολιτική αυτών των δύο νομικών πράξεων, δηλώνοντας συχνά ότι τα κράτη μέλη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της ΕΣΔΑ οφείλουν να συμμορφώνονται με αυτές, διότι σε διαφορετική περίπτωση υπάρχει κίνδυνος παραβίασης της εν λόγω σύμβασης. Μόνο σε λίγες και, ως επί το πλείστον, εξαιρετικές περιπτώσεις, το ΕΔΔΑ έχει κρίνει ότι η επιστροφή ενός παιδιού μπορεί να συνιστά παραβίαση της ΕΣΔΑ.

5.6.4. Υποθέσεις του ΕΔΑΔ στις οποίες δεν διαπιστώθηκε παραβίαση του άρθρου 8

Το ΕΔΑΔ έχει επιληφθεί αρκετών προσφυγών για εικαζόμενες παραβιάσεις των άρθρων της ΕΣΔΑ με την επιστροφή παιδιών, για τις οποίες έκρινε ότι δεν είχε διαπραχθεί παράβαση και, επίσης, έκρινε την προσφυγή απαράδεκτη. Μεταξύ των εν λόγω προσφυγών ήταν και οι ακόλουθες: προσφυγή Maumousseau και Washington κατά Γαλλίας²⁹³, στην οποία το ΕΔΑΔ έκρινε ότι η εκτέλεση της επιστροφής ενός σχετικά μικρού παιδιού από τη Γαλλία στις ΗΠΑ δεν συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 8· προσφυγή Lipkowski

²⁹³ [Maumousseau και Washington κατά Γαλλίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 29388/05, απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2007.

κατά Γερμανίας²⁹⁴, η οποία κρίθηκε απαράδεκτη και είχε ως αίτημα να κριθεί ότι η απόφαση γερμανικού δικαστηρίου, κατ' εφαρμογή της σύμβασης της Χάγης του 1980, να επιστραφεί στην Αυστραλία παιδί το οποίο είχε μετακινηθεί παράνομα από την Αυστραλία στη Γερμανία συνιστούσε παραβίαση διαφόρων άρθρων της ΕΣΔΑ, περιλαμβανομένου του άρθρου 8· και προσφυγή Ronse κατά Αυστρίας²⁹⁵, η οποία, όπως και στην προηγούμενη υπόθεση, ζητούσε από το ΕΔΑΔ να κρίνει ότι η εκτέλεση από τις αυστριακές αρχές απόφασης ιταλικού δικαστηρίου για την επιστροφή παιδιού στην Ιταλία από την Αυστρία (όπου είχε μεταφερθεί παράνομα) συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ και απορρίφθηκε. Στην υπόθεση Raban κατά Ρουμανίας²⁹⁶ το ΕΔΑΔ αποφάνθηκε ότι η απόρριψη του αιτήματος επιστροφής παιδιού για λόγους παρόμοιους με εκείνους που ορίζονταν στην υπόθεση Neulinger²⁹⁷ δεν συνιστούσε παραβίαση του άρθρου 8. Πιο πρόσφατα, το ΕΔΑΔ αποφάνθηκε με το ίδιο πνεύμα στην υπόθεση Lacombe κατά Γαλλίας²⁹⁸.

²⁹⁴ [Lipkowski και Mc Cormack κατά Γερμανίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 26755/10, απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2011.

²⁹⁵ [Ronse κατά Αυστρίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 3890/11, απόφαση της 18ης Ιουνίου 2013.

²⁹⁶ [Raban κατά Ρουμανίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 25437/08, απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2010.

²⁹⁷ Βλ. [Neulinger και Shuruk κατά Ελβετίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 41615/07, απόφαση της 6ης Ιουλίου 2010.

²⁹⁸ Βλ. [Lacombe κατά Γαλλίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 23941/14, απόφαση της 10ης Οκτωβρίου 2019.

Εκτέλεση

5.6.5. Περιπτώσεις στις οποίες διαπιστώθηκε παραβίαση

Το ΕΔΑΔ έχει αποφανθεί, σε έναν μικρό αριθμό υποθέσεων, ότι η επιστροφή του παιδιού μετά από παράνομη μετακίνηση ή κατακράτηση ενδέχεται να συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ, αλλά οι περιπτώσεις αυτές απορρέουν κατά κύριο λόγο από εξαιρετικές περιστάσεις²⁹⁹.

Οι αποφάσεις του ΕΔΑΔ στις ανωτέρω υποθέσεις, στις οποίες το βασικό επιχείρημα ήταν ότι είχαν αλλάξει οι συνθήκες από την έκδοση της απόφασης επιστροφής μέχρι την εκτέλεσή της, είχαν ως βάση την υποχρέωση των επιλαμβανόμενων δικαστηρίων να λαμβάνουν υπόψη το συμφέρον του παιδιού κατά τη λήψη ή την εκτέλεση αποφάσεων επιστροφής. Υπάρχει κίνδυνος η συλλογιστική αυτή, στην ακραία εκδοχή της, να έχει ως αποτέλεσμα την υπονόμηση μίας βασικής αρχής της σύμβασης της Χάγης του 1980 και του κανονισμού, και συγκεκριμένα της αρχής ότι τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των παιδιών θα πρέπει να κρίνονται στα δικαστήρια του κράτους της συνήθους διαμονής τους και ότι η παράνομη μετακίνηση και κατακράτηση δεν θα πρέπει, καταρχήν, να έχει ως αποτέλεσμα την αλλαγή αυτής της αρχής, εκτός αν συντρέχουν περιστάσεις όπως αυτές

που ορίζονται στο άρθρο 10 του κανονισμού Βρυξέλλες IIa (βλ. άρθρο 9 του ισχύοντος κανονισμού)³⁰⁰.

5.6.6. Υπόθεση X κατά Λετονίας

Με απόφαση του τμήματος μείζονος συνθέσεως στην υπόθεση X κατά Λετονίας³⁰¹, το ΕΔΑΔ επιχείρησε να αποσαφηνίσει ορισμένες από τις προηγούμενες δηλώσεις του σχετικά με την προσέγγιση που πρέπει να ακολουθείται όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της ΕΣΔΑ και της σύμβασης της Χάγης του 1980, κυρίως όσον αφορά τη στάθμιση του συμφέροντος του παιδιού και των γονέων, όταν μια υπόθεση αφορά την εξαίρεση της επιστροφής παιδιού που προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της δεύτερης σύμβασης. Ειδικότερα, το ΕΔΑΔ δήλωσε ότι οι παρατηρήσεις του επί του θέματος στην απόφασή του τμήματος μείζονος συνθέσεως στην υπόθεση Neullinger και Shuruk κατά Ελβετίας³⁰² δεν πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι θεσπίζουν κάποια αρχή που πρέπει να εφαρμόζουν τα εθνικά δικαστήρια των κρατών που είναι συμβαλλόμενα μέρη της σύμβασης της Χάγης του 1980.

Το ΕΔΑΔ περιέγραψε ποιοι είναι, κατά την άποψή του, οι παράγοντες που πρέπει να συντρέχουν για την αρμονική ερμηνεία της ΕΣΔΑ και της σύμβασης της Χάγης του 1980. Το δικαστήριο στο οποίο απευθύνεται η αίτηση πρέπει να λαμβάνει ουσιαστικά υπόψη παράγοντες που ενδέχεται να συνιστούν εξαίρεση για την επιστροφή του παιδιού δυνάμει της σύμβασης της Χάγης

²⁹⁹ Βλ. [Neullinger και Shuruk κατά Ελβετίας](#), ΕΔΑΔ, ανωτέρω υποσημείωση 295-[Šneersons και Kamranella κατά Ιταλίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 14737/09, απόφαση της 12ης Ιουλίου 2011· [B κατά Βελγίου](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 4320/11, απόφαση της 10ης Ιουλίου 2012· και [X κατά Λετονίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 27853/09, απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2011· η τελευταία αυτή υπόθεση παραπέμφθηκε στο τμήμα μείζονος συνθέσεως και η σχετική απόφαση εκδόθηκε από αυτό στις 26 Νοεμβρίου 2013, πιο πρόσφατα [O.C.I. και λοιποί κατά Ρουμανίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 49450/17, απόφαση της 21ης Μαΐου 2019, και [Michneva κατά Ρουμανίας](#), προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 10395/19, απόφαση της 7ης Ιουλίου 2020.

³⁰⁰ Βλ. [ενότητα 3.2.5](#).

³⁰¹ Βλ. [X κατά Λετονίας](#), ΕΔΑΔ, ανωτέρω υποσημείωση 299.

³⁰² Βλ. [Neullinger και Shuruk κατά Ελβετίας](#), ΕΔΑΔ, ανωτέρω υποσημείωση 297.

του 1980 και να λαμβάνει αιτιολογημένη απόφαση. Οι παράγοντες θα πρέπει στη συνέχεια να αξιολογούνται βάσει του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ.

Συνεπώς, τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να εξετάζουν όχι μόνο τους βάσιμους ισχυρισμούς περί «σοβαρού κινδύνου» σε περίπτωση επιστροφής του παιδιού, αλλά οι αποφάσεις τους πρέπει επίσης να αναφέρουν τους ειδικούς λόγους με βάση τα περιστατικά της υπόθεσης. Τόσο η άρνηση να ληφθούν υπόψη οι ενστάσεις για την επιστροφή όσο και η ανεπαρκής αιτιολόγηση της απόρριψης των ενστάσεων αυτών στην απόφαση αντίκεινται στις απαιτήσεις του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ και επίσης στον στόχο και τον σκοπό της σύμβασης της Χάγης του 1980.

Στη συνέχεια, το ΕΔΑΔ αποφάνθηκε ότι, εφόσον το προοίμιο της σύμβασης της Χάγης του 1980 προβλέπει την επιστροφή των παιδιών «στο κράτος της συνήθους διαμονής τους», τα δικαστήρια πρέπει να βεβαιώνονται ότι παρέχονται επαρκείς εγγυήσεις κατά τρόπο πειστικό στην εν λόγω χώρα και, εάν συντρέχει γνωστός κίνδυνος, ότι έχουν ληφθεί συγκεκριμένα μέτρα προστασίας.

Όσον αφορά τις υποθέσεις που εμπίπτουν στον κανονισμό Βρυξέλλες Ια, η τελευταία αυτή πτυχή της απόφασης αυτής δεν θα έχει σημαντικές επιπτώσεις, δεδομένων των διατάξεων του άρθρου 11 παράγραφος 4 και παράγραφοι 6 έως 8 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 3 και άρθρο 29 του ισχύοντος κανονισμού). Τα δικαστήρια της ΕΕ υποχρεούνται ήδη δυνάμει του άρθρου 11 παράγραφος 4 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 3 του ισχύοντος κανονισμού) να λαμβάνουν υπόψη τα μέτρα προστασίας που παρέχονται σε παιδί για το οποίο προβάλλεται η εξαίρεση του άρθρου 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980. Επίσης, ακόμη και όταν το δικαστήριο στο οποίο υποβάλλεται η αίτηση αρνείται την επιστροφή για λόγο που προβλέπεται στο άρθρο 13 της σύμβασης της Χάγης του 1980, το άρθρο 11 παράγραφοι 6 έως 8 του κανονισμού Βρυξέλλες Ια [βλ. άρθρο 29 του ισχύοντος κανονισμού μόνο για τις αρνήσεις που βασίζονται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) ή στο άρθρο 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980, ή και στα δύο αυτά άρθρα] δίνει τον τελευταίο λόγο στο δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του παιδιού.

Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του

6. Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του

6.1. Πεδίο εφαρμογής του κεφαλαίου

Ο κανονισμός δίνει ιδιαίτερη προσοχή στο δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του, το οποίο αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα³⁰³.

Πρώτον, τα δικαστήρια που ασκούν δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας (βλ. άρθρο 21 και [ενότητα 3.2](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»)³⁰⁴ και τα δικαστήρια που αποφαινόμενα επί αίτησης επιστροφής παιδιού σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 για τα παιδιά (βλ. άρθρο 26 και [ενότητα 4.3.4](#) του κεφαλαίου 4 «Διεθνής απαγωγή παιδιών») πρέπει να παρέχουν στο παιδί, το οποίο είναι σε θέση να διαμορφώνει ίδια άποψη, πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία. Όταν το δικαστήριο αποφασίζει να διεξαγάγει ακρόαση του παιδιού, οφείλει να λάβει δεόντως υπόψη τις απόψεις του ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, ειδικότερα κατά την αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 39).

³⁰³ Άρθρο 24 του [Χάρτη](#), ανωτέρω υποσημείωση 96 («Τα δικαιώματα του παιδιού»), άρθρο 12 της [σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού \(UNCRC\) του 1989](#), ανωτέρω υποσημείωση 96.

³⁰⁴ Συμπεριλαμβανομένων των δικαστηρίων που ασκούν δικαιοδοσία επί της ουσίας της γονικής μέριμνας και τα οποία έχουν επιληφθεί της υπόθεσης κατόπιν της έκδοσης απόφασης μη επιστροφής από το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής (βλ. άρθρο 29 παράγραφος 6).

Δεύτερον, η ακρόαση του παιδιού αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις για την έκδοση του πιστοποιητικού προνομιακών αποφάσεων σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας και αποφάσεων επί της ουσίας των δικαιωμάτων επιμέλειας που συνεπάγονται την επιστροφή του παιδιού [βλ. άρθρο 47 παράγραφος 3 στοιχείο β), [ενότητα 3.6.3](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα» και [ενότητα 4.4.6.2](#) του κεφαλαίου 4 «Διεθνής απαγωγή παιδιού»]. Το πιστοποιητικό αυτό δεν μπορεί να προσβληθεί στο κράτος μέλος εκτέλεσης και, ως εκ τούτου, το δικαστήριο προέλευσης έχει ειδικό καθήκον επιμέλειας όσον αφορά την παροχή της δυνατότητας στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με το άρθρο 21, εφόσον το επιθυμεί το παιδί.

Τρίτον, το δικαίωμα του παιδιού να εκφράσει τις απόψεις του διαδραματίζει ρόλο στην αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων, δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών. Η αναγνώριση και η εκτέλεση απόφασης που αφορά γονική μέριμνα μπορούν να απορριφθούν αν η απόφαση εκδόθηκε χωρίς να δοθεί στο παιδί, που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη, η δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του σύμφωνα με το άρθρο 21 (βλ. άρθρο 39 παράγραφος 2 και [ενότητα 5.5.1.1.1](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση»). Η διασυνοριακή κυκλοφορία δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών μπορεί επίσης να αποκλειστεί, εάν το δημόσιο έγγραφο έχει συνταχθεί ή καταχωριστεί επίσημα ή η συμφωνία έχει καταχωριστεί χωρίς να έχει δοθεί στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη η δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του (βλ. άρθρο 68 παράγραφος 3 και [ενότητα 5.5.1.1.2](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση»).

Το παρόν κεφάλαιο επικεντρώνεται στο δικαίωμα του παιδιού να εκφράσει τις απόψεις του όταν ένα δικαστήριο ασκεί δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας και/ή όταν αποφαινόμενα σχετικά με αιτήσεις επιστροφής βάσει της

σύμβασης της Χάγης του 1980. Άλλες πτυχές της διαδικασίας ακρόασης του παιδιού παρουσιάζονται στα αντίστοιχα κεφάλαια ως αναπόσπαστο μέρος του βασικού θέματος που εξετάζεται σε αυτά, δηλαδή της γονικής μέριμνας (βλ. [ενότητες 3.5.5](#) και [3.6.3.1](#) του κεφαλαίου 3), της διεθνούς απαγωγής παιδιών (βλ. [ενότητα 4.4.6.2](#) του κεφαλαίου 4) και της εκτέλεσης (βλ. [ενότητα 5.5.1.1.1](#) [5.5.1.1.2](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση»).

6.2. Νομικό πλαίσιο

Στον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα, δεν προβλεπόταν εναρμονισμένη υποχρέωση των δικαστηρίων του κράτους μέλους που ασκεί δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας να παρέχει στο παιδί τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του. Η ακρόαση του παιδιού ρυθμιζόταν μόνο σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών (βλ. άρθρο 11 παράγραφος 2 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα). Ωστόσο, η παροχή της δυνατότητας στο παιδί να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις του, ακολουθούμενη από την υποχρέωση να ληφθούν υπόψη οι απόψεις αυτές ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, κατοχυρώνεται στο άρθρο 24 παράγραφος 1 του Χάρτη³⁰⁵. Οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στις εθνικές αρχές όταν αυτές εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ, όπως τον ισχύοντα κανονισμό. Ο κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα αναγνώρισε τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις θεμελιώδεις αρχές του Χάρτη, κυρίως με σκοπό τη διασφάλιση του σεβασμού των δικαιωμάτων του παιδιού, όπως

ορίζεται στο άρθρο 24 του Χάρτη³⁰⁶, όπως αναφερόταν στην αιτιολογική σκέψη 33 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα και επιβεβαιώθηκε από τη νομολογία του ΔΕΕ σε διάφορες αποφάσεις.

Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράσει τις απόψεις του κατοχυρώνεται επίσης στο άρθρο 12 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (UNCRC)³⁰⁷, στο οποίο βασίζεται το άρθρο 24 του Χάρτη και το οποίο ορίζει ότι:

«1. Τα συμβαλλόμενα κράτη εγγυώνται ότι το παιδί που είναι ικανό να διαμορφώνει τη δική του άποψη έχει το δικαίωμα να εκφράζει τη γνώμη του ελεύθερα για όλα τα θέματα που το αφορούν, και στη γνώμη αυτή δίδεται η δέουσα σημασία ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού.

2. Για τον σκοπό αυτό θα πρέπει ιδίως να δίνεται στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης σε οποιαδήποτε διοικητική ή δικαστική διαδικασία που το αφορά, είτε άμεσα είτε μέσω εκπροσώπου ή κατάλληλης οργάνωσης, κατά τρόπο συμβατό με τους διαδικαστικούς κανόνες της εθνικής νομοθεσίας.»

Η UNCRC είναι μια σύμβαση για την προώθηση και την προστασία των αστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων των παιδιών. Έχει περισσότερα από εκατόν ενενήντα

³⁰⁵ Το άρθρο 24 παράγραφος 1 του [Χάρτη](#), ανωτέρω υποσημείωση 96, ορίζει: «Τα παιδιά μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Η γνώμη τους σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν λαμβάνεται υπόψη σε συνάρτηση με την ηλικία και την ωριμότητά τους.».

³⁰⁶ [Υπόθεση C-400/10](#), McB, ανωτέρω υποσημείωση 64, σκέψη 60, και [υπόθεση C-491/10](#) PPU, Aguirre Zarraga, ανωτέρω υποσημείωση 210, σκέψεις 60 και 61.

³⁰⁷ [UNCRC 1989](#), ανωτέρω υποσημείωση 96.

Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του

συμβαλλόμενα κράτη και αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της προστασίας και της προαγωγής των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παιδιών. Ορισμένες από τις διατάξεις της έχουν επηρεάσει άμεσα την ανάπτυξη της νομοθεσίας και των πολιτικών που αφορούν τα παιδιά, όπως τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των παιδιών. Ειδικότερα, όπως ορίζει το άρθρο 3 της UNCRC, σε όλες τις πράξεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές αποφασίζονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής πρόνοιας, είτε από δικαστήρια, διοικητικές αρχές ή νομοθετικούς φορείς, το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού αποτελεί το πρωταρχικό μέλημα.

Η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού παρακολουθεί την εφαρμογή της UNCRC και των προαιρετικών πρωτοκόλλων της, εκδίδοντας συστάσεις προς τα συμβαλλόμενα κράτη. Η εν λόγω Επιτροπή εκδίδει επίσης γενικά σχόλια, τα οποία συνιστούν έγκυρη ερμηνεία του περιεχομένου των διατάξεων της UNCRC. Το γενικό σχόλιο αριθ. 12 αφορά το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού³⁰⁸. Στο γενικό σχόλιο αριθ. 14 σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του³⁰⁹, η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού θεωρεί ότι τα δικαιώματα του παιδιού θα πρέπει να ενσωματωθούν

πλήρως σε όλες τις πτυχές των διαδικασιών που αφορούν τα παιδιά, ως ζήτημα δικαιώματος, αρχής και διαδικασίας.

Ο Χάρτης και η UNCRC εξακολουθούν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή του ισχύοντος κανονισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 39).

Το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του αναγνωρίζεται επίσης από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Το ΕΔΑΔ λαμβάνει υπόψη το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, όπως ενσωματώνεται στο άρθρο 6 και στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ³¹⁰.

Επίσης, οι κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη αναγνωρίζουν ότι το δικαίωμα πρόσβασης στη δικαιοσύνη και δίκαιης δίκης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ακρόασης, ισχύει εξίσου για τα παιδιά, λαμβανομένης υπόψη της ικανότητάς τους να διαμορφώνουν ίδια άποψη³¹¹.

³⁰⁸ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

³⁰⁹ Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του (άρθρο 3 παράγραφος 1), 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html> Για το συμφέρον του παιδιού και το δικαίωμα ακρόασης, βλ. παραγράφους 43-45.

³¹⁰ Βλ., για παράδειγμα *NTS και λοιποί κατά Γεωργίας*, προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 71776/12, απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 2016, *Iglesias Casarubios και Cantalopiedra Iglesias κατά Ισπανίας*, προσφυγή στο ΕΔΑΔ αριθ. 23298/12, απόφαση της 11ης Οκτωβρίου 2016.

³¹¹ Κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη, οι οποίες εγκρίθηκαν από την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 17 Νοεμβρίου 2010, και αιτιολογική έκθεση, <https://rm.coe.int/16804b2cf3>.

6.3. Ενιαία πρότυπα για τη διαδικασία ακρόασης του παιδιού — Άρθρο 21, άρθρο 26 και αιτιολογική σκέψη 39

Ο κανονισμός θεσπίζει ενιαίους κανόνες που υποχρεώνουν τα δικαστήρια των κρατών μελών³¹², όταν ασκούν διεθνή δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας ή όταν αποφαινόμενοι σχετικά με αιτήσεις επιστροφής δυνάμει της σύμβασης της Χάγης του 1980, να παρέχουν στο παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ιδία άποψη πραγματική και ουσιαστική ευκαιρία να εκφράσει τις απόψεις του, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 1, άρθρο 26 και αιτιολογική σκέψη 39). Όταν το δικαστήριο αποφασίζει να διεξαγάγει ακρόαση του παιδιού, οφείλει να λάβει δεόντως υπόψη τις απόψεις του παιδιού ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, ειδικότερα κατά την αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 39).

Ως εκ τούτου, ο κανονισμός εναρμονίζει τρεις πτυχές της διαδικασίας ακρόασης του παιδιού: 1) την υποχρέωση του δικαστηρίου να αξιολογήσει την ικανότητα του παιδιού να διαμορφώσει ιδία άποψη (βλ. [ενότητα 6.3.1](#))· 2) την παροχή πραγματικής και ουσιαστικής δυνατότητας στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του (βλ. [ενότητα 6.3.2](#))· και 3) την υποχρέωση αυτές να ληφθούν δεόντως υπόψη ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του (βλ. [ενότητα 6.3.3](#)).

Η παροχή της δυνατότητας στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του μπορεί να έχει διαφορετικούς σκοπούς, ανάλογα με το είδος και τον στόχο της διαδικασίας. Σε διαδικασίες που αφορούν δικαιώματα επιμέλειας, ο επιδιωκόμενος στόχος είναι συνήθως να εξευρεθεί το καταλληλότερο περιβάλλον στο οποίο θα διαμένει το παιδί. Στην περίπτωση απαγωγής παιδιού, σκοπός συχνά είναι να εξακριβωθεί αν το παιδί αντιτίθεται στην επιστροφή, η φύση και ο λόγος των αντιρρήσεων του παιδιού και να καθοριστεί αν και με ποιον τρόπο το παιδί μπορεί να προστατευθεί από σοβαρό κίνδυνο (βλ. άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) και άρθρο 13 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1980).

6.3.1. Αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού να διαμορφώσει ιδία άποψη — Άρθρο 21 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 39

Ο κανονισμός επιβάλλει στα δικαστήρια των κρατών μελών την υποχρέωση να διαπιστώσουν αν το παιδί είναι σε θέση να διαμορφώσει ιδία άποψη, χωρίς αυτό να εξαρτάται τυπολατρικά από την ηλικία ή την ωριμότητά του παιδιού (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 1). Το γεγονός ότι το παιδί είναι πολύ μικρό ή βρίσκεται σε εύαλωτη κατάσταση (π.χ. έχει αναπηρία, ανήκει σε μειονοτική ομάδα, είναι μετανάστης κ.λπ.) δεν του στερεί το δικαίωμα να εκφράσει τις απόψεις του³¹³. Οι απόψεις των μικρών παιδιών μπορούν να εκφράζονται με μη λεκτικές μορφές επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των παιχνιδιών, της γλώσσας του σώματος, των εκφράσεων του προσώπου,

³¹² Για την έννοια του «δικαστηρίου», βλ. [ενότητα 3.1.3.1](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα». Για τις δημόσιες αρχές ή άλλες αρχές βλ. αιτιολογική σκέψη 14.

³¹³ Βλ. παράγραφο 54 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του (άρθρο 3 παράγραφος 1), 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14, που διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.

Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του

των σχεδίων και της ζωγραφικής³¹⁴. Η ηλικία και η ωριμότητα έχουν σημασία όταν το δικαστήριο πρέπει να εξετάσει τη βαρύτητα των απόψεων του παιδιού στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (βλ. άρθρο 21 παράγραφος 2). Η αξιολόγηση της ικανότητας του παιδιού δεν εξαρτάται ούτε από το αίτημά του για ακρόαση ούτε από το αίτημα των γονέων.

Ωστόσο, ο κανονισμός δεν τροποποιεί το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και τις εφαρμοστέες εθνικές διαδικασίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να διαπιστωθεί η ικανότητα του παιδιού να διαμορφώνει ίδια άποψη (βλ. αιτιολογική σκέψη 39 και [ενότητα 6.4](#)). Τα δικαστήρια των κρατών μελών αναπτύσσουν τις δικές τους τεχνικές και στρατηγικές. Ορισμένα δικαστήρια το πράττουν άμεσα· άλλοι αναθέτουν σε ειδικούς εμπειρογνώμονες, όπως ψυχολόγους, να ακούσουν τις απόψεις και να τις μεταφέρουν στο δικαστήριο. Ανεξάρτητα από την τεχνική που εφαρμόζεται, εναπόκειται στο ίδιο το δικαστήριο να αποφασίσει αν το παιδί είναι σε θέση

να διαμορφώσει ίδια άποψη. Στο πλαίσιο αυτό, το δικαστήριο δεν μπορεί να υποθέσει ότι το παιδί δεν είναι σε θέση να εκφράσει τις απόψεις του³¹⁵.

Το αν το παιδί ήταν σε θέση να εκφράσει τις απόψεις του πρέπει να αναφέρεται στο πιστοποιητικό που εκδίδεται με τη χρήση του εντύπου που επισυνάπτεται στο παράρτημα III³¹⁶ (σημείο 14), στο παράρτημα IV³¹⁷ (σημείο 15), στο παράρτημα V³¹⁸ (σημείο 12) και στο παράρτημα VI (σημείο 12)³¹⁹, με χρήση καταφατικής ή αρνητικής δήλωσης. Σε περίπτωση δημόσιου

³¹⁵ Τα κράτη μέλη θα πρέπει να υποθέτουν ότι το παιδί έχει την ικανότητα να διαμορφώσει ίδια άποψη και να αναγνωρίζουν ότι έχει το δικαίωμα να εκφράσει τις απόψεις του· το παιδί δεν υποχρεούται να αποδείξει πρώτα την ικανότητά του, βλ. παράγραφο 20 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

Ομοίως, οι κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη (σ. 28) διευκρινίζουν ότι το δικαίωμα ακρόασης των παιδιών θα πρέπει να γίνεται σεβαστό σε όλα τα ζητήματα που τα αφορούν. Ακρόαση των παιδιών θα πρέπει να διεξάγεται τουλάχιστον όταν εκτιμάται ότι κατανοούν επαρκώς τα ζητήματα που διακυβεύονται. Η απόφαση ακρόασης ενός παιδιού δεν θα πρέπει να βασίζεται μόνο στην ηλικία του παιδιού. Αντιθέτως, θα πρέπει να παρέχονται στο παιδί όλες οι απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο άσκησης του δικαιώματος ακρόασης. Όταν ένα παιδί αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να ζητήσει τη διεξαγωγή ακρόασης, οι απόψεις του θα πρέπει να ακουστούν και να ληφθούν υπόψη, εκτός εάν αυτό δεν είναι προς το συμφέρον του παιδιού. Οι αποφάσεις να μην γίνουν δεκτές οι απόψεις του παιδιού θα πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένες.

³¹⁶ Βλ. [παράρτημα III](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³¹⁷ Βλ. σημείο 14 του [παράρτηματος IV](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³¹⁸ Βλ. σημείο 15 του [παράρτηματος V](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³¹⁹ Βλ. σημείο 12 του [παράρτηματος VI](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³¹⁴ Βλ. παράγραφο 21 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

εγγράφου ή συμφωνίας, οι πληροφορίες πρέπει να περιλαμβάνονται στο σημείο 10 του παραρτήματος ΙΧ³²⁰. Οι πληροφορίες αυτές έχουν σημασία για τις αρχές του κράτους μέλους αναγνώρισης και εκτέλεσης, όταν αυτές αξιολογούν αν θα αναγνωρίσουν ή θα εκτελέσουν απόφαση που εκδόθηκε χωρίς να έχει δοθεί στο παιδί δυνατότητα ακρόασης (βλ. άρθρο 39 παράγραφος 2 ή άρθρο 68 παράγραφος 3).

6.3.2. Παροχή πραγματικής και ουσιαστικής δυνατότητας έκφρασης απόψεων — Άρθρο 21 παράγραφος 1 και αιτιολογικές σκέψεις 39 και 53

Μόλις το δικαστήριο διαπιστώσει ότι ένα παιδί είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη, πρέπει να του παράσχει πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, είτε άμεσα είτε μέσω εκπροσώπου ή κατάλληλης οργάνωσης³²¹. Ο εκπρόσωπος μπορεί να είναι ο γονέας (αλλά όχι όταν υπάρχει κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων), δικηγόρος ή άλλο πρόσωπο (π.χ. κοινωνικός λειτουργός) με επαρκείς γνώσεις σχετικά με τη διαδικασία και με πείρα σε υποθέσεις με παιδιά. Στις εν λόγω περιπτώσεις, πρέπει να δίνεται προσοχή ώστε να διασφαλίζεται ότι οι απόψεις του παιδιού διαβιβάζονται ορθά στο δικαστήριο.

Πρέπει να διατίθενται όλα τα κατάλληλα νομικά μέσα, ώστε το παιδί να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του. Επομένως, το δικαστήριο του σχετικού κράτους μέλους οφείλει να λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα για τη διευθέτηση της ακροαματικής διαδικασίας, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον του παιδιού και τις περιστάσεις κάθε συγκεκριμένης υπόθεσης. Το δικαστήριο θα πρέπει να χρησιμοποιήσει, στο μέτρο του δυνατού και λαμβάνοντας πάντοτε υπόψη το συμφέρον του παιδιού, όλα τα μέσα που θέτει συναφώς στη διάθεσή του το εθνικό δίκαιο, καθώς και εκείνα τα οποία προσιδιάζουν στη διασυννοιακή δικαστική συνεργασία, περιλαμβανομένων, εφόσον παρίσταται ανάγκη, των προβλεπόμενων στον κανονισμό για τη διεξαγωγή αποδείξεων (βλ. αιτιολογική σκέψη 39 και ΔΕΕ στην υπόθεση Aguirre Zarraga³²²). Σκοπός της παραπομπής στον κανονισμό για τη διεξαγωγή αποδείξεων³²³ στην αιτιολογική σκέψη 39 είναι να διευκρινιστεί ότι η ακρόαση του παιδιού εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του για τους σκοπούς του κανονισμού, ανεξάρτητα από τον εθνικό χαρακτηρισμό της ακρόασης ως αποδεικτικού στοιχείου ή άλλης δικονομικής πρακτικής. Επίσης, όπου δεν είναι δυνατό να εκφράσει το παιδί αυτοπροσώπως τις απόψεις του, και εφόσον είναι διαθέσιμα τα τεχνικά μέσα, το δικαστήριο μπορεί να εξετάσει τη δυνατότητα διενέργειας ακρόασης μέσω τηλεδιάσκεψης ή μέσω άλλης τεχνολογίας επικοινωνίας³²⁴, εκτός εάν, λόγω των ιδιαίτερων περιστάσεων

³²⁰ Βλ. σημείο 10 του [παραρτήματος ΙΧ](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³²¹ Στο μέτρο του δυνατού, πρέπει να παρέχεται στο παιδί η δυνατότητα ακρόασης άμεσα στο πλαίσιο της διαδικασίας, βλ. σκέψεις 35, 36, 42, 43 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

³²² [Υπόθεση C-491/10 PPU](#), Aguirre Zarraga, ανωτέρω υποσημείωση 210, σκέψη 67.

³²³ Η αιτιολογική σκέψη παραπέμπει στον [κανονισμό \(ΕΚ\) αριθ. 1206/2001 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 211, αλλά αυτός καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από τον κανονισμό [για τη διεξαγωγή αποδείξεων \[κανονισμός \(ΕΕ\) 2020/1783\]](#).

³²⁴ Βλ. επίσης, ως προς το σημείο αυτό, [COM\(2021\) 759 final](#), ανωτέρω υποσημείωση 215.

Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του

της υπόθεσης, η χρήση της τεχνολογίας αυτής δεν θα είναι κατάλληλη για τη δίκαιη διεξαγωγή της δίκης (βλ. αιτιολογική σκέψη 53).

Η αναγνώριση και εκτέλεση απόφασης σε διαφορές γονικής μέριμνας μπορεί να απορριφθεί, εάν αυτή εκδόθηκε χωρίς να δοθεί σε παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του είτε άμεσα είτε μέσω εκπροσώπου ή κατάλληλης οργάνωσης (βλ. άρθρο 39 παράγραφος 2 και [ενότητα 5.5.1.1.1](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση»). Το δικαστήριο προέλευσης παρέχει πληροφορίες σχετικά με το αν δόθηκε στο παιδί αυτή η πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα στο σημείο 15 του παραρτήματος III³²⁵, στο σημείο 16 του παραρτήματος IV³²⁶, στο σημείο 13 του παραρτήματος V³²⁷ και στο σημείο 13³²⁸ του παραρτήματος VI. Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους προέλευσης αποφασίσει να μην δώσει σε παιδί που είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, θα πρέπει να εξηγήσει τους λόγους στο ίδιο σημείο του παραρτήματος III και του παραρτήματος IV³²⁹. Στην περίπτωση προνομιακών αποφάσεων, το δικαστήριο δεν μπορεί, εν προκειμένω, να εκδώσει το πιστοποιητικό που ορίζεται στα παραρτήματα V και VI και θα πρέπει να χρησιμοποιήσει το

παράρτημα III (βλ. σημείο 13 των παραρτημάτων V και VI). Στην περίπτωση δημόσιων εγγράφων ή συμφωνιών, οι πληροφορίες πρέπει να περιλαμβάνονται στο σημείο 11 του παραρτήματος IX³³⁰.

6.3.3. Δέουσα συνεκτίμηση των απόψεων του παιδιού — Άρθρο 21 παράγραφος 2

Εάν το παιδί χρησιμοποιήσει τη δυνατότητα να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις του άμεσα ή μέσω εκπροσώπου ή κατάλληλης οργάνωσης, το δικαστήριο του κράτους μέλους λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απόψεις αυτές ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού. Η συνεκτίμηση των απόψεων του παιδιού έχει ιδιαίτερη σημασία κατά την αξιολόγηση του συμφέροντός του (βλ. αιτιολογική σκέψη 39)³³¹. Οποιαδήποτε απόφαση που δεν λαμβάνει υπόψη τις απόψεις του παιδιού ή δεν δίνει τη δέουσα βαρύτητα στις απόψεις του ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, δεν σέβεται τη δυνατότητα του παιδιού να επηρεάσει τον προσδιορισμό του συμφέροντός του³³².

³²⁵ Βλ. σημείο 15 του [παραρτήματος III](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³²⁶ Βλ. σημείο 16 του [παραρτήματος IV](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³²⁷ Βλ. σημείο 13 του [παραρτήματος V](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³²⁸ Βλ. σημείο 13 του [παραρτήματος VI](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³²⁹ Βλ. σημείο 15 του [παραρτήματος III](#) και σημείο 16 του [παραρτήματος IV](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³³⁰ Βλ. σημείο 11 του [παραρτήματος IX](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³³¹ Όσον αφορά το συμφέρον του παιδιού, βλ. Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του (άρθρο 3 παράγραφος 1), 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14, που διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.

³³² Το γεγονός ότι το παιδί είναι πολύ μικρό ή βρίσκεται σε ευάλωτη κατάσταση δεν θα πρέπει να μειώνει το βάρος που δίδεται στις απόψεις του παιδιού κατά τον προσδιορισμό του συμφέροντός του, βλ. παράγραφο 54 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του (άρθρο 3, παράγραφος 1), 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14, διαθεσίμο στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.

Η υποχρέωση να λαμβάνονται δεόντως υπόψη οι απόψεις του παιδιού σημαίνει ότι δεν αρκεί απλώς η ακρόαση του παιδιού· θα πρέπει, επίσης, να συνεκτιμώνται οι απόψεις αυτές. Το σκεπτικό του δικαστηρίου, εν προκειμένω, θα πρέπει να αποτελεί μέρος της απόφασης, ειδικότερα όταν η απόφαση δεν συνάδει με τις απόψεις του παιδιού.

Το δικαστήριο πρέπει να αξιολογεί τις απόψεις του παιδιού λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε υπόθεσης και κάθε μεμονωμένου παιδιού, δεδομένου ότι το επίπεδο ανάπτυξης παιδιών στην ίδια ηλικία μπορεί να διαφέρει³³³.

Σε κάθε περίπτωση, η υποχρέωση του δικαστηρίου να λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απόψεις του παιδιού δεν σημαίνει ότι το δικαστήριο δεσμεύεται από τις επιθυμίες του παιδιού όταν αποφασίζει επί του θέματος, δεδομένου ότι οι αποφάσεις πρέπει να λαμβάνονται με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού.

6.4. Εθνικοί κανόνες για την ακρόαση του παιδιού

Ο κανονισμός δεν δημιουργεί μια πλήρως εναρμονισμένη διαδικασία για την ακρόαση του παιδιού στα κράτη μέλη. Αφήνει να καθοριστεί το ζήτημα της απόφασης για το πώς και ενώπιον τίνος θα εκφράσει το παιδί τις απόψεις

του βάσει της εθνικής νομοθεσίας και διαδικασίας του κράτους μέλους³³⁴. Κατά συνέπεια, ο κανονισμός δεν ορίζει αν η ακρόαση του παιδιού θα πρέπει να διενεργείται από τον ίδιο τον δικαστή ή από ειδικά εκπαιδευμένο εμπειρογνώμονα, ο οποίος στη συνέχεια θα υποβάλει έκθεση στο δικαστήριο, ή αν η ακρόαση του παιδιού θα πρέπει να διενεργείται στην αίθουσα του δικαστηρίου ή σε άλλο χώρο ή με άλλα μέσα (βλ. αιτιολογική σκέψη 39). Η εθνική νομοθεσία εφαρμόζεται επίσης στην παροχή πληροφοριών στο παιδί, σύμφωνα με το άρθρο 13 παράγραφος 1 της UNCRIC³³⁵.

Γενικά, η ακρόαση του παιδιού πρέπει να διεξάγεται με τρόπο που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία και την ωριμότητα του. Η αξιολόγηση των απόψεων όλων των παιδιών θα πρέπει να πραγματοποιείται με εμπειρογνωσία και φροντίδα και με τρόπο συμβατό με την ηλικία και την ωριμότητα του παιδιού. Η αξιολόγηση των απόψεων των μικρότερων παιδιών πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ικανότητά τους να διαμορφώνουν απόψεις από τη νεότερη ηλικία, μεταξύ άλλων μέσω μη λεκτικών μεθόδων³³⁶.

³³⁴ Βλ. έκθεση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) για τα Θεμελιώδη δικαιώματα του 2020 στη διεύθυνση <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/fundamental-rights-report-2020>.

³³⁵ Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίδεται στην παροχή και τη μετάδοση φιλικών προς το παιδί πληροφοριών, στην επαρκή υποστήριξη της αυτοσυνηγορίας, στο κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, στον σχεδιασμό των αιθουσών των δικαστηρίων, στην ένδυση δικαστών και δικηγόρων, σε διαχωριστικά οπτικής προστασίας και σε χωριστές αίθουσες αναμονής, βλ. παράγραφο 34 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

³³⁶ Βλ. παράγραφο 21 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

³³³ Βλ. παράγραφο 54 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 14 (2013) σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του (άρθρο 3 παράγραφος 1), 29 Μαΐου 2013, CRC/C/GC/14, που διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/51a84b5e4.html>.

Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του

Δεν είναι απαραίτητο η ακρόαση του παιδιού να γίνεται σε ακροαματική διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου, αλλά μπορεί να διεξάγεται, με άλλο τρόπο, από αρμόδια αρχή σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. Ενδεικτικά, σε ορισμένα κράτη μέλη η ακρόαση του παιδιού γίνεται από κοινωνικό λειτουργό που υποβάλει έκθεση στο δικαστήριο στην οποία διατυπώνονται οι επιθυμίες και τα συναισθήματα του παιδιού. Εάν η ακρόαση λαμβάνει χώρα στο δικαστήριο, ο δικαστής θα πρέπει να επιδιώκει να οργανώσει την υποβολή ερωτήσεων με τρόπο ώστε να λαμβάνεται υπόψη ο χαρακτήρας της υπόθεσης, η ωριμότητα του παιδιού και τα άλλα περιστατικά της υπόθεσης. Σε πολλά δικαστήρια, αυτό επιτυγχάνεται με την οργάνωση άτυπης ρύθμισης στο πλαίσιο της οποίας η ακρόαση του παιδιού διεξάγεται σε αίθουσα διαφορετική από την αίθουσα του δικαστηρίου ή ακόμη και εκτός του κτιρίου του δικαστηρίου (π.χ. σε πάρκο ή στην παραλία). Σε κάθε περίπτωση, είναι απαραίτητο να παρέχεται η δυνατότητα στο παιδί να εκφράσει τις απόψεις του με εμπιστοσύνη³³⁷.

Ως εκ τούτου, οι μέθοδοι ακρόασης του παιδιού δεν είναι ενιαίες, αλλά υπόκεινται στα κοινά πρότυπα που θεσπίζονται με το άρθρο 21 του κανονισμού. Το ίδιο ισχύει και για την ελάχιστη ηλικία που, αν δεν έχει συμπληρωθεί, αποκλείει τη δυνατότητα του παιδιού να εκφράσει τις απόψεις του σε ορισμένα νομικά συστήματα. Ο κανονισμός δεν καθορίζει όριο

ηλικίας, αλλά απαιτεί από τα δικαστήρια να εκτιμήσει, ανεξάρτητα από την ηλικία του παιδιού, αν το παιδί είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη.

Παράδειγμα:

Σύμφωνα με το βουλγαρικό δίκαιο, ακρόαση του παιδιού διεξάγεται σε όλες τις ένδικες διαδικασίες που επηρεάζουν τα δικαιώματά του, υπό την προϋπόθεση ότι έχει συμπληρώσει το 10ο έτος της ηλικίας του³³⁸, εκτός εάν αυτό αποδειχθεί επιζήμιο για το συμφέρον του. Η ακρόαση παιδιού το οποίο, κατά τον χρόνο διεξαγωγής της διαδικασίας, είναι κάτω των 10 ετών είναι προαιρετική και αξιολογείται από το δικαστήριο ανάλογα με την ωριμότητα του παιδιού. Ωστόσο, κατά την εφαρμογή του κανονισμού, το άρθρο 21 προβλέπει ότι η ηλικία και η ωριμότητα του παιδιού δεν έχουν πια σημασία για το αν θα πρέπει να δοθεί στο παιδί η δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του. Επομένως, το βουλγαρικό δικαστήριο πρέπει να αξιολογεί με βάση τα πραγματικά περιστατικά, σε κάθε επιμέρους υπόθεση, αν το παιδί είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη. Αν είναι, το δικαστήριο πρέπει να παράσχει στο παιδί αυτό πραγματική και ουσιαστική δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του. Πρέπει να χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που θέτει συναφώς στη διάθεσή του το βουλγαρικό δίκαιο, καθώς και εκείνα τα οποία προσιδιάζουν στη διασυνοριακή δικαστική συνεργασία,

³³⁷ Η ακρόαση του παιδιού δεν μπορεί να διεξαχθεί αποτελεσματικά, όταν το περιβάλλον είναι εκφοβιστικό, εχθρικό, αδιάφορο ή ακατάλληλο για την ηλικία του. Οι διαδικασίες πρέπει να είναι προσβάσιμες και κατάλληλες για τα παιδιά, βλ. παράγραφο 34 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

³³⁸ Η παράγραφος 21 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html> αποθαρρύνει τα κράτη που είναι συμβαλλόμενα μέρη της UNCRC να θεσπίσουν όρια ηλικίας, είτε νομικά είτε πρακτικά, τα οποία θα περιόριζαν το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού. Ορισμένα κράτη μέλη χρησιμοποίησαν τον κανονισμό για να μεταρρυθμίσουν το εθνικό τους δίκαιο καταργώντας τα υφιστάμενα όρια ηλικίας (π.χ. Εσθονία).

συμπεριλαμβανομένου, κατά περίπτωση, του κανονισμού για τη διεξαγωγή αποδείξεων, ή να εξετάζει το ενδεχόμενο διενέργειας ακρόασης μέσω τηλεδιάσκεψης ή μέσω άλλης τεχνολογίας επικοινωνιών. Τα ζητήματα του «ενώπιον τίνος» θα διενεργηθεί η ακρόαση (δικαστή ή εμπειρογνώμονα), «πώς» (άμεσα ή μέσω εκπροσώπου) και «πού» (στην αίθουσα του δικαστηρίου ή σε άλλο μέρος) ρυθμίζονται από το εθνικό δίκαιο. Μόλις το παιδί ασκήσει το δικαίωμά του να εκφράσει τις απόψεις του, το δικαστήριο λαμβάνει δεόντως υπόψη τις απόψεις αυτές ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του, ειδικότερα κατά την αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού.

6.5. Εξαίρεση στην υποχρέωση ακρόασης του παιδιού — Άρθρο 39 παράγραφος 2 και αιτιολογικές σκέψεις 39 και 71

Παρόλο που παραμένει δικαίωμα του παιδιού, η ακρόασή του δεν συνιστά απόλυτη υποχρέωση, αλλά πρέπει να αξιολογείται λαμβανομένου υπόψη του συμφέροντος του παιδιού (βλ. αιτιολογική σκέψη 39)³³⁹. Το προοίμιο του κανονισμού αναφέρει ένα παράδειγμα κατάστασης στην οποία η ακρόαση του παιδιού μπορεί να παραλειφθεί: σε περίπτωση συμφωνίας μεταξύ των διαδίκων σχετικά με διαφορές γονικής μέριμνας και/ή την απαγωγή παιδιού

(βλ. αιτιολογική σκέψη 39). Ωστόσο, το δικαστήριο διατηρεί τη διακριτική ευχέρεια να δώσει στο παιδί τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, εάν αυτό απαιτείται για την εκτίμηση του συμφέροντος του παιδιού. Επίσης, όπως πάντα, το παιδί είναι ελεύθερο να αποφασίσει αν θα ασκήσει ή όχι το δικαίωμά του να εκφράσει τις απόψεις του. Πρέπει επίσης να επισημανθεί ότι αυτό δεν επηρεάζει άμεσα τη δυνατότητα άρνησης της αναγνώρισης ή της εκτέλεσης μιας τέτοιας απόφασης σε άλλο κράτος μέλος, εάν οι αρχές του εν λόγω κράτους μέλους δεν αποδεχτούν το σκεπτικό στο οποίο βασίστηκε η μη ακρόαση του παιδιού.

Δύο εξαιρέσεις από την υποχρέωση ακρόασης του παιδιού, όπου η απουσία ακρόασης δεν μπορεί να αποτελεί λόγο άρνησης της αναγνώρισης και της εκτέλεσης, απορρέουν από το άρθρο 39 παράγραφος 2. Η διάταξη αυτή περιέχει τους λόγους άρνησης της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας που συνδέονται με το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του (βλ. [ενότητα 5.5.1.1.1](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση»). Η πρώτη εξαίρεση αφορά διαδικασία που σχετίζεται μόνο με την περιουσία του παιδιού, υπό την προϋπόθεση ότι δεν απαιτείτο η παροχή στο παιδί της δυνατότητας να εκφράσει τις απόψεις του δεδομένου του αντικειμένου της διαδικασίας. Η δεύτερη εξαίρεση αναφέρεται στην ύπαρξη σοβαρών λόγων, οι οποίοι πρέπει να αποδεικνύονται λαμβανομένου υπόψη, ειδικότερα, του επειγόντος χαρακτήρα της κατάστασης (για παράδειγμα, όταν

³³⁹ Για παράδειγμα, η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού τονίζει ότι, λόγω του κινδύνου τραύματος, το παιδί δεν θα πρέπει να καλείται σε συνέντευξη συχνότερα από ό,τι είναι αναγκαίο, ειδικότερα όταν διερευνώνται επιβλαβή γεγονότα, βλ. παράγραφο 24 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του

διατάσσεται η λήψη προσωρινών ή ασφαλιστικών μέτρων) (βλ. [ενότητα 3.1.1.5](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»)³⁴⁰.

Εάν το δικαστήριο του κράτους μέλους αποφασίσει να μην πραγματοποιηθεί ακρόαση παιδιού το οποίο είναι σε θέση να διαμορφώσει ίδια άποψη, θα πρέπει να αναφέρει τους λόγους στους οποίους βασίστηκε, όπως έχει προσδιοριστεί:

- στο σημείο 15 του παραρτήματος ΙΙΙ³⁴¹ σχετικά με αποφάσεις που εκδίδονται σε διαφορές γονικής μέριμνας
- στο σημείο 16 του παραρτήματος ΙV σχετικά με αποφάσεις που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού σε άλλο κράτος μέλος δυνάμει της σύμβασης της Χάγης του 1980 και τυχόν προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 27 παράγραφος 5 του κανονισμού που τις συνοδεύουν·
- στο σημείο 10 του παραρτήματος ΙΧ³⁴², στην περίπτωση δημόσιων εγγράφων ή συμφωνιών.

³⁴⁰ Ωστόσο, οι εξαιρέσεις αυτές δεν είναι απόλυτες. Το δικαστήριο μπορεί να δώσει στο παιδί τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του, εάν αυτό απαιτείται ώστε να εξεταστεί το συμφέρον του παιδιού, για παράδειγμα όταν η έκβαση της διαδικασίας θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στη ζωή του παιδιού, βλ. παράγραφο 30 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

³⁴¹ Βλ. σημείο 15 του [παραρτήματος ΙΙΙ](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

³⁴² Βλ. σημείο 10 του [παραρτήματος ΙΧ](#) του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1.

Στην περίπτωση προνομιακών αποφάσεων, το δικαστήριο δεν μπορεί να εκδώσει το πιστοποιητικό που ορίζεται στα παραρτήματα V και VI υπό τις συνθήκες αυτές και θα πρέπει, αντίθετα, να χρησιμοποιήσει το παράρτημα ΙΙΙ (βλ. σημείο 13 των παραρτημάτων V και του παραρτήματος VI).

Όλες οι εξαιρέσεις από την υποχρέωση ακρόασης του παιδιού θα πρέπει να ερμηνεύονται πολύ συσταλτικά. Ειδικότερα, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι τα δικαιώματα του παιδιού είναι πολύ σημαντικά σε σχέση με διαδικασίες που επηρεάζουν το παιδί και ότι, γενικά, οι αποφάσεις σχετικά με το μέλλον του παιδιού και τις σχέσεις του με τους γονείς του και τους άλλους είναι ζωτικής σημασίας για τη διασφάλιση του συμφέροντος του παιδιού.

6.6. Κατάρτιση στην ακρόαση παιδιών

Είτε η ακρόαση του παιδιού πραγματοποιείται από δικαστή, εμπειρογνώμονα, ψυχολόγο, κοινωνικό λειτουργό ή άλλον αξιωματούχο, είναι απολύτως αναγκαίο το πρόσωπο αυτό να λαμβάνει την κατάλληλη κατάρτιση, π.χ. σχετικά με τον καλύτερο τρόπο επικοινωνίας με τα παιδιά³⁴³. Όποιος ακούει τις απόψεις των παιδιών πρέπει να έχει γνώση ότι υπάρχει κίνδυνος οι γονείς να επιδιώκουν να επηρεάσουν και να ασκήσουν πίεση στο παιδί. Όταν η ακρόαση διεξάγεται ορθά και με την απαραίτητη διακριτικότητα, μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στο παιδί να εκφράσει τις επιθυμίες του.

³⁴³ Βλ. παράγραφο 36 της Επιτροπής των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (CRC), Γενικό σχόλιο αριθ. 12 (2009): Το δικαίωμα ακρόασης του παιδιού, 20 Ιουλίου 2009, CRC/C/GC/12, διατίθεται στη διεύθυνση: <https://www.refworld.org/docid/4ae562c52.html>.

7. Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

Τα κεφάλαια V και VI του κανονισμού θεσπίζουν κανόνες σχετικά με τη διοικητική και/ή δικαστική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σε διαφορές γονικής μέριμνας³⁴⁴. Η συνεργασία αυτή υλοποιεί τους στόχους του κανονισμού για τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Ο κανονισμός εστιάζει κυρίως στη συνεργασία με τη συμμετοχή των κεντρικών αρχών (της αιτούσας κεντρικής αρχής και της κεντρικής αρχής στην οποία απευθύνεται η αίτηση). Ωστόσο, δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην άμεση δικαστική συνεργασία και επικοινωνία. Γενικά, ο κανονισμός επεκτείνει και αποσαφηνίζει τα καθήκοντα των κεντρικών αρχών³⁴⁵ και τους τρόπους με τους οποίους τα δικαστήρια μπορούν να συνεργάζονται σε σύγκριση με τον κανονισμό Βρυξέλλες IIa.

Οι διατάξεις του κανονισμού σχετικά με τη συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας δεν εφαρμόζονται για την επεξεργασία αιτήσεων επιστροφής βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980, η οποία, σύμφωνα με το άρθρο

19 της εν λόγω σύμβασης και την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, δεν αποτελεί διαδικασία επί της ουσίας του ζητήματος της γονικής μέριμνας (βλ. αιτιολογική σκέψη 73 και υπόθεση CνM³⁴⁶). Οι κεντρικές αρχές που είναι αρμόδιες για υποθέσεις απαγωγής παιδιών και τα δικαστήρια, ωστόσο, μπορούν να χρησιμοποιούν τις διατάξεις σχετικά με τη συνεργασία, όταν ο κανονισμός συμπληρώνει τη σύμβαση της Χάγης του 1980 (για παράδειγμα, όταν το δικαστήριο του κράτους μέλους καταφυγής πρέπει να εκτιμήσει αν έχουν ληφθεί κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της προστασίας του παιδιού μετά την επιστροφή του (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 3) ή όταν το εν λόγω δικαστήριο λαμβάνει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα για την προστασία του παιδιού από τον σοβαρό κίνδυνο που αναφέρεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980 (βλ. άρθρο 27 παράγραφος 5).

7.1. Κεντρικές αρχές και το ευρωπαϊκό δικαστικό δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις)

7.1.1. Κεντρικές αρχές — Γενική εισαγωγή — Άρθρα 76 και 83 και αιτιολογικές σκέψεις 72 και 74

Οι κεντρικές αρχές διαδραματίζουν ζωτικό ρόλο στην εφαρμογή του κανονισμού όσον αφορά τις διαφορές γονικής μέριμνας. Οι κεντρικές αρχές συνδράμουν τα δικαστήρια και τις αρμόδιες αρχές, και, σε ορισμένες περιπτώσεις, τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας, στις διασυννοριακές

³⁴⁴ Ο [κανονισμός \(ΕΕ\) 2019/1111 του Συμβουλίου](#), ανωτέρω υποσημείωση 1, δεν περιέχει διατάξεις σχετικά με τη διοικητική ή δικαστική συνεργασία σε γαμικές διαφορές. Η συνεργασία σε υποθέσεις απαγωγής διέπεται κυρίως από τη [σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100.

³⁴⁵ Με την πρόθεση να εναρμονιστούν οι διατάξεις του βάσει της διάρθρωσης της [σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 55.

³⁴⁶ [Υπόθεση C-376/14 PPU](#), CνM, ανωτέρω υποσημείωση 106, σκέψη 40.

διαδικασίες σε διαφορές γονικής μέριμνας και συνεργάζονται τόσο σε γενικά θέματα όσο και σε ειδικές περιπτώσεις, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης του φιλικού διακανονισμού των οικογενειακών διαφορών (βλ. αιτιολογική σκέψη 74 και [ενότητες 7.2](#) και [7.3](#)).

Τα κράτη μέλη πρέπει να ορίζουν τουλάχιστον μια κεντρική αρχή (βλ. άρθρο 76)³⁴⁷. Ιδανικά, οι εντεταλμένες αρχές θα πρέπει να συμπίπτουν με τις κεντρικές αρχές που έχουν οριστεί βάσει των συμβάσεων της Χάγης του 1980³⁴⁸ και του 1996³⁴⁹ (βλ. αιτιολογική σκέψη 72). Αυτό θα δημιουργούσε συνέργειες και θα έδινε στις αρχές τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν την πείρα που έχουν αποκτήσει από τη διαχείριση άλλων υποθέσεων βάσει των συμβάσεων της Χάγης του 1980 και του 1996.

Η συνδρομή που παρέχεται από τις κεντρικές αρχές σύμφωνα με τον κανονισμό είναι δωρεάν (βλ. άρθρο 83 παράγραφος 1). Κάθε κεντρική αρχή αναλαμβάνει τα έξοδα της κατά την εφαρμογή του κανονισμού (βλ. άρθρο 83 παράγραφος 2). Ωστόσο, άλλες αρχές εξακολουθούν να μπορούν να ζητήσουν την κάλυψη εξόδων, ακόμη και όταν οι κεντρικές αρχές διευκολύνουν την επικοινωνία και τη συνεργασία, για παράδειγμα δαπάνες

για την καταβολή δικαστικών τελών, επικοινωνία με το παιδί υπό επίβλεψη ή πραγματογνωμοσύνη επαγγελματία ψυχολόγου. Τα έξοδα μετάφρασης συνήθως δεν καλύπτονται από τις κεντρικές αρχές αλλά από το αιτούν μέρος. Ωστόσο, οι κεντρικές αρχές μπορούν να περιγράψουν άτυπα τον χαρακτήρα και το περιεχόμενο της αίτησης, καθώς και, γενικά, το περιεχόμενο των εγγράφων που διαβιβάζονται, προκειμένου να ενισχύεται και να επιταχύνεται η συνεργασία.

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν ότι οι κεντρικές αρχές διαθέτουν επαρκείς οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους που τους επιτρέπουν να εκτελούν τα καθήκοντα που τους ανατίθενται βάσει του κανονισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 72). Λόγω των διευρυσμένων καθηκόντων των κεντρικών αρχών σύμφωνα με τον κανονισμό ενδέχεται να απαιτηθεί πρόσθετη χρηματοδότηση και προσωπικό. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εξασφαλίσουν αυτούς τους πόρους προκειμένου να διασφαλίσουν την ομαλή και αποτελεσματική εφαρμογή του κανονισμού.

Παράλληλα με την καθημερινή του εργασία, το προσωπικό των κεντρικών αρχών θα πρέπει να λάβει κατάλληλη κατάρτιση όσον αφορά τη λειτουργία του κανονισμού και, κατά προτίμηση, το ιστορικό και τη λειτουργία των συμβάσεων της Χάγης του 1980 και του 1996, καθώς και άλλων σχετικών πράξεων οικογενειακού δικαίου. Η γλωσσική κατάρτιση είναι επίσης πολύ πολύτιμη, όπως και η κοινή κατάρτιση με το δικαστικό σώμα, τους δικηγόρους και άλλα πρόσωπα που συμμετέχουν στη λειτουργία του κανονισμού και των συμβάσεων της Χάγης του 1980 και του 1996.

Η χρήση σύγχρονων τεχνολογιών έχει ιδιαίτερα θετικό αποτέλεσμα για την επιτάχυνση της διαχείρισης των υποθέσεων και θα πρέπει να ενθαρρύνεται

³⁴⁷ Ο κατάλογος των κεντρικών αρχών βάσει του κανονισμού μπορεί να αναζητηθεί στη διεύθυνση https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

³⁴⁸ Ο κατάλογος των κεντρικών αρχών βάσει της [σύμβασης της Χάγης του 1980 για την αναγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100, διατίθεται στη διεύθυνση <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=24>.

³⁴⁹ Ο κατάλογος των αρχών βάσει της [σύμβασης της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 55, διατίθεται στη διεύθυνση <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/authorities1/?cid=70>.

Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

και να χρηματοδοτείται, όποτε αυτό είναι δυνατόν. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, λαμβανομένης υπόψη της [πρότασης για κανονισμό για την ψηφιοποίηση της δικαστικής συνεργασίας και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε διασυνοριακές αστικές, εμπορικές και ποινικές υποθέσεις και για την τροποποίηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας](#)³⁵⁰.

7.1.2. ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις — Άρθρο 77, άρθρο 84 και αιτιολογική σκέψη 86

Οι κεντρικές αρχές είναι μέλη του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις³⁵¹.

Το ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις αποτελείται από σημεία επαφής διορισμένα από τα κράτη μέλη, κεντρικά όργανα, κεντρικές αρχές, καθώς και δικαστές-συνδέσμους, κάθε άλλη κατάλληλη δικαστική ή διοικητική αρχή με αρμοδιότητες στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, και επαγγελματικές ενώσεις που εκπροσωπούν, σε εθνικό επίπεδο στα κράτη μέλη, τα νομικά επαγγέλματα οι οποίες συμμετέχουν άμεσα στην εφαρμογή του κανονισμού.

³⁵⁰ Βλ. σχετικά την πρόταση για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ψηφιοποίηση της δικαστικής συνεργασίας και της πρόσβασης στη δικαιοσύνη σε διασυνοριακές αστικές, εμπορικές και ποινικές υποθέσεις και για την τροποποίηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας [COM\(2021\)759 final](#) ανωτέρω υποσημείωση 215.

³⁵¹ Βλ. σχετικά το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο α) της απόφασης του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (2001/470/ΕΚ) στη διεύθυνση <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX:0201D0470-20110101>. Οι πληροφορίες σχετικά με το ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις διατίθενται στη διεύθυνση: [Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης](#).

Τα σημεία επαφής μπορούν να λαμβάνουν αιτήματα από σημεία επαφής άλλων κρατών μελών ή από τις τοπικές αρμόδιες αρχές του οικείου κράτους μέλους (για παράδειγμα, δικαστήρια και κεντρικές αρχές). Μεταξύ άλλων, αναζητούν λύσεις σε δυσκολίες που προκύπτουν από αίτημα δικαστικής συνεργασίας (για παράδειγμα, όσον αφορά την επίδοση ή κοινοποίηση εγγράφων ή τη διεξαγωγή αποδείξεων). Διεκπεραιώνουν επίσης αιτήματα σχετικά με αλλοδαπό δίκαιο ή σχετικά με τον προσδιορισμό της αρμόδιας αρχής σε διασυνοριακή διαδικασία. Συμβάλλουν στην αντιμετώπιση πρακτικών δυσκολιών σε διασυνοριακές καταστάσεις. Τέλος, δημοσιεύουν πληροφορίες σχετικά με το εθνικό τους δίκαιο μέσω των δελτίων πληροφοριών της διαδικτυακής πύλης της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.

Ορισμένα κράτη μέλη διαθέτουν δικαστές-συνδέσμους³⁵² και, επίσης, ορισμένα κράτη μέλη έχουν διορίσει δικαστές που επιλαμβάνονται θεμάτων οικογενειακού δικαίου ως «άλλη δικαστική αρχή» οι οποίοι συνδράμουν στη λειτουργία του κανονισμού. Αυτή η ορθή πρακτική θα μπορούσε να επιφέρει καλύτερη και αποτελεσματικότερη σύνδεση μεταξύ των δικαστών και των κεντρικών αρχών, καθώς και μεταξύ των ίδιων των δικαστών (βλ. άρθρο 86 και [ενότητα 7.4](#)), και, ως εκ τούτου, να συμβάλει στην ταχύτερη επίλυση των υποθέσεων γονικής μέριμνας βάσει του κανονισμού. Παράλληλα, η Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο έχει δημιουργήσει το διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης (IHNJ), το οποίο αποτελείται από

³⁵² Βλ. σχετικά το άρθρο 2 παράγραφος 1 στοιχείο γ) της απόφασης του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις (2001/470/ΕΚ), ανωτέρω υποσημείωση 350.

δικαστές αρμόδιους για τις μεταξύ τους επαφές σε διασυνοριακές υποθέσεις απαγωγής³⁵³.

Το ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις παρέχει στήριξη στις κεντρικές αρχές και τις καθιστά βασικό παράγοντα στη συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας.

Το ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις καταρτίζει και επικαιροποιεί δωρεάν δελτία πληροφοριών σχετικά με το δίκαιο και τις διαδικασίες της ΕΕ και των κρατών μελών, σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ. Αυτά επικαιροποιούνται τακτικά από τις εθνικές αρχές³⁵⁴. Ο κανονισμός ορίζει ότι οι κεντρικές αρχές συνέρχονται τακτικά, για να διευκολύνουν την εφαρμογή του κανονισμού. Οι συνεδριάσεις των κεντρικών αρχών διοργανώνονται από τη Γραμματεία του ΕΔΔ (την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) στο πλαίσιο του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις (βλ. άρθρο 84 παράγραφος 2). Δεν αποκλείεται η διοργάνωση άλλων συνεδριάσεων των κεντρικών αρχών (βλ. αιτιολογική σκέψη 86).

7.2. Καθήκοντα των κεντρικών αρχών — Άρθρα 77 και 78

Οι κεντρικές αρχές εκτελούν γενικά καθήκοντα (βλ. [ενότητα 7.2.1](#)) και ειδικά καθήκοντα (βλ. [ενότητα 7.2.2](#)).

³⁵³ Το διεθνές δίκτυο δικαστών της Χάγης (IHNJ).

³⁵⁴ Αυτά τα δελτία πληροφοριών διατίθενται στη διεύθυνση: Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Πληροφορίες για την εθνική νομοθεσία \(δελτία πληροφοριών\)](#)

7.2.1. Γενικά καθήκοντα — Άρθρο 77

Οι κεντρικές αρχές κοινοποιούν πληροφορίες σχετικά με το εθνικό δίκαιο και τις εθνικές διαδικασίες και υπηρεσίες σε διαφορές γονικής μέριμνας (βλ. [ενότητα 7.2.1.1](#)), λαμβάνουν μέτρα για τη βελτίωση της εφαρμογής του κανονισμού (βλ. [ενότητα 7.2.1.2](#)) και συνεργάζονται και προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών στα κράτη μέλη τους, προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί του κανονισμού (βλ. [ενότητα 7.2.1.3](#)).

7.2.1.1. Παροχή πληροφοριών σχετικά με εθνικούς νόμους και εθνικές διαδικασίες και υπηρεσίες

Οι κεντρικές αρχές συλλέγουν και διαβιβάζουν πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο των νόμων και των διαδικασιών τους, καθώς και τις σχετικές πληροφορίες που αφορούν την ορθή ερμηνεία των εθνικών διατάξεων σε διαφορές γονικής μέριμνας, εάν χρειάζεται. Ο κανονισμός, σε αντίθεση με τον κανονισμό Βρυξέλλες ΙΙα, περιλαμβάνει ρητά το καθήκον των κεντρικών αρχών να παρέχουν επίσης πληροφορίες σχετικά με τις διάφορες υπηρεσίες που είναι διαθέσιμες σε διαφορές γονικής μέριμνας.

Οι πληροφορίες αφορούν συνήθως τις νομικές διατάξεις σχετικά με τη γονική μέριμνα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων των δικαιούχων της γονικής μέριμνας, τα υφιστάμενα προσωρινά μέτρα ή ασφαλιστικά μέτρα, τα πιθανά κατάλληλα μέτρα, την τοποθέτηση παιδιού σε ίδρυμα ή σε ανάδοχη οικογένεια, διαδικαστικά ζητήματα όπως η προσφυγή σε δικαστήριο, οι προθεσμίες, τα πιθανά ένδικα μέσα, την επέλευση της δεσμευτικής νομικής ισχύος ή της εκτελεστότητας της απόφασης και τις λεπτομέρειες της εκτέλεσης. Η κεντρική αρχή

Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

κατευθύνει επίσης τις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει με την παροχή πληροφοριών.

Πολλές πληροφορίες σχετικά με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία είναι ήδη διαθέσιμες στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (στα λεγόμενα «δελτία πληροφοριών»)³⁵⁵. Πριν από την υποβολή αιτήματος στην κεντρική αρχή του άλλου κράτους μέλους, θα πρέπει να γίνεται αναζήτηση στην πύλη αυτή.

7.2.1.2. Μέτρα για τη βελτίωση της εφαρμογής του κανονισμού

Οι κεντρικές αρχές έχουν την εξουσία να λαμβάνουν μέτρα τα οποία θεωρούν κατάλληλα για τη βελτίωση της εφαρμογής του κανονισμού στα κράτη μέλη τους. Μπορούν να το πράττουν εσωτερικά, μέσω πρωτοβουλιών για νομοθετικές αλλαγές, ανταλλαγής ενημερωτικού υλικού, κατάρτισης δικαστών, αρχών προστασίας παιδιών και άλλων επαγγελματιών του νομικού κλάδου. Μπορούν επίσης να εργάζονται στο πλαίσιο του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις, συντάσσοντας οδηγούς, συζητώντας την πιο πρόσφατη νομολογία του ΔΕΕ και θέτοντας προβληματικά ζητήματα που πρέπει να συζητηθούν προκειμένου να καθοριστούν βέλτιστες πρακτικές για την εφαρμογή του κανονισμού εντός του κράτους μέλους, καθώς και για τη συμμετοχή στην επίλυση εκκρεμών υποθέσεων.

7.2.1.3. Συνεργασία

Το τελευταίο γενικό καθήκον των κεντρικών αρχών είναι να συνεργάζονται και να προωθούν τη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών στα κράτη μέλη τους, μεταξύ άλλων με τη δημιουργία εθνικών δικτύων. Η κεντρική αρχή μπορεί να βασίζεται στο ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις για την ενίσχυση της συνεργασίας με τις κεντρικές αρχές των άλλων κρατών μελών. Οι κεντρικές αρχές μπορούν να ζητούν τη συνδρομή του σημείου επαφής του ΕΔΔ σε περίπτωση διαφωνίας ή ιδιαίτερης δυσκολίας στη συνεργασία με άλλη κεντρική αρχή. Κατά τις συνεδριάσεις του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις, η κεντρική αρχή μπορεί να διατυπώνει γενικές παρατηρήσεις ή να παρουσιάζει συγκεκριμένα ζητήματα ή εμπειρίες.

Η κεντρική αρχή μπορεί να εργάζεται για τη βελτίωση της εσωτερικής συνεργασίας μεταξύ όλων των αρμόδιων αρχών (για παράδειγμα, δικαστών, αρχών προστασίας παιδιών, δικαστικών επιμελητών, δικηγόρων) που εμπλέκονται σε υποθέσεις γονικής μέριμνας.

7.2.2. Ειδικά καθήκοντα — Άρθρα 79, 80, 81 και 82 και αιτιολογικές σκέψεις 78 και 79

Τα ειδικά καθήκοντα των κεντρικών αρχών αναφέρονται στο άρθρο 79, ενώ ορισμένα από τα ειδικά καθήκοντα αναλύονται περαιτέρω στα άρθρα 80, 81 και 82. Οι κεντρικές αρχές δεν υποχρεούνται να εκτελούν οι ίδιες τα καθήκοντα αυτά, αλλά μπορούν να ενεργούν μέσω δικαστηρίων, αρμόδιων αρχών ή άλλων φορέων, ανάλογα με την κατανομή αρμοδιοτήτων βάσει της εθνικής νομοθεσίας.

³⁵⁵ Διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Πληροφορίες για την εθνική νομοθεσία \(δελτία πληροφοριών\)](#)

7.2.2.1. Κατάλογος ειδικών καθηκόντων

Οι κεντρικές αρχές στις οποίες απευθύνεται αίτημα, ενεργώντας απευθείας ή μέσω δικαστηρίων, αρμόδιων αρχών ή άλλων φορέων, λαμβάνουν οποιοδήποτε ενδεδειγμένο μέτρο προκειμένου:

- **να βοηθούν**, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία, στον **εντοπισμό παιδιού**. Προκειμένου να ζητηθεί η εν λόγω βοήθεια, ο κανονισμός θέτει δύο προϋποθέσεις: το παιδί πρέπει να φέρεται να βρίσκεται στο έδαφος του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα και η πληροφορία αυτή πρέπει να είναι αναγκαία για τη διεκπεραίωση αίτησης ή αιτήματος στο πλαίσιο του κανονισμού (βλ. αιτιολογική σκέψη 78)
- **να συλλέγουν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες** που είναι χρήσιμες σε διαδικασίες διαφορών γονικής μέριμνας βάσει του **άρθρου 80** (βλ. [ενότητα 7.2.3](#))
- **να παρέχουν πληροφορίες και βοήθεια στους δικαιούχους γονικής μέριμνας** που επιδιώκουν την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων στο έδαφος της κεντρικής αρχής στην οποία απευθύνεται αίτημα. Αυτό επιτρέπεται ειδικότερα όσον αφορά αποφάσεις που αφορούν το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας και την επιστροφή του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων, εφόσον είναι αναγκαίο, πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο παροχής δικαστικής αρωγής
- **να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων**, αρμόδιων αρχών και άλλων εμπλεκόμενων φορέων, ιδίως για την εφαρμογή του

άρθρου 81 σχετικά με την εκτέλεση αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας σε άλλο κράτος μέλος (βλ. [ενότητα 7.2.4](#)):

- **να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων**, εφόσον είναι αναγκαίο, ιδίως για την εφαρμογή των **άρθρων 12** (Παραπομπή σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους), **13** (Αίτημα για παραπομπή από δικαστήριο κράτους μέλους που δεν έχει δικαιοδοσία), **15** [Προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σε επείγουσες περιπτώσεις, ιδίως όταν αφορούν διεθνή απαγωγή παιδιού και αποσκοπούν στην προστασία του παιδιού από τον σοβαρό κίνδυνο που αναφέρεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 στοιχείο β) της σύμβασης της Χάγης του 1980 (βλ. αιτιολογική σκέψη 79)] και **20** (Εκκρεμοδικία και συναφείς αγωγές). Προς τον σκοπό αυτό, η παροχή πληροφοριών που καθιστά δυνατή την περαιτέρω απευθείας επικοινωνία μπορεί να επαρκεί σε ορισμένες περιπτώσεις, για παράδειγμα, παροχή στοιχείων επικοινωνίας αρχών παιδικής πρόνοιας, δικαστών του δικτύου ή του αρμόδιου δικαστηρίου (βλ. αιτιολογική σκέψη 79)
- να παρέχουν **κάθε πληροφορία και βοήθεια** που είναι χρήσιμες για την εφαρμογή, από τα δικαστήρια και τις αρμόδιες αρχές, του **άρθρου 82 σχετικά με την τοποθέτηση** παιδιού σε άλλο κράτος μέλος (βλ. [ενότητα 7.3](#))
- **να διευκολύνουν τη σύναψη συμφωνιών** μεταξύ των δικαιούχων γονικής μέριμνας, προσφεύγοντας στη μεσολάβηση ή σε άλλα μέσα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, και να διευκολύνουν προς τον σκοπό αυτό τη διασυννοριακή συνεργασία (βλ. [ενότητα 7.2.5](#)).

Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

7.2.2.2. Ποιος μπορεί να ζητήσει υπηρεσίες της κεντρικής αρχής, για ποιες ενέργειες και με ποιον τρόπο;

Ποιος μπορεί να ζητήσει τις υπηρεσίες της κεντρικής αρχής;	Για ποιες ενέργειες;
Η κεντρική αρχή άλλου κράτους μέλους	Συνεργασία σε επιμέρους υποθέσεις
Δικαστήριο ή αρμόδια αρχή ³⁵⁶	Αιτήματα συνεργασίας στο πλαίσιο του κεφαλαίου V
Δικαιούχοι γονικής μέριμνας	Παροχή πληροφοριών και βοήθειας για την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων· διευκόλυνση της σύναψης συμφωνιών μεταξύ των δικαιούχων γονικής μέριμνας, προσφεύγοντας στη μεσολάβηση ή σε άλλα μέσα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, και διευκόλυνση προς τον σκοπό αυτό της διασυνοριακής συνεργασίας· υποβολή αιτήματος σε δικαστήρια ή αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους της κεντρικής αρχής να εξετάσουν την ανάγκη λήψης μέτρων για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού.

Καταρχήν, τα αιτήματα υποβάλλονται μέσω της κεντρικής αρχής του κράτους μέλους του αιτούντος δικαστηρίου ή της αιτούσας αρμόδιας αρχής ή της συνήθους διαμονής του αιτούντος (βλ. άρθρο 78 παράγραφος 2 και αιτιολογική σκέψη 75). Μόνο σε επείγουσες περιπτώσεις το αίτημα μπορεί να υποβληθεί απευθείας στο κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα (βλ. άρθρο 78 παράγραφος 3)³⁵⁷. Παράδειγμα περίπτωσης επείγουσας ανάγκης που θα επέτρεπε την άμεση αρχική επικοινωνία με το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα αποτελεί το αίτημα στην αρμόδια αρχή άλλου κράτους μέλους να εξετάσει την ανάγκη λήψης μέτρων για την προστασία του παιδιού στην περίπτωση που θεωρηθεί ότι το παιδί βρίσκεται σε επαπειλούμενο κίνδυνο.

Η διαδικασία μέσω των διαύλων της κεντρικής αρχής θα πρέπει να είναι υποχρεωτική μόνο για τα αρχικά αιτήματα· κάθε επόμενη επικοινωνία με το δικαστήριο, την αρμόδια αρχή ή τον αιτούντα δύναται να πραγματοποιείται απευθείας (βλ. αιτιολογική σκέψη 76).

Μια άλλη επιλογή για το κράτος μέλος είναι η σύναψη ή διατήρηση υφιστάμενων συμφωνιών ή ρυθμίσεων με κεντρικές αρχές ή αρμόδιες αρχές ενός ή περισσότερων άλλων κρατών μελών, οι οποίες καθιστούν δυνατές τις απευθείας επικοινωνίες στις αμοιβαίες σχέσεις τους (βλ. άρθρο 78 παράγραφος 4). Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να ενημερώνουν τις κεντρικές αρχές τους για τέτοιες συμφωνίες ή ρυθμίσεις (βλ. αιτιολογική σκέψη 77). Τα κράτη μέλη είναι ελεύθερα να καθορίζουν τις αρχές που είναι

³⁵⁶ Αρχές που είναι αρμόδιες βάσει του εθνικού δικαίου να ζητούν πληροφορίες σε διαφορές γονικής μέριμνας.

³⁵⁷ Σε κάθε περίπτωση, οι αιτήσεις επιστροφής βάσει της σύμβασης της Χάγης του 1980 μπορούν να υποβάλλονται από τον αιτούντα απευθείας στην κεντρική αρχή της Χάγης του κράτους μέλους καταφυγής (βλ. άρθρο 8 της [Σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απανώγη παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100).

συμβαλλόμενα μέρη στις συμφωνίες αυτές, είτε αυτές είναι γενικές ή ειδικές, είτε μακροπρόθεσμες ή ad hoc.

Η διαβίβαση των αιτημάτων μέσω του αιτούντος κράτους μέλους σύμφωνα με το άρθρο 78 του κανονισμού δεν αποκλείει:

- την άμεση συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ των δικαστηρίων·
- την απευθείας προσφυγή στα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους από οποιονδήποτε δικαιούχο γονικής μέριμνας σύμφωνα με τους εφαρμοστέους δικονομικούς κανόνες του εν λόγω κράτους μέλους.

Σε κάθε περίπτωση, οι διατάξεις του κανονισμού σχετικά με τα ειδικά καθήκοντα των κεντρικών αρχών και σχετικά με τη συνεργασία για τη συλλογή και την ανταλλαγή πληροφοριών δεν επιβάλλουν σε μια κεντρική αρχή την υποχρέωση να ασκεί εξουσίες που μπορούν να ασκούνται μόνο από δικαστικές αρχές σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα.

7.2.3. Συνεργασία για τη συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών που είναι χρήσιμες σε διαδικασίες διαφορών γονικής μέριμνας — Άρθρο 80

Το άρθρο 80, σε συνδυασμό με το άρθρο 79 στοιχείο β), ορίζει τους νομικούς λόγους για τους οποίους οι κεντρικές αρχές ασκούν αρμοδιότητα όσον αφορά τη συλλογή και την ανταλλαγή πληροφοριών που είναι χρήσιμες σε διαδικασίες διαφορών γονικής μέριμνας.

Οι σχετικές κεντρικές αρχές είναι οι κεντρικές αρχές του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει ή είχε τη συνήθη διαμονή του, βρίσκεται ή βρισκόταν. Ενεργούν κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος της κεντρικής αρχής άλλου κράτους μέλους (βλ. άρθρο 78 παράγραφος 3). Το αίτημα θα πρέπει να περιλαμβάνει ιδίως περιγραφή των διαδικασιών για τις οποίες απαιτούνται οι πληροφορίες και των πραγματικών περιστατικών που οδήγησαν στις διαδικασίες αυτές (βλ. αιτιολογική σκέψη 81). Θα πρέπει επίσης να αναφέρει σαφώς ποιος ζητεί τις πληροφορίες και ποιον αφορούν οι πληροφορίες.

Το αίτημα και τυχόν πρόσθετα έγγραφα συνοδεύονται από μετάφραση στην επίσημη γλώσσα του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα ή, όταν υπάρχουν διάφορες επίσημες γλώσσες στο εν λόγω κράτος μέλος, στην επίσημη γλώσσα ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες του τύπου στον οποίο πρόκειται να διεκπεραιωθεί το αίτημα ή σε οποιαδήποτε άλλη γλώσσα έχει δηλώσει ότι αποδέχεται το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα (βλ. άρθρο 80 παράγραφος 3 και άρθρο 103). Οι άλλες γλώσσες που είναι αποδεκτές από τα κράτη μέλη μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης³⁵⁸.

Οι εξουσίες των κεντρικών αρχών μπορούν να ασκούνται άμεσα ή έμμεσα μέσω δικαστηρίων, αρμόδιων αρχών ή άλλων φορέων. Εναπόκειται σε κάθε κράτος μέλος να αποφασίσει πώς θα κατανείμει τις εξουσίες αυτές εσωτερικά. Ωστόσο, η κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα είναι η παραλήπτρια αρχή για τα αιτήματα.

³⁵⁸ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_?init=true

Συnergασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

Οι πληροφορίες που συλλέγονται στο πλαίσιο των καθηκόντων αυτών πρέπει να διαβιβάζονται στην αιτούσα κεντρική αρχή το αργότερο τρεις μήνες μετά την παραλαβή του αιτήματος, εκτός αν αυτό καθίσταται αδύνατο λόγω εξαιρετικών περιστάσεων (βλ. άρθρο 80 παράγραφος 4). Σε αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνεται η υποχρέωση της αρμόδιας εθνικής αρχής να παράσχει τις πληροφορίες στην κεντρική αρχή στην οποία απευθύνεται το αίτημα έγκαιρα, ώστε αυτή να είναι σε θέση να τηρήσει την εν λόγω προθεσμία, ή να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους δεν μπορεί να τις παράσχει. Ωστόσο, όλες οι εμπλεκόμενες αρμόδιες αρχές θα πρέπει να πραγματοποιούν κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να παρέχουν την απάντηση το συντομότερο δυνατόν και πολύ πριν να εκπνεύσει η προθεσμία των τριών μηνών (βλ. αιτιολογική σκέψη 85).

Η διοχέτευση των πληροφοριών μέσω της κεντρικής αρχής δεν αποκλείει τη δυνατότητα απευθείας επικοινωνίας μεταξύ των δικαστηρίων βάσει του άρθρου 86. Αντίθετα, η πρόσβαση σε απευθείας επικοινωνία δεν αποτελεί λόγο για να μην διεκπεραιώσει η κεντρική αρχή αίτημα που λαμβάνει από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους.

Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο ή η αιτούσα αρμόδια αρχή θα πρέπει να έχει τη διακριτική ευχέρεια να επιλέξει μεταξύ των διαφόρων διαύλων που έχει στη διάθεσή της για τη λήψη των αναγκαίων πληροφοριών (βλ. αιτιολογική σκέψη 80).

Σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφοι 1 και 2, ανατίθενται στις κεντρικές αρχές τέσσερα διαφορετικά καθήκοντα.

7.2.3.1. Διαβίβαση έκθεσης

Σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφος 1 στοιχείο α), η κεντρική αρχή διαβιβάζει ή συντάσσει έκθεση σχετικά με:

- την κατάσταση του παιδιού (για παράδειγμα, σχετικά με την κοινωνική κατάσταση του παιδιού, τη διανοητική και σωματική του κατάσταση ή την παρουσίαση των απόψεων του παιδιού)·
- τυχόν εκκρεμείς διαδικασίες σε διαφορές γονικής μέριμνας του παιδιού (π.χ. ένδικες διαδικασίες επί της ουσίας του δικαιώματος επιμέλειας ή σχετικά με την προσωπική επικοινωνία· προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα· άλλες διαδικασίες για την προστασία των παιδιών που θα μπορούσαν να έχουν σημασία· την κατάσταση της διαδικασίας, τυχόν εκκρεμοδικία)³⁵⁹·
- αποφάσεις που λαμβάνονται σε διαφορές γονικής μέριμνας για το παιδί (σε κάθε βαθμό δικαιοδοσίας και επί της ουσίας ή σχετικά με προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της περίπτωσης στην οποία το δικαστήριο αποφασίζει ότι δεν έχει δικαιοδοσία³⁶⁰).

Η κεντρική αρχή μπορεί να υποβάλει έκθεση που έχει ήδη συνταχθεί για συγκεκριμένη διαδικασία ή να καταρτίσει νέα. Συνήθως, οι κεντρικές αρχές δεν συντάσσουν οι ίδιες έκθεση, αλλά τη ζητούν από άλλες αρμόδιες αρχές —για παράδειγμα, τις αρχές προστασίας των παιδιών ή τα δικαστήρια. Οι εν λόγω αρχές ενεργούν χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

³⁵⁹ [Υπόθεση C-296/10 PPU](#), Purrucker, ανωτέρω υποσημείωση 151, σκέψη 81.

³⁶⁰ [Υπόθεση C-523/07](#), A, ανωτέρω υποσημείωση 66, σκέψη 70.

7.2.3.2. Παροχή κάθε άλλης χρήσιμης πληροφορίας

Σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφος 1 στοιχείο β), οι κεντρικές αρχές παρέχουν επίσης κάθε άλλη πληροφορία που είναι χρήσιμη σε διαδικασίες διαφορών γονικής μέριμνας στο αιτούν κράτος μέλος, ιδίως όσον αφορά την κατάσταση γονέα, συγγενή ή άλλου προσώπου που μπορεί να είναι κατάλληλο για τη φροντίδα του παιδιού, εάν το απαιτεί η κατάσταση του παιδιού. Ένα άλλο παράδειγμα θα μπορούσε να είναι η εύρεση της διεύθυνσης του γονέα, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό εάν το δικαστήριο αποφαινεται σχετικά με την επιμέλεια, την επιτροπεία ή τα δικαιώματα επικοινωνίας σε υποθέσεις με αιτούντες από άλλα κράτη μέλη. Το δικαστήριο μπορεί να χρειαστεί να συλλέξει πληροφορίες σχετικά με τους αιτούντες και μπορεί να ζητήσει από την κεντρική αρχή του άλλου κράτους μέλους να συλλέξει τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες βάσει του άρθρου 80 παράγραφος 1 στοιχείο β). Ένα άλλο σημαντικό σενάριο θα ήταν η διαδικασία τοποθέτησης παιδιών σε ιδρύματα σε άλλο κράτος μέλος (βλ. [ενότητα 7.3](#)).

7.2.3.3. Αίτηση λήψης μέτρων για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού

Το άρθρο 80 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού παρέχει στην κεντρική αρχή τη δυνατότητα να ζητήσει από το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει να εξετάσει την ανάγκη λήψης μέτρων για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού. Η δυνατότητα αυτή της κεντρικής αρχής μπορεί να είναι ιδιαίτερα σημαντική

όταν το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους έχει λάβει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 15 και έχει ενημερώσει την κεντρική αρχή του κράτους μέλους του δικαστηρίου που έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας της υπόθεσης σχετικά με τα μέτρα που επιβλήθηκαν (βλ. άρθρο 15 παράγραφος 2). Αυτή η πρωτοβουλία της κεντρικής αρχής μπορεί να δώσει στο δικαστήριο του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει τη δυνατότητα να λάβει τα επακόλουθα μέτρα που θεωρεί προσήκοντα (βλ. άρθρο 15 παράγραφος 3).

Παράδειγμα:

Παιδί που έχει τη συνήθη διαμονή του στην Πορτογαλία ταξιδεύει με γονέα στην Ιταλία, όπου ο γονέας εκδηλώνει επεισόδιο (ψυχικής) νόσου. Ο γονέας νοσηλεύεται σε βραχυπρόθεσμη βάση και το παιδί τίθεται υπό επείγουσα φροντίδα βάσει απόφασης που επιβάλλει προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα. Ο γονέας παίρνει εξιτήριο, παίρνει το παιδί και επιστρέφει στην πατρίδα του. Το ιταλικό δικαστήριο μπορεί να ενημερώσει την κεντρική αρχή του για την απόφαση που έλαβε και η εν λόγω κεντρική αρχή μπορεί να υποβάλει το αίτημα στην κεντρική αρχή της Πορτογαλίας με σκοπό τα πορτογαλικά δικαστήρια να λάβουν κάθε μεταγενέστερο μέτρο που θεωρούν προσήκον για την παρακολούθηση της κατάστασης του γονέα και την αξιολόγηση του συμφέροντος του παιδιού.

Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

7.2.3.4. Διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ δικαστηρίων όταν το παιδί εκτίθεται σε σοβαρό κίνδυνο

Το άρθρο 80 παράγραφος 2 του κανονισμού προβλέπει έναν ακόμη ρόλο για την κεντρική αρχή —τη διαμεσολάβηση στην επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων και αρμόδιων αρχών σε περιπτώσεις που το παιδί εκτίθεται σε σοβαρό κίνδυνο. Σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή που εξετάζει ή έχει λάβει μέτρα για την προστασία του παιδιού, εάν γνωρίζει ότι η διαμονή του παιδιού έχει μετακινηθεί σε άλλο κράτος μέλος ή ότι το παιδί βρίσκεται στο κράτος μέλος αυτό, ενημερώνει τα δικαστήρια ή τις αρμόδιες αρχές αυτού του άλλου κράτους μέλους για τον κίνδυνο που υπάρχει και για τα μέτρα που έχουν ληφθεί ή που είναι υπό εξέταση. Η κεντρική αρχή μπορεί να διευκολύνει την επικοινωνία αυτή διαβιβάζοντας τις πληροφορίες απευθείας ή μέσω των κεντρικών αρχών του άλλου κράτους μέλους.

Παράδειγμα:

Στη Σουηδία έχει κινηθεί διαδικασία για την προστασία παιδιού. Ενώσω εκκρεμεί η διαδικασία αυτή, οι γονείς μετοικούν με το παιδί στην Ουγγαρία. Το δικαστήριο ή η αρμόδια αρχή της Σουηδίας ενημερώνει τα δικαστήρια ή τις αρμόδιες αρχές της Ουγγαρίας σχετικά με τον κίνδυνο και τα υπό εξέταση μέτρα. Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να διαβιβαστούν απευθείας μεταξύ των δικαστηρίων ή των αρμόδιων αρχών, ή οι κεντρικές αρχές της Σουηδίας και της Ουγγαρίας μπορούν να μεσολαβήσουν και να διευκολύνουν την επικοινωνία αυτή.

7.2.4. Εκτέλεση αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας σε άλλο κράτος μέλος — Άρθρο 81 και αιτιολογική σκέψη 82

Η κεντρική αρχή, αφενός, παρέχει πληροφορίες και βοήθεια στους δικαιούχους γονικής μέριμνας που επιδιώκουν την αναγνώριση και την εκτέλεση αποφάσεων στο έδαφός της, ειδικότερα όσον αφορά το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας και την επιστροφή του παιδιού, συμπεριλαμβανομένων, εφόσον είναι αναγκαίο, πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο παροχής δικαστικής αρωγής³⁶¹ [βλ. άρθρο 79 στοιχείο γ)]. Συνήθως, η κεντρική αρχή δεν παρέχει νομικές υπηρεσίες και δεν εκπροσωπεί τους δικαιούχους γονικής μέριμνας σε διαδικασίες τέτοιου είδους. Οι κεντρικές αρχές πρέπει να παρέχουν συγκεκριμένες πρακτικές πληροφορίες στους δικαιούχους της γονικής μέριμνας (για παράδειγμα, σε ποια αρχή να απευθυνθούν, αν απαιτείται δικηγόρος, πώς μπορούν να βρουν κατάλληλο δικηγόρο, ποιο μπορεί να είναι το αναμενόμενο κόστος κ.λπ.). Μπορούν επίσης να προειδοποιούν όταν η απόφαση περιλαμβάνει μέτρα που δεν είναι γνωστά ή δεν είναι τα ίδια στο κράτος μέλος αναγνώρισης και εκτέλεσης (για παράδειγμα, διαφορετικά είδη επικοινωνίας υπό επίβλεψη).

Από την άλλη πλευρά, ο κανονισμός διευρύνει τον ρόλο των κεντρικών αρχών, προβλέποντας την υποχρέωσή τους να διευκολύνουν την επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων, αρμόδιων αρχών και άλλων εμπλεκόμενων φορέων, ειδικότερα όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 81. Το άρθρο 81 επιτρέπει σε δικαστήριο κράτους μέλους να ζητήσει από τα δικαστήρια

³⁶¹ Για τα συστήματα νομικής συνδρομής των κρατών μελών, βλ. τη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Νομική συνδρομή](#).

ή τις αρμόδιες αρχές άλλου κράτους μέλους τη συνδρομή τους για την εκτέλεση αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας που έχουν εκδοθεί βάσει του κανονισμού, ιδιαίτερα για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής άσκησης του δικαιώματος προσωπικής επικοινωνίας. Η συνδρομή αυτή παρέχεται κυρίως μέσω εξηγήσεων. Τα αιτήματα υπόκεινται στους κανόνες μετάφρασης του άρθρου 80 παράγραφος 2. Η συμμετοχή του δικαστηρίου ενός κράτους μέλους που έχει εκδώσει απόφαση σε διαφορές γονικής μέριμνας για την εφαρμογή της σε άλλο κράτος μέλος δεν προβλέπεται για όλες τις αποφάσεις. Στην αιτιολογική σκέψη 82 αναφέρεται ένα παράδειγμα περίπτωσης που αυτό θα μπορούσε να είναι δυνατό: σε αποφάσεις με τις οποίες αναγνωρίζεται δικαίωμα επικοινωνίας υπό επίβλεψη, το οποίο θα ασκείται σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος στο οποίο βρίσκεται το δικαστήριο το οποίο εξέδωσε την απόφαση, ή σε αποφάσεις που περιλαμβάνουν οποιαδήποτε άλλα συνοδευτικά μέτρα των δικαστηρίων ή των αρμόδιων αρχών του κράτους μέλους στο οποίο πρόκειται να εκτελεστεί η απόφαση. Ως εκ τούτου, η συμμετοχή του δικαστηρίου εξαρτάται από τις λεπτομέρειες της άσκησης των δικαιωμάτων. Το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση ή εξετάζει την έκδοση τέτοιας απόφασης αποφασίζει ανεξάρτητα αν επιθυμεί να παραμείνει προσπλωμένο στην εκτέλεση της απόφασης στο άλλο κράτος μέλος (για παράδειγμα, να ζητήσει πληροφορίες) και να επιδιώξει τη συμμετοχή της κεντρικής αρχής του εν λόγω άλλου κράτους μέλους (βλ. αιτιολογική σκέψη 82).

7.2.5. Διευκόλυνση της σύναψης συμφωνιών – Άρθρο 79 στοιχείο ζ)

Ένα άλλο καθήκον των κεντρικών αρχών, σύμφωνα με το άρθρο 79 στοιχείο ζ), είναι να διευκολύνουν τη σύναψη συμφωνιών μεταξύ δικαιούχων

γονικής μέριμνας προσφεύγοντας σε μεσολάβηση ή σε άλλα μέσα εναλλακτικής επίλυσης διαφορών, και να διευκολύνουν επίσης προς τον σκοπό αυτό τη διασυνοριακή επικοινωνία.

Έχει αποδειχθεί ότι η διαμεσολάβηση μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, για παράδειγμα, σε διαφορές γονικής μέριμνας, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το παιδί μπορεί να συνεχίσει να βλέπει τον γονέα που έχει το δικαίωμα προσωπικής επικοινωνίας.

Ο κανονισμός δεν απαιτεί από τις κεντρικές αρχές να συμμετέχουν άμεσα στη διαμεσολάβηση. Ως εκ τούτου, δεν υποχρεούνται να παρέχουν διαμεσολαβητές. Ωστόσο, αυτό δεν αποκλείεται. Οι κεντρικές αρχές εξηγούν συνήθως τα οφέλη της φιλικής επίλυσης των διαφορών, παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τους παρόχους υπηρεσιών διαμεσολάβησης και συνεργάζονται με τις κεντρικές αρχές άλλου κράτους μέλους, όταν η διαμεσολάβηση λαμβάνει χώρα εκεί³⁶². Η διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης παρέχει πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τη διασυνοριακή διαμεσολάβηση³⁶³.

³⁶² Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη διασυνοριακή οικογενειακή διαμεσολάβηση, βλ. τη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Οικογενειακή διαμεσολάβηση](#).

³⁶³ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Οικογενειακή διαμεσολάβηση](#).

Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

7.3. Τοποθέτηση παιδιού σε άλλο κράτος μέλος — Άρθρο 82 και αιτιολογικές σκέψεις 83 και 84

Ο κανονισμός δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην τοποθέτηση παιδιών από δικαστήριο ενός κράτους μέλους (στο εξής: αιτούν κράτος μέλος) πέρα από τα σύνορα σε άλλο κράτος μέλος (στο εξής: κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα) υπό την φροντίδα άλλου προσώπου, διαφορετικού από τον γονέα³⁶⁴. Η σχετική απόφαση, η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού ως διαφορά αστικού δικαίου που αφορά γονική μέριμνα (βλ. [ενότητα 3.1.1.3](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»)³⁶⁵, υπόκειται σε ειδικές διατάξεις όσον αφορά τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων και των κεντρικών και άλλων αρχών των κρατών μελών (βλ. άρθρο 82). Η τοποθέτηση παιδιού σε άλλο κράτος μέλος αποφασίζεται από το δικαστήριο που έχει δικαιοδοσία επί της ουσίας σε διαφορές γονικής μέριμνας, συνήθως από το δικαστήριο της συνήθους διαμονής του παιδιού. Το εν λόγω δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει είτε να τοποθετήσει το παιδί υπό φροντίδα

στο κράτος μέλος του είτε να το πράξει σε άλλο κράτος μέλος³⁶⁶. Ο κανονισμός εστιάζει στην τοποθέτηση παιδιού σε άλλο κράτος μέλος. Ωστόσο, παρέχει κάποια καθοδήγηση για την τοποθέτηση του παιδιού στο ίδιο κράτος μέλος (βλ. αιτιολογική σκέψη 84). Μια άλλη επιλογή για το επληφθέν δικαστήριο θα ήταν να αποφασίσει να παραπέμψει την υπόθεση σύμφωνα με το άρθρο 12 στα δικαστήρια άλλου κράτους μέλους (βλ. [ενότητα 3.3](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»).

Η απόφαση τοποθέτησης σε άλλο κράτος μέλος υπόκειται στις γενικές διατάξεις σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση (βλ. [ενότητα 3.5](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα» και [κεφάλαιο 5](#) «Εκτέλεση»). Επομένως, η απόφαση τοποθέτησης αναγνωρίζεται γενικά σε άλλα κράτη μέλη χωρίς να απαιτείται καμία ειδική διαδικασία. Εάν είναι εκτελεστή στο κράτος μέλος προέλευσης, η απόφαση αυτή είναι εκτελεστή αυτή καθαυτή στο κράτος μέλος τοποθέτησης και σε όλα τα άλλα κράτη μέλη χωρίς κήρυξη εκτελεστότητας.

Ωστόσο, η απόφαση τοποθέτησης υπόκειται στους λόγους άρνησης της αναγνώρισης και εκτέλεσης που ισχύουν για αποφάσεις σε διαφορές γονικής μέριμνας που δεν είναι προνομιακές. Ο κανονισμός περιέχει έναν πρόσθετο ειδικό λόγο άρνησης της εκτέλεσης αυτού του είδους της απόφασης: εάν δεν έχει τηρηθεί η διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 82 [βλ. άρθρο 39 παράγραφος 1 στοιχείο στ) και [ενότητα 5.5.1.1.1](#) του κεφαλαίου 5 «Εκτέλεση»].

³⁶⁴ Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τη διασυνοριακή τοποθέτηση παιδιών, βλ. τη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Διασυνοριακή τοποθέτηση παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της ανάδοξης οικογένειας](#).

³⁶⁵ Βλ. άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο δ)· βλ. επίσης [υπόθεση C-435/06](#), C, ανωτέρω υποσημείωση 57, στην οποία το ΔΕΕ αποφάνθηκε ότι η απόφαση για την τοποθέτηση παιδιού σε ανάδοχο ίδρυμα είναι «αστική» υπόθεση για τους σκοπούς του άρθρου 1 του κανονισμού, ακόμη κι αν η διαδικασία για την υλοποίησή του είναι ζήτημα δημοσίου δικαίου. [Υπόθεση C-523/07](#), A, ανωτέρω υποσημείωση 66, σκέψεις 22 έως 29, [υπόθεση C-92/12](#), Health Service Executive, ανωτέρω υποσημείωση 67, σκέψεις 56-62.

³⁶⁶ Εάν, για κάποιο λόγο, το παιδί βρίσκεται ήδη στο κράτος μέλος όπου σχεδιάζεται να τοποθετηθεί, τα δικαστήρια του εν λόγω κράτους μέλους μπορούν να προσφύγουν σε προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 15 (βλ. [ενότητα 3.1.1.5](#) του κεφαλαίου «Γονική μέριμνα»).

7.3.1. Τοποθέτηση σε άλλο κράτος μέλος

Υπάρχουν διάφορα είδη τοποθετήσεων παιδιού σε άλλο κράτος μέλος που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (βλ. [ενότητα 3.1.1.3](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»). Για ορισμένες από τις τοποθετήσεις απαιτείται προηγουμένως η έγκριση του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα. Η αρχή είναι ότι απαιτείται έγκριση, εκτός εάν ο κανονισμός ή τα κράτη μέλη, στον βαθμό που επιτρέπεται από τον κανονισμό, ορίζουν διαφορετικά.

Είδος τοποθέτησης	Έννοια της τοποθέτησης που καλύπτεται από το άρθρο 82	Απαιτείται έγκριση του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα
Σε ανάδοχη οικογένεια (Υπό τη φροντίδα ατόμου/-ων ή σε ίδρυμα)	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Υπό τη φροντίδα γονέα	ΟΧΙ	ά.α.

Είδος τοποθέτησης	Έννοια της τοποθέτησης που καλύπτεται από το άρθρο 82	Απαιτείται έγκριση του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα
Υπό τη φροντίδα ορισμένων κατηγοριών στενών συγγενών	ΝΑΙ	Ναι, εκτός εάν το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα άρει την απαίτηση έγκρισης ³⁶⁷
Τοποθετήσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα για την προστασία του παιδιού	ΝΑΙ	ΝΑΙ
Με σκοπό την υιοθεσία	ΟΧΙ	ά.α.
Τοποθετήσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα μετά από αξιόποινη πράξη βάσει του εθνικού ποινικού δικαίου	ΟΧΙ	ά.α.

³⁶⁷ Βλ. τις σχετικές κοινοποιήσεις των κρατών μελών στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast?init=true

Συnergασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

7.3.1.1. Τοποθέτηση χωρίς την έγκριση της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα

Ο κανονισμός επιτρέπει την τοποθέτηση παιδιών σε άλλο κράτος μέλος χωρίς τη λήψη της έγκρισης του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα πριν από την τοποθέτηση, όταν το παιδί πρόκειται να τοποθετηθεί υπό τη φροντίδα γονέα (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 2).

Τα κράτη μέλη μπορούν να επεκτείνουν τη δυνατότητα τοποθέτησης παιδιού χωρίς έγκριση σε ορισμένες κατηγορίες στενών συγγενών εκτός των γονέων (για παράδειγμα, στους παππούδες ή σε θεία και θείο). Οι κατηγορίες στενών συγγενών που αποφασίζονται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 103 μπορούν να αναζητηθούν στη διαδικτυακή πύλη της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.³⁶⁸ Οι εν λόγω αποφάσεις έχουν μόνο μονομερή ισχύ, δηλαδή η απόφαση που λαμβάνει το κράτος μέλος πιθανής τοποθέτησης πρέπει να τηρηθεί από το δικαστήριο άλλου κράτους μέλους που εξετάζει την εν λόγω τοποθέτηση.

Παράδειγμα:

Η Ιρλανδία³⁶⁹ ορίζει την τοποθέτηση του παιδιού υπό την φροντίδα των παππούδων ως μία από τις περιπτώσεις στις οποίες δεν απαιτείται η έγκριση των οικείων αρχών για την τοποθέτηση στο έδαφος της βάσει του άρθρου 82 παράγραφος 2. Εάν ένα δικαστήριο στην Τσεχική Δημοκρατία³⁷⁰ εξετάζει το ενδεχόμενο τοποθέτησης του παιδιού υπό τη φροντίδα των παππούδων στην Ιρλανδία, δεν χρειάζεται να ακολουθήσει τη διαδικασία του άρθρου 82 και δεν μπορεί να απορριφθεί η αναγνώριση και η εκτέλεση της επακόλουθης απόφασης στην Ιρλανδία. Ωστόσο, εάν το δικαστήριο της Ιρλανδίας εξετάζει το ενδεχόμενο τοποθέτησης του παιδιού υπό τη φροντίδα των παππούδων στην Τσεχική Δημοκρατία και η Τσεχική Δημοκρατία δεν έχει προβεί σε ορισμό στενών συγγενών που να περιλαμβάνει την τοποθέτηση υπό τη φροντίδα των παππούδων, το δικαστήριο της Ιρλανδίας πρέπει να ακολουθήσει τη διαδικασία του άρθρου 82, ανεξάρτητα από το αν η ίδια η Ιρλανδία απαιτεί οποιαδήποτε διαδικασία βάσει του άρθρου 82 ή όχι για την εν λόγω περίπτωση. Διαφορετικά, η αναγνώριση και εκτέλεση της απόφασης που θα προκύψει θα απορριφθεί στην Τσεχική Δημοκρατία.

Η απουσία απαίτησης έγκρισης για τη διασυνοριακή τοποθέτηση δεν αποκλείει το δικαίωμα των δικαστηρίων ή των αρμόδιων αρχών κράτους μέλους που εξετάζουν το ενδεχόμενο τοποθέτησης παιδιού σε άλλο κράτος μέλος να μελετούν τις λεπτομέρειες της τοποθέτησης ή να λαμβάνουν, για

³⁶⁸ Οι πληροφορίες αυτές διατίθενται στην ακόλουθη διεύθυνση: https://e-justice.europa.eu/37842/EL/brussels_iib_regulation_matrimonial_matters_and_matters_of_parental_responsibility_recast_init=true

³⁶⁹ Το κράτος μέλος Α είναι η Ιρλανδία.

³⁷⁰ Το κράτος μέλος Β είναι η Τσεχική Δημοκρατία.

παράδειγμα, κοινωνική έκθεση σύμφωνα με το άρθρο 80 παράγραφος 1 πριν από την απόφαση τοποθέτησης.

7.3.1.2. Τοποθετήσεις για τις οποίες απαιτείται έγκριση της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα

Με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που περιγράφονται στην [ενότητα 7.3.1.1](#), για την τοποθέτηση παιδιών σε άλλο κράτος μέλος απαιτείται η έγκριση της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα προτού διαταχθεί ή διευθετηθεί η τοποθέτηση (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 1 και αιτιολογική σκέψη 83). Η έγκριση αυτή διασφαλίζει ότι το κράτος μέλος υποδοχής θα γνωρίζει ότι το παιδί διαμένει στο έδαφός του και θα συνεχίσει να επαγρυπνεί όσον αφορά την προστασία του παιδιού και του συμφέροντός του.

Η έγκριση παρέχεται μόνο από την αρμόδια αρχή, σύμφωνα με τις διατάξεις του δημόσιου δικαίου, στο κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα. Δεν αρκεί η έγκριση από το ίδρυμα στο οποίο πρόκειται να τοποθετηθεί το παιδί³⁷¹. Η συμφωνία των γονέων ή του παιδιού δεν αποκλείει επίσης την ανάγκη έγκρισης. Η λήψη της έγκρισης αποτελεί μέρος μιας διαδικασίας διαβούλευσης που επιτρέπει στα εμπλεκόμενα κράτη μέλη να επιλύουν τα σχετικά ζητήματα, για παράδειγμα όσον αφορά το μέτρο φροντίδας του παιδιού, τη μεταφορά του ή την επίβλεψη του μέτρου που επιβάλλεται.

Το αίτημα έγκρισης υποβάλλεται από το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή που εξετάζει το ενδεχόμενο τοποθέτησης παιδιού σε άλλο κράτος μέλος. Το αίτημα αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον έκθεση σχετικά με το παιδί, συνοδευόμενη από τους λόγους της προτεινόμενης τοποθέτησης ή παροχής φροντίδας, πληροφορίες για οποιαδήποτε εξεταζόμενη χρηματοδότηση και οποιαδήποτε άλλη πληροφορία κρίνεται χρήσιμη, όπως η αναμενόμενη διάρκεια της τοποθέτησης (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 1). Οι συμπληρωματικές πληροφορίες μπορεί επίσης να αφορούν οποιαδήποτε προβλεπόμενη επίβλεψη του μέτρου, ρυθμίσεις για την επαφή με τους γονείς, άλλους συγγενείς ή άλλα πρόσωπα με τα οποία το παιδί έχει στενή σχέση, ή τους λόγους για τους οποίους δεν εξετάζεται η επαφή αυτή δυνάμει του άρθρου 8 της ευρωπαϊκής σύμβασης για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών (βλ. αιτιολογική σκέψη 83).

Το αίτημα και τυχόν πρόσθετα έγγραφα συνοδεύονται από μετάφραση στη γλώσσα (ή σε μία από τις επίσημες γλώσσες) του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα ή σε οποιαδήποτε άλλη γλώσσα αποδέχεται ρητά το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται το αίτημα (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 4 και άρθρο 103).

Το αίτημα έγκρισης, μαζί με οποιαδήποτε συμπληρωματικά έγγραφα, πρέπει να διαβιβάζεται μόνο μέσω της κεντρικής αρχής του αιτούντος κράτους μέλους στην κεντρική αρχή του κράτους μέλους στο οποίο πρόκειται να τοποθετηθεί το παιδί (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 1). Ωστόσο, δεν αποκλείεται η δυνατότητα των κεντρικών αρχών ή των αρμόδιων αρχών να συνάψουν ή να διατηρήσουν υφιστάμενες συμφωνίες ή ρυθμίσεις με κεντρικές αρχές ή αρμόδιες αρχές ενός ή περισσότερων άλλων κρατών μελών, οι οποίες

³⁷¹ [Υπόθεση C-92/12](#), Health Service Executive, ανωτέρω υποσημείωση 67, σκέψη 95.

Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

διευκολύνουν τη διαδικασία διαβούλευσης για τη λήψη έγκρισης στις αμοιβαίες σχέσεις τους (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 8).

Η διαδικασία για τη λήψη της έγκρισης διέπεται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 7). Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν σαφείς κανόνες και διαδικασίες για τους σκοπούς της έγκρισης που λαμβάνεται σύμφωνα με τον κανονισμό, ώστε να κατοχυρώσουν την ασφάλεια δικαίου και να εξασφαλίσουν την ταχεία λήψη αποφάσεως (βλ. αιτιολογική σκέψη 83 και απόφαση Health Service, σκέψη 56). Η διαδικασία μπορεί να είναι η ίδια για διασυνοριακές ή εγχώριες υποθέσεις τοποθέτησης ή μπορεί να διαφέρει. Μπορεί να είναι διοικητική ή δικαστική³⁷².

Οι διαδικασίες θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να παρέχουν στην αρμόδια αρχή τη δυνατότητα να κορηγεί ή να αρνείται την έγκριση σε σύντομο χρονικό διάστημα. Σύμφωνα με το άρθρο 82 παράγραφος 5, η τοποθέτηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος αποτελεί αντικείμενο απόφασης ή ρύθμισης από το αιτούν κράτος μέλος μόνο αφότου η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα εγκρίνει την τοποθέτηση. Ο κανονισμός προβλέπει ότι, εκτός αν αυτό καθίσταται αδύνατο λόγω εξαιρετικών περιστάσεων, η απόφαση με την οποία κορηγείται ή απορρίπτεται η έγκριση διαβιβάζεται στην αιτούσα κεντρική αρχή το αργότερο τρεις μήνες μετά την παραλαβή του αιτήματος (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 6 και αιτιολογική σκέψη 85). Ωστόσο, όλες οι εμπλεκόμενες αρμόδιες αρχές θα πρέπει να επιδιώκουν να απαντούν ακόμη πιο γρήγορα

από την προβλεπόμενη μέγιστη τρίμηνη προθεσμία (βλ. αιτιολογική σκέψη 85). Η απουσία απάντησης εντός τριών μηνών δεν θα πρέπει να νοείται ως έγκριση και χωρίς έγκριση δεν θα πρέπει να πραγματοποιείται η τοποθέτηση (βλ. αιτιολογική σκέψη 83).

Όταν έχει δοθεί έγκριση για τοποθέτηση για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, η εν λόγω έγκριση δεν θα πρέπει να ισχύει για αποφάσεις ή ρυθμίσεις που παρατείνουν τη διάρκεια της τοποθέτησης. Στις εν λόγω περιπτώσεις, θα πρέπει να υποβάλλεται νέο αίτημα έγκρισης (βλ. αιτιολογική σκέψη 83 και απόφαση Health Service Executive³⁷³).

7.3.2. Τοποθέτηση στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του παιδιού — Αιτιολογική σκέψη 84

Ο κανονισμός δίνει ιδιαίτερη προσοχή στις τοποθετήσεις που εξετάζονται στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής ενός παιδιού το οποίο έχει στενούς δεσμούς με άλλο κράτος μέλος και/ή θεωρείται ότι έχει γονείς ή άλλους συγγενείς στο εν λόγω άλλο κράτος μέλος. Σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 84, όταν απόφαση σχετικά με την τοποθέτηση παιδιού σε ίδρυμα ή σε ανάδοχη οικογένεια εξετάζεται στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του παιδιού, το δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει, στο αρχικό στάδιο της διαδικασίας, κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων του παιδιού, ιδίως του δικαιώματος του παιδιού να διατηρήσει την ταυτότητά του και του δικαιώματος του παιδιού να διατηρήσει την επαφή με τους γονείς ή, κατά περίπτωση, με λοιπούς

³⁷² Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την εθνική διαδικασία, βλ. τη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, [Διασυνοριακή τοποθέτηση παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της ανάδοξης οικογένειας](#).

³⁷³ [Υπόθεση C-92/12](#), Health Service Executive, ανωτέρω υποσημείωση 67, σκέψεις 138-139.

συγγενείς, δυνάμει των άρθρων 8, 9 και 20 της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού.

Εφόσον το δικαστήριο γνωρίζει ότι υπάρχει στενή σχέση του παιδιού με άλλο κράτος μέλος (για παράδειγμα, το παιδί έχει την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους), τα κατάλληλα μέτρα θα μπορούσαν ειδικότερα να περιλαμβάνουν, στις περιπτώσεις που εφαρμόζεται το άρθρο 37 στοιχείο β) της σύμβασης της Βιέννης επί των προξενικών σχέσεων, κοινοποίηση προς την προξενική αρχή του εν λόγω κράτους μέλους. Η εν λόγω γνώση μπορεί επίσης να δημιουργηθεί με πληροφορίες που παρέχονται από την κεντρική αρχή του εν λόγω άλλου κράτους μέλους σύμφωνα με το άρθρο 79 στοιχείο στ) —για παράδειγμα, όταν οι παππούδες του παιδιού έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε αυτό. Μεταξύ των κατάλληλων μέτρων μπορεί επίσης να συγκαταλέγεται, σύμφωνα με τον κανονισμό, αίτημα προς το εν λόγω κράτος μέλος για την παροχή πληροφοριών σχετικά με γονέα, συγγενή ή άλλα πρόσωπα που μπορεί να είναι κατάλληλα για τη φροντίδα του παιδιού. Επιπλέον, ανάλογα με τις περιστάσεις, το δικαστήριο μπορεί επίσης να ζητήσει πληροφορίες σχετικά με διαδικασίες και αποφάσεις που αφορούν γονέα ή αδέρφια του παιδιού.

Σε κάθε περίπτωση, το συμφέρον του παιδιού θα πρέπει να αποτελεί πρωταρχικό μέλημα. Η προσφυγή σε αυτά τα κατάλληλα μέτρα δεν θα πρέπει να επηρεάζει την εθνική νομοθεσία ή διαδικασία που εφαρμόζεται σε οποιαδήποτε απόφαση τοποθέτησης λαμβάνεται από δικαστήριο ή αρμόδια αρχή στο κράτος μέλος που εξετάζει το ενδεχόμενο τοποθέτησης. Η αιτιολογική σκέψη 84 δεν θα πρέπει να ερμηνεύεται σαν να θέτει οποιαδήποτε υποχρέωση στις αρχές του κράτους μέλους που έχουν δικαιοδοσία να τοποθετήσουν το παιδί στο άλλο κράτος μέλος ή να

εμπλέξουν περαιτέρω το εν λόγω κράτος μέλος στην απόφαση ή τη διαδικασία τοποθέτησης.

7.4. Άμεση συνεργασία και επικοινωνία των δικαστηρίων — Άρθρο 86

Παράλληλα με τις απαιτήσεις συνεργασίας των κεντρικών αρχών, ο κανονισμός επιτρέπει στα δικαστήρια διαφορετικών κρατών μελών να συνεργάζονται και να επικοινωνούν απευθείας μεταξύ τους, υπό την προϋπόθεση ότι η επικοινωνία αυτή σέβεται τα δικονομικά δικαιώματα των διαδίκων και την εμπιστευτικότητα των πληροφοριών (βλ. άρθρο 86 παράγραφος 1).

Τα δικαστήρια μπορούν να συνεργάζονται και να επικοινωνούν απευθείας για διάφορους σκοπούς. Η συνεργασία μπορεί να υλοποιείται με οποιοδήποτε μέσο κρίνει κατάλληλο το δικαστήριο. Μπορεί ειδικότερα να αφορά:

- επικοινωνία για τους σκοπούς της παραπομπής, σύμφωνα με το άρθρο 12 και το άρθρο 13·
- πληροφορίες σχετικά με προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σε επείγουσες περιπτώσεις, σύμφωνα με το άρθρο 15, και παρεμπόδιοντα ζητήματα, σύμφωνα με το άρθρο 16·
- πληροφορίες σχετικά με εκκρεμείς διαδικασίες για τους σκοπούς της εκκρεμοδικίας και των συναφών αγωγών, σύμφωνα με το άρθρο 20·
- επικοινωνία για τους σκοπούς των κεφαλαίων III έως V.

Συνεργασία σε διαφορές γονικής μέριμνας

Τα δικαστήρια έχουν τη διακριτική ευχέρεια να επιλέγουν ελεύθερα αν θα επικοινωνούν και θα συνεργάζονται απευθείας ή θα λαμβάνουν τις απαραίτητες πληροφορίες μέσω των κεντρικών αρχών (βλ. αιτιολογική σκέψη 80). Οι δικαστές μπορούν επίσης να χρησιμοποιούν τα σημεία επαφής του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις σε σχέση με όλα τα θέματα που εμπήπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού και τους δικαστές-συνδέσμους του διεθνούς δικτύου δικαστών της Χάγης, εάν η διαφορά αφορά απαγωγή παιδιού.

Για να ενθαρρυνθεί και να διευκολυνθεί αυτή η συνεργασία, πρέπει να ενθαρρύνονται οι συζητήσεις μεταξύ δικαστών, τόσο στο πλαίσιο του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις όσο και μέσω πρωτοβουλιών που διοργανώνονται από τα κράτη μέλη. Η πείρα από το άτυπο δίκτυο του διεθνούς δικτύου δικαστών της Χάγης, που διοργανώθηκε από τη Συνδιάσκεψη της Χάγης για το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο στο πλαίσιο της σύμβασης της Χάγης του 1980, έχει αποδειχθεί διδακτική στο πλαίσιο αυτό³⁷⁴.

³⁷⁴ Βλ., συναφώς, την ενότητα [3.3.4.2](#) και το [κεφάλαιο 4](#).

8. Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών

Ο κανονισμός προβλέπει νομικούς λόγους για τη συλλογή και τη διαβίβαση πληροφοριών εντός του κράτους μέλους (βλ. [ενότητα 8.1](#)), θεσπίζει ειδικούς κανόνες σχετικά με την ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων [υπό το πρίσμα του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων) (στο εξής: ΓΚΠΔ), βλ. [ενότητα 8.2](#)] και απαγορεύει τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών σε ορισμένες περιπτώσεις (βλ. [ενότητα 8.3](#)).

8.1. Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών από την κεντρική αρχή στην οποία απευθύνεται το αίτημα — Άρθρο 87

Η κεντρική αρχή στην οποία απευθύνεται το αίτημα έχει το δικαίωμα να διαβιβάζει εισερχόμενες αιτήσεις, αιτήματα ή πληροφορίες στα εθνικά δικαστήρια, στις αρμόδιες αρχές ή σε οποιονδήποτε ενδιάμεσο (βλ. άρθρο

87 παράγραφος 1). Στο πλαίσιο αυτό, η κεντρική αρχή εφαρμόζει την εθνική νομοθεσία και διαδικασία. Οι πληροφορίες που λαμβάνονται μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τον ενδιάμεσο, το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή μόνο για τους σκοπούς του κανονισμού (βλ. άρθρο 87 παράγραφος 2).

Το άρθρο 87 παράγραφος 3 του κανονισμού υποχρεώνει, στην περίπτωση αιτήματος, οποιονδήποτε ενδιάμεσο, δικαστήριο ή αρμόδια αρχή που κατέχει ή έχει αρμοδιότητα να συλλέξει, εντός του κράτους στο οποίο απευθύνεται το αίτημα, πληροφορίες που απαιτούνται για τη διεκπεραίωση αιτήματος ή αίτησης δυνάμει του παρόντος κανονισμού, να παρέχει τις εν λόγω πληροφορίες στην κεντρική αρχή στην οποία απευθύνεται το αίτημα κατόπιν αιτήματός της, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η κεντρική αρχή στην οποία απευθύνεται το αίτημα δεν έχει απευθείας πρόσβαση στις πληροφορίες. Αυτός είναι ο νομικός λόγος που υποχρεώνει τις εν λόγω εθνικές αρχές να συλλέγουν και να παρέχουν τις ζητούμενες πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των περιπτώσεων στις οποίες η υποχρέωση αυτή δεν προβλέπεται ρητά στην εθνική νομοθεσία και διαδικασία.

Η κεντρική αρχή στην οποία απευθύνεται το αίτημα πρέπει να διαβιβάζει τις πληροφορίες που αποκτήθηκαν στην αιτούσα κεντρική αρχή σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και διαδικασία (βλ. άρθρο 87 παράγραφος 4).

8.2. Ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων — Άρθρο 88 και αιτιολογική σκέψη 87

Εκτός εάν ο κανονισμός ορίζει διαφορετικά, ο ΓΚΠΔ εφαρμόζεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα κράτη μέλη κατά τη διάρκεια της εφαρμογής του κανονισμού. Αυτό περιλαμβάνει τις υποχρεώσεις γνωστοποίησης [ενημέρωσης] που προβλέπονται στον ΓΚΠΔ.

Ο κανονισμός προβλέπει εξαιρέσεις όταν υπάρχει κίνδυνος να θιγεί η αποτελεσματική διεκπεραίωση του αιτήματος για το οποίο διαβιβάστηκαν οι πληροφορίες δυνάμει του παρόντος κανονισμού (βλ. άρθρο 88). Αυτό θα μπορούσε να ισχύει, για παράδειγμα, για την επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 ή για να λάβει υπόψη το δικαστήριο την ανάγκη να ληφθούν μέτρα για την προστασία του προσώπου ή της περιουσίας του παιδιού (βλ. αιτιολογική σκέψη 87). Στις εν λόγω περιπτώσεις, η ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων, όπως απαιτείται από το άρθρο 14 παράγραφοι 1 έως 4 του ΓΚΠΔ (για παράδειγμα, όσον αφορά τα δεδομένα που ζητούνται για τον εντοπισμό του παιδιού) μπορεί να μετατεθεί για μετά τη διεκπεραίωση του αιτήματος για το οποίο ζητούνται οι εν λόγω πληροφορίες (βλ. άρθρο 87 και αιτιολογική σκέψη 87). Η εξίχνηση αυτή γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 5, καθώς και το άρθρο 23 παράγραφος 1 στοιχεία στ), ζ), θ) και ι) του ΓΚΠΔ.

Ωστόσο, ο περιορισμός της υποχρέωσης ενημέρωσης του υποκειμένου των δεδομένων δεν θα πρέπει να απαγορεύει σε κανέναν ενδιάμεσο, δικαστήριο ή αρμόδια αρχή, όπου έχουν διαβιβαστεί οι πληροφορίες, να λάβει μέτρα για την προστασία του παιδιού ή να συμβάλει στη λήψη τέτοιων μέτρων,

όταν το παιδί διατρέχει κίνδυνο βλάβης ή υπάρχουν ενδείξεις τέτοιου κινδύνου.

8.3. Μη δημοσιοποίηση πληροφοριών — Άρθρο 89 και αιτιολογική σκέψη 88

Ο κανονισμός επιδιώκει να επιτύχει μια λεπτή ισορροπία όσον αφορά την παροχή πληροφοριών (βλ. αιτιολογική σκέψη 88). Λαμβάνει υπόψη, αφενός, τα δικαιώματα του ενδιαφερομένου να γνωρίζει σχετικά με εκκρεμείς διαδικασίες σε διαφορές γονικής μέριμνας. Αφετέρου, ο κανονισμός επιτρέπει στην κεντρική αρχή, το δικαστήριο ή την αρμόδια αρχή να μην δημοσιοποιεί ούτε να επιβεβαιώνει πληροφορίες που συλλέχθηκαν ή διαβιβάστηκαν στον αιτούντα ή σε τρίτο μέρος για τους σκοπούς των κεφαλαίων III έως VI, εάν αποφασίσει ότι το γεγονός αυτό θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την υγεία, την ασφάλεια ή την ελευθερία του παιδιού ή άλλου προσώπου. Ένας τέτοιος κίνδυνος μπορεί να υφίσταται, για παράδειγμα, σε περίπτωση κατά την οποία έχει ασκηθεί ενδοοικογενειακή βία και το δικαστήριο αποφάσισε να μην αποκαλυφθεί η νέα διεύθυνση του παιδιού στον αιτούντα (βλ. αιτιολογική σκέψη 88). Η σχετική απόφαση που λαμβάνεται σε ένα κράτος μέλος λαμβάνεται υπόψη από τις κεντρικές αρχές, τα δικαστήρια και τις αρμόδιες αρχές των άλλων κρατών μελών, ιδίως στις περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας (βλ. άρθρο 89 παράγραφος 2).

Η μη δημοσιοποίηση πληροφοριών στον αιτούντα ή σε τρίτο μέρος δεν εμποδίζει τη συλλογή και τη διαβίβαση πληροφοριών από και μεταξύ κεντρικών αρχών, δικαστηρίων και αρμόδιων αρχών, όταν αυτό είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τα

Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών, προστασία δεδομένων και μη δημοσιοποίηση πληροφοριών

κεφάλαια ΙΙΙ έως VI (βλ. αιτιολογική σκέψη 88). Αυτό σημαίνει ότι, όταν είναι δυνατό και σκόπιμο, μια αίτηση θα πρέπει να υφίσταται επεξεργασία δυνάμει του κανονισμού χωρίς να παρασχεθούν στον αιτούντα όλες οι πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την επεξεργασία της. Για παράδειγμα, εφόσον υπάρχει σχετική πρόβλεψη στην εθνική νομοθεσία, η κεντρική αρχή μπορεί να κινήσει διαδικασία εξ ονόματος αιτούντος χωρίς να κοινοποιήσει στον

αιτούντα τις πληροφορίες σχετικά με τον τόπο στον οποίο βρίσκεται το παιδί. Ωστόσο, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η υποβολή και μόνο του αιτήματος θα μπορούσε ήδη να θέσει σε κίνδυνο την υγεία, την ασφάλεια ή την ελευθερία του παιδιού ή άλλου προσώπου, δεν θα πρέπει να υπάρχει υποχρέωση δυνάμει του κανονισμού για την υποβολή τέτοιου αιτήματος (βλ. αιτιολογική σκέψη 88).

9. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις

9.1. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών μελών — Άρθρο 94

Ο κανονισμός αντικαθιστά όλες τις διμερείς ή πολυμερείς συμβάσεις που έχουν συναφθεί μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών μελών, στον βαθμό που ρυθμίζουν θέματα που διέπονται από τον κανονισμό, οι οποίες ίσχυαν κατά την έναρξη ισχύος του προηγούμενου κανονισμού Βρυξέλλες IIa (βλ. άρθρο 94 παράγραφος 1). Η Φινλανδία και η Σουηδία έκαναν χρήση της δυνατότητας³⁷⁵ διατήρησης της σύμβασης της 6ης Φεβρουαρίου 1931 μεταξύ της Δανίας, της Φινλανδίας, της Ισλανδίας, της Νορβηγίας και της Σουηδίας που περιέχει διατάξεις ιδιωτικού διεθνούς δικαίου σχετικά με τον γάμο, την υιοθεσία και την επιτροπεία, καθώς και το τελικό πρωτόκολλο αυτής στις σχέσεις μεταξύ των δύο αυτών κρατών μελών (βλ. άρθρο 94 παράγραφος 2). Ωστόσο, οι αποφάσεις που εκδίδονται στη Φινλανδία και τη Σουηδία βάσει κανόνων αρμοδιότητας που αντιστοιχούν σε έναν από τους κανόνες που ορίζονται στο κεφάλαιο II του κανονισμού πρέπει να αναγνωρίζονται και να εκτελούνται στα άλλα κράτη μέλη σύμφωνα με τους κανόνες του κανονισμού.

³⁷⁵ Βλ. παράρτημα VI του κανονισμού Βρυξέλλες IIa.

9.2. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις που έχουν συναφθεί μεταξύ κρατών μελών και τρίτων χωρών — Άρθρο 91

Ο κανονισμός δεν θίγει καμία διμερή σύμβαση που έχει συναφθεί μεταξύ κράτους μέλους και τρίτης χώρας και η οποία διέπει θέματα που εμπιπτούν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού. Το ίδιο ισχύει για τις πολυμερείς συμβάσεις, εφόσον οι ειδικοί κανόνες του κανονισμού που ορίζονται στα άρθρα 95 έως 99 δεν ορίζουν διαφορετικά. Το αποτέλεσμα αυτό απορρέει από τις διεθνείς υποχρεώσεις που είχε αναλάβει προηγουμένως το εν λόγω κράτος μέλος (βλ. αιτιολογική σκέψη 91 και άρθρο 351 της ΣΛΕΕ).

9.3. Σχέση με ορισμένες πολυμερείς συμβάσεις — Άρθρο 95

Το άρθρο 95 απαριθμεί τέσσερις συμβάσεις³⁷⁶ που αντικαθίστανται από τον κανονισμό στις σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών μόνο για αλληλεπικαλυπτόμενα θέματα. Δεν τίθενται περαιτέρω προϋποθέσεις,

³⁷⁶ Σύμβαση της Χάγης, της 5ης Οκτωβρίου 1961, σχετικά με την αρμοδιότητα των αρχών και το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά την προστασία των ανηλίκων ([σύμβαση της Χάγης του 1961 για την προστασία των ανηλίκων](#)), σύμβαση του Λουξεμβούργου, της 8ης Σεπτεμβρίου 1967, για την αναγνώριση αποφάσεων που αφορούν το κύρος γάμων ([σύμβαση του Λουξεμβούργου του 1967](#)), σύμβαση της Χάγης, της 1ης Ιουνίου 1970, για την αναγνώριση αποφάσεων διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού ([σύμβαση της Χάγης του 1970 για τα διαζύγια](#)) και ευρωπαϊκή σύμβαση, της 20ής Μαΐου 1980, για την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε θέματα επιμέλειας των τέκνων καθώς και για την αποκατάσταση της επιμέλειας τους ([σύμβαση ETS αριθ. 105](#)).

δηλαδή δεν είναι απαραίτητο το παιδί να έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους. Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση που εκδίδεται θα κυκλοφορεί μεταξύ των κρατών μελών σύμφωνα με τον κανονισμό.

9.4. Σχέση με τη σύμβαση της Χάγης του 1980 — Άρθρο 96

Όπως αναφέρεται στο κεφάλαιο IV σχετικά με την απαγωγή παιδιών, ο κανονισμός διατηρεί την εφαρμογή της σύμβασης της Χάγης του 1980 σε περιπτώσεις παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού μεταξύ κρατών μελών της ΕΕ³⁷⁷. Στο πλαίσιο αυτό, ο κανονισμός συμπληρώνει και αποσαφηνίζει³⁷⁸ στα κεφάλαια III και VI ορισμένους από τους κανόνες της σύμβασης της Χάγης του 1980 και επιτρέπει την αναγνώριση και εκτέλεση σε ένα κράτος μέλος απόφασης επιστροφής που εκδίδεται σε άλλο κράτος μέλος σύμφωνα με το κεφάλαιο IV. Και οι δύο νομικές πράξεις — η σύμβαση της Χάγης του 1980 και ο κανονισμός — δημιουργούν ένα αλληλένδετο σύνολο κανόνων που αποσκοπούν στην ενίσχυση της άμεσης επιστροφής του παιδιού στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του.

³⁷⁷ Ο κανονισμός δεν εφαρμόζεται στη Δανία. Ωστόσο, η Δανία είναι συμβαλλόμενο μέρος της [σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 100.

³⁷⁸ Γνωμοδότηση του ΔΕΕ της 14ης Οκτωβρίου 2014 στην [υπόθεση C-1/13](#), EU:C:2014:2303.

9.5. Σχέση με τη σύμβαση της Χάγης του 1996 — Άρθρο 97 και αιτιολογική σκέψη 92

9.5.1. Το πεδίο εφαρμογής των δύο νομικών πράξεων

Το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού έχει πολύ μεγάλη ομοιότητα με εκείνο της σύμβασης της Χάγης της 19ης Οκτωβρίου 1996 για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση, εκτέλεση και συνεργασία όσον αφορά τη γονική μέριμνα και μέτρα για την προστασία των παιδιών (στο εξής: σύμβαση της Χάγης του 1996)³⁷⁹. Και οι δύο νομικές πράξεις περιλαμβάνουν κανόνες περί διεθνούς δικαιοδοσίας, αναγνώρισης και εκτέλεσης των αποφάσεων γονικής μέριμνας, καθώς και περί συνεργασίας. Η σημαντικότερη διαφορά είναι ότι η σύμβαση της Χάγης του 1996 περιλαμβάνει επίσης κανόνες σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο. Με τη σειρά του, ο κανονισμός διευκρινίζει ότι τα δικαστήρια των κρατών μελών, κατά την άσκηση της δικαιοδοσίας τους, θα πρέπει να προσδιορίζουν το εφαρμοστέο δίκαιο σε διαφορές γονικής μέριμνας σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου III της σύμβασης της Χάγης του 1996. Οι σχετικοί κανόνες περιέχονται στο άρθρο 15 παράγραφος 1 της σύμβασης της Χάγης του 1996, όπου «οι διατάξεις του κεφαλαίου II» θα πρέπει να νοούνται ως «οι διατάξεις του [παρόντος] κανονισμού» (βλ. αιτιολογική σκέψη 92). Η σύμβαση της Χάγης του 1996 δεν περιέχει κανόνες για τις γαμικές διαφορές.

³⁷⁹ Για τη [σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 55, περαιτέρω εξηγήσεις παρέχονται στο έργο Lagarde, P., *Proceedings of the Special Commission of a diplomatic character* (1999), το οποίο διατίθεται στη διεύθυνση <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=2951>.

Σχέση με άλλες νομικές πράξεις

9.5.2. Κύρωση από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ

Η σύμβαση της Χάγης του 1996 έχει κυρωθεί και εφαρμόζεται σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ³⁸⁰.

9.5.3. Ποιες υποθέσεις καλύπτονται από τον κανονισμό και ποιες καλύπτονται από τη σύμβαση της Χάγης του 1996;

Για να προσδιοριστεί το κατά πόσον εφαρμόζεται ο κανονισμός ή η σύμβαση της Χάγης του 1996 σε μια συγκεκριμένη υπόθεση, πρέπει να εξεταστούν τα ακόλουθα ζητήματα:

9.5.3.1. Η υπόθεση αυτή αφορά ζήτημα που καλύπτεται από τον κανονισμό;

Ο κανονισμός υπερισχύει της σύμβασης της Χάγης του 1996 στις σχέσεις μεταξύ κρατών μελών σε θέματα που καλύπτονται από τον κανονισμό. Κατά συνέπεια, ο κανονισμός υπερισχύει σε θέματα που αφορούν τη γονική μέριμνα, ειδικότερα τη διεθνή δικαιοδοσία, μεταξύ άλλων σε υποθέσεις απαγωγής παιδιών, την αναγνώριση και εκτέλεση και τη συνεργασία. Από την άλλη πλευρά, η σύμβαση της Χάγης του 1996 εφαρμόζεται στον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου σε διαφορές γονικής μέριμνας, δεδομένου ότι το θέμα αυτό δεν καλύπτεται από τον κανονισμό και ο κανονισμός αναφέρεται ρητά στη σύμβαση της Χάγης του 1996 για το εν λόγω θέμα στην αιτιολογική σκέψη 92. Ωστόσο, οι διμερείς συνθήκες των

κρατών μελών που περιέχουν κανόνες για τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου θα υπερισχύουν των κανόνων της σύμβασης της Χάγης του 1996 (βλ. άρθρο 52 παράγραφος 1 της σύμβασης της Χάγης του 1996).

9.5.3.2. Πρέπει να προσδιοριστεί η δικαιοδοσία;

Γενικά, το σύνολο των κανόνων δικαιοδοσίας του κανονισμού υπερισχύει των κανόνων της σύμβασης της Χάγης του 1996, όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους κατά τη στιγμή που το δικαστήριο επιλαμβάνεται της υπόθεσης [βλ. άρθρο 97 παράγραφος 1 στοιχείο α) του κανονισμού]. Ως εκ τούτου, η σύμβαση της Χάγης του 1996 εφαρμόζεται, όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του σε συμβαλλόμενο κράτος το οποίο δεν είναι κράτος μέλος της ΕΕ.

Ωστόσο, σύμφωνα με τη νομολογία του ΔΕΕ³⁸¹, δικαστήριο κράτους μέλους το οποίο εκδικάζει διαφορά σχετική με γονική μέριμνα δεν διατηρεί τη δικαιοδοσία να αποφανθεί επί της εν λόγω διαφοράς σύμφωνα με τη γενική δικαιοδοσία που βασίζεται στη συνήθη διαμονή του παιδιού κατά τον χρόνο που το δικαστήριο επιλαμβάνεται της υπόθεσης, όταν η συνήθης διαμονή του παιδιού μεταφέρεται νόμιμα, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, στο έδαφος τρίτου κράτους που είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1996 (βλ. [ενότητα 3.2.3.3](#) του κεφαλαίου 3 «Γονική μέριμνα»).

Όταν δεν μπορεί να διαπιστωθεί η συνήθης διαμονή του παιδιού (συνηθισμένη κατάσταση στην περίπτωση παιδιών προσφύγων ή διεθνώς

³⁸⁰ [Σύμβαση της Χάγης του 1996 για την προστασία των παιδιών](#), ανωτέρω υποσημείωση 55.

³⁸¹ [Υπόθεση C-572/21](#), CC ανωτέρω υποσημείωση 9.

εκτοπισμένων παιδιών), ο συνδυετικός παράγοντας αφορά τη συνήθη διαμονή του παιδιού πριν από τον εκτοπισμό. Εάν η εν λόγω συνήθη διαμονή βρισκόταν σε κράτος μέλος, εφαρμόζεται ο κανονισμός· εάν βρισκόταν σε τρίτο κράτος, υπερισχύουν οι κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας της σύμβασης της Χάγης του 1996 σχετικά με τα παιδιά πρόσφυγες και τα διεθνώς εκτοπισμένα παιδιά (βλ. αιτιολογική σκέψη 25 και άρθρο 52 παράγραφος 2 της σύμβασης της Χάγης του 1996).

Ωστόσο, το άρθρο 97 παράγραφος 2 του κανονισμού δίνει προτεραιότητα στη σύμβαση της Χάγης του 1996 στα ακόλουθα τρία ζητήματα που αφορούν τη δικαιοδοσία, ακόμη και όταν το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του στο έδαφος κράτους μέλους.

- Αν οι διάδικοι έχουν συμφωνήσει επί της διεθνούς δικαιοδοσίας δικαστηρίου σε συμβαλλόμενο κράτος που δεν είναι κράτος μέλος της ΕΕ, εφαρμόζεται το άρθρο 10 της σύμβασης της Χάγης του 1996. Η διάταξη αυτή επιτρέπει στο δικαστήριο να συνεκδικάζει διαφορές γονικής μέριμνας με διαδικασία που αφορά αίτηση διαζυγίου, δικαστικού χωρισμού ή ακύρωσης γάμου και απαιτεί, εκτός από τη συμφωνία των διαδίκων σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, μεταξύ άλλων, ο ένας από τους γονείς να έχει τη συνήθη διαμονή του στο κράτος του επιλεγέντος δικαστηρίου κατά τον χρόνο κίνησης της διαδικασίας. Αν δικαστήριο κράτους μέλους επιληφθεί υπόθεσης για την οποία οι διάδικοι έχουν συμφωνήσει ως προς τη διεθνή δικαιοδοσία ενός τέτοιου δικαστηρίου, το δικαστήριο του κράτους μέλους πρέπει να περατώσει τη διαδικασία μόλις διαπιστωθεί η διεθνής δικαιοδοσία. Όταν οι διάδικοι επιλέγουν δικαστήριο κράτους μέλους, υπερισχύει το άρθρο 10 του κανονισμού.

- Όταν προβλέπεται παραπομπή της υπόθεσης από δικαστήριο κράτους μέλους σε δικαστήριο συμβαλλόμενου κράτους που δεν είναι μέλος της ΕΕ, εφαρμόζονται τα άρθρα 8 και 9 της σύμβασης της Χάγης του 1996.
- Στην περίπτωση που εκκρεμεί διαδικασία σχετικά με τη γονική μέριμνα ενώπιον δικαστηρίου συμβαλλόμενου κράτους που δεν είναι κράτος μέλος της ΕΕ κατά τον χρόνο κατά τον οποίο δικαστήριο κράτους μέλους επιλαμβάνεται διαδικασίας σχετικά με το ίδιο παιδί και για το ίδιο αντικείμενο, εφαρμόζεται το άρθρο 13 της σύμβασης της Χάγης του 1996. Εάν διαδικασίες ίδιου τύπου εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίου τρίτου κράτους, το οποίο δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης της Χάγης του 1996, και ενώπιον δικαστηρίου κράτους μέλους, εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο του εν λόγω κράτους μέλους όσον αφορά τον τρόπο αντιμετώπισης της παράλληλης διαδικασίας.

Όσον αφορά ζητήματα απαγωγής παιδιών και συνεργασίας, ο κανονισμός εφαρμόζεται μεταξύ των κρατών μελών και η σύμβαση της Χάγης του 1996 εφαρμόζεται μεταξύ ενός κράτους μέλους και ενός συμβαλλόμενου κράτους που δεν είναι μέλος της ΕΕ.

9.5.3.3. Αφορά η υπόθεση την αναγνώριση και/ή εκτέλεση σε ένα κράτος μέλος απόφασης που έχει εκδοθεί από δικαστήριο άλλου κράτους μέλους;

Το ερώτημα αυτό πρέπει να εξεταστεί με βάση την αρχή ότι οι διατάξεις του κανονισμού σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση εφαρμόζονται σε όλες τις αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήριο κράτους μέλους, ανεξάρτητα από τη συνήθη διαμονή του παιδιού. Ως εκ τούτου, οι διατάξεις του κανονισμού σχετικά με την αναγνώριση και την εκτέλεση εφαρμόζονται

Σχέση με άλλες νομικές πράξεις

σε αποφάσεις που εκδίδονται από τα δικαστήρια κράτους μέλους, ακόμα και αν το συγκεκριμένο παιδί έχει τη συνθήκη διαμονή του σε τρίτο κράτος το οποίο είναι συμβαλλόμενο μέρος της σύμβασης. Ο στόχος είναι να διασφαλιστεί η δημιουργία ενός κοινού δικαστικού χώρου ο οποίος επιβάλλει ότι όλες οι αποφάσεις που εκδίδονται από δικαστήρια κρατών μελών στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνωρίζονται και εκτελούνται μεταξύ τους σύμφωνα με ένα κοινό σύνολο κανόνων.

9.6. Σχέση με άλλες νομικές πράξεις που συνδέονται στενά με τον κανονισμό

Ο κανονισμός εφαρμόζεται παράλληλα με πολυάριθμες διαφορετικές νομικές πράξεις που είτε αποτελούν ενωσιακή νομοθεσία είτε διεθνείς συμβάσεις. Ο κανονισμός δεν ασχολείται με τα θέματα που καλύπτονται από τις εν λόγω νομικές πράξεις, αλλά αυτές συνδέονται στενά με το πεδίο εφαρμογής του.

Στις νομικές πράξεις της ΕΕ περιλαμβάνονται ειδικότερα οι εξής³⁸²:

- κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής
- κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό
- κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου

³⁸² Βλ. επίσης σχετικά την πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Εκσυγχρονισμός της δικαστικής συνεργασίας μεταξύ των χωρών της ΕΕ — χρήση της ψηφιακής τεχνολογίας», η οποία διατίθεται στη διεύθυνση https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12685-%CE%95%CE%BA%CF%83%CF%85%CE%B3%CF%87%CF%81%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%B3%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%B7%CF%82-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B5%CF%81%CE%B3%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BE%CF%85-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%87%CF%89%CF%81%CF%89%CE%BD-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%95%CE%95-%CF%87%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%88%CE%B7%CF%86%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CE%B7%CF%82-%CF%84%CE%B5%CF%87%CE%BD%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CF%82_ei.

- κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 606/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 2013, για την αμοιβαία αναγνώριση μέτρων προστασίας σε αστικές υποθέσεις·
 - κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)·
 - κανονισμός (ΕΕ) 2016/1103 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2016, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα της διεθνούς δικαιοδοσίας, του εφαρμοστέου δικαίου και της αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων σε ζητήματα περιουσιακών σχέσεων των συζύγων·
 - κανονισμός (ΕΕ) 2020/1783 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2020, για τη συνεργασία μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών κατά τη διεξαγωγή αποδείξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις (διεξαγωγή αποδείξεων) (αναδιτύπωση)·
 - κανονισμός (ΕΕ) 2020/1784 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2020, περί επιδόσεως και κοινοποίησης στα κράτη μέλη δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις («επίδοση ή κοινοποίηση πράξεων») (αναδιτύπωση)·
- Στις διεθνείς συμβάσεις περιλαμβάνονται ειδικότερα οι εξής:
- Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού·
 - Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου·
 - σύμβαση της Βιέννης επί των προξενικών σχέσεων·
 - σύμβαση της Χάγης σχετικά με την επίδοση και κοινοποίηση στο εξωτερικό δικαστικών και εξώδικων πράξεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις·
 - σύμβαση της Χάγης για τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων στην αλλοδαπή σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις.
- Ανάλογα με την περίπτωση, οι δικαστές θα πρέπει να εφαρμόζουν τις πράξεις αυτές παράλληλα με τον κανονισμό.

Παράρτημα Ι

Παράρτημα Ι — Πίνακας αντιστοιχίας 1 (άρθρα — αιτιολογικές σκέψεις του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙβ)

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
—	Αιτιολογική σκέψη 1 Αιτιολογική σκέψη 3 Αιτιολογική σκέψη 90	Η ανάγκη αναδιατύπωσης του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα
Άρθρο 1 παράγραφος 1	Αιτιολογική σκέψη 2 Αιτιολογική σκέψη 4 Αιτιολογική σκέψη 5 Αιτιολογική σκέψη 8	Πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, έννοια των «αστικών υποθέσεων» — γενικά
Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο α)	Αιτιολογική σκέψη 9 Αιτιολογική σκέψη 12	Πεδίο εφαρμογής των γαμικών διαφορών
Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 1 παράγραφος 2	Αιτιολογική σκέψη 4 Αιτιολογική σκέψη 5 Αιτιολογική σκέψη 7 Αιτιολογική σκέψη 10 Αιτιολογική σκέψη 11 Αιτιολογική σκέψη 17 Αιτιολογική σκέψη 18 Αιτιολογική σκέψη 92	Πεδίο εφαρμογής των διαφορών γονικής μέριμνας
Άρθρο 1 παράγραφος 3	Αιτιολογική σκέψη 2 Αιτιολογική σκέψη 5 Αιτιολογική σκέψη 16 Αιτιολογική σκέψη 17 Αιτιολογική σκέψη 40 Αιτιολογική σκέψη 73	Η κυκλοφορία των αποφάσεων επιστροφής

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 1 παράγραφος 4	Αιτιολογική σκέψη 11 Αιτιολογική σκέψη 12 Αιτιολογική σκέψη 13 Αιτιολογική σκέψη 92	Θέματα που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής
Άρθρο 2 παράγραφος 1	Αιτιολογική σκέψη 14 Αιτιολογική σκέψη 16 Αιτιολογική σκέψη 59	Ορισμός της «απόφασης»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 1)	Αιτιολογική σκέψη 7 Αιτιολογική σκέψη 14	Ορισμός του «δικαστηρίου»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 2)	Αιτιολογική σκέψη 5 Αιτιολογική σκέψη 14 Αιτιολογική σκέψη 15	Ορισμός του «δημόσιου εγγράφου»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 3)	Αιτιολογική σκέψη 5 Αιτιολογική σκέψη 14	Ορισμός της «συμφωνίας»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημεία 4) και 5)	—	Ορισμοί του «κράτους μέλους προέλευσης» και του «κράτους μέλους εκτέλεσης»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 6)	Αιτιολογική σκέψη 7 Αιτιολογική σκέψη 17	Ορισμός του «παιδιού»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 7)	Αιτιολογική σκέψη 7 Αιτιολογική σκέψη 10 Αιτιολογική σκέψη 11 Αιτιολογική σκέψη 16 Αιτιολογική σκέψη 18	Ορισμός της «γονικής μέριμνας»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 8)	Αιτιολογική σκέψη 18	Ορισμός του «δικαιούχου γονικής μέριμνας»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 9)	Αιτιολογική σκέψη 18	Ορισμός του «δικαιώματος επιμέλειας»
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 10)	Αιτιολογική σκέψη 18	Ορισμός των «δικαιωμάτων προσωπικής επικοινωνίας»

Παράρτημα Ι

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 2 παράγραφος 2 σημείο 11)	Αιτιολογική σκέψη 16 Αιτιολογική σκέψη 17	Ορισμός της «παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης»
—	Αιτιολογική σκέψη 19	Έννοια του «συμφέροντος του παιδιού»
Άρθρο 3	Αιτιολογική σκέψη 8 και αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙ	Γενική δικαιοδοσία σε γαμικές διαφορές
Άρθρο 4	Αιτιολογική σκέψη 8 και αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙ	Ανταγωγή
Άρθρο 5	Αιτιολογική σκέψη 8 και αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙ	Μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο
Άρθρο 6	Αιτιολογική σκέψη 8 και αιτιολογική σκέψη 12 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙ	Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας
Άρθρο 7	Αιτιολογική σκέψη 19 Αιτιολογική σκέψη 20 Αιτιολογική σκέψη 21	Γενική δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας
Άρθρο 8	Αιτιολογική σκέψη 20 Αιτιολογική σκέψη 21	Διατήρηση της αρμοδιότητας όσον αφορά το δικαίωμα επικοινωνίας
Άρθρο 9	Αιτιολογική σκέψη 22	Δικαιοδοσία σε περίπτωση παράνομης μετακίνησης ή κατακράτησης παιδιού

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 10	Αιτιολογική σκέψη 20 Αιτιολογική σκέψη 22 Αιτιολογική σκέψη 23 Αιτιολογική σκέψη 24 Αιτιολογική σκέψη 38 Αιτιολογική σκέψη 43	Επιλογή δικαστηρίου
Άρθρο 11	Αιτιολογική σκέψη 25	Αρμοδιότητα που βασίζεται στην παρουσία του παιδιού
Άρθρα 12 και 13	Αιτιολογική σκέψη 21 Αιτιολογική σκέψη 26 Αιτιολογική σκέψη 27 Αιτιολογική σκέψη 28 Αιτιολογική σκέψη 37 Αιτιολογική σκέψη 79	Παραπομπή
Άρθρο 14	Αιτιολογική σκέψη 29 Αιτιολογική σκέψη 34	Επικουρικές βάσεις δικαιοδοσίας
Άρθρο 15	Αιτιολογική σκέψη 30 Αιτιολογική σκέψη 31 Αιτιολογική σκέψη 44 Αιτιολογική σκέψη 46 Αιτιολογική σκέψη 59 Αιτιολογική σκέψη 79	Προσωρινά ή ασφαλιστικά μέτρα σε επείγουσες περιπτώσεις
Άρθρο 16	Αιτιολογική σκέψη 32 Αιτιολογική σκέψη 33	Παρεμπίπτοντα ζητήματα
Άρθρο 17	Αιτιολογική σκέψη 35 Αιτιολογική σκέψη 36 Αιτιολογική σκέψη 38	Επιλαμβανόμενο δικαστήριο

Παράρτημα Ι

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 18	Αιτιολογική σκέψη 31 Αιτιολογική σκέψη 37	Έρευνα της δικαιοδοσίας
Άρθρο 19	Αιτιολογική σκέψη 36	Έρευνα του παραδεκτού
Άρθρο 20	Αιτιολογική σκέψη 35 Αιτιολογική σκέψη 38 Αιτιολογική σκέψη 79	Εκκρεμοδικία και συναφείς αγωγές
Άρθρο 21	Αιτιολογική σκέψη 39 Αιτιολογική σκέψη 53 Αιτιολογική σκέψη 57 Αιτιολογική σκέψη 71	Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του
Άρθρο 22	Αιτιολογική σκέψη 16 Αιτιολογική σκέψη 40 Αιτιολογική σκέψη 73	Επιστροφή του παιδιού σύμφωνα με τη σύμβαση της Χάγης του 1980
—	Αιτιολογική σκέψη 41 Αιτιολογική σκέψη 43	Συγκέντρωση της δικαιοδοσίας για τις διαδικασίες επιστροφής
Άρθρο 23	Αιτιολογική σκέψη 73	Παραλαβή και διεκπεραίωση των αιτήσεων από τις κεντρικές αρχές
Άρθρο 24	Αιτιολογική σκέψη 41 Αιτιολογική σκέψη 42	Ταχεία δικαστική διαδικασία
Άρθρο 25	Αιτιολογική σκέψη 42 Αιτιολογική σκέψη 43	Εναλλακτική επίλυση διαφορών
Άρθρο 26	Αιτιολογική σκέψη 39 Αιτιολογική σκέψη 53	Δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει τις απόψεις του κατά τις διαδικασίες επιστροφής
Άρθρο 27 παράγραφος 1	Αιτιολογική σκέψη 53	Το δικαίωμα ακρόασης του προσώπου που ζητεί την επιστροφή του παιδιού
Άρθρο 27 παράγραφος 2	—	Ρύθμιση επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 27 παράγραφοι 3 και 4	Αιτιολογική σκέψη 44 Αιτιολογική σκέψη 45 Αιτιολογική σκέψη 46 Αιτιολογική σκέψη 79	Κατάλληλα μέτρα
Άρθρο 27 παράγραφος 5	Αιτιολογική σκέψη 30 Αιτιολογική σκέψη 44 Αιτιολογική σκέψη 45 Αιτιολογική σκέψη 46 Αιτιολογική σκέψη 59 Αιτιολογική σκέψη 79	Προσωρινά μέτρα για την προστασία του παιδιού από σοβαρό κίνδυνο
Άρθρο 27 παράγραφος 6	Αιτιολογική σκέψη 47 Αιτιολογική σκέψη 66	Προσωρινή εκτελεστότητα απόφασης επιστροφής
Άρθρο 28	Αιτιολογική σκέψη 60 Αιτιολογική σκέψη 65 Αιτιολογική σκέψη 66 Αιτιολογική σκέψη 67	Εκτέλεση αποφάσεων που διατάσσουν την επιστροφή παιδιού
Άρθρο 29 παράγραφος 1	Αιτιολογική σκέψη 48 Αιτιολογική σκέψη 49	Πεδίο εφαρμογής του «μηχανισμού παράκαμψης»
Άρθρο 29 παράγραφοι 2, 3 και 4	Αιτιολογική σκέψη 49 Αιτιολογική σκέψη 50	«Μηχανισμός παράκαμψης» σε περίπτωση που εκκρεμεί διαδικασία γονικής μέριμνας
Άρθρο 29 παράγραφοι 2 και 5	Αιτιολογική σκέψη 49 Αιτιολογική σκέψη 51	«Μηχανισμός παράκαμψης» σε περίπτωση που δεν εκκρεμεί διαδικασία γονικής μέριμνας
Άρθρο 29 παράγραφος 6	Αιτιολογική σκέψη 52	Δεσμευτικός χαρακτήρας
Άρθρο 30 παράγραφοι 1, 2 και 3	Αιτιολογική σκέψη 54	Αναγνώριση αποφάσεων
Άρθρο 31	—	Έγγραφα προς προσκόμιση για την αναγνώριση
Άρθρο 32	—	Απουσία εγγράφων

Παράρτημα Ι

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 33	—	Αναστολή της διαδικασίας
Άρθρο 34 παράγραφος 1	Αιτιολογική σκέψη 58 Αιτιολογική σκέψη 66	Εκτελεστές αποφάσεις
Άρθρο 34 παράγραφος 2	Αιτιολογική σκέψη 66	Προσωρινή εκτελεστότητα αποφάσεων που παρέχουν δικαίωμα επικοινωνίας
Άρθρο 35 παράγραφος 2	—	Προσκόμιση εγγράφων για την εκτέλεση
Άρθρο 36	Αιτιολογική σκέψη 64	Έκδοση του πιστοποιητικού
Άρθρο 37	—	Διόρθωση του πιστοποιητικού
Άρθρο 38	Αιτιολογική σκέψη 54 Αιτιολογική σκέψη 55 Αιτιολογική σκέψη 56	Λόγοι άρνησης της αναγνώρισης αποφάσεων σε γαμικές διαφορές
Άρθρο 39	Αιτιολογική σκέψη 54 Αιτιολογική σκέψη 55 Αιτιολογική σκέψη 56 Αιτιολογική σκέψη 62	Λόγοι άρνησης της αναγνώρισης αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας
Άρθρο 39 παράγραφος 2	Αιτιολογική σκέψη 39 Αιτιολογική σκέψη 57	Λόγος άρνησης της αναγνώρισης αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας, όταν το παιδί δεν είχε τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις του
Άρθρο 40	Αιτιολογική σκέψη 54 Αιτιολογική σκέψη 6	Διαδικασία για την άρνηση της αναγνώρισης
Άρθρο 41	Αιτιολογική σκέψη 54 Αιτιολογική σκέψη 55 Αιτιολογική σκέψη 62	Λόγοι άρνησης της εκτέλεσης αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας
Άρθρο 42	Αιτιολογική σκέψη 52 Αιτιολογική σκέψη 58	Πεδίο εφαρμογής των προνομιακών αποφάσεων
Άρθρο 43	Αιτιολογική σκέψη 52	Αναγνώριση των προνομιακών αποφάσεων

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 44	—	Αναστολή της διαδικασίας
Άρθρο 45	Αιτιολογική σκέψη 66	Εκτελεστές προνομιακές αποφάσεις
Άρθρο 46	—	Προσκόμιση εγγράφων για την εκτέλεση
Άρθρο 47	Αιτιολογική σκέψη 52	Έκδοση του προνομιακού πιστοποιητικού
Άρθρο 48	—	Διόρθωση και ανάκληση του προνομιακού πιστοποιητικού
Άρθρο 49	—	Πιστοποιητικό περί έλλειψης ή περιορισμού εκτελεστότητας
Άρθρο 50	Αιτιολογική σκέψη 38 Αιτιολογική σκέψη 52 Αιτιολογική σκέψη 56	Ασυμβίβαστες αποφάσεις
Άρθρο 51	Αιτιολογική σκέψη 60 Αιτιολογική σκέψη 65 Αιτιολογική σκέψη 6	Διαδικασία εκτέλεσης
Άρθρο 52	Αιτιολογική σκέψη 60	Αρμόδιες για την εκτέλεση αρχές
Άρθρο 53	—	Μερική εκτέλεση
Άρθρο 54	Αιτιολογική σκέψη 61	Διακανονισμοί για την άσκηση των δικαιωμάτων επικοινωνίας
Άρθρο 55	Αιτιολογική σκέψη 64	Επίδοση ή κοινοποίηση του πιστοποιητικού και της απόφασης
Άρθρο 56 παράγραφος 1	Αιτιολογική σκέψη 64 Αιτιολογική σκέψη 67	Αναστολή της διαδικασίας εκτέλεσης σε περίπτωση αναστολής της εκτελεστότητας στο κράτος μέλος προέλευσης
Άρθρο 56 παράγραφος 2 στοιχείο β) και άρθρο 56 παράγραφος 3	Αιτιολογική σκέψη 67 Αιτιολογική σκέψη 68	Αναστολή της διαδικασίας εκτέλεσης λόγω ένδικου μέσου
Άρθρο 56 παράγραφοι 4 έως 6	Αιτιολογική σκέψη 67 Αιτιολογική σκέψη 69	Αναστολή και άρνηση εκτέλεσης λόγω έκθεσης του παιδιού σε σοβαρό κίνδυνο
Άρθρο 57	Αιτιολογική σκέψη 62 Αιτιολογική σκέψη 63	Λόγοι αναστολής ή άρνησης της εκτέλεσης με βάση το εθνικό δίκαιο

Παράρτημα Ι

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρα 58 έως 60	Αιτιολογική σκέψη 62 Αιτιολογική σκέψη 63	Διαδικασία άρνησης της εκτέλεσης
Άρθρο 61	—	Προσβολή ή προσφυγή
Άρθρο 62	—	Περαιτέρω προσβολή ή προσφυγή
Άρθρο 63	—	Αναστολή της διαδικασίας
Άρθρο 64	Αιτιολογική σκέψη 5 Αιτιολογική σκέψη 6 Αιτιολογική σκέψη 14 Αιτιολογική σκέψη 15	Πεδίο εφαρμογής των δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών
Άρθρο 65	Αιτιολογική σκέψη 55 Αιτιολογική σκέψη 70	Αναγνώριση και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών
Άρθρα 66 και 67	—	Έκδοση, διόρθωση και ανάκληση του πιστοποιητικού
Άρθρο 68 παράγραφος 3	Αιτιολογική σκέψη 55 Αιτιολογική σκέψη 71	Λόγοι άρνησης αναγνώρισης ή εκτέλεσης δημόσιων εγγράφων και συμφωνιών
Άρθρο 69	—	Απαγόρευση έρευνας της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου προέλευσης
Άρθρο 70	—	Διαφορές στο εφαρμοστέο δίκαιο
Άρθρο 71	—	Μη αναθεώρηση επί της ουσίας
Άρθρο 72	—	Άσκηση ένδικων μέσων σε ορισμένα κράτη μέλη
Άρθρο 73	—	Έξοδα
Άρθρο 74	—	Δικαστική αρωγή
Άρθρο 75	—	Εγγύηση ή κατάθεση χρηματικού ποσού
Άρθρο 76	Αιτιολογική σκέψη 72 Αιτιολογική σκέψη 73 Αιτιολογική σκέψη 74	Ορισμός κεντρικών αρχών

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 77 παράγραφος 3	Αιτιολογική σκέψη 74 Αιτιολογική σκέψη 86	Γενικά καθήκοντα των κεντρικών αρχών και του ΕΔΔ-αστικές υποθέσεις
Άρθρο 78 παράγραφοι 1 και 2	Αιτιολογική σκέψη 74 Αιτιολογική σκέψη 75 Αιτιολογική σκέψη 80	Αιτήματα μέσω των κεντρικών αρχών
Άρθρο 78 παράγραφοι 2 και 3	Αιτιολογική σκέψη 74 Αιτιολογική σκέψη 75 Αιτιολογική σκέψη 76 Αιτιολογική σκέψη 78	Αιτούντες
Άρθρο 78 παράγραφος 4	Αιτιολογική σκέψη 77	Συμφωνίες μεταξύ κεντρικών αρχών
Άρθρο 79	Αιτιολογική σκέψη 78 Αιτιολογική σκέψη 79 Αιτιολογική σκέψη 80	Ειδικά καθήκοντα των κεντρικών αρχών, εντοπισμός παιδιού
Άρθρο 80	Αιτιολογική σκέψη 75 Αιτιολογική σκέψη 76 Αιτιολογική σκέψη 81 Αιτιολογική σκέψη 84 Αιτιολογική σκέψη 85	Συνεργασία για τη συλλογή και ανταλλαγή πληροφοριών που είναι χρήσιμες σε διαδικασίες διαφορών γονικής μέριμνας
Άρθρο 81	Αιτιολογική σκέψη 82	Εκτέλεση αποφάσεων σε διαφορές γονικής μέριμνας σε άλλο κράτος μέλος
Άρθρο 82	Αιτιολογική σκέψη 11 Αιτιολογική σκέψη 77 Αιτιολογική σκέψη 83 Αιτιολογική σκέψη 84 Αιτιολογική σκέψη 85	Τοποθέτηση του παιδιού σε άλλο κράτος μέλος
Άρθρο 83	Αιτιολογική σκέψη 72	Έξοδα των κεντρικών αρχών
Άρθρο 84	Αιτιολογική σκέψη 86	Συνεδριάσεις των κεντρικών αρχών

Παράρτημα Ι

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 85		Πεδίο εφαρμογής των γενικών διατάξεων
Άρθρο 86	Αιτιολογική σκέψη 75 Αιτιολογική σκέψη 79 Αιτιολογική σκέψη 80	Συνεργασία και επικοινωνία μεταξύ δικαστηρίων
Άρθρο 87	Αιτιολογική σκέψη 85	Συλλογή και διαβίβαση πληροφοριών
Άρθρο 88	Αιτιολογική σκέψη 87	Ενημέρωση του υποκειμένου των δεδομένων
Άρθρο 89	Αιτιολογική σκέψη 88	Μη δημοσιοποίηση πληροφοριών
Άρθρο 90	—	Επικύρωση ή άλλη ανάλογη διατύπωση
Άρθρο 91	—	Γλώσσες
Άρθρο 92	Αιτιολογική σκέψη 89	Τροποποιήσεις των παραρτημάτων
Άρθρο 93	Αιτιολογική σκέψη 89	Άσκηση της εξουσιοδότησης
Άρθρο 94	Αιτιολογική σκέψη 90	Σχέσεις με άλλες νομικές πράξεις
—	Αιτιολογική σκέψη 90	Η συνέχεια σε σχέση με τη σύμβαση Βρυξελλών ΙΙ και τους κανονισμούς Βρυξέλλες ΙΙ και Βρυξέλλες ΙΙα
Άρθρο 95	Αιτιολογική σκέψη 91	Σχέσεις με ορισμένες πολυμερείς συμβάσεις
Άρθρο 96	Αιτιολογική σκέψη 2 Αιτιολογική σκέψη 5 Αιτιολογική σκέψη 16 Αιτιολογική σκέψη 17 Αιτιολογική σκέψη 30 Αιτιολογική σκέψη 40 Αιτιολογική σκέψη 72 Αιτιολογική σκέψη 73	Σχέση με τη Σύμβαση της Χάγης του 1980

Άρθρο	Αιτιολογική/-ές σκέψη/-εις	Θέμα
Άρθρο 97	Αιτιολογική σκέψη 17 Αιτιολογική σκέψη 25 Αιτιολογική σκέψη 72 Αιτιολογική σκέψη 92	Σχέση με τη Σύμβαση της Χάγης του 1996
Άρθρο 98	Αιτιολογική σκέψη 91	Έκταση των αποτελεσμάτων
Άρθρο 99	—	Συνθήκες με την Αγία Έδρα
Άρθρο 100	Αιτιολογική σκέψη 90	Μεταβατικές διατάξεις
Άρθρο 101	Αιτιολογική σκέψη 93	Παρακολούθηση και αξιολόγηση
Άρθρο 102	—	Κράτη μέλη με δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου
Άρθρο 103	Αιτιολογική σκέψη 94	Πληροφορίες που πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή
Άρθρο 104	—	Κατάργηση
Άρθρο 105	—	Έναρξη ισχύος
—	Αιτιολογική σκέψη 95 Αιτιολογική σκέψη 96	Πρωτόκολλα για τις θέσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ιρλανδίας και της Δανίας
—	Αιτιολογική σκέψη 97	Διαβούλευση του ΕΕΠΔ
—	Αιτιολογική σκέψη 98	Επικουρικότητα

Παράρτημα ΙΙ — Πίνακας αντιστοιχίας 2 [άρθρα του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 — άρθρα του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111, όπως παρατίθενται στο παράρτημα Χ του δεύτερου]

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
Άρθρο 1	Άρθρο 1
—	Άρθρο 1 παράγραφος 3
Άρθρο 2	Άρθρο 2
Άρθρο 3	Άρθρο 3
Άρθρο 4	Άρθρο 4
Άρθρο 5	Άρθρο 5
Άρθρο 6	Άρθρο 6 παράγραφος 2
Άρθρο 7	Άρθρο 6 παράγραφοι 1 και 3
Άρθρο 8 παράγραφος 1	Άρθρο 7 παράγραφος 1
Άρθρο 8 παράγραφος 2	Άρθρο 7 παράγραφος 2
Άρθρο 9 παράγραφος 1	Άρθρο 8 παράγραφος 1
Άρθρο 9 παράγραφος 2	Άρθρο 8 παράγραφος 2
Άρθρο 10	Άρθρο 9
—	Άρθρο 10
Άρθρο 11 παράγραφος 1	Άρθρο 22
—	Άρθρο 23
Άρθρο 11 παράγραφος 2	Άρθρο 26

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
Άρθρο 11 παράγραφος 3	Άρθρο 24 παράγραφος 1
—	Άρθρο 24 παράγραφος 2
—	Άρθρο 24 παράγραφος 3
—	Άρθρο 25
Άρθρο 11 παράγραφος 4	Άρθρο 27 παράγραφος 3
Άρθρο 11 παράγραφος 5	Άρθρο 27 παράγραφος 1
—	Άρθρο 27 παράγραφος 2
—	Άρθρο 27 παράγραφος 4
—	Άρθρο 27 παράγραφος 5
—	Άρθρο 27 παράγραφος 6
—	Άρθρο 28
—	Άρθρο 29 παράγραφοι 1 και 2
Άρθρο 11 παράγραφος 6	Άρθρο 29 παράγραφος 3
—	Άρθρο 29 παράγραφος 4
Άρθρο 11 παράγραφος 7	Άρθρο 29 παράγραφος 5
Άρθρο 11 παράγραφος 8	Άρθρο 29 παράγραφος 6
Άρθρο 12	—
Άρθρο 13	Άρθρο 11
Άρθρο 14	Άρθρο 14
Άρθρο 15 παράγραφος 1, άρθρο 15 παράγραφος 2 στοιχεία α) και β) και άρθρο 15 παράγραφος 4	Άρθρο 12 παράγραφος 1
Άρθρο 15 παράγραφος 3	Άρθρο 12 παράγραφος 4

Παράρτημα ΙΙ

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
—	Άρθρο 12 παράγραφοι 2 και 3
—	Άρθρο 12 παράγραφος 5
Άρθρο 15 παράγραφος 2 στοιχείο γ)	Άρθρο 13 παράγραφος 1
—	Άρθρο 13 παράγραφος 2
Άρθρο 16	Άρθρο 17 στοιχεία α) και β)
—	Άρθρο 17 στοιχείο γ)
—	Άρθρο 16
Άρθρο 17	Άρθρο 18
Άρθρο 18	Άρθρο 19
Άρθρο 19	Άρθρο 20
—	Άρθρο 20 παράγραφοι 4 και 5
—	Άρθρο 21
Άρθρο 20 παράγραφος 1	Άρθρο 15 παράγραφος 1
Άρθρο 20 παράγραφος 2	Άρθρο 15 παράγραφος 3
—	Άρθρο 15 παράγραφος 2
Άρθρο 21 παράγραφοι 1 και 2	Άρθρο 30 παράγραφοι 1 και 2
Άρθρο 21 παράγραφος 3	Άρθρο 30 παράγραφοι 3 και 4
Άρθρο 21 παράγραφος 4	Άρθρο 30 παράγραφος 5
Άρθρο 22	Άρθρο 38
Άρθρο 23 στοιχεία α), γ), δ), ε) και στ)	Άρθρο 39 στοιχεία α), β), γ), δ) και ε)
Άρθρο 23 στοιχείο β)	Άρθρο 39 παράγραφος 2

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
Άρθρο 24	Άρθρο 69
Άρθρο 25	Άρθρο 70
Άρθρο 26	Άρθρο 71
—	Άρθρο 72
Άρθρο 27 παράγραφος 1	Άρθρο 33 στοιχείο α) και άρθρο 44 στοιχείο α)
—	Άρθρο 33 στοιχείο β)
—	Άρθρο 44 στοιχείο β)
Άρθρο 27 παράγραφος 2	—
Άρθρο 28	—
Άρθρο 29	—
—	Άρθρο 34
—	Άρθρο 35
—	Άρθρο 40
—	Άρθρο 41
Άρθρο 30	—
Άρθρο 31	—
Άρθρο 32	—
Άρθρο 33	—
Άρθρο 34	—
Άρθρο 35	—
Άρθρο 36	Άρθρο 53
—	Άρθρο 53 παράγραφος 3

Παράρτημα ΙΙ

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
Άρθρο 37 παράγραφος 1	Άρθρο 31 παράγραφος 1
—	Άρθρο 31 παράγραφοι 2 και 3
Άρθρο 37 παράγραφος 2	—
Άρθρο 38	Άρθρο 32
Άρθρο 39	Άρθρο 36
Άρθρο 40	Άρθρο 42 και άρθρο 47 παράγραφος 1
—	Άρθρο 45
—	Άρθρο 46
—	Άρθρο 47 παράγραφος 3
Άρθρο 41 παράγραφος 1	Άρθρο 43 παράγραφος 3
Άρθρο 41 παράγραφος 2	Άρθρο 47 παράγραφος 3
—	Άρθρο 47 παράγραφοι 4, 5 και 6
Άρθρο 42 παράγραφος 1	Άρθρο 43 παράγραφος 1
Άρθρο 42 παράγραφος 2	Άρθρο 47 παράγραφος 3
Άρθρο 43	Άρθρα 37 και 48
—	Άρθρο 49
—	Άρθρο 50
Άρθρο 44	—
Άρθρο 45 παράγραφος 1	Άρθρο 31 παράγραφος 1
Άρθρο 45 παράγραφος 2	Άρθρο 31 παράγραφος 2
—	Άρθρο 31 παράγραφος 3
Άρθρο 46	Άρθρο 65

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
Άρθρο 47 παράγραφος 1	Άρθρο 51 παράγραφος 1
—	Άρθρο 51 παράγραφος 2
—	Άρθρο 52
Άρθρο 48	Άρθρο 54
—	Άρθρο 55
—	Άρθρο 56
—	Άρθρο 57
—	Άρθρο 58
—	Άρθρο 59
—	Άρθρο 60
—	Άρθρο 61
—	Άρθρο 62
—	Άρθρο 63
—	Άρθρο 64
—	Άρθρο 66
—	Άρθρο 67
—	Άρθρο 68
Άρθρο 49	Άρθρο 73
Άρθρο 50	Άρθρο 74 παράγραφος 1
—	Άρθρο 74 παράγραφος 2
Άρθρο 51	Άρθρο 75
Άρθρο 52	Άρθρο 90

Παράρτημα ΙΙ

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
Άρθρο 53	Άρθρο 76
Άρθρο 54	Άρθρο 77 παράγραφος 1
—	Άρθρο 77 παράγραφοι 2 και 3
—	Άρθρο 78
—	Άρθρο 79 στοιχείο α)
Άρθρο 55 παράγραφος 1 στοιχείο α)	Άρθρο 79 στοιχείο β)
Άρθρο 55 παράγραφος 1 στοιχείο β)	Άρθρο 79 στοιχείο γ)
—	Άρθρο 79 στοιχείο δ)
Άρθρο 55 παράγραφος 1 στοιχείο γ)	Άρθρο 79 στοιχείο ε)
Άρθρο 55 παράγραφος 1 στοιχείο δ)	Άρθρο 79 στοιχείο στ)
Άρθρο 55 παράγραφος 1 στοιχείο ε)	Άρθρο 79 στοιχείο ζ)
—	Άρθρο 80
—	Άρθρο 81
Άρθρο 56 παράγραφος 1	Άρθρο 82 παράγραφος 1
—	Άρθρο 82 παράγραφοι 2, 3 και 4
Άρθρο 56 παράγραφος 2	Άρθρο 82 παράγραφος 5
—	Άρθρο 82 παράγραφος 6
Άρθρο 56 παράγραφος 3	Άρθρο 82 παράγραφος 7
—	Άρθρο 82 παράγραφος 8
Άρθρο 57 παράγραφοι 1 και 2	—
Άρθρο 57 παράγραφος 3	Άρθρο 83 παράγραφος 1
Άρθρο 57 παράγραφος 4	Άρθρο 83 παράγραφος 2

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
Άρθρο 58	Άρθρο 84
—	Άρθρο 85
—	Άρθρο 86
—	Άρθρο 87
—	Άρθρο 88
—	Άρθρο 89
—	Άρθρο 91
Άρθρο 59	Άρθρο 94
Άρθρο 60 στοιχεία α), β) γ) και δ)	Άρθρο 95
Άρθρο 60 στοιχείο ε)	Άρθρο 96
Άρθρο 61	Άρθρο 97 παράγραφος 1
—	Άρθρο 97 παράγραφος 2
Άρθρο 62	Άρθρο 98
Άρθρο 63	Άρθρο 99
Άρθρο 64 παράγραφος 1	Άρθρο 100 παράγραφος 1
Άρθρο 64 παράγραφοι 2, 3 και 4	—
—	Άρθρο 100 παράγραφος 2
Άρθρο 65 παράγραφος 1	Άρθρο 101 παράγραφος 1
—	Άρθρο 101 παράγραφος 2
Άρθρο 66	Άρθρο 102
Άρθρο 67	Άρθρο 103
Άρθρο 68	Άρθρο 103

Παράρτημα ΙΙ

Άρθρο του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003	Άρθρο/-α του κανονισμού (ΕΕ) 2019/1111
Άρθρο 69	Άρθρο 92
Άρθρο 70	—
—	Άρθρο 93
Άρθρο 71	Άρθρο 104
Άρθρο 72	Άρθρο 105
Παράρτημα Ι	Παράρτημα ΙΙ
—	Παράρτημα Ι
Παράρτημα ΙΙ	Παράρτημα ΙΙΙ
—	Παράρτημα ΙV
Παράρτημα ΙΙΙ	Παράρτημα V
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙV	Παράρτημα VI
—	Παράρτημα VII
—	Παράρτημα VIII
—	Παράρτημα ΙX

Παράρτημα ΙΙΙ — Κατάλογος αποφάσεων, διατάξεων και γνωμοδοτήσεων του ΔΕΕ που αναφέρονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2201/2003 (κανονισμός Βρυξέλλες ΙΙα) και στη σύμβαση της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
1	C-435/06	C	Korkein hallinto-oikeus (ανώτατο διοικητικό δικαστήριο) — Φινλανδία	26.1.2008	Γονική μέριμνα	Άρθρο 1 παράγραφος 1	3.1.1.2 3.1.1.3 7.3
2	C-68/07	Sundelind Lopez	Högsta domstolen (ανώτατο δικαστήριο) — Σουηδία	29.11.2007	Γαμική διαφορά	Άρθρο 6, άρθρο 7	2.3.4 2.3.7
3	C-523/07	A	Korkein hallinto-oikeus (ανώτατο διοικητικό δικαστήριο) — Φινλανδία	2.4.2009	Γονική μέριμνα	Άρθρο 1 παράγραφος 1, άρθρο 8 παράγραφος 1, άρθρο 15, άρθρο 17, άρθρο 20	3.1.1.2 3.1.1.3 3.1.1.5.2 3.1.1.5.3 3.2.3.2 3.2.9 7.2.3.1 7.3

Παράρτημα ΙΙΙ

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
4	C-168/08	Hadadi	Cour de Cassation (ανώτατο δικαστήριο) — Γαλλία	16.7.2009	Γαμική διαφορά	Άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 64 παράγραφος 4	2.3.3.3 2.3.3.4
5	C-195/08 PPU	Rinau	Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (ανώτατο δικαστήριο) — Λιθουανία	11.7.2008	Γονική μέριμνα	Άρθρο 11 παράγραφος 8, άρθρο 31 παράγραφος 1, άρθρο 40, άρθρο 41, άρθρο 42	3.1.1.5.2 4.4.1 4.4.6.6 4.4.7.1 4.4.7.2.3 5.6.1
6	C-256/09	Purrucker I	Ανώτατο Δικαστήριο — Γερμανία	15.7.2010	Γονική μέριμνα	Άρθρο 20, άρθρο 21 κε.	3.1.1.5.1 3.1.1.5.2 3.1.1.5.3 3.2.2 3.3.1 3.4.2
7	C-403/09 PPU	Detiček	Višje Sodišče κατά Mariboru (εφετείο του Maribor) — Σλοβενία	23.12.2009	Γονική μέριμνα	Άρθρο 20	3.1.1.5.1 3.1.1.5.2 3.3.1

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
8	C-211/10 PPU	Povse	Ανώτατο Δικαστήριο — Αυστρία	1.7.2010	Γονική μέριμνα	Άρθρο 10 στοιχείο β) σημείο iv), άρθρο 11 παράγραφος 8, άρθρο 47 παράγραφος 2	3.2.5.1 3.2.5.2 4.4.4 4.4.7.2.3 4.4.7.3 5.5.1.1.3 5.6.4
9	C-296/10	Purrucker II	Amtsgericht (ειρηνοδικείο) Στουτγάρδης — Γερμανία	9.11.2010	Γονική μέριμνα	Άρθρο 19 παράγραφος 2, άρθρο 20	3.4.1 3.4.2 7.2.3.1
10	C-400/10 PPU	McB.	Ανώτατο Δικαστήριο — Ιρλανδία	5.10.2010	Γονική μέριμνα	Άρθρο 2 παράγραφος 11 του κανονισμού, άρθρο 7 του Χάρτη της ΕΕ	3.1.1.2 4.3.3.2.1 6.2
11	C-491/10 PPU	Aguirre Zarraga	Oberlandesgericht (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο) Celle — Γερμανία	22.12.2010	Γονική μέριμνα	Άρθρο 42 του κανονισμού, άρθρο 24 του Χάρτη της ΕΕ	4.4.6.3 4.4.7.2.3 6.2 6.3.2

Παράρτημα ΙΙΙ

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
12	C-497/10 PPU	Mercredi	Court of Appeal of England & Wales (Civil Division) [εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας (πολιτικό τμήμα)] — Ηνωμένο Βασίλειο	22.12.2010	Γονική μέριμνα	Άρθρο 8, άρθρο 10, άρθρο 13, άρθρο 19	3.2.3.2 3.2.3.3
13	C-92/12 PPU	Health Service Executive C	High Court (ανώτερο δικαστήριο) — Ιρλανδία	26.4.2012	Γονική μέριμνα	Άρθρο 1, άρθρο 21 επ., Άρθρο 56	3.1.1.3 7.3. 7.3.1.2
14	C-185/12	Ciampaglia	Tribunale (ειρηνοδικείο) di Torre Annunziata — Ιταλία	3.5.2012	Γονική μέριμνα	Προδήλως απαράδεκτη	ά.α.
15	C-1/13	Γνωμοδότηση	Ευρωπαϊκή Επιτροπή	14.10.2014	Σύμβαση της Χάγης για την απαγωγή παιδιών	Εξωτερική αρμοδιότητα της ΕΕ για την αποδοχή προσχωρήσεων	9.4
16	C-436/13	E ./. B	Court of Appeal of England & Wales (Civil Division) [εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας (πολιτικό τμήμα)] — Ηνωμένο Βασίλειο	1.10.2014	Γονική μέριμνα	Άρθρο 12 παράγραφος 3	3.2.2 3.2.6.3

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
17	C-656/13	L ./.	Nejvyšší soud (ανώτατο δικαστήριο) — Τσεχική Δημοκρατία	12.11.2014	Γονική μέριμνα	Άρθρο 12 παράγραφος 3	3.2.6.2.2 3.2.6.2.3
18	C-4/14	Bohez ./.	Wiertz Korkein oikeus (ανώτατο δικαστήριο) — Φινλανδία	9.9.2015	Γονική μέριμνα	Άρθρο 1, άρθρο 28 και επόμενα, άρθρο 47 παράγραφος 1 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα Άρθρο 1 παράγραφος 2, άρθρο 49 του κανονισμού Βρυξέλλες Ι	2.5.2 3.1.1.2
19	C-184/14	A	Corte Suprema di Cassazione (ανώτατο δικαστήριο) — Ιταλία	16.7.2015	Γονική μέριμνα	Άρθρο 3 στοιχεία γ) και δ) του κανονισμού περί υποχρεώσεων διατροφής	3.1.2.2
20	C-376/14 PPU	C ./.	Ανώτατο Δικαστήριο — Ιρλανδία	9.10.2014	Γονική μέριμνα	Άρθρο 2 παράγραφος 11, άρθρο 11	3.2.3.2 4.1.3 4.3.3.1 7

Παράρτημα ΙΙΙ

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
21	C-404/14	Matoušková	Nejvyšší soud (ανώτατο δικαστήριο) — Τσεχική Δημοκρατία	6.10.2015	Γονική μέριμνα	Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 1 παράγραφος 3	3.1.1.2 3.1.1.4 3.1.1.6
22	C-489/14	A ./B	High Court of Justice of England & Wales, Family Division (ανώτερο δικαστήριο Αγγλίας και Ουαλίας, τμήμα οικογενειακού δικαίου) — Ηνωμένο Βασίλειο	6.10.2015	Γονική μέριμνα	Άρθρο 16, άρθρο 19 παράγραφοι 1 και 3	2.4
23	C-498/14 PPU	RG	Cour d'appel de Bruxelles (Εφετείο Βρυξελλών) — Βέλγιο	9.1.2015	Γονική μέριμνα	Άρθρο 11 παράγραφοι 7 και 8	4.4.2 4.4.4
24	C-507/14	P ./ Γαμική διαφορά	Supremo Tribunal de Justiça (ανώτατο δικαστήριο) — Πολωνία	16.7.2015	Γονική μέριμνα	Άρθρο 16 παράγραφος 1 στοιχείο α)	3.4.4
25	C-215/15	Gogova ./ Iliev	Varhoven kasatsionen sad (ανώτατο δικαστήριο) — Βουλγαρία	21.10.2015	Γονική μέριμνα	1. Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο β), άρθρο 2 παράγραφος 7	3.1.1.2 3.2.6.2.2 5.5.1.1.1

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
26	C-294/15	Mikolajczyk	Εφετείο Βαρσοβίας — Πολωνία	13.10.2016	Γαμική διαφορά	Άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο α)	2.2 2.3.3.1
27	C-428/15	CAFA ./ J. D.	Ανώτατο Δικαστήριο — Ιρλανδία	27.10.2016	Γονική μέριμνα	Άρθρο 15	3.3.1
28	C-455/15	P ./ Q	Varbergs Tingsrätt — Σουηδία	19.11.2015	Γονική μέριμνα	Άρθρο 23 στοιχείο α), άρθρο 24	5.5 5.5.1.1.1
29	C-499/15	W. και V. ./ X.	Vilniaus miesto apylinkės teismas (Πρωτοδικείο Βίλνιους) — Λιθουανία	15.2.2017	Γονική μέριμνα	Άρθρο 8	3.2.3.1
30	C-173/16	M. H. ./ M. H.	Court of Appeal (εφετείο) — Ιρλανδία	22.6.2016	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο 16	ά.α.
31	C-565/16	Saronaro και Ξυλινά	Ειρηνοδικείο Λέρου — Ελλάδα	19.4.2018	Γονική μέριμνα	Άρθρο 12 παράγραφος 3	3.1.1.2 3.1.1.4 3.1.1.6 3.2.6.2.2
32	C-111/17 PPU	O. L.	Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών — Ελλάδα	8.6.2017	Γονική μέριμνα	Άρθρο 11 παράγραφος 1 (άρθρο 8)	3.2.3.2 3.2.6.2.1 3.2.7

Παράρτημα ΙΙΙ

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
33	C-335/17	Valcheva	Varhoven kasatsionen sad (ανώτατο δικαστήριο) — Βουλγαρία	31.5.2018	Γονική μέριμνα	Άρθρο 1 παράγραφος 2 στοιχείο α), άρθρο 2 παράγραφοι 7 και 10	3.1.1.2 3.2.6.2.2
34	C-386/17	Liberato	Corte Suprema di Cassazione — Ιταλία	16.1.2019	Γονική μέριμνα	Άρθρο 19 παράγραφος 2, άρθρο 23 στοιχείο α), άρθρο 24	3.4.1 5.5 5.5.1.1.1
35	C-478/17	IQ	Trībunālul Cluj (εφετείο) — Ρουμανία	4.10.2018	Γονική μέριμνα	Άρθρο 15	3.3.1
36	C-512/17	H.R. / J. K.O.	Περιφερειακό Δικαστήριο Poznan-Old Town (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) — Πολωνία	28.6.2018	Γονική μέριμνα	Άρθρο 8	2.3.3.2 3.2.3.2

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
37	C-604/17	AN	Varhoven kasatsionen sad (ανώτατο δικαστήριο) — Βουλγαρία	18.1.2018 (Διάταξη)	Γονική μέριμνα	Δεν είναι δυνατή η επικουρική δικαιοδοσία για προδικαστική παραπομπή εκτός των άρθρων 8 και 12	ά.α.
38	C-85/18 PPU	CV	Judecătoria Oradea (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) — Ρουμανία	10.4.2018 (Διάταξη)	Γονική μέριμνα	Άρθρο 10	ά.α.
39	C-325/18 PPU C-375/18 PPU	Hampshire County Council	Court of Appeal (εφετείο) — Ιρλανδία	19.9.2018	Γονική μέριμνα	Άρθρο 11, άρθρο 33 παράγραφος 5	4.1.3 ά.α.
40	C-393/18 PPU	U.D. / J. X.B.	High Court (ανώτερο δικαστήριο Αγγλίας και Ουαλίας) — Ηνωμένο Βασίλειο	17.10.2018	Γονική μέριμνα	Άρθρο 8	1.3.2 3.2.3.2 3.2.7
41	C-499/15	W και V	Vilniaus miesto apylinkės teismas (περιφερειακό δικαστήριο) — Λιθουανία	6.5.2021	Γονική μέριμνα	Άρθρο 7	3.2.3.2

Παράρτημα ΙΙΙ

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
42	C-530/18	EP ./. FO	Tribunalul Ilfov (εφετείο) — Ρουμανία	10.7.2019 (Διάταξη)	Γονική μέριμνα	Άρθρο 15	3.3.1
43	C-759/18	OF ./. PG	Judecătoria Rădăuți (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) — Ρουμανία	3.10.2019 (Διάταξη)	Γαμική διαφορά Γονική μέριμνα	Άρθρο 3, άρθρο 17 Άρθρο 2 παράγραφος 7, άρθρο 12 παράγραφος 1 στοιχείο β)	ά.α.
44	C- 289/20	IB./FA	Cour d'Appel de Paris (εφετείο) — Γαλλία	25.11.2021	Γαμική διαφορά	Άρθρο 3	2.3.3.2
45	C-501/20	MPA ./. LCDMNT	Audiencia Provincial de Barcelona (εφετείο) — Ισπανία	1.8.2022	P/M	Άρθρο 3, άρθρο 8, άρθρο 7, άρθρο 14 του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα· άρθρο 3, άρθρο 7 του κανονισμού περί υποχρεώσεων διατροφής· άρθρο 47 του Χάρτη	2.3.3.2 2.3.4 2.3.7 3.2.3.2 3.2.8

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
46	C-522/20	OE ./. VY	Oberster Gerichtshof (ανώτατο δικαστήριο) — Αυστρία	10.2.2022	Γαμική διαφορά	Άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α)	ά.α.
47	C-603/20 PPU	SS ./. MCP	High Court of Justice (ανώτερο δικαστήριο Αγγλίας και Ουαλίας) — Ηνωμένο Βασίλειο	24.3.2021	Γονική μέριμνα	Άρθρο 10	3.2.5.1.
48	C-646/20	Senatsverwaltung für Inneres und Sport, Landesamtsaufsicht ./. TB	Bundesgerichtshof (ομοσπονδιακό δικαστήριο) — Γερμανία	15.11.2022	Γαμική διαφορά	Άρθρο 2 παράγραφος 4, άρθρο 21 παράγραφος 1	3.1.3.1 5.2.1
49	C-262/21 PPU	A ./. B	Korkein oikeus (ανώτατο δικαστήριο) — Φινλανδία	2.8.2021	Γονική μέριμνα	Άρθρο 2 παράγραφος 11	3.2.4.2.2 4.3.3.2.2
50	C-572/21	CC ./. VO	Högsta domstolen (ανώτατο δικαστήριο) — Σουηδία	14.7.2021	Γονική μέριμνα	Άρθρο 8 παράγραφος 1, άρθρο 61 στοιχείο α) του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα· Άρθρο 52 παράγραφοι 2 και 3 της σύμβασης της Χάγης του 1996	1.3.2 3.2.3.3 9.5.3.2

Παράρτημα ΙΙΙ

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Γαμική διαφορά / Γονική μέριμνα	Άρθρο του κανονισμού	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
51	C-87/22	TT ./ AK	Landgericht Korneuburg — Αυστρία	Εκκρεμεί	Γονική μέριμνα	Άρθρο 10, άρθρο 15	ά.α.
52	C-372/22	CM ./ DN	Tribunal d'arrondissement — Λουξεμβούργο	Εκκρεμεί	Γονική μέριμνα	Άρθρο 9, άρθρο 15	ά.α.
53	C-462/22	BM ./ LO	Bundesgerichtshof (ομοσπονδιακό δικαστήριο) — Γερμανία	Εκκρεμεί	Γαμική διαφορά	Άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο α)	ά.α.

Παράρτημα IV — Κατάλογος άλλων αποφάσεων του ΔΕΕ (που αναφέρονται σε άλλη νομοθεσία εκτός του κανονισμού Βρυξέλλες ΙΙα ή της σύμβασης της Χάγης του 1980 για την απαγωγή παιδιών)

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
1	C-43/77	Industrial Diamond Supplies κατά Riva	Rechtbank van eerste aanleg (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) — Βέλγιο	22.11.1977	5.4.2
2	C-369/90	Micheletti κ.λπ. κατά Delegación del Gobierno en Cantabria	Tribunal Superior de Justicia (ανώτερο δικαστήριο) — Ισπανία	7.7.1992	2.3.3.3
3	Υπόθεση C-260/97	Unibank κατά Christensen	Bundesgerichtshof (ομοσπονδιακό δικαστήριο) — Γερμανία	17.6.1999	3.1.3.2 5.2.2
4	Υπόθεση C-456/11	Gothaer Allgemeine Versicherung κ.λπ.	Landgericht Bremen — Γερμανία	15.11.2012	3.4.1
5	C-324/12	Novontech-Zala	Handelsgericht Wien — Αυστρία	21.3.2013	4.3.6.1
6	C-681/13	Diageo Brands	the Hoge Raad (ανώτατο δικαστήριο) — Κάτω Χώρες	16.7.2015	5.5.1.1.1
7	C-281/15	Sahyouni	Oberlandesgericht (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο) Μόναχο — Γερμανία	12.5.2016	1.3.2
8	C-467/16	Schlömp	Amtsgericht (ειρηνοδικείο) Στουτγάρδης — Γερμανία	20.12.2017	3.4.4

Παράρτημα IV

Αριθμός	Αριθμός υπόθεσης	Ονόματα των διαδίκων	Αιτούν εθνικό δικαστήριο	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΔΕΕ	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
9	C-555/18	Κ.Η.Κ., (Δέσμευση λογαριασμού)	Sofiyski rayonen sad (περιφερειακό δικαστήριο Σόφιας) — Βουλγαρία	7.11.2019	4.3.6.1
10	C-454/19	ZW	Amtsgericht Heilbronn (πρωτοβάθμιο δικαστήριο) — Γερμανία	19.11.2020	4.4.6.5
11	C-422/20	RK	Oberlandesgericht (ανώτερο περιφερειακό δικαστήριο) Köln — Γερμανία	9.9.2021	3.4.1

Παράρτημα V — Κατάλογος αποφάσεων του ΕΔΑΔ

Αριθμός	Αριθμός προσφυγής στο ΕΔΑΔ	Ονόματα των διαδίκων	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΕΔΑΔ	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
1	Προσφυγή αριθ. 14737/09	Šneerson και Kampanella κατά Ιταλίας	12.10.2011	4.4.6.1 5.6.5
2	Προσφυγή αριθ. 56673/00	Iglesias Gil και A.U.I. κατά Ισπανίας	29.7.2003	5.6.1
3	Προσφυγή αριθ. 31679/96	Ignaccolo-Zenide κατά Ρουμανίας	25.1.2000	5.6.1
4	Προσφυγή αριθ. 48206/99	Maire κατά Πορτογαλίας	26.6.2003	5.6.1
5	Προσφυγή αριθ. 8677/03	PP κατά Πολωνίας	8.1.2008	5.6.1
6	Προσφυγή αριθ. 10131/11	Raw κατά Γαλλίας	7.3.2013	5.6.1 5.6.2
7	Προσφυγή αριθ. 10926/09	Rinau κατά Λιθουανίας	14.1.2020	3.1.1.5.2 4.4.1 4.4.6.6 4.4.7.1 4.4.7.2.3 5.6.1
8	Προσφυγή αριθ. 6457/09	Shaw κατά Ουγγαρίας	26.10.2011	5.6.1
9	Προσφυγή αριθ. 20255/12	Prizzia κατά Ουγγαρίας	11.6.2013	5.6.1
10	Προσφυγή αριθ. 7198/04	Iosub Caras κατά Ρουμανίας	27.7.2006	5.6.2
11	Προσφυγή αριθ. 19055/05	Deak κατά Ρουμανίας και Ηνωμένου Βασιλείου	3.6.2008	5.6.2
12	Προσφυγή αριθ. 39388/05	Maumosseu και Washington κατά Γαλλίας	6.12.2007	5.6.4

Παράρτημα V

Αριθμός	Αριθμός προσφυγής στο ΕΔΑΔ	Ονόματα των διαδίκων	Ημερομηνία έκδοσης της απόφασης του ΕΔΑΔ	Παραπομπές στον πρακτικό οδηγό
13	Προσφυγή αριθ. 26755/10	Lipkowski και Mc Cormack κατά Γερμανίας	18.1.2011	5.6.4
14	Προσφυγή αριθ. 3890/11	Povse κατά Αυστρίας	18.6.2013	5.6.4
15	Προσφυγή αριθ. 25437/08	Raban κατά Ρουμανίας	26.10.2010	5.6.4
16	Προσφυγή αριθ. 41615/07	Neulinger και Shuruk κατά Ελβετίας	6.7.2010	5.6.4 5.6.5 5.6.6
17	Προσφυγή αριθ. 23941/14	Lacombe κατά Γαλλίας	10.10.2019	5.6.4
18	Προσφυγή αριθ. 4320/11	B κατά Βελγίου	19.11.2012	5.6.5
19	Προσφυγή αριθ. 27853/09	Υπόθεση X κατά Λετονίας	13.12.2011	5.6.5 5.6.6
20	Προσφυγή αριθ. 49450/17	O.C.I. κ.λπ. κατά Ρουμανίας	21.5.2019	5.6.5
21	Προσφυγή αριθ. 10395/19	Michnea κατά Ρουμανίας	7.7.2020	5.6.5
22	Προσφυγή αριθ. 71776/12	NTS κ.λπ. κατά Γεωργίας	2.2.2016	6.2
23	Προσφυγή αριθ. 23298/12	Iglesias Casarubios και Cantalapiedra Iglesias κατά Ισπανίας	11.10.2016	6.2

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

Αυτοπροσώπως

Σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν εκατοντάδες κέντρα Europe Direct. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πλησιέστερου σ' εσάς κέντρου στο διαδίκτυο european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_el).

Τηλεφωνικώς ή γραπτώς

Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτή την υπηρεσία:

- καλώντας ατελώς τον αριθμό 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένα δίκτυα τηλεφωνίας ενδέχεται να χρεώνουν τις κλήσεις αυτές),
- καλώντας τον αριθμό +32 22999696,
- συμπληρώνοντας το ακόλουθο ηλεκτρονικό έντυπο: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_el.

ΒΡΕΙΤΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

Στο διαδίκτυο

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο Europa (european-union.europa.eu).

Στις εκδόσεις της ΕΕ

Μπορείτε να δείτε ή να παραγγείλετε εκδόσεις της ΕΕ στη διεύθυνση op.europa.eu/el/publications. Μπορείτε να ζητήσετε πολλαπλά αντίγραφα δωρεάν εκδόσεων επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct ή με το τοπικό σας κέντρο τεκμηρίωσης (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_el).

Στη νομοθεσία της ΕΕ και σε σχετικά έγγραφα

Για πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου της ενωσιακής νομοθεσίας από το 1951 σε όλες τις επίσημες γλώσσες, μεταβείτε στον ιστότοπο EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Στα ανοιχτά δεδομένα από την ΕΕ

Η πύλη data.europa.eu παρέχει πρόσβαση σε σύνολα ανοιχτών δεδομένων από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ. Τα εν λόγω δεδομένα μπορούν να καταφορτωθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν δωρεάν, τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς. Η πύλη παρέχει επίσης πρόσβαση σε πληθώρα συνόλων δεδομένων από τις ευρωπαϊκές χώρες.

Επικοινωνία

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης και Καταναλωτών

Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο

για αστικές και εμπορικές υποθέσεις

just-ejn-civil@ec.europa.eu

<https://e-justice.europa.eu>

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

European Judicial Network
in civil and commercial matters

